

**27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN ÖZET,
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ (1-140)**

Ömer DÖŞEMETAŞ

Yüksek Lisans Tezi

TARİH ANABİLİM DALI YENİÇAĞ TARİHİ

Doç. Dr. Ümit KILIÇ

2014

Her hakkı saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

Ömer DÖŞEMETAŞ

**27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
ÖZET, TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ (1-140)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Ümit KILIÇ**

ERZURUM-2014



T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Ümit KILIÇ danışmanlığında, Ömer DÖŞEMETAŞ tarafından hazırlanan bu çalışma 9 / 7 / 14 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin GÜLSOY

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012



T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ



TEZ BEYAN FORMU

09/07/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "27 Numaralı Mühimme Defterinin Özet, Trankripsiyon ve Değerlendirmesi (1-140)" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun 3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09/07/2014

Ömer DÖŞEMETAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SULTAN III. MURAD DEVRİ (1574-1595)

1.1. OSMANLI-İRAN MÜNASEBETLERİ	13
1.2. OSMANLI-FAS MÜNASEBETLERİ	15
1.3. OSMANLI-BORNU MÜNASEBETLERİ	16
1.4. OSMANLI-İNGİLİZ MÜNASEBETLERİ	17
1.5. OSMANLI-AVUSTURYA MÜNASEBETLERİ	18
1.6. III. MURAD DEVRİ DİĞER ÖNEMLİ OLAYLAR	19
1.7. III. MURAD'IN ŞAHSİYETİ VE VEFATI.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ	22
2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER	23
2.3. DİL ÖZELLİKLERİ.....	25
2.4. TARİHLER.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	27
3.2. İSTANBUL ZAHİRESİ HAKKINDA.....	27
3.3. EŞKİYALIK FALİYETLERİ HUSUSUNDA	28
3.4. HALKA ZULM EDEN DEVLET GÖREVLİLERİ HAKKINDA.....	29
3.5. GEMİ YAPIMI İÇİN KERESTE TEMİNİ VE DONANMA HAKKINDA	29
3.6. DİĞER MESELELER	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

SONUÇ	234
KAYNAKÇA	235
EKLER	237
EK 1: İncelen Metinden Örnekler	237
ÖZGEÇMİŞ	242
İNDEKS	243

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN ÖZET, TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ (1-140)****Ömer DÖŞEMETAŞ****Danışman: Doç. Dr. Ümit KILIÇ****2014, Sayfa: 245 + VI****Jüri: Doç. Dr. Ümit KILIÇ (Danışman)****Doç. Dr. Ersin GÜLSOY****Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

Divânı Hümayûn Osmanlı Devleti'nin üst düzey karar organıdır. Burada devleti ilgilendiren siyasi, ekonomik, sosyal, askeri ve hukuki meseleler görüşölüp karara bağlanır. Burada alınan kararların bir sureti Mühimme Defteri adı verilen defterlere kaydolur. Bu defterler dönemin aydınlatılmasına ışık tutan birinci el kaynaklardır. Özellikle merkez ile taşra arasındaki ilişkilere ait teferruatlı bir bilgi bu defterlerde mevcuttur. Kurumlar arası ilişkiler ve taşrada ki askeri yapılanmaya ait bilgilerde Mühimme Defterlerinde yer alan konular arasındadır. İncelemiş olduğumuz 27 Numaralı Mühimme Defteri III. Murad (1574-1595) Dönemine ait olup H. (983)M. (1575-1576) yıllarına aittir. Defterde ağırlıklı olarak İstanbul'un zahire ihtiyacına yönelik hükümler mevcuttur. Çalışmamızda Divânı Hümayûn teşkilatı ve Sultan III. Murad devri hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca defterin şekil ve özellikleri ile defterin muhtevasına da yer verilmiştir. Hükümlerin özetleri ve transkripsiyonu ile metinden örnekler de çalışmada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Divânı Hümayûn, Mühimme Defteri, Murat III, Osmanlı Devleti.

ABSTRACT**MASTER’S THESIS****THE SUMMARY TRANSCRIPTION AND EVALATION OF MUHIMME
BOOK NUMBERED 27 [PAGES 1-140]****Ömer DÖŞEMETAŞ****Adviser: Assoc. Prof. Dr. Ümit KILIÇ****2014, Page:245 + VI****Jury: Assoc. Prof. Dr. Ümit KILIÇ (Adviser)****Assoc. Prof. Dr. Ersin GÜLSOY****Assist. Prof. Dr. İbrahim Ethem ÇAKIR**

Divanı Hümayun is the top grade decision of the Ottoman State. In this place, political, economical, social, military and legal matters are determined and are estimated. A copy of the decisions taken here are recorded to books which are named “mühimme” This books are the main sources of those illuminate this period. Especially, the detailed datas are available belonging to relationship between the centre and the provinces. Relationships between institutions and the informations of military that located in the provinces are among the topics in the mühimme books. The 27 numbered mühimme book which we have studied, belongs to the period of Murat III(1574-1595), and it belongs Hijri (983) Gregorian (1575-1576).In the book mainly exists the decisions about the grave requirement of Istanbul. In our study, informations are given about the organisation of Divanı Hümayun and the period of III. Murad. Moreover, the shape, features, and contents of book are placed. There are also summary of decisions and transcription and examples from the text.

Key Words: Divanı Hümayun, Mühimme Books, Murat III, Ottoman State.

KISALTMALAR DİZİNİ

A. DVN. MHM.	: Mühimme Kalemî
Bkz.	: Bakınız
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Ca.	: Cemâziyel-evvel
C.	: Cemâziyel-âhir
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Hkm.	: Hüküm
İA.	: İslam Ansiklopedisi
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.	: Miladî
M	: Muharrem
Ra.	: Rebiü'l-âhir
R.	: Rebiü'l-evvel
S	: Safer
s.	: Sayfa
Ş.	: Şa'ban
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları
Z.	: Zi'l-hicce

ÖNSÖZ

Tarihi anlamak öncelikle gününü anlayabilmek ve geçmiş ile bugün arasında bağ kurabilmekle mümkündür. Bu ilişkiyi sağlayacak unsur hiç şüphesiz arşiv belgeleridir. Bu konuda zengin bir birikime sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Her dönemde kurulan Türk devletleri özellikle halka hesap verebilmek için divan adı verilen teşkilatlanma kurmuş ve burada alınan kararları not ederek tarihe bir miras bırakmışlardır. Bu bilgi ve belge birikimi nadir olarak diğer devletlerde de mevcuttur. Her dönemde birçok tarihçi tarafından çalışma sahası olan Osmanlı Devleti de bu geleneği sürdürmüştür. Divânı Hümayûn teşkilatında devletin en yüksek karar merciinde alınan her türlü karar Mühimme Defteri adı verilen belgelere kaydedilmiştir. Mühimme Defterleri üzerine birçok çalışma yapılmıştır fakat bu çalışmaların yetersiz olduğu aşîkârdır. Osmanlı arşivlerinde halen birçok belge okunmayı beklemektedir. Çalışmamızda ilk olarak devletin merkez organı olan Divânı Hümayûn teşkilatından bahsettik. Birinci bölümde sultan III. Murat devri ve siyasi olaylara değindik. İkinci bölümde defter hakkında teknik ve fiziksel özellikleri açıkladık. Üçüncü bölümde defterin muhtevası hakkında bilgi verdik. Dördüncü bölümde hüküm özetleri ve metnin transkripsiyonunu verdik.

Bu çalışmamda bana her türlü bilgi ve belge konusunda yardımcı olan danışman hocam sayın Doç. Dr. Ümit KILIÇ'a şükranlarımı sunarım.

Erzurum 2014**Ömer DÖŞEMETAŞ**

GİRİŞ

DİVÂNİ HÜMÂYÛN

Osmanlıda divan teşkilatının Orhan Bey döneminde kurulduğu bilinmektedir. Bu divan Selçuklu, İlhanlı ve diğer Türk devletleri örnek alınarak getirilmiştir.¹ Divan teşkilatı ise ilk kez Hz. Ömer zamanında kurulmuş daha sonra ise bütün İslam devletlerini etkilemiştir. Osmanlı Devleti'nde Divânı Hümâyûn olarak bilinen bu yapılanma devletin en üst yapılanmasını teşkil eder. Divânı Hümâyûn toplantısı ve faaliyeti ilk ve orta devirlerde pek mühim olup birinci ve ikinci derecedeki siyasi, idari, askeri, örfi, şeri, adli ve mali işler, şikâyet ve davalar hep burada görüşülüp alakadarlar tarafından tetkik edildikten sonra bir karara bağlanırdı.² Kuruluş döneminden itibaren Osmanlı Devleti Divânı Hümâyûn kurumuna büyük önem vermiştir. Haftanın her günü bizzat padişahın başkanlığında toplanan Divânı Hümâyûn ilerleyen dönemlerde haftada 4 güne düşürülmüştür. Devlet yapılanmasındaki bozulmalar bu kurumuda etkilemiş ve son dönemlerde hafta da bir güne kadar divan toplantıları düşürülmüştür. Fatih Sultan Mehmet'e kadar divana padişahlar başkanlık etmiştir. Bu dönemden sonra divana başkanlık etme yetkisi padişahın mutlak vekili olan veziri âzama bırakılmıştır. Fakat padişahlar kendileri için yapılan kasr-ı adl adı verilen gizli bölmeden yine divan toplantılarını takip etmiştir. Divan toplantıları ilk dönemde divanhane olarak bilinen yerde toplanırken Kanuni zamanında "Kubbealtı adı verilen üç kubbeden müteşekkil Divânı Hümâyûn toplantılarına mahsus yeni bir binanın yapılmasıyla buraya taşınmış, toplantılar buradaki divanhane kısmında yürütülmeye başlanmıştır."³ Divan toplantıları sabah namazından sonra başlar öğle namazına kadar sürerdi. İşlerin yoğun olduğu zamanlarda bu süre bazen uzardı. Sabah Ayasoyfa camiinde birlikte kılınan sabah namazından sonra belirli bir hiyerarşi içinde divanın yapıldığı kısma geçilir ve sadrazamın gelmesi beklenirdi. Kendisi konağında sabah namazını kılan sadrazam daha sonra salona gelir ve selamlamadan sonra toplantı başlardı. Divan müzakerelerine önemli işlerden başlanırdı. Harici meseleler, elçilerin teklifleri ve onlara verilecek

¹ Yusuf Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, G. T.T. c, VI, s152.

² İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988,

³ Recep Ahışahı, "Divanı Humayun Teşkilatı", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, c, VI, s, 26.

cevaplar, beylerbeyilerden özellikle stratejik önemi olan serhat ve sınır eyaletlerinden gelen rapor ve mektuplar arazi ihtilaf ve davaları devlet idaresiyle ilgili çeşitli meseleler, görevlilerin tayini, tertip, nakli el çektirmesi gibi hususlar için yetkililerden gelen arzlar ele alındıktan sonra şikâyet ve dava dinlemeye geçilirdi.⁴ Divan teşkilatına kadın-erkek, müslim gayrimüslim her vatandaşın katılıp dilek ve şikâyetlerini iletme hakkı vardı. Özellikle kadıların verdiği kararlardan memnun olmayan vatandaşlar bir üst mahkeme özelliği taşıyan Divânı Hümayûn'a başvurabilirdi. Burada tekrar davaya bakılır gerek görülürse karar bozulabilirdi. Divanda bitmeyen veya padişaha arza muhtaç olmayan gerek resmi gerekse hususi işler padişahın mutlak vekili olan veziri âzamin İkinci Divanı'nda yani kendi sarayında akdettiği divanda müzakere edilip karara bağlanırdı.⁵

Bunun dışında yine önemli işlerin görüşülüp karara bağlandığı önemli divan toplantıları da vardı. Kapıkulu askerlerine üç ayda bir verilen ulufe maaşı için toplanan ve bu vesile ile yabancı elçilerinde kabul edildiği "Galebe Divanı" yine padişahın halkın dilek ve şikâyetlerini dinlemek üzere tahtının yüksek bir yere konularak yapılan "Ayak Divanı", veziri âzamin başkanlığında çarşamba günleri İstanbul ve bilad- selase denilen Galata, Üsküdar ve Eyüp kadılarının katıldığı "Çarşamba Divanı" yine veziri âzamin başkanlığında Rumeli ve Anadolu Kadıaskerlerinin katıldığı "Cuma Divanı" yapılmaktaydı. Divânı Hümayûnda alınan kararlar ilgili kalem tarafından kaydedilirdi. Yine divanda görüşülen konular hakkında divanın aslı üyeleri padişahın huzurunda arza çıkıp kendi alanları ile ilgili sunumda bulunurdu. Divan toplantıları bazen normal biçimde dava dinlemeyip sadece özel meseleleri görüşmek içinde toplanabilir. Arefe ve bayram günlerinde, cülus merasimlerinde, sünnet törenlerinde, sultanların evlenmelerinde divan toplantısı yapılmakla birlikte böyle toplanan divanlarda devlet işleri görüşülmez sadece merasim için toplanılırdı.⁶ Divan toplantıları bittikten sonra divan üyeleri matbah-ı amire de hazırlanan yemekleri yer ve dağılırdı. Bundan sonra divan görevlileri ve divana iş için gelen vatandaşlarda burada karnını doyururdu.

⁴ Mehmet İpşirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Osmanlı Devleti Tarihi*, Feza Yayıncılık, İstanbul 1999, c.I,s,161.

⁵ Ziya Kazıcı, *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, M.Ü İlahiyat Fakültesi Yayınları Vakfı, İstanbul 2010, s. 175.

⁶ Ahışalı, s. 25.

Devletin her türlü işlerinin görüşülüp karara bağlandığı Divânı Hümâyûn'un asli üyelerini veziri âzam, sayıları genellikle üçle yedi arasında değişen Kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, Nişancı, Rumeli ve Anadolu defterdarından teşekkül ediyordu. Ayrıca İstanbul'da bulunduğu sırada Rumeli beylerbeyi de Divânı Hümâyûn'a katılırdı.⁷

Bunların dışında özellikle XVI. yy.dan itibaren vezirlik makamına yükselen Yeniçeriağası ve Kaptanıderyada divana üye olmuştur. Asli üyelerin yanında birde divana katılan yardımcı guruplar vardı. Bunlar;

- 1.Reisülküttap
- 2.Çavuşbaşılık
- 3.Büyük ve Küçük Tezkirecilik
- 4.Kapucular Kethüdası
- 5.Divânı Hümâyûn Tercümanı
- 6.Teşrifatçı⁸

Divânı Hümâyûnda alınan kararlar Beylikçi kalemi tarafından Mühimme Defterleri'ne kaydedilirdi.

Divânı Hümâyûnun Üyeleri

Veziri âzam/Sadr-ı âzam;

Devlet işlerinde padişahın mutlak vekili sayılan veziriâzam padişahattan sonra gelen en yetkili kişidir. İlk dönemlerde vezir sayısı bir iken zamanla bu sayı artmış ve birinci vezire veziriâzam denilmeye başlanmıştır. Sadrazamlar ilk dönemlerde genellikle Türk kökenli kişilerden ve ilmiye sınıfından seçilmişlerdir. Fatih'in devşirmeleri ön plana çıkarmasıyla vezirliğe ve veziriazamlığa XVII. yüzyıl ortalarına kadar bir iki istisna ile hep devşirmeler tayin edilmiştir. Dirayetli vezirlerin seçiminde ve tayininde padişahın kararlığı ve şahsiyeti çok önemli rol oynamıştır.⁹ Padişahın vekili olan sadrazamda padişah tarafından verilen bir mühr-i hümâyûn bulunurdu. Yeni

⁷ Ahmet Mumcu, "Divanı Humayun", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994,c, IX, s, 431.

⁸ Ahışhalı, s. 31.

⁹ İpşirli, s. 164.

padişah eğer o vezirle çalışmak isterse bu mühür o vezirde kalırdı yok eğer başka bir veziriâzam atanacaksa bu temsili mühür geri alınırdı. Böylece veziriâzam bu görevden azledilmiş olurdu. Sadrazamlar geniş yetkilere sahipti. Bazen bu makamı hak etmeyen kişilerde bu görevi üstlenmiştir.

Fatih döneminden itibaren Divânı Hümayûn'a başkanlık etmeye başlayan sadrazamın görevi ve sorumluluğu daha da artırmıştır. Bu görev ve sorumluluk bizzat padişah tarafından sadrazama verilirdi. Ancak savaş açma, yüksek rütbeli görevlileri azl ve tayin etme gibi meseleleri ve 5.999 akçadan fazla tımarların tevcihini telhisle padişaha arz ederek bu hususlarda onun kararına müracaat ederdi.¹⁰ Padişahların ordunun başında sefere çıkma geleneğini bırakmasından sonra sadrazamlar “Serdar-ı Ekrem” sıfatıyla orduya komuta etmeye başladı. Böyle dönemlerde sadrazama daha fazla yetki ve sorumluluk verilmekteydi. Veziriazamlar seferde bulundukları zaman merkezdeki işlerin yürümesini sağlamak için yerlerine bir vekil bırakırlardı. Buna Sadaret Kaymakamı veya Kaymakam-ı Rıkâb-ı Hümayûn adı verilirdi. Sadaret kaymakamları tamamen veziriazamın yetkilerine haiz olup, defteri kendisine bırakılmış olan bütün devlet işlerini kanun çerçevesinde ferman göndererek yapar, divan toplanırdı.¹¹ Ayrıca sadrazam merkezde iken Divânı Hümayûnda çözilemeyen konuları kendi konağında İkinci Divanı'nda görüşürdü. Bunun yanında Çarşamba Divanı ve Cuma Divanı'nda da devlet işleri ile ilgili konular bizzat sadrazam başkanlığında görüşülüp karara bağlanırdı.

Vezirler;

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren var olan vezirlik kurumu devletin büyümesiyle birlikte artmıştır. Kanuni'nin saltanatı sonunda sayının yediye çıktığı asrın sonunda 1596'da on altı, 1599'da yirmi üç vezirin bulunduğu, statü bakımından dâhil ve hariç vezirleri olarak ikiye ayrıldıkları görülmektedir.¹² Vezirlerin görevi sadrazama yardımcı olmaktır. Divânı Hümayûn'a katılan vezirler bazen işlerin yoğun olduğu dönemde sadrazamın onayı ile nişancıya yardım ederlerdi. Bazen bu vezirler taşraya yönetici olarak gönderilirlerdi. Vezirlerin taşraya gönderilmeye başlanması ve Kanuni zamanında İbrahim Paşa'nın sadaretinde “Kubbealtı” adı verilen Divânı Hümayûn'un

¹⁰ Ahışhalı, s. 29.

¹¹ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 154.

¹² İpşirli, s. 170.

toplandığı binanın inşasıyla birlikte merkezde bulunup divana katılan vezirlere “Kubbealtı Vezirleri” adı verilmiştir.¹³

Kadıasker;

Osmanlı’da kadıaskerlik kurumunun hangi zamanda kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. Devletin sınırlarının genişlemesiyle birlikte kadıaskerlerinde sayısı artırılmıştır. Divanda şeri ve hukuki meselelerde söz sahibiydi ataması ve azl padişah tarafından yapıldı. Kadıasker olabilmek için normal yol İstanbul kadılığından Anadolu kadıaskerliğine, oradan da Rumeli kadıaskerliğine yükselmektir. Bundan sonraki basamak ise şeyhülislamlık makamıdır.¹⁴ Kadıasker Divânı Hümâyûn’da şeyhülislamın sol tarafında otururdu. Kadıaskerde kendini ilgilendiren meselelerde kendi konağında divan toplar ve bazı davalara bakardı. Ayrıca kadı ve müderrisleri atamak da kadıaskerin görevleri arasındaydı. Kadıaskerlerden Rumeli kadıaskeri derece ve paye itibarı ile Anadolu kadıaskerinden daha önce gelirdi ve geliri daha çoktu.¹⁵ Divan toplantılarından sonra padişahın huzurunda arza çıkıp meseleler hakkında bilgi verirlerdi. Şeyhülislamlık makamının önemi artınca kadıaskerlik makamının önemi de azalmıştır. Kadıaskerler padişah sefere gidince onlarla gitmek zorundadır. Padişah merkezde kalmış ise kadıaskerde orada kalır ve sefere yerine ordu kadısı tayin edilmesi adet ve kanun olmuştu.¹⁶

Defterdar;

Osmanlı Devleti’nde defterdar tabiri daha on dördüncü asrın sonlarından itibaren görülmektedir. Defterdar padişahın malının mutlak vekili ve onun temsilcisi durumundaydı.¹⁷ Defterdar divan toplantılarına katılır ve mali işler hakkında malumatta bulunurdu. Defterdar, salı günü divan toplantısından sonra arza girer ve kendi dairesi hakkında padişaha arzda bulunurdu. İlk dönemlerde sayısı bir olan defterdarlık makamı sınırların genişlemesiyle birlikte artmıştır. Mali işlerin yanında defterdarın maliyeye ait meselelerde hüküm yazmak, çeşitli kimselere çavuşluk, sipahilik, kâtiplik, sancak ve zeamet verilmesini sadrazama teklif edebilmek, padişaha arz etmeden ulufelilerin

¹³ Ahışhalı, s. 29.

¹⁴ Ahışhalı, s. 29-30.

¹⁵ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 155.

¹⁶ Uzunçarşılı, s. 237.

¹⁷ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 155.

ulufesine günlük iki akça zam yapabilmek haklarına sahipti.¹⁸ Bu makamın önemi devletin zayıflamaya başladığı XVII. yy.dan itibaren daha da artmıştır. Çünkü savaşların kaybedilmeye başlaması ve tımar sistemindeki aksaklıklar maliyenin yükünü daha da artırmıştır. Para hazinesinin açılıp kapanması bizzat defterdarın huzurunda yapılmaktaydı.

Nişancı;

Nişancılık kurumu Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden itibaren varlığını sürdürmektedir. Tevkii, Tuğrai veya Muvakki de denilen Nişancı Divânı Hümâyûn azasından olup yeri veziriazamın sağında ve vezirlerin alt tarafında idi.¹⁹ Divanda alınan kararlara padişah adına tuğra çekme yetkisine sahipti. Nişancılar genellikle ilmiye sınıfından seçilmekteydi. Divânı Hümâyûn kurumunun önemini yavaş yavaş kaybetmesiyle nişancıda önemini kaybetmeye başlamıştır. Özellikle padişahlara ait mektupların yazılması görevi reisülküttaba verilince iyice önemini kaybetmiştir. Nişancının başlıca görevleri önemli fermanları yazmak reisülküttab tarafından yazılan veya yazdırılan fermanların yazmak ve kontrollerini yapmak, fermanlar üzerine padişahın tuğrasını çekmek, örfi hukukla ilgili kanunları tesbit etmek, tapu-tahrir defterlerinde herhangi bir değişiklik olursa bizzat kendisi bu değişikliği deftere işlemektir.²⁰ Nişancı Osmanlı Devleti'nde bürokrasi sınıfının başıdır. Bütün kalemler nişancıya bağlıdır. Fakat XVIII. yy.dan itibaren iyice önemini kaybeden nişancı yalnızca teşrifattaki yerini korumuştur. Nişancılık görevi 1836 yılında kaldırılacak bu görev defter eminliğine verildi.²¹

Divânı Hümâyûn'un Kalemleri

Divânı Hümâyûn'da devleti ilgilendiren birçok konuda karar alınmaktaydı. Dolayısıyla alınan bu kararlar düzenli olarak defterlere kaydediliyordu. Divanda alınan kararlar reisülküttab ve onun idaresinde bulunan beylikçinin nezaretinde görülürdü. Dolayısıyla bunlara bağlı çeşitli kalemler vardı ki bunlara kısaca divan kalemleri adı verilirdi. Bunlar Beylik (Divan), Tahvil (Kese veya Nişan), Rus, Amedi kalemleri ile Teşrifatçılık, Vakanüvislik, Divânı Hümâyûn Hocaları, Divânı Hümâyûn Tercümanları,

¹⁸ Ahışhalı, s. 30.

¹⁹ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 156.

²⁰ Ahışhalı, s. 30.

²¹ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 155.

Hazine-i Evrak (Arşiv) gibi bölümlerden müteşekkildi.²² Divanda alınan kararların kaydedildiği bu defterlere büyük önem verilirdi. Sarayda defterhane adı verilen yerde bu defterler korunurdu.

Beylikçi veya Divan Kalemi

Divanın asıl kalemi olma özelliğine sahip beylikçi kalemi divan kalemleri arasında önemli bir yere sahiptir. Üç daire şefi olan beylikçi pek mühim ve fevkalade ehemmiyeti haiz olan mahrem muharreratın bizzat müsveddelerini yapar ve kendisine bağlı dairelerden yani beylikçi, nişan veya tahvil ve ruus kalemlerinden gelen berat, ferman ve tahrirlara sah işareti koyardı.²³ Divanda alınan her türlü önemli karar bizzat bu kalem tarafından tutulurdu. Bu kalemin başı olan beylikçi önemli işlere ait gizli kayıtları bizzat kendisi kaleme alırdı. Beylikçi kaleminde ayrıca büyük divanın kararları tutulan divanda müzakere edilen evraklar gerekli yerlere havale edilir, divandan çıkan emir ve hüküm suretleri defterlere kaydedilirdi.²⁴ Beylikçi kaleminde tutulan başlıca defterler, mühimme defteri, name-i humayun defteri, şikâyet defteri ve kilise defterleridir. Önemleri itibarıyla biz bu bölümde konumuz olan Mühimme Defterleri'ne kısaca değineceğiz. Divanda alınan her türlü önemli meselelerin alındığı kararlar bu defterlere kaydolunurdu. Bu kayıtlar Osmanlı Devleti'nin tarihini aydınlatmada önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Mühimme Defterleri alınan kararlar ve divanlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilebilir.²⁵

1.Mühimme Defterleri: Padişahın payitahtta bulunduğu sırada, sadrazamın başkanlığındaki divan toplanışından çıkan emirlerin kaybolduğu defterler

2.Rıkâb Mühimmesi: Sadrazamın sefer veya başka bir iş sebebiyle payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rıkab kaymakamı ve Sadaret kaymakamı denilen görevliler başkanlığında toplanan divanda alınan kararların yazıldığı defterler

3.Ordu Mühimmesi: Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler

²² Yusuf Halaçoğlu, "Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Feza Yayınları, İstanbul 1993, c. XII, s. 325.

²³ Uzunçarşılı, s. 39.

²⁴ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 158.

²⁵ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Basımevi, Ankara 2000, s. 7.

4.Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazamın aynı anda darsaâdetten ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen sadaret kaymakamının müstakil olarak akdettiği divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler.

Mühimme Defterleri'ne kaydedilen bu konuların geçerli olabilmesi için padişahın onayı gerekliydi. Yine bu defterler üzerinde yapılacak düzenlemelerde bizzat padişahın onayı ile yapılmaktaydı. Çünkü Divânı Hümayûn aynı zamanda yüksek bir mahkemeydi. Kadın-erkek her vatandaş hak aramak için Divânı Hümayûn'a başvurabilirdi. Mühimme Defterleri divanda alınan kararların özeti şeklindedir. Fakat bu defterlere dönemin sosyal yapısını açıklamada büyük bir öneme sahiptir. Bütün birinci elden kaynak eserler birçok açıdan dönemi hakkında bilgiler içermektedir. Biz Mühimme Defterleri'nin önemini maddeler halinde kısaca şu şekilde açıklayabiliriz.²⁶

1. Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari askeri organların yapısı, karşılıklı münasebetleri, çalışma tarzları ve fonksiyonları, müesseselerin organizasyon ve işleyişi ve hukuki prosodür hükümlerine dair bilgiler

2. Komşu ülkeler ile Avrupa, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Arabistan Yarımadası, Kafkaslar ve Rusya tarihleri açısından önemli kayıtlar

3. Osmanlı Devleti'nin, gayrimüslim tebaası ile olan münasebetleri azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının temini hususundaki yönetim politikası, ibadet ve ayin serbestiyeti, mabedlerin inşası

4. Hac organizasyonu, surre alayları ve mukaddes beldelere götürülen hizmetler

5. Osmanlı kültür ve sanat faaliyetleri cümlesinden, imar ve iskân siyaseti, çevre ve belediye hizmetleri, sağlık ve eğitim işleri, geniş vakıf idarelerinin problemleri ve teftişleri

6. Sayıları hayli fazla olan ve Ordu divanınca tutulan mühimme defterleri, askeri tarih harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi yönünden birinci el kaynaktır.

Bu açıdan Mühimme Defterleri birçok devletin tarihinin aydınlatılmasına da ışık tutan belgelerdir.

²⁶Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, s. 9.

Tahvil Kalemi

Divânı Hümâyûn'un önemli kalemlerinden biridir. Burada mevali denen vilayet kadılarının, vezir, beylerbeyi, sancakbeyleri beratlarıyla zeamet ve tımarların kayıtları bulunurdu. Bir kimseye zeamet ve tımar verildiği zaman kayıtlar defterhanede derkenar olarak işlenip tahvil kalemine gönderilirdi.²⁷ Tahvil kaleminin şefine tahvil kesedârı denilmekteydi²⁸. Burada yazılan berat gerekli kontrolden sonra ilgili makama gönderilirdi.

Ruus Kalemi

Ruus kalemi Divânı Hümâyûn'un en önemli kalemlerinden olup vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, mevali, tımar ve zeamet sahipleri dışındaki büyük hizmetliler ile hazine, evkaf ve gümrükten maaş alan her türlü devlet memurlarının tayin muamelelerinin yapıldığı ve bunlara dair kayıtların tutulduğu kalemdir.²⁹ Ruus kaleminde daha çok orta dereceli memurlara verilen beratlar kaydolunurdu. Ruus kaleminde üç nevi ruus vardı;³⁰

1. Ruus kaleminden verilen ruuslar
2. Muharebe dolayısıyla ordu cephede iken ordudan verilen ruuslar
3. Rıkabı humayun ruusları; yani sadriazam cephede iken hükümdarın emriyle rıkabda verilen ruuslar. Ruus kaleminin zengin bir kâtip kadrosu mevcuttu. Özellikle memuriyet sayısının artmasından sonra bu kalemin önemi daha da artmıştır.

Amedi Kalemi

Bu kalemin şefine Amedi veya Amedçi de denirdi. Asıl görevi reisülküttabın özel kalem müdürlüğüydü. Ayrıca padişaha veziriazam tarafından yazılacak takrir, telhis ile yabancı devletlerle yapılan ahidname ve anlaşma suretleri ayrıca yabancı devlet başkanlarına veziriazam tarafından gönderilen mektup müsveddeleri protokoller, elçi, tercüman ve tüccarlarına yazılan yazılar ve evraklar hep burada kaleme alınırdı.³¹ Bu dairede görev alacak memurların seçimine büyük önem verilirdi. Özellikle yabancı dil bilen ve terbiyeli kişiler bu göreve seçilirdi. Divan muameleleri paşa kapısına

²⁷ Halaçoğlu, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, c, XII, s, 326.

²⁸ Uzunçarşılı, s. 44.

²⁹ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 77.

³⁰ Uzunçarşılı, s. 46.

³¹ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 159.

geçtikten sonra saray ile sadaret dairesinin irtibatı bu kalem vasıtasıyla sağlanmış paşa kapısı kalemlerinden biri olmuştur.³² Özellikle Avrupa ile diplomatik ilişkilerin arttığı son dönemlerde amedi kaleminin de önemi artmıştır. Gelen evrakın tercüme edilmesi ve cevaplanmasında bu kalemin üyeleri daha fazla görev almıştır.

Teşrifatçılık

Divânı Hümâyûn'daki önemli görevlilerden biride teşrifatçı idi. Teşrifatçılık Kanuni Sultan Süleyman döneminde ihdas edilmiş bir memuriyettir. Bu işi görene “Teşrifat Efendi” veya “Teşrifatçı Efendi” denilirdi.³³ Devlete ait tören ve bütün merasimleri bilirdi. Divanda maaş verilmesi, ziyafetler, elçilerin gelmesi, Mısır hazinesinin teslimi, padişahın cülusunda veya bayramlarda sarayda yapılan törenler ve tebrikler, donanmanın denize çıkması, bir geminin denize indirilmesi hükümdara pişkeş çekilmesi hilat giydirilmesi senelik tevcihat veziriazam dairesindeki merasim dolayısıyla yapılan işler hep teşrifatçıya aitti.³⁴ Teşrifatçılık kurumu özellikle törenlerin belli bir düzen içinde geçmesini takip eden ve düzenleyen görevliydi. Törende kimin nerde duracağını yine teşrifatçı belirlerdi. Teşrifatçılar bu düzeni sağlamak üzere kâtipler aracılığıyla bazı defterler tutardı. Teşrifatçının dairesinde yevmi, mufassal ve müteferrik müteaddit defterler vardı.³⁵ Bu defterlerde tören adabı ile ilgili önemli bilgiler tutulurdu.

Vakanüvislik

Vakanüvislik bir nevi resmi tarih yazıcılığı demektir. Kendisine verilen çeşitli işlere dair evrak ve belgeleri kaydeden görevlidir. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde bu kurumun varlığına rastlanmaz. Bunun yerine şeyhnamenüvislik denen bir memuriyet vardı.³⁶ Vakanüvislik kavramı XVIII. yy'dan itibaren görülmektedir. Resmi olarak ilk vakanüvis Halepli Mustafa Naima Efendi olup meşhur tarihini Sadriazam Amcazade Hüseyin Paşa'nın emriyle yazmış ve tarihine Ravzatül Hüseyin Fi Hülasât-i Ahbâr-il Hafikin adını vermiştir.³⁷ Vakanüvislik özellikle XVIII. yy.dan sonra devletin sonuna kadar varlığını sürdürmüştür. Fakat bazı vakanüvisler olaylara abartı katmıştır.

³²Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, s. 88.

³³Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, s. 90.

³⁴Halaçoğlu, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, c,XII, s, 327.

³⁵Uzunçarşılı, s. 59.

³⁶Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 160.

³⁷Uzunçarşılı, s. 66.

Divânı Hümâyûn Hocaları

Divânı Hümâyûn'da ki önemli gruplardan biride Divan Hocalarıdır. Hâcegân-ı Divânı Hümâyûn olarak da adlandırılmakta olup gerek Divânı Hümâyûn ve gerek Paşa Kapısı'ndaki kalemlerin şefleriyle, maliye, kapıkulu ocakları kâtipleri, tersane emini, şehremini, arpa, matbah darphane eminleri teşrifatçı, tophane, baruthane vesair hizmetlerin müdür, nazır ve eminleri bu isim altında toplanmıştır.³⁸ Senelik tevcihata tabi olan bu hâcegan memuriyetleri on sekizinci asırda dört sınıf üzerine idi.³⁹ Bu gurubun sayısı bazen değişmekteydi. Bu kişilerin lağvedilmesi sadrazamın önerisi ve padişahın onayı ile olmaktadır.

Divânı Hümâyûn Tercümanları

Divânı Hümâyûn müslim-gayrimüslim bütün tebaaya açıktı. Her vatandaş dili, dini ne olursa olsun rahat bir şekilde divana gelir ve şikâyetini iletirdi. Bunun için Divânı Hümâyûn'da bir tercüman bulundurulurdu. Bundan başka divan tercümanı yabancı devlet elçilerinin veziriazamla veya padişahla görüşmelerinde hizmet edip mektupları da tercüme ederdi.⁴⁰ Bu tercümanlar divanda kendilerine ayrılan yerde ayakta dururlardı. Özellikle XVIII. yy.dan itibaren bu kişilerin önemi daha da artmıştır. Reisülküttaba bağlı çalışan bu kişiler yabancı elçilerin reisülküttap ile olan konuşmalarında görev alırlardı.

Hazine-i Evrak (Arşiv)

İlk dönemlerde Divânı Hümâyûn da daha sonra ise Babı Ali'de görüşülen devlet meseleleri düzenli olarak kaydedilirdi. Bu defterler muntazam suretle tasnif edilmiş bir halde senelerine göre muntazam suretle evrak mahzenlerinde saklanırdı.⁴¹ Bu evrakların korunmasına böyle önem verilirdi. Her dairede günün evrakı bir tomarı ve her ayın tomarları bir torbayı, her ayın torbaları ise bir sandığı meydana getirirdi. Her sandığın üzerinde o sandığın ihtiva ettiği vesikaları gösteren etiketler konmuştu.⁴² Gerek duyuldukça bu belgeler çıkartılıp incelenirdi. Burada muhafaza edilen bu belgeler geniş bir arşiv dökümanına sahip olmamızı sağlamıştır.

³⁸ Halaçoğlu, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, c,XII, s, 328.

³⁹ Uzunçarşılı, s. 69.

⁴⁰ Halaçoğlu, *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 160.

⁴¹ Uzunçarşılı, s.76.

⁴² Halaçoğlu, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, c,XII, s, 329.

BİRİNCİ BÖLÜM

SULTAN III. MURAD DEVRİ (1574-1595)

Sultan II. Selim'in hasekisi Nurbanu Sultan'dan doğma oğludur. Babasının Saruhan sancakbeyi olarak Manisa'da bulunduğu sırada 5 Cemaziyelevvel 953 (4 Temmuz 1546) da Bozdağ yaylasında dünyaya geldi.⁴³ İlk eğitimini burada alan III. Murad'ın sünnet düğünü de burada yapılmıştır. Küçük yaşlardan itibaren devlet yönetiminde görev almıştır. II. Selim'in Karaman eyaletinde olduğu sırada o da Akşehir sancakbeyi olarak görev aldı. II. Selim'in Kütahya valisi olmasından sonra Murad'da Saruhan sancakbeyliğine atandı ve tahta çıkıncaya kadar burada görev yaptı. Tek varis olması onun devlet işlerine fazla karışmamasına sebep oldu.

Babasının vefatı haberini Veziri âzam Sokullu Mehmed Paşa ve annesi Nurbanu Sultan'ın gönderdiği adamlardan alan ve büyük oğul sıfatıyla tahta davet edilen Murad alalecele yola çıkarak Mudanya İskeleyi'ne geldi. Burada kendisini almak için gönderilen kadırgaya rastlayamadığından fırtınaya rağmen iskelede bulunan nişancı Feridun Ahmed Bey'e ait bir gemiye binip İstanbul'a hareket etti.⁴⁴ İstanbul'a geldikten sonra Sokullu Mehmet Paşa ile buluşup saraya geçti. Bunun üzerine tahta cülusu resmen ilan edildi. Fakat Fatih kanunnamesi gereği II. Selim'in beş şehzadesi de boğdurulmuş ve II. Selim için tertip edilen cenaze namazı ile definler sağlanmıştır. III. Murad'ın cülusu üzerine Venedik, Lehistan, Ragusa, Avusturya ve İran elçileri tebrike gelip hediyeler takdim ettiler.⁴⁵ Yine adet olduğu üzere bu devletlerle yapılan antlaşmalar tekrar onaylanarak yürürlükte kaldı. III. Murad deneyimli sadrazam olan Sokullu Mehmed Paşa'yı bu görevde bırakarak onun tecrübesinden yararlanmak istemiştir. Fakat bu durum sarayda bazı kesimin cephe almasına sebep olmuştur. Özellikle Şemsi Ahmed Paşa ve Darüssaâde ağası Gazanfer Ağa onu bu yolda tesir altına aldı.⁴⁶ Padişahı yeni bir sefere çıkarak bir başarı sağlarsa otoritesi artacağına inandırdılar. Padişah da bu telkinlerde kalarak bir sefer planı yaptı. İstanbul'da cülus için bulunan İran heyeti ve İran'da vuku bulan siyasi karışıklık seferin yönünü belirledi. Zaten İran Anadolu

⁴³Ziya Kazıcı, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Kayhan Yayınları, İstanbul 2011, s. 172.

⁴⁴Bekir Kütükoğlu, “*Murad III*”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006,c,XXXI, s,172.

⁴⁵Mücteba İlgürel, “*Zirveden Dönüş II. Selim'den III. Mehmede*”, *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yayınları, c,X, s,52.

⁴⁶Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c, XXXI, s,172.

üzerindeki siyasi emellerinden vazgeçmiyordu. Özellikle Anadolu’da yapmış oldukları dini faaliyetlerin sürmesi de bunda etkili oldu. Bu dönemde İran’daki bir kervana saldırı düzenlenmesi seferin çıkmasını hızlandıran gelişme oldu. Yine İran tarafının yapmış olduğu sınır ihlalleride devleti tedbir almaya iten bir diğer gelişmedir.

1.1. OSMANLI-İRAN MÜNASEBETLERİ

Osmanlı Devleti’nin İran ile olan barışı koruma çabalarına rağmen İran tarafı sürekli Osmanlı sınırlarına ve tüccarlarına karşı olumsuz tutumunu sürdürüyordu. Bu durum Osmanlı Devleti’nin İran üzerinde bir sefere çıkmasına sebep oldu. Buna göre baharda Erzurum serhaddine sevk edilecek kuvvetlere Lala Mustafa Paşa’nın Bağdad’a memur edilen askere Koca Sinan Paşa’nın serdar tayini tekerrür etmiş ise de iki vezir arasındaki rekabet ve Sinan Paşa’nın bir türlü ikna edilememesi üzerine padişah Sinan Paşa’nın azlini münasip gördü. Lala Mustafa Paşa Gürcistan üzerinden Şirvan’ın fethine memur edildi.⁴⁷ Çıldır Gölü civarında karşılaşan İran kuvvetleri ve Osmanlı kuvvetleri arasında yapılan muharebeyi Lala Mustafa Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri kazandı. İran bölgesindeki birçok yer Osmanlı topraklarına katıldı. Kışı Erzurum’da geçirmek isteyen Lala Mustafa Paşa şehre geldi. Bu arada başkentte önemli bir hadise vuku buldu ve Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa öldürüldü. Bu hadise üzerine padişah tarafından sadrazamlığa Semiz Ahmed Paşa getirildi. Kazandığı başarıların kendisine sadrazamlık yolunu açacağını düşünen Lala Mustafa Paşa ise azledilerek İstanbul’a çağrıldı yerine amansız rakibi Koca Sinan Paşa gönderildi.⁴⁸ Yeni atanan sadrazamın vefat etmesi üzerine tekrar mücadele başlayacak fakat bu sefer padişah veziri âzam olarak kimseyi atamayacak ve vekil olarak Lala Mustafa Paşa’yı tayin edecekti bu şekilde Koca Sinan Paşa’nında küstürülmemesi sağlanmış olacaktı. Sinan Paşa’nın İran seferlerinde başarı sağlaması İran tarafının barış görüşmelerinde bulunmasına sebep oldu. Bu İran tarafının zaman kazanma oyunu idi çünkü yine İran güçleri bölgedeki Türklere ait iaşeyi yağmalamıştı.

Bu dönemde özellikle sık sık sadrazamlık için Lala Mustafa Paşa ve Sinan Paşa karşı karşıya geldiler. İki taraf arasındaki bu çekişme Lala Mustafa Paşa’nın vefatı ile

⁴⁷ Bekir Kütükoğlu, “Murad III”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979,c, VIII, s, 615.

⁴⁸ Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c, XXXI, s,173.

son buldu. Bunun üzerine sadrazamlık makamı Sinan Paşa'ya kaldı. Sinan Paşa İran seferlerinde başarısız olduğu gerekçesiyle III. Murat tarafından azledildi. Bu hadiseden sonra padişah sadrazamlık makamına kız kardeşi Fatma Sultan'ın eşi Siyavuş Paşa'yı getirdi. İran seferlerinin serdarlığına da Ferhat Paşa getirildi. Lala Mustafa Paşa tarafından İran'ın muhasarası için görevlendirilen Özdemiroğlu Osman Paşa bu dönemlerde İran kuvvetleri karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. Bunu fırsat bilen İran kuvvetleri Osmanlı birliklerinin üzerine gitti. İmam Kulu komutasındaki İran birlikleri Beştepe denilen mevkiye kadar geldiler. Ordusunu düzenleyen Özdemiroğlu Osman Paşa da kuvvetleri ile bu bölgeye geldi. İki kuvvet bu bölgede karşılaştı.

Meşaleler yakılarak gece dahi devam eden harp dolayısıyla Meşale Savaşı denilen harpte İmam Kulu yedi bin telef verdikten sonra kaçtı; Özdemiroğlu düşman kellelerinden kule yaptırdı; Şemah ve Bakü tekrar alındı.⁴⁹ Özdemiroğlu Osman Paşa'nın buradaki başarısı İstanbul'da büyük bir sevinçle karşılandı. Sefer sonucu merkeze gelen Osman Paşa büyük bir coşkuyla karşılandı ve ikinci vezir sıfatıyla Divân-ı Hümayûna dâhil edildi. Daha sonra da (28 Temmuz 1584'de) veziriazamlığa getirildi. Osmanlı-İran savaşlarının uzaması devleti yeni tedbirler almaya mecbur kılıyordu. Özellikle doğudaki kaleler onarılıp içlerine asker konuldu. Fakat İran'ın tecavüzleri yine sürmekteydi. Bunun üzerine Sadrazam Özdemiroğlu Osman Paşa tekrar Safeviler üzerine sefere tayin edildi. Bu sefer esnasında hastalanarak vefat eden Özdemiroğlu Osman Paşa'nın yerine Ferhat Paşa bölgeye gönderildi. Tebriz'i uzun süre kuşatan İran tarafı bir başarı elde edemedi geri çekilmek zorunda kaldı. Uzun savaşlar her iki tarafı da yıprattı. Şah Abbas Haydar Mirzayı kalabalık bir elçilik heyetiyle İstanbul'a gönderdi. İran'la harbe son veren muahede 14 Cemaziyelevvel 998 (21 Mart 1590'da) İstanbul'da imzalandı.⁵⁰ Bu muahede mucebince Tebriz şehri ile Azerbaycan'ın Tebriz mıntıkası Karadağ, Bence, Kars, Tiflis, Şehrizar, Nihavend Luristan tarafları Osmanlılarda kaldı. Bu yerlerin terkinden başka İran uleması tarafından ilk üç İslam halifesi Ebu Bekir, Ömer, Osman ile Peygamberimizin zevcesi Ayşe hakkında söylenen ve halka telkin edilen fena sözlerin bundan böyle men edileceğini İran şahı temin ediyordu.⁵¹ Böylece 1578-1590 yılları arasında uzun bir süre devam eden savaşın ilk devresi sona eriyordu. Bu uzun savaşlar hem İran içinde

⁴⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988, c,III, s, 60.

⁵⁰ Kazıcı, s. 206.

⁵¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c,III, s, 63.

karışıklıklara sebep olmuş hem de Osmanlı maliyesini sarsmıştı. Bölgeye asker sevkıyat ve mühimmat temini devleti zor durumda bırakmıştı. Savaşın mali etkileri Osmanlı piyasalarını da çok sarsmıştı. Züyuf akçe meselesi yüzünden kapıkulu askerlerini İstanbul'da ayaklanmış saraya giderek bunun sorumlularının cezalandırılmasını istemişti.⁵² Hedefteki isimler başdefterdar ve Rumeli beylerbeyi idi bu iki ismin asilere teslimi ile olay yatışmış oldu. Osmanlı-İran savaşları ilerleyen dönemde özellikle celali isyanlarının etkisiyle İran'ın tecavüzü ile aralıklı olarak devam edecek fakat biz bu kısmı burada keseceğiz.

1.2. OSMANLI-FAS MÜNASEBETLERİ

Osmanlı Devleti Afrika kıtasındaki toprakları Fas'a kadar genişletmişti. XVI. asrın ikinci yarısında Kuzey Afrika'nın en batı ucunda bulunan Fas'ta Sadiye şerifleri denilen bir aile hüküm sürüyordu. Hz. Peygamberin torunu Hasan bin Ali evladından olduklarını söyleyen bu aileden ilk defa hükümdar olan Ebu Abdillah Muhammed Kaim bi Emrillah idi.⁵³ Genellikle bu hükümdarlar batılı devletlerle iyi ilişkiler içindeydi. Bu aile arasında ileriki dönemde vuku bulan taht karışıklığında bir taraf Portekiz'den bölgedeki diğer taraf ise Osmanlı'dan yardım talep etti. Portekiz'in bölgedeki faaliyetleri Osmanlı Devleti'ni rahatsız etmekteydi. Bu sebeple Ebu Mervan Abdülmelik isimli saltanat müddeisinin bizzat İstanbul'a gelerek Osmanlı Devleti'ne tebaiyet şartıyla Fas tahtını talep etmesi Divânı Hümâyûn'ca münasip görüldü.⁵⁴

Osmanlı Devleti bunun üzerine Cezayir Beylerbeyi Ramazan Paşa'yı Abdülmelik'e yardım üzere görevlendirdi. Mütevekkil Abdullah ile Ramazan Paşa destekli Abdülmelik'in kuvvetleri arasında ki savaşı Abdülmelik kazandı ve Fas tahtına geçti. Bu hadise üzerine Batılı devletler yönünü Fas bölgesine çevirdi. Portekiz Kralı Don Sebastian komutasındaki birlikler Fas'a ayakbastı ve mağlup sabık hükümdar Muhammed Müvekkil kuvvetleri ile birleştiler. Osmanlı destekli Abdülmelik kuvvetleri Vadis-Seyl adı verilen savaşta büyük bir zafer kazandılar. Don Sebastian Abdülmelik'in eline düşmemek için Mütevekkil ile birlikte kaçarken atını Mehazir Nehrine sürmüş,

⁵² Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c,XXXI, s,174.

⁵³ Kazıcı, s. 207.

⁵⁴ Ziya Nur Aksun, *Osmanlı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2010, c,I, s,372.

fakat suyun şiddetli akıntısından mahiyetinden pek çok askerle birlikte boğulmuştu.⁵⁵ Portekiz kralının burada ölmesi büyük bir sorun olmuştur. Varisi bulunmayan Don Sebastian'ın ülkesi kısa bir süre sonra İspanya Krallığı'nın himayesine girdi. Abdülmelik'in Ramazan Paşa'nın yardımıyla ve sonra da kendisine verilen kuvvetle rakibine galebe etmesi bu devleti muvakkat bir zaman için Osmanlı nüfuzuna soktu. Abdülmelik'in ölümü üzerine oğlu Mevlay Ahmed el-Mansur Fas hükümdarlığına geçerek bu hususta Osmanlı hükümetinin müsaadesini aldı.⁵⁶ Bu hadiseden sonra Osmanlı Devleti'nin Afrika'daki toprakları kıtanın en uç noktasına kadar ulaşmış oldu.

1.3. OSMANLI-BORNU MÜNASEBETLERİ

Osmanlı Devleti'nin Afrika'daki varlığı yalnızca sahil kenarlarında değil iç bölgelerde de kendini hissettirmiştir. Yakın zamanda yapılan araştırmalara göre Osmanlı-Bornu münasebetlerine dair çalışmalar olmuştur. Afrika'nın iç kesimlerinde hüküm süren bu islam devleti ile aradaki ilişkileri sağlayan tampon bölge Fizan sancağı idi. Trablusgarp eyaletine bağlı bu sancak Osmanlı Devleti'nin Afrika içlerine en yakın toprak parçasıdır. Osmanlı belgelerinde Bornu Sultanları "Bornu Hâkimi" halkı da "Karalar Taifesi" olarak zikredilmektedir.⁵⁷ Bornu sultanları arasında bilinen en etkili isim İdris Elevma'dır. Bu hükümdarın hac görevini yerine getirmek için hacda iken Osmanlı askerlerinin elindeki ateşli silahları görmüş ve bundan çok etkilenmiştir. Ülkesine döndükten sonra Osmanlı'dan askeri uzmanlar talepemiştir. Ayrıca Bornu hükümdarı Melik İdris 1574 yılında beş kişilik bir elçilik heyetini İstanbul'a gönderdi. Heyet Osmanlı Devleti'nden hac farızasını ifa etmek üzere yollara düşen hacıların emniyetinin sağlanmasını talep etti. Ayrıca tüccarların da yol emniyeti Osmanlı Devleti'nden isteniyordu.⁵⁸ Bu isteklere olumlu cevap verildi. Ayrıca Osmanlı Devleti tarafından elçi göndererek itaat arz eden Bornu hâkimi Melik İdris Elevma'nın ülkesiyle komşu olan Fizan'a ve diğer sancakbeylerine kendisiyle dost geçinmeleri tembihledi.⁵⁹ Daha sonra bu iki devlet arasındaki ilişkiler devam etmiştir.

⁵⁵ Kazıcı, s. 207.

⁵⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c,III, s, 48.

⁵⁷ Kazıcı, s. 208.

⁵⁸ İlgürel, *Zirveden Dönüş II. Selimden III. Mehmede Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, c,VI, s,60.

⁵⁹ Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c, XXXI, s,174.

1.4. OSMANLI-İNGİLİZ MÜNASEBETLERİ

Osmanlı Devleti özellikle elinde bulundurmuş olduğu ticaret yolları sayesinde zengin bir devlet konumuna ulaşmıştı. Fakat Coğrafi Keşifler'in olumsuz etkileri yavaş yavaş kendini hissettiriyordu. Bu yüzden bazı önlemler alınması gerekiyordu. Osmanlı Devleti'nin gerek siyasi çıkarlar doğrultusunda gerekse ticari faaliyetler açısından batılı bazı devletlere ayrıcalık tanıdığı bilinmektedir. Özellikle Avrupalı bazı devletler bu ayrıcalıklardan yıllarca yararlanmış ve ekonomilerini iyileştirmişlerdi. Osmanlı ile İngiltere arasındaki bu ilişkilerde ilk olarak ticari daha sonra ise siyasi olarak devam etmiştir. İngiltere özellikle güçlü rakibi İspanya'ya karşı Osmanlı Devleti'nin desteğini istiyordu. Kraliçe Elizabeth Osmanlı Devleti'ne bir mektup yazarak bu isteğini dile getirmişti. Kraliçe mektubunda sultana “Hazreti İsa mezhebinden inhiraf eden putperestlere karşı hakiki dinin hamisi olan kudretli, şevketli padişahı Âli Osman” diye hitap ediyordu.⁶⁰ Bu mektup Osmanlı Devleti'nin İngiltere'yi İspanya'ya karşı koruması ve yardımı anlamına geliyordu. Özellikle III. Murad Devri'nde bu ilişkiler iyice artmıştır. III. Murad 1579 yılında 3 İngiliz tüccarına Osmanlı topraklarında ticaret yapma hakkı tanıdı. Bu suretle Osmanlı Devleti'nde Londra'da ticaret yapma hevesi uyandı.⁶¹ Fakat Zinkeisen Osmanlı İmparatorluğu Tarihi adlı eserinde İngilizlerin bundan çok daha önce Osmanlı pazarlarında ticaret yapma hakkını elde ettiğini fakat bu hakkın İngiliz bayrağı altında değil Fransız bayrağı altında olduğunu zikreder. Çünkü Osmanlı Devleti'nden ticari imtiyaz elde eden ilk devletler Fransa ve Venedikti. Akdeniz'de ve Osmanlı karasularında kullanılan bu haktan İngilizlerde doğrudan istifade etmek istiyordu. Bunun için Osmanlı Devleti ile olan ilişkileri de iyi tutmaya özen gösteriyorlardı. Bu arada III. Murad ile Kraliçe Elizabeth arasında resmi mektuplar teaddi edildi. Özellikle İspanya'ya karşı ortak bir harekât planlandı. Osmanlılar, İngilizleri Lutheran mezhebinden olmakla kendi dini anlayışına yakın bulduklarını söylüyorlardı.⁶² III. Murad dönemindeki bu yakınlaşmada özellikle padişahın hocası Hoca Sadeddin Efendi önemli bir rol oynamıştır. Bundan sonra İngiltere'ye verilen haklar daha da genişletilecek ve Osmanlı Devletide İngiltere de ticaret yapabilecekti. Bu iki devletin tüccarlarının karşılıklı olarak birbirlerinin ülkelerinde ticaret yapabileceği

⁶⁰ Aksun, c,I, s,385.

⁶¹ İlgürel, c,VI, s,59.

⁶² Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c, XXXI, s,174.

anlamına geliyordu. İngilizler bu durumu daha iyi değerlendirecek ve Osmanlı Devleti'nin karasularında rahat bir şekilde ticaret yapabilecekti. Hatta İngilizler bir şirket kurarak bu durumu uzun süre korumaya çalışacaklardır.

1.5. OSMANLI-AVUSTURYA MÜNASEBETLERİ

Osmanlı Devleti'nin yabancı devletler ile yaptığı ahidnameler cülus değişikliği ile tekrar yenilenirdi. Nitekim II. Selim devrinde Avusturya ile yapılan antlaşmalar III. Murad'ın cülusu ile tekrar yenilenmişti. Avusturya Osmanlı Devleti'ne vergi veren bir devlet konumundaydı. Hatta Osmanlı Devleti'nin siyasi üstünlüğünü de İstanbul antlaşması ile önceden kabul etmiş idi. Fakat bazı dönemlerde vergilerin gecikmesi ve sınır tecavüzleri yaşanmasına rağmen bir savaş bu döneme kadar vuku bulmamıştı. Bu bölgede Uskok adı verilen bazı haydut taifesinin bölgedeki Türk ve müslümanlara zarar vermesi ve bu eşkiyanın Avusturya tarafından desteklenmesi bölgeye olan ilginin artmasına sebep oldu. Bölgede görevli olan Bosna beylerbeyi Telli Hasan Paşa Avusturya'nın Hırvatistan topraklarına akınlar yapmış Hrastoviçe, Gora ve Bihke'yi ele geçirip Petrina bölgesinde bir de kale inşa etmişti. Hatta Avusturyalı kumandan Nadasdy'yi mağlup ederek aldığı diğer esir ve ganimetlerle İstanbul'a göndermişti.⁶³ Osmanlı'nın bu başarıları Avusturya'nın bir sefer hazırlığına girmesine sebep oldu. Telli Hasan Paşa üzerine sefer düzenleyen Avusturya kuvvetleri Kirli Hasan Paşa'nın yardımına rağmen Osmanlı kuvvetlerine karşı galip geldiler. Bu sefer esnasında Telli Hasan Paşa da şehit düştü. Olay ülkede derin bir üzüntü yarattı. Böylece Bosna sınırındaki olaylarla alevlenme istidadı gösteren savaş, ikinci vezir Ferhat Paşa, Hoca Sadeddin Efendi ve Şeyhülislam Bostanzade Muhyiddin Efendi'nin karşı çıkmalarına rağmen Sadrazam Koca Sinan Paşa'nın ısrarı üzerine açılmıştı.⁶⁴ Bizzat sadrazamın komutasında sefere çıkıldı ve ilk iş olarak bölgedeki bazı kaleler onarıldı. Kış mevsiminin yaklaşması üzerine sadrazam ve birlikler kışlamak için Belgrad'a döndü. Durumu fırsat bilen Avusturya kuvvetleri tekrar saldırıya geçti ve bazı bölgeleri muhasaraya başladı.

Sadrazam kuvvetlerinin iltihakından sonra hareket edince düşman Hatvan ve Estergon muhasarasını kaldırdı. Sonra Tata ile Samartin Kalesi'ni vire ile zapt etti. Daha

⁶³ İlgürel, c,VI, s,60-61.

⁶⁴ Kazıcı, s. 209.

sonra Yanık muhasara edildi ve Tuna üzerine köprü yapılarak nehir üzerindeki ada da bulunan düşman ordugâhı yağmalandı. Nihayet 60 günlük bir muhasaradan sonra Yanık teslim alındı.⁶⁵ Batı kaynaklarında on beş yıl savaşları ya da uzun savaşlar olarak bilinen bu mücadeleler Osmanlı Devleti'nin askeri alanında da derin tesirler bırakacaktır. Daha savaşlar devam ederken özellikle Papa VIII. Celement'in etkisiyle Osmanlı Devleti'ne karşı batıda bir kutsal ittifak arayışı başlamıştı. Ağır vergileri bahane eden Erdel, Eflak ve Boğdan bu ittifaka dâhil oldu ve devlet burada büyük bir sıkıntının içinde kaldı. Devletin başına birde bu isyanlar çıkınca Avusturya cephesindeki kuvvetler azaltıldı. Zira Eflak beyi Mihal Yergöğü'deki katliamlardan sonra Tuna'yı aşır Ruscuk'ta katliam yapmıştı.⁶⁶ Sultan III. Murad savaşın devam ettiği bu esnada vefat etmiştir.

1.6. III. MURAD DEVRİ DİĞER ÖNEMLİ OLAYLAR

Bu dönemde vuku bulan bazı önemli hadiselerle de kısaca değinelim. İlk olarak Osmanlı Devleti'nin batıdaki gücü ve otoritesi kendini Lehistan üzerinde de hissettirdi. Lehistan tahtı üzerinde nüfus mücadelesi yapan Avusturya ve Rusya'nın faaliyetleri bu dönemde engellendi. Boş olan Lehistan tahtına Osmanlı Devleti tarafından Erdel voyvodası İstvan Bathory geçirildi. Bathory mahmi bir kral olarak Osmanlı hükümetinin meyil ve arzusuna uygun bir hareket tarzı benimsedi.⁶⁷ Bundan sonra tahta geçecek kişilerin benimsenmesinde Osmanlı Devleti'nin nüfusu devam etti. Yine III. Murad devrinin önemli bir diğer hadisesi ise yeniçeri ocağına asker alım sisteminin bozulmasıdır. Zaten uzun süren savaşlar ülke ekonomisini iyice sarsmıştı. Birde kaideye aykırı asker yazılması durumu daha da kötüleştirdi. III. Murad'ın ocağa keyfi asker yazımı ocağının düzenini bozmuştur. 1360'lı yıllarda kurulan yeniçeri ocağı Osmanlı askeri sistemi içinde en önemli birimdir. İmparatorluğa büyük hizmetler yapmıştı. Şimdiye kadar devşirme suretiyle gelen gençler yetiştirilip ocağa kaydedilirken, bu farklı uygulama da başlamıştı. Bu tarihten sonra yeniçeri miktarında önemli artışlar

⁶⁵ Bekir Kütükoğlu, *İA*, c,VIII, s,623.

⁶⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c,III, s,70-72.

⁶⁷ Bekir Kütükoğlu, *İA*, c, VIII, s,621.

olmuş; sonuçta ulufe ödemelerinde hazinede açıklar meydana gelmiştir.⁶⁸ Hatta yeniçerilerin büyük isyanları bu dönemden itibaren başlamıştır.

Bu dönemdeki diğer önemli hadise ise Mimar Sinan'ın vefatıdır. Hiç şüphesiz Türk tarihinin en değerli mimarlarından olan Sinan hayatı boyunca sayısız esere imza atmıştır. Kayserinin Ağırnas köyünde dünyaya gelen Mimar Sinan gençlik döneminde orduyla alınmıştır. Burada sayısız sefere katılan Mimar Sinan özellikle kendisini mimari sahada geliştirmiştir. Kanuni devrindeki bazı önemli faaliyetleri Sinan'ı baş mimarlığa kadar yükseltmiştir. Karaboğdan seferinde Prut nehri üzerinde kısa sürede yaptığı köprü ve dönemin Sadrazamı Lütü Paşa'nın (asafname) eserinde dile getirdiği gibi ordunun Van gölünü geçerken gösterdiği başarılar bunlardan yalnızca birkaçıdır. 98 yıllık ömrüne sayısız eser sığdıran bu büyük Mimar'ın önemli birçok yapıtı vardır. Bu eserlerin tam listesi Sinan'ın şair Mustafa Çelebiye dikte ettirdiği Tezkiretü'l-Bünyan adlı eserde bulunmaktadır.⁶⁹ Sayısız, köprü, cami, medrese, imarethane, saray ve darüşşifalar bunlardan yalnızca birkaçıdır. Kendi ağzından ifade ettiğine göre İstanbul Şehzade Camii'ni çiraklık eseri, İstanbul Süleymaniye Camii'ni kalfalık eseri ve II. Selim devrinde yapımına başladığı ve Sultan III. Murad devrinde açılan Edirne Selimiye Camii'ni ise ustalık eseri olarak zikreder. O yaptığı eserlerle çağını aşmış büyük bir bilim adamıdır. Yetiştirdiği talebeler dünyanın değişik coğrafyalarında sayısız esere imza atmıştır.

1.7. III. MURAD'IN ŞAHSİYETİ VE VEFATI

Sultan III. Murad'da kendisinden önceki padişahlar gibi iyi eğitim almış yetenekli bir padişaktır. III. Murad kumral, orta boylu, sağlam yapılı, kuvvetli iyi silah kullanan ve iyi ata binen bir zat idi, ihtişamlı elbiseler giyer, mücevheratı çok sever ve kovuğu üzerinde pek kıymetli taşlar bulunurdu.⁷⁰ Bunun yanında şiire de meraklı bir padişaktır. Muradi mahlasını kullanan Sultan III. Murad'ın Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri vardır.⁷¹ Hat sanatında da başarılı çalışmalara imza atan III. Murad birçok eser bırakmıştır. III. Murad'ın ölüm sebebi hakkında değişik bilgiler mevcuttur. Ölüm sebebi tam olarak bilinmemektedir. Osmanlı-Avusturya savaşlarının yoğunlaştığı ve batıda

⁶⁸ İlgürel, s. 63.

⁶⁹ İlgürel, s. 64.

⁷⁰ Bekir Kütükoğlu, *İA*, c,VIII, s,624.

⁷¹ Kazıcı, s. 210.

Osmanlı Devleti'ne karşı ittifakın kurulduğu bir dönemde 17 Ocak 1595'te vefat etmiştir. Sultan III. Murad'ın özellikle annesi Nurbanu Sultan'ın etkisiyle harem hayatına düşkün olduğu bilinmektedir. Çocuklarının sayısı hakkında abartılı rivayetler vardır. Vefatı sırasında kırk dokuz çocuğunun hayatta olduğu ve cariyelerinin yedisinin hamile bulunduğu anlaşılmaktadır.⁷² Özellikle Şehzade III. Mehmed'in tek varis olarak kalmasının bu hadise üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Yönetimde saray kadınlarının etkisinde kalmıştır. Hatta saltanatının son dönemlerinde saraydan çıkmadığı ve Cuma selamlığını da ihmal ettiği kaynaklarda zikredilmektedir. Yine III. Murad devrinde devlet kademelerinde bozulmalar göze çarpmaktadır. Paranın değerinin düşmesi, yeniçerilerin sürekli isyan halinde olması ve cephelerde alınan başarısız sonuçlar bunlardan bir kaçıdır. Bu tür hadiseler devletin sarsılmasına yol açmıştır. Buda devlete olan güveninin sarsılmasına yol açmıştır. Yaptığı bazı atamalarda saray kadınlarının etkisinde kalması ve liyakatsiz kişileri ataması yönetimde bozulmalara sebep olmuştur. Bunun yanında sultan III. Murad kendinden önceki Osmanlı padişahları gibi hayır işlerine de çok önem vermiştir.

Cülusundan sonra yaptığı ilk iş babası II. Selim zamanında başlanılan Kâbe'nin duvarlarının mermerden yapılmasını tamamlamak olmuştur. Özellikle Mekke ve Medine'de birçok hayır eseri mevcuttur. Medine de bir medrese, büyük bir imaret, mektep ve zaviye onun tarafından yaptırıldı. Bu harameyn bölgesine yapılan en büyük yapılanmalardan biriydi. Bu imarete çalışacakların iskânı için 14 bâb hane (ev, lojman) yaptırmıştı. Medine halkı buraya Muradiye Tekkesi adını vermişti.⁷³ Yine Anadolu'da birçok eser meydana getirmiştir. Bunlardan en bilineni Manisa'da yaptırılan Muradiye külliyesidir. Mimar Sinan tarafından planı yapılan külliye de birçok yapı mevcuttur. Yine onun adına Mora'da Modon Kalesi içindeki cami ile Navarin'de bugün hala ayakta olan caminin yaptırıldığı bilinmektedir. Ayrıca Topkapı sarayındaki inşaat Ayasofya camisinin kuzeyindeki iki minare ile minber kürsü ve mahfil ilavesi, caminin içinde şadırvan yapılması ve Beşiktaş'taki Yahya Efendi Türbesi'nin binası da onun hayır eserlerindedir.⁷⁴ Sultan III. Murad'ın ölüm haberi halk arasında gizli tutulmuştur. Manisa'da bulunan Şehzade Mehmed'e hemen haber yollanmış ve İstanbul'a çağırılmıştır. Onun cülusundan sonra Sultan III. Murad babası II. Selim'in yanına Ayasofya'daki kabrine defnedilmiştir.

⁷² Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c,XXXI, s,175.

⁷³ Kazıcı, s. 210.

⁷⁴ Bekir Kütükoğlu, *DİA*, c,XXXI, s,176.

İKİNCİ BÖLÜM

27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

Başbakanlık Osmanlı arşivinde A. DVN. MHM. d. 027 şeklinde kayıtlı olan defter toplam 408 sayfadan oluşmaktadır. Defterde toplam 1022 hüküm bulunmaktadır. Çalışmamıza konu olan kısım ise defterin baş kısmında bulunan toplam 322 hükümdür. Defter 204 varaktan oluşmaktadır.

Defterdeki sayfaların tamamı numaralandırılmıştır. Numara konulmayan sayfa yoktur. Defterin ebadı 30.5x19 cm'dir. Ayrıca defter ciltli ve ebruludur. Defterin başlangıç ve bitiş tarihide belli değildir.

Defterde kullanılan yazı divani kırma olup genelde okunaklıdır. Defterde yazılan bazı hükümlerin kağıdın kenarına yazılması ve hükmün bir diğer hüküm ile yan yana yazılması⁷⁵ okumada zorluğa sebep olmaktadır. Çalışmamıza konu olan kısımda defterin sayfa numaraları genel bir sıra ile gitmektedir. Defterin ilk iki sayfasının birer bölümleri boştur. Bu kısımdaki boşluğun sebebi bilinmemektedir. Ayrıca bu sayfa numaraları 1 ve 1/1 şeklinde kaydedilmiştir. 84 ve 85 nolu sayfalar ise eksiktir. 83 nolu sayfadan 86 nolu sayfaya geçilmektedir. Bu sayfalardaki altı hüküm eksiktir.⁷⁶ 206 nolu hükümden sonra 212 nolu hüküm gelmektedir.

Sayfalarda yer alan hüküm sayısı hükmün uzunluğuna göre değişmektedir. Bazen hüküm sayıları üçe⁷⁷ inmekte bazen dört⁷⁸ olmakta genellikle ise beş ve altı⁷⁹ hüküm bir sayfada yer almaktadır. En fazla hükmün yer aldığı sayfalar ise 7 hükümle 38 ve 39 nolu sayfa ile 90-91 ve 118-119 nolu sayfalardır. Defterdeki hükümler genelde kısa olmakla birlikte⁸⁰ bazı hükümlerin de uzun⁸¹ yazıldığı göze çarpmaktadır. En uzun yazılan hüküm ise Nemçe kralına yazılan ahidnâme-i hümayûn suretidir.⁸² Defterde

⁷⁵ Hüküm. 308

⁷⁶ Hüküm. 216- Hüküm. 222

⁷⁷ Hüküm. 25, 26, 27

⁷⁸ Hüküm. 56, 57, 58, 59

⁷⁹ Hüküm. 39, 40, 41, 42, 43, 44, Hüküm. 45, 46, 47, 48, 49, 50 Hüküm. 184, 185, 186, 187

⁸⁰ Hüküm. 46, 80, 85, 156, 157, 68, 280

⁸¹ Hüküm. 27. 34, 125, 237, 268, 2684

⁸² Hüküm. 256

makam ve mevkilere göre kaleme alınmış çok sayıda hüküm de bulunmaktadır. Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü coğrafyanın geniş bir alana yayılması ve merkezi idarenin temsilcilerin bu bölgelerde görev yapmasından dolayı gönderilen hükümlerde farklılık arz etmektedir.

Defterin transkriptini yaparken bizden önce yapılan çalışmalardan istifade ettik. Değişik sebeplerle okunamayan kelimelerin olduğu bölümleri (...) ile okunup şüphe duyulan kelimelerin yanına ise (?) koyduk. Defterde boş bırakılan kısımlar ise (boş) olarak belirtildi ve bazı kısımlar (silik) olduğu için okunamadı.

2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER

Mühimme Defterleri Divânı Hümayûn'daki asıl fermanların bir sureti niteliğindedir. Bu defterlerde asıl hükmün bir özeti şeklinde kayıtlar mevcuttur. Fakat bu kayıtlarda hükmün aslında bulunan diplomatik özellikleri bütünüyle bulmak mümkün değildir. Bununla birlikte padişaha ait belgelerde yer alan rükun ve şartları genellikle sağlamaktadır. Padişaha ait belgeler içerisinde yer alan fermanlardaki rükun ve şartlar şunlardır.⁸³

1. Davet
2. Tuğra
3. Elkab
4. Dua
5. Nakil-Iblağ
6. Emir-Hüküm
7. Tekid-Tehdid
8. Tarih
9. Mahal-i Tahrir

Mühimme Defterleri'nde bu zikr edilen rükun ve şartların bir kısmı mevcuttur. Hükümler genellikle bir hitap kısmı ile başlar. Bu hitap hüküm kime yazılmışsa o kişinin yeri, görevi ile zikredilirdi. Bağdad beylerbeyine hüküm ki⁸⁴ veya Bolu kadısına

⁸³ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 1998, s. 100-116.

⁸⁴ Hüküm. 62, 133, 200

hüküm ki⁸⁵ ya da birden çok görevliye ve bölgeye de gönderilmekteydi. Aydın ve Manisa kadılarına ve beylerbeyine hüküm ki⁸⁶ gibi. Bazı hükümlerde de dikkat çeken bir unsur ise isimler zikredilmeden yalnızca yol üzerindeki kadılara şeklinde hükümlerde mevcuttur.⁸⁷ Hitap kısmından sonra olayın neden yazıldığına dair nakil – iblağ kısmı gelir. Burada genellikle Divânı Hümâyûn’a bizzat yapılan başvurular veya mektup aracılığıyla yapılan şikâyetlere yer verilir. Genellikle mektup aracılığıyla yapılan şikâyetler ve istekler daha çok dikkat çekmektedir. Sen ki beylerbeyisin mektup gönderup⁸⁸ yada südde-i saadetime arz- ı hal sunulup⁸⁹ şeklinde örnekler mevcuttur.

Divana iştiğal eden konular görüşülüp karara bağlandıktan sonra genellikle “buyurdum ki” şeklinde başlayan ve muhatabın ne yapması gerektiğini açıklayan emir bölümü gelmektedir. Genellikle bu emir hükmünden sonra “vusul buldukda veya vardukda”⁹⁰ tabirleri göze çarpmaktadır.

Emir bölümünden sonra genellikle hükümler tehdit kısmı ile son bulur. Buradaki amaç merkezden gönderilen emrin uygulanmasında suistimali önlemek ve muhataba olayın ciddiyetini kavratmak olabilir. Genellikle uygulamada aksaklık yapan kişinin uğrayacağı son anlatılır. Zahire hususu mühimmattandır imha ve müsahaleden hazer idip sonra özrün kabul olmaz kadılığın olmağla koyulmaz ve muateb ve muakkeb olursan ona göre mukayyed olasın⁹¹ şeklinde bir tehdit fermanının ulaştığı makama bildirilir.

Hükümlerde dikkat çeken bir noktada hükmün kime verildiği kısmıdır. Burada genellikle kethüdasına verildi veya bizzat verilen kişinin ismi zikredilir. Balıkcı Sinan Çavuş’a verildi⁹² ya da Karamanlı Miri Çavuş’a verildi Abdülkadir’in oğluna verilmek için⁹³ Halid Bey’in kethüdasına verildi⁹⁴ gibi tabirler görülmektedir. Ayrıca defterlerde göze çarpan “bu dahi” ibaresidir. Çalışmamızda birçok hükmün üzerinde gördüğümüz

⁸⁵ Hüküm. 82

⁸⁶ Hüküm. 103

⁸⁷ Hüküm. 219, 235

⁸⁸ Hüküm. 131, 230

⁸⁹ Hüküm. 289

⁹⁰ Hüküm. 22, 28, 41, 67, 93, 148, 189, 222, 270

⁹¹ Hüküm. 95

⁹² Hüküm. 96

⁹³ Hüküm. 121

⁹⁴ Hüküm. 143

bu tabirin yanında genellikle tarihte yazmamaktadır.⁹⁵ Bu hükümler kendinden önce yazılan hükümle aynı konuyu ihtiva ettiği için bu şekilde yazılmıştır.

Defterde dikkati çeken bir diğer unsur ise “ bir sureti” diye başlayan kısımlardır. Burada da önce yazılan hükmün birçok kişiye ya da makama gönderilebildiği anlaşılmaktadır. Genellikle hükmün alt kısmında yer alan bu ibare; bir sureti Dulkadirli beyine, bir sureti Diyarbekir beylerbeyine⁹⁶ gibi hükmün hangi bölgeye ya da makama gideceği hakkında da bilgi vermektedir.

Mühimme Defterleri ile ilgili bir husus da bazı hükümlerin iptali ya da değiştirilmesi hakkındadır. İptal edilen hükmün yanında “şakk” işareti vardır ya da hükmün üzerine çizgi çekilmektedir. Çalışmamız da bozulan bir hükümden söz edilmektedir. 223 nolu hükümde “Bu hüküm bozulup aşağıda tafsil kılınmıştır.” ibâresi dikkat çekmektedir.

2.3. DİL ÖZELLİKLERİ

Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü coğrafyanın çok geniş olması dil özellikleri üzerinde de etkili olmuştur. Osmanlıcada yer alan Arapça ve Farsça kelimeler bunun göstergesidir. Ayrıca Mühimme Defterleri’nin dili halk diline göre biraz daha abartılıdır. Özellikle tamlamalarda bu husus daha fazla göze çarpmaktadır. 1575 yılını konu edinen defterdeki bazı kelimeler bugün kullanılmamaktadır. Defterin yazımında kullanılan yazı divani kırmasıdır. Defterin yazısı düzgün olup herhangi bir tahribata uğramamıştır. Fakat bazı kısımlarda mürekkebin taşması kelimelerin okunmasını güçleştirmiştir.

2.4. TARİHLER

Divânı hümâyûn’un ana defteri olan Mühimme Defterleri’nde tarih yazımının çeşitlilik gösterdiği göze çarpmaktadır. Özellikle hükmün üst kısmına yazılan tarihlerde bazen tam tarih konulurken bazen yalnızca gün ve sene yazıldığı göze çarpmaktadır. Genellikle sene ve gün rakamla yazılırken gün isimlerinin Arapça yazıldığı görülmektedir. Bazı hükümlerde tarihler tam olarak “Yevmüs sebt fi 4 Recep Sene

⁹⁵ Hüküm. 28, 56, 80, 104, 115, 133, 142, 167, 193, 227, 266

⁹⁶ Hüküm. 162

983”⁹⁷ verilirken bazılarında yalnız “fı 11 Recep sene 983”⁹⁸ gün tarih olarak ay ve sene göze çarpmaktadır. Bazı hükümlerde ise yalnız “fı 22 Recep”⁹⁹ şeklinde gün ve ay yazılmış ve sene eklenmemiştir. Hükümlerde tarih yazımındaki bir diğer husus ise aynı tarihin birçok kez yazılması yerine “fıt tarihil mezbur”¹⁰⁰ denilerek hükme başlanmasıdır. Defterdeki tarihlerin yazımında belirli bir kronolojinin olmadığı göze çarpmaktadır. Verilen hüküm numaraları ile tarihler arasında tutarsızlık göze çarpmaktadır. Örneğin 88 numaralı hükümde fı 18 Recep sene 983 tarihi yazılı iken 72 numaralı hükümde fı 19 Recep sene 983 yazmaktadır. Hükümlerin çoğunun üzerinde tarih yazmadığı da görülmektedir. Özellikle “bu dahi” ibaresiyle başlayan hükümlerin üstüne herhangi bir tarih konulmamıştır. Bazı hükümlerde ise doğrudan hüküm yazılıp üzerine herhangi bir not düşülmemiş hükmün sonunda “bir sureti” denilerek hükmün kimlere gideceği açıklanmıştır. Genellikle tarihin altında yada üstünde hükmün kime teslim edildiği de yazılmaktadır.” Tosunoğlu Sefer Çavuş’a verildi Fi 9 Ramazan sene 983”¹⁰¹

⁹⁷ Hüküm. 45

⁹⁸ Hüküm. 52

⁹⁹ Hüküm. 122

¹⁰⁰ Hüküm. 99, 136, 273

¹⁰¹ Hüküm . 312

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Mühime Defterleri çağına ışık tutan birinci el kaynaktır. İncelediğimiz defter ise Sultan III. Murad döneminin 1575 ve 1576 yıllarına aittir. Dönemin sosyal ve siyasi durumu hakkında bilgiler defterde mevcuttur.

Defterde incelediğimiz kısımdaki başlıca konular genel olarak şu şekilde sıralanabilir.

1. İstanbul Zahiyesi ile ilgili hükümler
2. Eşkiyalık faaliyetinde bulunanlar ile ilgili hükümler
3. Halk zulm eden bazı devlet görevlileri hakkında
4. Gemi yapımı için kereste temini ve donanma hakkında
5. Diğer meseleler

3.2. İSTANBUL ZAHİRESİ HAKKINDA

Defterde en sık rastlanılan hükümler İstanbul zahiyesi hakkında kaleme alınan hükümlerdir. İstanbul payitaht olması nedeniyle genel işleyiş daha düzenli bir hal almaktadır. Özellikle şehrin asayişi, düzeni ve şehirde yaşayan halkın ihtiyaçlarının temini büyük bir önem arz etmektedir. Bu dönemde de özellikle Anadolu'dan gelecek zahire hususuna büyük bir titizlik gösterildiği dikkat çekmektedir. Yazılan hükümlerde İstanbul zahiyesi meselesinde çok mühim olduğu gönderilmesinin acil önem arz ettiği görülmektedir. “Mahruse-i İstanbul'da tereke şiddet-i ihtiyaç olmağın buyurdum ki vardukda tehir itmeyüp livai mezburede vaki olan zuema ve erbab-ı tımdan ve der anbar itmiş muhtekirlerden ve sancak sakıfdarından ve âdemlerinden ve kadı ademlerinden ve bil cümle her kimde tereke bulunur ise kendülere yemek ve ziraat itmeği kifayet mikdarı alıkonup maadasın defter edip emri şerifim ile zahire için ziraat ve rençber gemilerin tahmil ittürüp eyüce yarur ve mütamaddin aleyh hisar erleri koyup alel acele mahruse-i mezbureye göndermekten hali olmayasın.¹⁰² Bu tür hükümler çok sık olarak görülmektedir. Özellikle halkın elindeki buğday ve zahrenin halka yetecek

¹⁰² Hüküm 90

kısımının bırakılıp geri kalanının merkeze gönderilmesi sıklıkla zikredilmektedir. Dikkat çeken bir diğer husus da bu konuda görevlilerin elindeki zahirenin de gönderilmesinin istenmesidir. Genellikle zahirenin geleceği bölgenin konumuna göre bazen gemi ile gönderilmesi bazen deve ile götürülmesi dikkat çekmektedir. Birçok kez bazı kişilerin zahireyi anbarlarında sakladıkları ve bu konuya dikkat edilmesi gerektiği de hükümlerde görülmektedir. Zahire hususunda görevlilerin baskı yapmaması ya da halktan haksız yere akçe almaması yönünde bazı tehditler de göze çarpmaktadır. Toplanan zahirenin bazen un edilip İstanbul'a gönderilmesi" tahtı hükümetinizden ne mikdar derecede irsal alundi ise ve ne seyr üzre aldı ise yazup bildiresin ki bunda geldikde ona göre taleb oluna ve tahsil oluran tereke-i mümkün olduğu üzre un idüp gönderesin.¹⁰³ dikkat çekmektedir.

3.3. EŞKİYALIK FALİYETLERİ HUSUSUNDA

Defterde yer alan konuların başında bazı kişilerin ya da gurupların eşkiyalık ettiği hakkında hükümler görülmektedir. Bu devir özellikle isyanların sıklaştığı ve merkezi otoritenin yavaş yavaş kaybolduğu bir dönemdir. Özellikle Anadolu'da bu durumdan yararlanıp halka zulm eden eşkiyanın türediği görülmektedir. Bunun yanında bazı gruplarında merkeze karşı isyan ettikleri ya da isyan hazırlığında oldukları da hükümlerde görülmektedir. "Muşarun ileyh hükmi şerifim gönderilmişdir buyurdum ki varduk da onun gibi müşarun ileyhin o şiretinden ve gayriden itaat ve inkiyad üzre olmayup fesad ve şenaat üzre olup isyan ve tuğyan üzre olanları ele getürmeği muavenet lazım olup sana adem ve mektup gönderdikte sen dahi tehir itmeyüp vechi münasip gördüğün üzre adem tedarik idüp¹⁰⁴ diyerek bu konu hakkında tedbir alınması istenmektedir. Ayrıca Anadolu da bazı kişilerin bir araya gelip geçitleri tutup halka zulm ettikleri hakkında da çok sık hüküm görülmektedir. Bu kişilerin yakalanıp cezalandırılmaları merkez tarafından sıklıkla istenen durumdur. Burada uygulanacak cezaların da farklılık gösterdiği göze çarpmaktadır. Sıklıkla kürek cezasına çarptırılma ya da siyaset edilme gibi cezalar göze çarpmaktadır.¹⁰⁵ Hükümlerin sonuna genellikle konunun önce araştırılıp daha sonra kanun üzere kişilere cezalarının verilmesi tenbih

¹⁰³ Hüküm 29, 107, 122

¹⁰⁴ Hüküm 134

¹⁰⁵ Hüküm 151, 214

edilmektedir. Ayrıca yöneticelere bu bahane ile kendi halinde olan halka zulm edilmemesi çok sık tekrarlanmaktadır.

3.4. HALKA ZULM EDEN DEVLET GÖREVLİLERİ HAKKINDA

Merkezi otoritenin sağlanmasında kurumların düzgün bir hiyerarşi ile çalışması çok önemlidir. Özellikle göreve atanan kişilerin bu sorumluluğu alabilecek olgunlukta olmalarına dikkat edilmelidir. Devletin duraklamaya girdiği bu dönemde bu konuya fazla dikkat edilmediği görülmektedir. Hükümlerde göze çarpan hususların çoğunluğu devlet görevlilerinin görevini kötüye kullandığı ya da halktan haksız yere akçe aldıkları yönündedir. “Larende kazasında tereke ihracın irsal olunan İbrahim Çavuş reayadan filori cem ittüğü ilam olunmağı mezbur çavuşlukdan refi olunup.¹⁰⁶ şeklinde yazılan hükümde olayın araştırılması ve halktan ne mikdar akçe alırdı ise halka geri verimesi ve sonucun defter edilip merkeze bildirilmesi istenmektedir. Yine dikkat çeken bir diğer konu ise kanun sağlamak için görevlendirilen kadıların bu konuda bazı haksızlıklara sebep olduğu yönündedir. Bazen rüşvet karşılığı kararlar aldıkları ya da bazı nüfuslu kişileri himaye ettikleri görülmektedir. Bu tür konuların araştırılması genellikle yakın bir bölgenin kadısına tenbih edilmektedir. Ayrıca kadıların görev sürelerinin dolması halinde başka bir bölgeye gönderilmesi de bir diğer tedbirdir. Kayseri’deki kadıların görev süreleri ile ilgili vilayeti mezbure de kadı olanların her üç yılda bir müddet-i örfiyeleri tamam olunmak arz olunup yerleri ahara verilmesi emr edip buyurdum ki ne mikdar kadılık var ise defter olunup her biri ne kadar zamandan berü kadı olduğu beratları tarihinden malum olup dahi üç yılda bir müddet örfiyeleri tamam olanları hilafi emre kadılık umurine karışdırmayup tenbil ve tekid eylesin.¹⁰⁷ şeklinde görev süresi dolan kadıların yerleri değiştirilmiştir. Suçluların Kıbrıs adasına sürüldüğünde çoğu hükümden anlaşılmaktadır.

3.5. GEMİ YAPIMI İÇİN KERESTE TEMİNİ VE DONANMA HAKKINDA

Osmanlı Devleti’nin geniş bir coğrafyada hüküm sürmesi yalnız kara kuvvetlerinin değil aynı zamanda donanmasının da güçlü olmasını zorunlu kılıyordu. İncelediğimiz hükümlerin çoğunda gerek zahire ihracında gerekse güvenlik açısından gemilerden istifade edildiğine şahit olmaktadır. 236 numaralı hükümde Mekke ve

¹⁰⁶ Hüküm 312

¹⁰⁷ Hüküm 248

Medinedeki vakfa tereke taşıyan iki adet geminin eskidiği ve yerlerine yapılması emr edilmektedir. Ayrıca yeni yapılacak gemilerin kereste teminine de büyük önem verilmektedir. “Bundan akdem hükmi şerifim gönderilup Basra’da yapılması ferman olunan sekiz kıta kadirganın kerestesi gönderilup Birecik’ten gemiler ile gönderesin diyü emrim olmuş idi.¹⁰⁸ Basra’da yapılacak kadirgaların kerestesinin Birecik’ten temin edildiği görülmektedir. Tersane-i Âmirenin denetlenmesi ve başterdelerin kontrolü konusunda da sıkı bir disiplin içinde olduğu hükümlerden anlaşılmaktadır. Ayrıca Bender suyuna giren gemilerden vergilerin düzenli alınması ve düşmana ait ve bazı gemilerin Osmanlı karasuları girmesi halinde leventlerin uyanık olması şeklinde hükümlerde dikkat çekmektedir. Donanma ile alakalı bir diğer önemli husus ise leventlere peksimed temini konusundadır. Değişik zamanlarda yazılan hükümlerde “baharda deryaya Donanma-i Hümâyûnum cemine tazmim olunup Rum illeri muhiz olmağın Mısır’da on beş bin kantar peksimed tedarik olmak emr idüp.¹⁰⁹ Donanma için peksimed temin edilmesi önceden haber verildiği görülmektedir. Bunun yanında bazı suçlularında kürek cezasına çarptırılarak donanmada kullanıldığı göze çarpmaktadır.

3.6. DİĞER MESELELER

Mühimme Defterleri’nde sosyal birçok konuda hüküm bulmak mümkündür. İncelediğimiz defterde de birçok konu olduğu göze çarpmaktadır. Bunlar arasında bazı kalelerin onarılması ve içlerindeki top ve mühimmatın kuvvetlendirilmesi Şam ve Mısır hazinelerinin merkeze gönderilmesi, bazı hırsızlık olaylarının yaşandığı, yine İstanbul’a gelen bazı elçilik heyetlerine karşı iyi davranılması şeklinde hükümler mevcuttur. Bunun yanında taşra da alınan bazı önlemlerde dikkat çekmektedir. Mekke ve Medine bölgesine devletin özel bir önem verdiği de hükümlerden anlaşılmaktadır. Ayrıca yabancı devletlerle olan ilişkilerden anlaşılmaktadır. Ayrıca yabancı devletlerle olan ilişkilere dair de birkaç hüküm göze çarpmaktadır.¹¹⁰ Ayrıca ramazan-ı şerif için İstanbul’daki camilere kandil süslemesi için kişilerin görevlendirilmesi ve İstanbul’a acil olarak tok yağ gönderilmesi dikkat çeken diğer hükümlerdendir.

¹⁰⁸ Hüküm 203

¹⁰⁹ Hüküm 320

¹¹⁰ Hüküm 256.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

Hüküm 1

Donanmanın hazırlanması hakkında

Hüküm 2

Amasya’da ki imamların isimlerinin yazılı olduğu defterdir

Hüküm 3

Kayseri beyi Cerrahdar dermeyeranları refiasıdır

Hüküm 4

Tomra’da ki baş mütevellinin refiasıdır.

Hüküm 5

Süddei Saâdetden (İstanbul) şikâyet hakkında

Hüküm 6

Alemdar Halife’nin askerleri hakkında şikâyet

Hüküm 7

Mahmud’un kale muhafızlığının verilmemesi hakkında

Hüküm 8

Abdulcebbarın zeamet refiası hakkında

Hüküm 9

Amasya beyinden şikâyet hakkında kadının arziyesi

Hüküm 10

Masuh kale kadısının şikâyeti hakkında

Hüküm 11

Mısır’da ki Kaşif Hasan’dan şikâyet hakkında

Hüküm 12

Saraylık'daki medrese de dokuz aylık harcırahının verilmediği hakkında şikâyet

Hüküm 13

Bergos kadısı hakkında şikâyet

Hüküm 14

Muş sancağında ki askerler hakkında şikâyet

Hüküm 15

Yeniçeri Süleyman'dan şikâyet hakkında

Hüküm 16

Piyale Paşa voyvodasından şikâyet hakkında

Hüküm 17

Konya kadısından şikâyet hakkında

Hüküm 18

Hasan voyvodanın haraç aldığı hakkında şikâyet

Hüküm 19

Atina baş defterdarı hakkında şikâyet

Hüküm 20

Hazineye borcu olan Zeyd'in bu borcu ödemesi karşılığında serbest bırakılması hakkında

Hüküm 21

Mekke-i Mükerreme şerifine: Recep ve Veli adlı kişilerin altın ve değerli eşyayı alıp Yemen'e geçtikleri hakkında

Hüküm 22

İç İli beyine ve kadılarına: İstanbul'a gelecek zahirenin mevsim el vermediği için iskelede bekletilmesi ve hava müsait olunca İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 23

Devlet Giray Hana: Tüccar Abdülhalık'a Moskov kazaklarının saldırıp cenk ettikleri ve ele geçirilen kişilerin durumlarının araştırılıp hak üzere incelenmesi hakkında

Hüküm 24

Erzurum beylerbeyine: Şah tarafından gönderilen kumaş ve sünüftan vergi alınmaması, alınmış ise geri verilmesi hakkında

Hüküm 25

Halep ve Varna kadılarına: Halep beylerbeyinden şikâyetçi olup halkın elindeki altını aldığı ve bunu kendisinin mi yoksa adamlarının mı yaptığının araştırılması hakkında

Hüküm 26

Mısır beylerbeyine ve defterdarlığına: Esirlere verilen peksimed ve nafakanın verilmesi ve kaç esirin küreğe koşulduğunun yazılıp bildirilmesi hakkında

Hüküm 27

Mısır beylerbeyine ve defterdarlığına: Şeyh İsa'nın malının tahsilinin yapılması ve bundan sonra Mekke ve Medine'de istediği yerin kendisine iltizam edilmesi ve Arap taifesine karşı dikkatli olması hakkında

Hüküm 28

Mısır beylerbeyine: İstanbul'a gönderilen belesan yağının gönderilmesi ayrıca Kazzel kadısının barutu da gemiye koyup kendi adamlarını da gemi ile mevsim elverirken göndermesi hakkında

Hüküm 29

Anadolu beylerbeyine ve Anadolu da tereke ferman olunan yerlerin beylerbeyine ve kadılarına ve mübaşirine ve çavuşuna: Anadolu da İstanbul zahiresi için gönderilen beylerbeyi ve çavuşlardan kış gelmeden zahireyi un edip derhal İstanbul'a göndermeleri hakkında

Hüküm 30

Filibe Pazarcık Samako Lofça İzivdi ve Akman kadılarına: Filibe ve Pazarcık civarında hırsızlık ve eşkıyalık edenlerin yakalanıp hapse konulması ve bu konuda görevlilerin akçe almak gibi bir haksızlık yapmamaları hakkında

Hüküm 31

Akkerman beyine: Kale duvarları dibinde ki bazı evlerin kaleye zarar vermesi ve bu evlerin yıkılması hakkında

Hüküm 32

Halep beylerbeyine: Basra da gemi yamamak için Birecik'ten kereste gönderilmesi hakkında

Hüküm 33

Mısır beylerbeyine: Bazı sipahilerin ulufelerinin Mısır hazinesinden ödenmesi hakkında

Hüküm 34

Bec Kralına: Bec kralının Osmanlı Devleti'nin aldığı bazı Macar kalelerini geri verilmesi hakkında ki isteği hakkında

Hüküm 35

Erzurum beylerbeyine ve defterdarına: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin derhal gönderilmesi hakkında

Hüküm 36

Halep beylerbeyine: Halep bölgesinde ki bazı eşkıyanın yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 37

Bağdat beylerbeyine: Bazı çavuşların gediklerinin elinden alınması hakkında

Hüküm 38

Ruscuk kadısına: Edirne kazasında eşkıyalık yapan Tarık adında ki eşkıyanın yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 39

Altuniye beyine: İsyan eden bazı köylerde ki halkın durumunun araştırılıp ve suçluların araştırılması hakkında

Hüküm 40

Akkirman beyine: Akkirman kalesinde ki askerlerin güzeşte ulufelerinin zamanında ödenmesi hakkında

Hüküm 41

Mısır beylerbeyine: Mısır hazinesinin gönderilmesi hakkında

Hüküm 42

Mısır beylerbeyine ve defterdarına: Mısır'da Mekke de ve Medine de görevli kişilerin isimleri ve görevlerinin mufassal defterlere yazılıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 43

Halep beylerbeyine ve defterdarlığına: Halep'teki görevlilerin isimleri ve görevlerini mufassal deftere yazılıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 44

Hamit İli beyine: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin zamanında gönderilmesi hakkında

Hüküm 45

Erdel voyvodasına: Erdel voyvodasının haksız vergi alması ve kişileri hapsetmesi ve derhal kişilerin salıverilmesi ve paralarının ödenmesi hakkında

Hüküm 46

Vezir Mustafa Paşa'ya: Bazı suçluların yakalanıp kürek cezasına çarptırılması hakkında

Hüküm 47

Çeşme kadısına: Bazı koyun hırsızlarının derhal yakalanması ve cezalandırılması hakkında

Hüküm 48

Şile Kandıra İznikmit ve Darıca yol üzerindeki kadılara: İstanbul'a zahire getiren geminin kaza geçirmesi ve firar eden suçluların derhal yakalanması hakkında

Hüküm 49

Malkara beyine: Malkara'da ki tımar sahiplerinin yoklanıp durumlarının defter edilmesi hakkında

Hüküm 50

Bolvadin kadısına: Bolvadin'de ki bazı hanelerin de kullanıma açılması hakkında

Hüküm 51

Gelibolu kadısına: Gelibolu kazasına bağlı İskender köyünde çobanlar ile vatandaş arasında kavga çıkması ve suçluların hak ile incelenip gerekli cezayı almaları hakkında

Hüküm 52

Aydın ve Menteşe beylerine ve kadılarına: Zahire gönderilmesi sırasında bazı kişilerin sorun çıkardığı ve konunun hemen çözülüp gereken zahirenin gönderilmesi hakkında

Hüküm 53

İznikmit Kavak ve Yalakabat kadılarına: Zahire hususunda görevli bazı kişilerin emre aykırı akçe toplamaları ve bu kişilerin tespit edilip cezalandırılmaları hakkında

Hüküm 54

Aydın ve Menteşe kadılarına: Tereke gönderilmesinde Tahir Çavuş'un yerine Hüseyin Çavuş'un gönderildiği ve gerekli terekenin derhal gönderilmesi hakkında

Hüküm 55

Tavas kadısına: Zahire hususunda görevli memurun emre aykırı akçe aldıkları ve bu akçelerin sahiplerine geri verilmesi hakkında

Hüküm 56

Aydın beyine ve Erdemir kadısına: Eşkiyalık eden bazı kişilerin derhal yakalanıp cezalarının verilmesi hakkında

Hüküm 57

Hamit İli beyine: Yörük taifesinin vergi toplanması konusunda isyan ettiği ve bu kişilerin isimlerinin yazılıp bildirilmesi hakkında

Hüküm 58

Şerif hazretlerine: Cidde de bazı kişilerin müslüman halka baskı uyguladığı ve zor kullandığı ve bu kişilerin gerekli cezaya çarptırılmaları hakkında

Hüküm 59

Cidde beyine: Bender suyuna uğrayan gemilerden kanun üzere alınan vergilerin alınması hakkında

Hüküm 60

Mekine-i müteberine: Cidde ve Yemen bölgesine gelen gemilerden hak üzere vergilerin alınması hakkında

Hüküm 61

Kara Ali Çavuş'a: Zahire hususunda görevli Kara Ali Çavuş'un emre aykırı akçe aldığı ve bunun geri iade edilmesi hakkında

Hüküm 62

Bağdat beylerbeyine: Bağdat bölgesinde ki tımarların doğru olarak verildiğinin kontrol edilmesi ve deftere kayıt olunması hakkında

Hüküm 63

Kaman beylerbeyine: İstanbul zahiresi için görevlendirilen İbrahim Çavuş'un haksız yere akçe aldığı hususunda mektup yazılması hakkında

Hüküm 64

Mısır beylerbeyine: Hayber Kalesi'nin tamirine nefer görevlendirilmesi ve kalenin onarılması hakkında

Hüküm 65

Bağdat beylerbeyine: Kütahya sancağında ki yirmi bin akçelik zeametın Hüseyin Çavuş'a verilmesi hakkında

Hüküm 66

Arzı Rum beylerbeyine: Toplanan terekenin Trabzon sancağın da toplanması ve bahar ayında İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 67

Dukakin beyine: Karadağı nahiyesinde ki bazı köylerin yine isyan ettiği ve isyancıların yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 68

Ohri beyine: Bazı eşkıyanın köylülerin bağ bahçe ve tarlalarına zarar verdiği ve bu kişilerin derhal yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 69

Mora beyine: Çiftlikler de tarım yapan kişilerin isimlerinin tam olarak defter edilmesi ve gerekli terekenin alınması hakkında

Hüküm 70

Mekke beyine: Tereke tahsili için gelen çavuş ve kadılara yardım edilmesi ve gerekli askerin yardım için gönderilmesi hakkında

Hüküm 71

Bağdat beylerbeyine: Bölgede ki tımar ve zeametlerin hak sahiplerine verilmesi hakkında

Hüküm 72

Konak Kadısına: Antalya Limanı'ndan gerekli zahirenin gemiler ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 73

Mevlana Kunan kadısına: İstanbul'a gönderilecek gerekli zahirenin defter edilip gemilere teslim edilmesi hakkında

Hüküm 74

Anadolu beylerbeyine: İstanbul için gerekli zahirenin toplanıp develer ile gönderilmesi hakkında

Hüküm 75

Cidde beyine: Cidde suyuna giren gemilerin kanun üzere vermesi gereken vergilerin alınması hakkında

Hüküm 76

İznikmit ve Yalakabat kadılarına: Un etmek için gönderilen buğdayın durumunun araştırılıp bildirilmesi hakkında

Hüküm 77

Bağdat beylerbeyine: Tımar ve zeametlerin hak edenlere verilmesi ve bunların isimlerinin defter edilmesi hakkında

Hüküm 78

Bozok beyine: Mukaata vergisi vermemek için sorun çıkaran kişilerin tespit edilmesi ve cezalandırılması hakkında

Hüküm 79

Karamürsel kadısına: Kavak İskeleyi'nde toplanan zahirenin derhal İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 80

Derikli kadısına: İstanbul'a buğday getiren geminin bakım ve onarımın yapılması hakkında

Hüküm 81

Anadolu beylerbeyine: Teftiş edilen mezburun öldürülmesi hakkında

Hüküm 82

Bolu kadısına: Öşür vergisini vermek istemeyen sipahi Hasan ve kardeşi hakkında gerekli araştırmanın yapılması hakkında

Hüküm 83

Siroz kadısına: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin biran önce gönderilmesi hakkında

Hüküm 84

Tekke beyi Karahisar beyi ve kadısına: Mehmet Bey'in tımarında ki bazı zahirenin alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 85

Hamit beyine: Sinan Çavuş'un habercisini darp eden kişilerin Firos'a sürülmesi hakkında

Hüküm 86

Mehmet Çavuş'a: Kirası verilen develer ile zahire taşınmasının yapılması ve hak yenmemesi hakkında

Hüküm 87

Aksaray kadısı: İstanbul'a gönderilen terekenin ve ödenen akçenin not edilmesi ve kişilerin haklarının yenmemesi hakkında

Hüküm 88

Anadolu beylerbeyine: Zahire hususuna memur edilen kişilerin görevlerini tam olarak yapmaları hakkında

Hüküm 89

Anadolu ve Karaman vilayetinde ki kadılara: Tımar sahiplerinde ki zahirenin hak üzere teftiş edilip develer kiralanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 90

Kirhala beyi ve kadılarına: Acil bir şekilde İstanbul'a tereke gönderilmesi ve bunun defter edilmesi hakkında

Hüküm 91

Soğucak beyine: Bazı gemilerin Rodos bölgesindeki halka zulmettiği ve bunun için gerekli tedbirin derhal alınması hakkında

Hüküm 92

Eğriboz beyine: Bazı gemilerin Girye boğazını geçip halka zulmettiği ve bunun için gerekli tedbirin alınması hakkında,

Hüküm 93

Elbistan Ohri ve Dilonya beylerine: Elbistan ve Muş civarında ki terekenin toplanıp defter edilmesi ve bunun İstanbul'a bildirilmesi hakkında

Hüküm 94

Rodos beyine: Bazı düşman gemilerinin Girye boğazını geçip müslüman topraklarına girdiği ve bu durumun yakından takip edilmesi gerektiği ayrıca İstanbul'a zahire ihracı hakkında

Hüküm 95

Manisa kadısına: İstanbul'a zahire gönderilmesi ve bu konu hakkında özen gösterilmesi hakkında

Hüküm 96

Karahisar zaimi Ahmet'e: Karahisar zeamet sahibi Ahmet' in topladığı terekeyi bizzat İstanbul'a kendisinin getirmesi hakkında

Hüküm 97

Sufi İsmail Çavuş'a verildi. İstanbul'a gönderilmesi gereken koyunların derhal gönderilmesi hakkında

Hüküm 98

Temur Hisar kadısına: Manastır kasabasında ki Yoğurtçu oğlu adında ki eşkıyanın Niko adında bir kişiyi öldürdüğü ve rüşvet ile mahkemede serbest bırakıldığı ve bu kişinin hak üzere tekrar yargılanması hakkında

Hüküm 99

İznikmit kadısına ve Tersane Emmini'ne: İstanbul'a gelen kerestenin bir kısmının gelmediği ve bu miktarın not edilerek merkeze bildirilmesi hakkında

Hüküm 100

Rum beylebeyine: Sefere tayin edilen sipahilerin isimlerini ve tımarlarının defter edilmesi hakkında

Hüküm 101

Mora beyine ve Kazne kadısına: Mehmet bin Kara Kemal isimli kişinin düşmana tereke sattığı ve bu konunun hak üzere araştırılması hakkında

Hüküm 102

Bursa kadısına: Kiraya verilen bahçelerin araştırılıp defter edilmesi hakkında

Hüküm 103

Aydın ve Manisa beylerbeyine ve kadılarına: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin acil bir şekilde İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 104

Seyit Ahmet Çavuş'a: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin acele bir şekilde gönderilmesi hakkında

Hüküm 105

Hüseyin Çavuş'a: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin acele bir şekilde gönderilmesi hakkında

Hüküm 106

Ordulu Ali Çavuş'a: İstanbul zahiresinin acil bir şekilde toplanıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 107

Süleyman ve Ahmed Çavuş'a: Zahire için satın alınan buğdayın un edilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 108

İznikmit kadısına Ukas ve Mustafa Çavuş'a: İstanbul zahiresi için toplanan buğdayın un edilerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 109

Zara-i Atik ve Zara-i Cedid kadılarına: Hacı İbrahim'in dükkânının kilidinin kırılması ve akçesinin alınması ve suçluların yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 110

Van beylebeyliğinde ki beylere ve kadılara: Hakkari bölgesinde isyan eden bazı kişilerin yakalanıp Van beylerbeyine teslim edilmesi hakkında

Hüküm 111

Demirci ve gördes kadılarına: Bazı kişilerin elindeki akçeleri ehli din tüccarlarına verdiği ve bunun araştırılması hakkında.

Hüküm 112

Manastır kadısına: Manastır voyvodasına vermesi gereken hasların biran önce alınıp merkeze gönderilmesi hakkında

Hüküm 113

Mustafa Çavuş'a: Mehmet voyvodanın vermesi gereken akçenin biran evvel alınıp merkeze gönderilmesi hakkında

Hüküm 114

Sultan Üveyi beyine ve kadısına: İstanbul'a gelen zahirenin önünü kesip develerdeki zahireye zarar verenlerin tespit edilmesi ve isimlerinin defter edilmesi hakkında

Hüküm 115

Tekeoğlu Hüseyin Çavuş'a: İstanbul'a gelen zahireye mani olan kişilerin tespit edilmesi ve isimlerinin yazılması hakkında

Hüküm 116

Karaman beylerbeyine Konya ve Turgutlu kadılarına: Çörek Kavaca isimli kişinin elindeki malı miriyi hak üzere alıp saklanması hakkında

Hüküm 117

Üveyz ve Mustafa Çavuş'a: Zahire toplanmasında Abdulkerim'in yardımcı olarak gönderilmesi hakkında

Hüküm 118

Devlet Giray Hana: Tatar taifesinin isyan etmesi ve bu isyanın bastırılması hakkında

Hüküm 119

Van beylerbeyine ve kadısına: Halkın Hasan Bey'den şikâyetçi olması ve bu durumun araştırılması hakkında

Hüküm 120

Kuyudat Paşa'ya: Tersanede ki çalışanların denetlenmesi ve yedikale de batan geminin elemanlarının araştırılması hakkında

Hüküm 121

Anadolu beylerbeyine: Zahire ihracına memur görevlilerin haksız akçe aldığı ve bu kişilerin yakalanıp merkeze gönderilmesi hakkında

Hüküm 122

Süleyman Çavuş'a: Zahire kiralарının ödenmesi ve eldeki buğdayın un edilerek İstanbul'a gönderilmesi ve gönderilen miktarın deftere kayıt edilmesi hakkında

Hüküm 123

Ruscuk ve ibrayıl kadılarına: İstanbul'a acil tok yağı gönderilmesi ve gönderilen miktarın defter edilmesi hakkında

Hüküm 124

Eflak voyvodasına: İstanbul'a acil tok yağı gönderilmesi ve gönderilen miktarın defter edilmesi hakkında

Hüküm 125

Karaman kadılarına ve Süleyman Çavuş'a: Süleyman Çavuş'un zahire hususunda hassas davranması ve kimin elinde zahire var ise hepsinin alınıp defter ile mühürlenip İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 126

Balıkesir ve İvrindi kadılarına: Eşkıyalık eden suhte ve levend taifesinin ele geçirilmesi ve davaya bakan kadının denetlenmesi hakkında

Hüküm 127

Kıbrıs beylerbeyine: Tımarların kime verildiğinin denetlenmesi ve verilecek tımarın kanun üzere hak edene verilmesi hakkında

Hüküm 128

Müşarun ileyhe: Lefkoşa Kalesi ve civarında ki bazı evlerin satılması ve alacaklıların denetlenmesi hakkında

Hüküm 129

Taşlık müderrisi Ayaşlı Müslihiddin'e: Edirne kazasının Mevlana Muyyindin'e tevcih edilmesi hakkında

Hüküm 130

Mısır beylerbeyine: Halka zulm eden eşkıyanın yakalanıp habs edilmesi hakkında

Hüküm 131

Mısır beylerbeyine ve kadısına: Mısır defterdarının denetlenip rüşvet alınıp alınmadığının denetlenmesi ve gereğinin yapılması hakkında

Hüküm 132

İmaret hâkimi Kabal Bey'e: Halka zulm eden eşkıyanın yakalanıp gerekli cezaya çarptırılması hakkında

Hüküm 133

Bağdad beylerbeyine: İsyan üzere olan bazı kişilerin yakalanıp gerekli tedbirin alınması hakkında

Hüküm 134

Edincik kadısına: Sultan Bayezıd vakfına gidecek hasıllata dokunulmaması hakkında

Hüküm 135

Bendirekli kadısına: Bölgedeki doğan ve şahin yuvalarının korunması hakkında

Hüküm 136

Kıbrıs beylerbeyine: Kara Hüseyin adlı kişinin halka zulm etmesi ve halkın elindeki malları zabt etmesinin araştırılması hakkında

Hüküm 137

Kangırı kadısına: İstanbul'a gönderilecek zahire hususunda görevli olanların halka zulm edenlerinin teftiş edilmesi hakkında

Hüküm 138

Sancak beyine ve Bolu kadısına: İstanbul zahiresi hususunda halka zulm eden görevlilerin tespit edilip gerekli cezayı almaları hakkında

Hüküm 139

Bursa beyine Geyve ve Akçahisar kadılarına: Halka zulm eden kadı ve bazı eşkıyanın kanun üzere Kıbrıs'a sürülmesi hakkında

Hüküm 140

Halep beylerbeyine ve kadısına: Hisar duvarları dibine yapılan bazı ev ve kahvehanelerin zarar verdiği ve bunların araştırılıp zarar verenlerin yıkılması hakkında

Hüküm 141

Şam emiri Hacet'e: Hacca giden Mustafa Bey ve adamlarına gerekli yardımın yapılması hakkında

Hüküm 142

Müşarun ileyhe: Hacda iken vefat eden tatarların mallarının Devlet Giray Han'ın adamlarına teslim edilmesi hakkında

Hüküm 143

Diyarbakır beylerbeyine: Güherçile toprağı bulunması ve kullanılması fakat bu vesile ile halka zulm edilmemesi hakkında

Hüküm 144

Tokat kadısına: Tokat bölgesindeki katırların kışlaması için arpa ve saman temini ve bu hayvanların korunması hakkında

Hüküm 145

Şam beylerbeyine: Muhafaza gönderilecek tımarlı sipahilerin tezkireli olanlarının sefere gönderilmesi hakkında

Hüküm 146

Samandıra beyine: Samandırada mevcut topların onarılması ve yeni topların döktürülmesi hakkında

Hüküm 147

Vezir Mustafa Paşa'ya: Beyrut'ta kale dövmeye kabil kaç top olduğunun yazılıp merkeze bildirilmesi hakkında

Hüküm 148

Bozok beyi Çerkes Bey'e: Halka zulm eden bazı eşkıyanın teftiş edilmesi ve evlerinde bulunan değerli eşyaların kime ait olduğunun araştırılması hakkında

Hüküm 149

İznikmid sancağı kadılarına: Baştarde yaptırmak isteyen Hasan'a gerekli kerestenin verilmesi hakkında

Hüküm 150

Hamid Kütahya ve Kara hisar sancaklarındaki kadılara: Zahire hususunda kullanılacak gerekli akçenin toplanıp zahirenin gönderilmesi hakkında

Hüküm 151

Yörüklerin subaşı Mustafa'ya: Madende çalışan bazı yörüklerin işini aksattığı bu kişilere ruhsat verilmemesi ve kürek cezasına çarptırılması hakkında

Hüküm 152

Kıbrıs beylerbeyine: Kıbrıs mal defterdarının Mısır defterdarlığına gönderilmesi ve kendine gerekli yardımın yapılması hakkında

Hüküm 153

Samako tatarına: Tersaneye gönderilen kerestenin tespit edilip hak sahiplerine bedelinin verilmesi hakkında

Hüküm 154

Gelibolu kadısına: İstanbul'a gönderilen zahireden kimseye satılmaması hakkında

Hüküm 155

İznikmid kadısına Uveyz ve Mustafa Çavuş'a: İstanbul için alınan zahirenin İstanbul kilosu üzerinden alınıp sahiplerinin mağdur edilmemesi hakkında

Hüküm 156

Kıbrıs beylerbeyine: Gerekli tuzun gemi ile gönderilmesi hakkında

Hüküm 157

Bendirekli ve Akkerman kadısına: Haberci olarak gönderilen kişinin sağ ve sağlam bir şekilde gönderilmesi hakkında

Hüküm 158

Aydos ve Ahyolu kadılarına: Ali komutasındaki bazı gemilerin rüzgara rastlayıp bazılarının telef olduğu ve bundan başka halka zulm ederek ellerindeki zahireyi aldıkları hakkında

Hüküm 159

Halep beylerbeyine: Bölgede isyan eden bazı taifenin yakalanıp gerekli cezaya çarptırılmaları hakkında

Hüküm 160

Müşarun ileyhe: Sancaktaki iki eşkıyanın halka zulm ettiği ve bu konunun araştırılması hakkında

Hüküm 161

Eyuriş oğluna: Bölgede kendi halinde olan halka zulm edenlere fırsat verilmemesi hakkında

Hüküm 162

Halep beylerbeyine: Halka zulm eden iki eşkıyanın kanun üzere teftiş edilmesi ve ahvallerinin yazılıp bildirilmesi hakkında

Hüküm 163

İnoz kadısına: İstanbul'a zahire gönderilmesi ve bunun için görevlendirilen kişilerin buna riayet etmeleri hakkında

Hüküm 164

Yenice-i karasu kadısına: Öldürülen kişinin malının tespit edilip varislerine verilmesi ve suçluların yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 165

Müşarun ileyhe: Öldürülen Yahya isimli kişinin babasının karagöz tarafından döğülmesi ve bu kişinin gerekli cezaya çarptırılması hakkında

Hüküm 166

Müşarun ileyhe: Cinayet işleyen Hasan adındaki kişinin kanun üzere yakalanıp öldürülmesi hakkında

Hüküm 167

Yenice Karasu ve Drama kadılarına: Cinayet işleyen kasım adındaki kişinin kanun üzere yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 168

Selanik kadısına: Devlete ait bakiyelerin Mehmet Bey tarafından incelenmesi hakkında

Hüküm 169

Selanik sancağındaki kadılara: Zahire almak için gelen rençber taifesine yardımcı olunması ve sıkıntı çıkartılmaması hakkında

Hüküm 170

Varna kadısına: Nikola adındaki kişinin bir mağarada barut olduğunu söylemesi ve konunun araştırılması hakkında

Hüküm 171

Şam beylerbeyine ve defterdarına: Mekke ve Medine de ki kişilerin sadakalarının Şam hazinesinden verilmesi hakkında

Hüküm 172

Ahyolı kadısına: İstanbul'a gemi ile gelen zahirenin bir kısmının bazı kişilere verildiği ve bu konunun incelenip zahirenin geri alınması hakkında

Hüküm 173

Mekke-i mükerrerme şerifine: Zulm ve baskı eden hüseynilerin bölgeden def edilmesi hakkında

Hüküm 174

Rum beylerbeyine ve çukadarlık kadılarına: Elllerinde sikke ve akçe bulunan kişilerin bunu nasıl bulduğu ve durumun araştırılıp yazılması hakkında

Hüküm 175

Mustafa zide mecduhuya: Darı satan Mehmed Çavuş'un sattığı darıların akçesinin tespit edilmesi ve ahvalinin yazılması hakkında

Hüküm 176

Hademe Çavuş'a: İstanbul'a zahire gönderilmesi gereken zahirenin hak üzere toplanıp gemiler ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 177

Edirne kadısına ve subaşına: Daha önce gönderilen hırsız teftişi hakkındaki hükmün yenilenmesi hakkında

Hüküm 178

Ali Çavuş'a: İstanbul'a gelecek zahirenin toplanıp gemiler ile gönderilmesi hakkında

Hüküm 179

Ziştovi beyine: İsyan eden Şirvani kürdi isimli aşiretlerden halka zulm eden ve isyanı sürdürenlerin yakalanması hakkında

Hüküm 180

Boğdan beylerbeyine: Nemçe topraklarına saldıran Nevingrad ve Feleki beylerin bunu bir daha yapmaması ve emre uyulması aksi takdirde cezalandırılacakları hakkında

Hüküm 181

Medine-i münevvere kadısına: Medine de görevli memurların akçelerin Şam hazinesinden verilmesi hakkında

Hüküm 182

Bosna beyine: Dost olan Nemçe kralının topraklarına herhangi bir saldırının sınır boylarında ki görevlilerce yapılmaması hakkında

Hüküm 183

Kabal Bey'e: Alarya beyinin akrabasına verilen dirliğe bazılarının fesat ettiği ve bunların yakalanıp cezalandırılması ve isimlerinin yazılması hakkında

Hüküm 184

Mısır beylerbeyine ve defterdarına: Mübarek giysileri yapan köy halkının elindeki akçelerin alındığı ve bu konunun araştırılması hakkında

Hüküm 185

Terhaniyet kadısına ve yeni koca dizdarlarına: Gemiler ile İstanbul'a gönderilen bazı mühimmatın yazılıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 186

Uzun Ali Çavuş'a: İstanbul zahiresinin acil olarak gönderilmesi hakkında

Hüküm 187

Atala ve Gerdüs kadılarına: Hasattan elde edilen akçenin hak üzere teftiş edilmesi ve hak sahiplerine verilmesi hakkında

Hüküm 188

Samsun ve Trabzon kadılarına: Trabzon'a gemiyle zahire gönderilmesi ve akçesinin alınması hakkında

Hüküm 189

Göre kadısına: İstanbul'a gelecek zahirenin mevsim geçmeden gönderilmesi hakkında

Hüküm 190

Basra beylerbeyine: Basra bölgesine kale döğmek için yeni topların istendiği ve eskilerin satılıp yenilerin gönderilmesi hakkında

Hüküm 191

Gaza beyine ve kadısına: Menzil beygiri yetiştirmek isteyen gaza halkına üç beygirin yetiştirilmesi hakkında

Hüküm 192

Delvina beyi Bayezıd'a: Peksimed toplanmasına Mustafa' nın görevlendirildiği ve ellerinde peksimed olanların bunları ya da akçelerini teslim etmesi hakkında

Hüküm 193

Rum ilindeki beylere ve kadılara: Küffara tereke verilmemesi ve İstanbul zahiresi için toplanan terekenin acil gönderilmesi hakkında

Hüküm 194

Tirhala beyine: Ulus iskelesinde İstanbul zahiresinin toplanıp derhal İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 195

İzmir kadısına: Kasaplık için görevlendirilen kişilerin teftiş edilip bilgilerinin alınması hakkında

Hüküm 196

Van beylerbeyine: Hakkari beyine karşı isyan eden eşkıyanın yakalanıp habs edilip haklarından gelinmesi hakkında

Hüküm 197

Atina ve Gerdus kadılarına: İltizam sahibi çakırın hizmetinde bulunan bütün malların kendisine verilmesi ve Kıbrıs'a ulaştırılmasına yardım edilmesi hakkında

Hüküm 198

Bosna ve Kilis beylerine: Kilis bölgesinde bazı kale ve köylerin sınırlarının belirlenip bu sınırların deftere kaydedilmesi hakkında

Hüküm 199

Baba eski kadısına: Eşkıyalık eden tatar suhte isimli kişinin yakalanıp habs edilmesi hakkında

Hüküm 200

Bağdad beylerbeyine: Bahreyn Kalesi'nin içindeki askerin az olduğu bölgeye hemen cenkçi ve top gönderilmesi ve kalenin işgal edilmesi hakkında

Hüküm 201

Diyarbakır beylerbeyine: Bahreyn Kalesi'nin fethi için demir ve değerli eşyanın hemen gönderilmesi hakkında

Hüküm 202

Karlı ili Malatya ve İlbasan beylerine: Donanma için peksimedini toplanması ve un edilerek pişirilmesi ve dağıtılması hakkında

Hüküm 203

Halep beylerbeyine: Kadırga yapımı için Basra'ya Birecik'ten gönderilecek kerestenin derhal gönderilmesi hakkında

Hüküm 204

Marmara kadısına: Sultan Süleyman vakfının mütevellisi Kemal'in odun talep ettiği ve bu odunun kesilip gemiyle gönderilmesi hakkında

Hüküm 205

Karahisar beyine: Vakfa gidecek yağ ve buğdayın develere yüklenip gönderilmesi hakkında

Hüküm 206

Basra beylerbeyine: Bahreyn fethine top ve asker desteği yapılması ve Basra da yeni kadırgalar yapılarak derhal bölgeye gönderilmesi hakkında

Hüküm 212

Şehrizol beylerbeyine: Dört yüz yeniçerinin 200 adedinin Bağdat'ta ki Osman Paşa'ya verilmesi ve geri kalanların Şehrizol da kalması hakkında

Hüküm 213

Tımışvar beylerbeyine: Cülus merasimi sebebiyle kimin elinde ne kadar tımar ve zeamet olduğunun defter edilip gönderilmesi hakkında

Hüküm 214

Bolu beyine ve ulak kadılarına: Her zaman fesad çıkaran bazı kişilerin zahire hususunda da sorun çıkardığı ve bu kişilerin kürek cezasına çarptırılması hakkında

Hüküm 215

Yanya beyine: Delvina beyinin merkeze göndermesi gereken akçeleri halen göndermediği ve bunun derhal mühürlenip keseye konulup gönderilmesi hakkında

Hüküm 216

Ağrıboz beyine: İstanbul zahiresi için toplanan terekenin maaş ve tohum kısmının bırakılıp geri kalanının gönderilmesi hakkında

Hüküm 217

Erzincan ve Akçaşehir kadılarına: Halka zulmeden bazı görevlilerin ve onları kollayan kadının teftiş edilmesi ve halka ait akçenin geri verilmesi hakkında

Hüküm 218

Kıbrıs beylerbeyine: Hacca gitmek için izin isteyen Hüseyin isimli kişinin önceden Kıbrıs'a sürüldüğü ve onun gibi bazı kişilerin hac bahanesiyle halka zulm ettikleri hakkında

Hüküm 219

Bursa'ya varınca yol üzerindeki beylere ve kadılara: Nemçe elçisine ve adamlarına herhangi bir zorluk çıkartılmaması hakkında

Hüküm 220

Mahmud Bey'e: İskeleye bırakılan bazı tereke urgan ve demirin geri dönülüp tekrar alınması ve peksimed'in gemiye verilmesi hakkında

Hüküm 221

Mısır beylerbeyine: Vefat eden Yemen beyi Mustafa'nın yerine şişe nazırı Murad 'ın beylerbeyi olması hakkında

Hüküm 222

Yemen beylerbeyine: Muhasebe hususunda dolandırıcılık yapan Mehmed'in yakalanıp öldürülmesi hakkında

Hüküm 223

Mısır beylerbeyine: Yemen beylerbeyi Murad'ın yeni bir kadirga yaptırılması ve mühimmatın gönderilmesi hakkında

Hüküm 224

Şam beylerbeyine: Behram Bey'in çavuş başını katleden katillerin derhal yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 225

Yunus Çavuş'a: Düzenbaz Kargu kadısı ve oğullarının derhal yakalanıp merkeze gönderilmesi hakkında

Hüküm 226

Kangırıya varınca yol üzerindeki kadılara: Çankırı beyine gönderilen iki mahbusun emin bir şekilde gönderilmesi hakkında

Hüküm 227

Çerkes Beyi Ankara ve Kangırı kadılarına: Halktan altın ve akçe alan Kargu kadısı kardeşi ve oğlunun teftiş edilip yakalanıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 228

Müderri Hüseyin'e ve naib Mustafa'ya: Öldürülen yahudinin üzerinde hayli altın olduğu idda eden varislerinin davacı olduğu ve bazı kişilerinde işkence ettiklerinin araştırılması hakkında

Hüküm 229

Bağdad beylerbeyine: Bağdad da Lehsa Kalesi'nde eksik olan top ve silahların derhal tamamlanması hakkında

Hüküm 230

Basra beylerbeyine: Lahsa Kalesi'nde eksik olan topların Bağdat'ta yok ise Basradan temin edilmesi hakkında

Hüküm 231

Van beylerbeyine: Hakkari bölgesinde halka zulm eden iki asinin yakalanıp ve Hakkari beyi Zeyni'nin ademlerini katl ettikleri sabit ise haklarından gelinmesi hakkında

Hüküm 232

Aydıncık kadısına: Manyas kadısının halktan arpa toplayıp bunu kendi anbarına koyduğu ve halka değerinin altında akçe ödendiğinin araştırılması hakkında

Hüküm 233

Aydın Nazilli Saruhan sancağı beylerine: Çoban Hasan ve yüz adamın halka zulm ettiği ve isyan üzere olduğu bu kişilerin derhal yakalanıp cezalandırılması hakkında

Hüküm 234

Aydıncık kadısına: Miri esirlere zahire verilmesi ve bu konu da zorluk çıkartılmaması hakkında

Hüküm 235

Burdur'a varınca yol üzerinde olan kadılara: Nemçe elçisinin 50 adamının geri gittikleri ve onlara karşı herhangi bir saldırının yapılmaması hakkında

Hüküm 236

Mısır beylerbeyine: Mekke ve Medine'de ki vakfa tereke getiren gemilerin eskidiği ve iki yeni kadirga yapılması hakkında

Hüküm 237

Alanya beyine ve kadısına: Hisar erlerinin gedik beratlarını Alanya alay beyinin teftiş edilmesi ve haklılara haklarının verilmesi hakkında

Hüküm 238

Yemen beylerbeyine: Yemende ki hazineden akçe çalan asilerin yok edildiği ve bu yöndeki eşkıyaya mecal verilmemesi hakkında

Hüküm 239

Sabıkan Yemen beylerbeyisine: Yemen'de ki hazineden akçe çalan eşkıyanın bertaraf edilmesi hakkında

Hüküm 240

Trablus beyine ve Hama kadısına: Vefat eden Rüstem Paşa vakfında ki terekenin gemiler ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 241

Arzı Rum beylerbeyine: Viran hâkiminin elçilik amacıyla geldiği ve yol boyunca güvenliğin sağlanması ve kendine zorluk çıkartılmaması hakkında

Hüküm 242

Samandıra beyine: Samandıra ve Belgrat kalelerinde ki terekenin gemi ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 243

Vidin Niğbolu ve Silistre beylerbeyine: Samandıra ve Belgrat kalelerinde ki zahire için gönderilen gemilerin zahireye yüklenip derhal İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 244

Erdel'e varınca yol üzerinde olan kadılara: Erdel voyvodasının adamlarına yol üzerinde dokunulmaması hakkında

Hüküm 245

Südde-i Saâdet'ten Belgrat'a varınca yol üzerinde olan kadılara: Sahte mühürle arzuhal basan Mehmet isimli kişinin yakalanıp gönderilmesi hakkında

Hüküm 246

Erzurum'dan İstanbul'a gelince yol üzerinde olan beylere ve kadılara: İstanbul'a gelen elçilik heyetine zahire konusunda zorluk çektirilmemesi ve alınan zahirenin sahiplerine haklarının ödenmesi hususunda

Hüküm 247

İskenderiye beyi Mehmet Bey'e: Haraç vermemek için isyan eden bazı kişilerin yakalanıp haklarından gelinmesi hususunda

Hüküm 248

Mısır beylerbeyine ve kadısına: Kayseri'de ki kadıların görevlerinin sürelerinin yazılıp merkeze bildirilmesi ve üç yılı geçen kadıların yerlerini değiştirilmesi hakkında

Hüküm 249

Mısır beylerbeyine: Vakıf köylerine zapt etmeye çalışan bazı ağalara buraların verilmeyip doğru kişilere verilmesi hakkında

Hüküm 250

Yemen beylerbeyine: Yemen bölgesinde ki görevlilerin isimlerinin ve ulufelerinin defter edilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 251

Mısır beylerbeyine: Yemene beylerbeyi atanan Murat'ın karadan değil kadirga ile acilen denizden ulaştırılması hakkında

Hüküm 252

Yemen beylerbeyine: Yemen beylerbeyi Behram'ın bir buçuk yıllık biriken salyanesinin kendisine tam olarak verilmesi hakkında

Hüküm 253

Kastamonu beyine: İstanbul'a acilen zahire gönderilmesi ve bunun defter edilip gönderilen zahirelerin bildirilmesi hakkında

Hüküm 254

Mısır beylerbeyine: İsyen eden Süleyman'ın zimmetlerinde ki eski borcu ile bi tamam alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 255

Ruscuk kadısına: Eflak voyvodasının Ruscuk'ta ki sarayına filori gömdüğü ve bunun araştırılıp çıkan filorinin gönderilmesi hakkında

Hüküm 256

Nemçe kralına yazılan ahidnamenin suretidir: Elçilik heyeti ile vergisini gönderen Nemçe kralının eski antlaşmanın yürürlükte kalmasını talep etmesi ve istediğinin padişah tarafından kabul edilmesi hakkında

Hüküm 257

Hüsrev Çavuş'a: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin hemen gönderilmesi hakkında

Hüküm 258

Medine-i münevvere kadısına ve şeyhül harama: Mekke ve Medine'den gelecek buğdayı kimin ne kadar göndereceğinin defter üzere halka bildirilmesi hakkında

Hüküm 259

Şehr-i zol beylerbeyine: Dinden dönen ve haklarında dava olan dokuz neferin derhal yakalanıp öncekilerle beraber İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 260

Şam beylerbeyine Halep ve Hamas kadılarına: Trablus kadısının yabancı gemiler ve halktan haraç aldığı ve Trablus'ta ki Mehmed ile bunu yaptığı ve bu kişilerin kanun üzere teftiş edilip yakalanması hakkında

Hüküm 261

Menteşe beyine ve kadılarına ve Hayri Hüseyin Çavuş'a: İstanbul'a tereke gönderilmesi ve bu zahirenin gemilere konulması ayrıca zahire hususuna karşı gelen bazı eşkıyanın cezalandırılması hakkında

Hüküm 262

Anadolu beylerbeyine: İstanbul'a gelecek zahireyi taşıyan develerin ve bu zahirenin hava şartları düzelinceye kadar korunması ve akabinde İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 263

Diyarbakır beylerbeyine: İsyan üzere olan ve halka zulm eden eşkıyanın yakalanıp kanun üzere haklarından gelinmesi hakkında

Hüküm 264

Vezir Mustafa Paşa'ya: Ele geçirilen gayri müslim esirler ile Herseklerin elindeki esirlere zulm edilmemesi konusunda mektup yazılması ve gelen elçiler ile bu durumun halledilmesi hakkında

Hüküm 265

Bender beyine: İsyan üzere olan Laibe keferesine karşı önlem alınması Tuna'yı geçerler ise yakalanıp ele geçirilip cezalandırılması hakkında

Hüküm 266

Silistre beyine: Silistre bölgesinde ki askerlerin Laibe keferesinin isyanına karşı hazır olması ve Boğdan voyvodasına yardım için beklemeleri hakkında

Hüküm 267

Boğdan voyvodasına: İsyan üzere olan Laibe keferesine karşı gerekli önlemlerin alınması ve diğer görevliler ile haberleşilmesi hakkında

Hüküm 268

Filibbe kadısına: Ellerindeki terekeyi pahalı satmak için saklayan kişilerin ellerinde ki terekenin alınıp pazar da sattırılması ve inat edenlerin isimlerinin yazılması hakkında

Hüküm 269

Çorlu kadısına: İstanbul da hırsızlık yapan kişinin çorlu da yakalandığı ve hemen İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 270

Edirne kadısına: Mehmed bin Kasım'ın ramazanı şerif için Sultan Süleyman Camisi'nin kandillerini süslemek için gönderilmesi hakkında

Hüküm 271

Ademine verildi: Lahsa beyinin develerden alınan bir filori ücretin alınmaması hakkındaki mektubuna cevabın bunun kanun üzere alındığı ve onun da Şam bölgesine gelenlerden almasın hakkında

Hüküm 272

Müşarun ileyhe: Halktan toplanan mahsulatın zengin kesimlerden daha az alındığı ve bu durumun denetlenip hak üzere doğrunun bildirilmesi hakkında

Hüküm 273

Anadolu beylerbeyine ve Karahisar beyine ve Manavgat kadılarına: İsyan eden bazı eşkıyanın kanun üzere teftiş edilmesi ve Kıbrıs'a sürgün edilmek için Alanya sancakbeyine teslim edilmesi hakkında

Hüküm 274

Kırk kilise beyine: İstanbul'a gönderilen koyuna bazı kişilerin karşı çıkıp isyan ettikleri ve bunun için koyunların yanında iki müslümanların da gönderilmesi hakkında

Hüküm 275

İznikmid kadısına: Mehmed'in hassa beygirleri için arpa aldığı ve bazı müslümanların katl edildiğinin araştırılması hakkında

Hüküm 276

Bağdad beylerbeyine: Arap ayanından Hamid oğlunun zahire talep ettiği ve kendisine bu zahirenin verilmemesi gerektiği hakkında

Hüküm 277

Lahsa beylerbeyine ve mal defterdarlarına: Emlakını eda etmeyen Hamas isimli kişinin malına el konulup hazineye aktarılması hakkında

Hüküm 278

Mısır beylerbeyine ve defterdarına: Şeyh Abbas ait beş harabenin düzeltilmesi için Mekke hazinesinden yardım talep etmesi ve berat ile yardım edilmesi hakkında

Hüküm 279

Ziştovi kadısı Mehmed'e: Cizye defterlerinin derhal İstanbul'a gönderilmesi ve zahirenin İstanbul'a hızlıca gönderilmesi hakkında

Hüküm 280

Vilayeti Rum ili kadılarına: İstanbul kasaplarından Padel'in derhal yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 281

Sakız beyine ve kadısına: Sakız mahkemesinde tercüman olan pandayı isimli zimmiden halkın şikâyetçi olduğu konunun hak üzere incelenip haklılara haklarının verilmesi hususunda

Hüküm 282

Mısır beylerbeyine: Yemene gönderilen haberciden önce Ali zide kadruhunun daha önce Yemen'e vardığı ve Mısır'dan Yemen'e gönderilmesi hakkında

Hüküm 283

Diyarbakır beylerbeyine: Musul'dan sürülen Seyyid Mehmed'in affedildiği fakat bundan sonra dikkatli davranmasının tenbih edilmesi hakkında

Hüküm 284

Diyarbakır beylerbeyine: Halka zulm ve baskı eden Gence Bey'in Kıbrıs adasına sürgün edilmesi hakkında

Hüküm 285

Bursa beyine: Edirne ve İstanbul'da ki selatin camilerden kuranı kerim çalındığı ve bunların Çorlu'da ele geçirildiği fakat bir nüshanın eksik olduğu hususunda

Hüküm 286

Diyarbakır beylerbeyine: İsyan eden ve cenk ile bazı kişileri katleden eşkıyanın yakalanıp ele geçirilip gerekli cezaya çarptırılması hakkında

Hüküm 287

Yalakabad kadısına: Köye gelen tatlı su yollarının bozulduğu ve bu yolların teftiş edilip su yolunun tamirinin yapılması hakkında

Hüküm 288

Aydın sancağı kadılarına: Halka zulm eden fesad çıkaran eşkıyanın yakalanıp kanun üzere haklarından gelinmesi hakkında

Hüküm 289

Antalya ve Karahisar beyine ve kadılarına: Tekeli sancağı beyi Ali'nin halka zulm ettiği ve birçok kişiden haksız yere para aldığı araştırılıp haklılara haklarının verilmesi hakkında

Hüküm 290

Filiba kadısına: Hatip Muslihiddin'in sahte bir mühür ile kendini soylu olarak göstermesi ve hakkında dava olması ve bu mühür ile kadı mührünün İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 291

Bozok beyine Ankara karı bazarı kadılarına: Kargu kadısının evinde bulunan sahta para basma makinesinin evde mi yoksa dışarda mı bulunduğunun araştırılıp evinde bulunmuş ise İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 292

Bayezid Bey'e: Sübut Kalesi'nin teftiş edilip zahirenin içine konulması ve kereste getirilerek ve top konularak kalenin muhafaza için hazır hale getirilmesi hakkında

Hüküm 293

Aydın kadılarına: İstanbul'a gönderilecek zahirenin kifayet miktarından fazlasının toplanıp derhal İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 294

Rodos beyine: İstanbul'a gelecek terekenin toplanıp gemiler ile hemen gönderilmesi hakkında

Hüküm 295

Antalya kadısına: Mehmet Çavuş'un elindeki terekenin Sinan Çavuş'a verilmesi ve gemiler ile İstanbul'a getirilmesi hakkında

Hüküm 296

Mehmet Çavuş'a: Mehmet Çavuş'un hazineye olan borcuna karşılık elindeki terekeyi Sinan Çavuş'a verip gemi ile gönderilmesi hakkında

Hüküm 297

Aydın beyine ve kadıların: İstanbul'a gönderilmesi gereken zahirenin gönderilmediği ve biran önce zahirenin toplanıp defter edilip gönderilmesi ve halka zulm edilmemesi hakkında

Hüküm 298

Delvina beyi Bayezid Bey'e: Yonca halkının isyan ettiği ve ödemesi gereken vergiyi vermeyip geçitleri tuttukları varıp bu asilerin haklarından gelinmesi

Hüküm 299

Hamid beyine Kütahya Karahisar ve Şuhud kadılarına: Kütahya beyinin halka zulm edip kişiler tutarak insanların dava etmesini engellediği ve kadı ile adamlarına rüşvet verdiğinin araştırılması hakkında

Hüküm 300

Saruhan beyi Farih Bey'e: İstanbul zahiresi için gönderilen gemilere zahirenin yüklenip İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 301

Delvina beyine: Ziraat maksadıyla Delvina bölgesine gelen bazı kâfirlere tereke verilmeyip ziraat yaptırılmaması hakkında

Hüküm 302

Samandıra beyine: Eskiye gemiler yerine yeni gemilerin yaptırılması hakkında

Hüküm 303

Halep beylerbeyine ve defterdarına: Kalenin onarılıp içine gerekli mühimmatın konulması hakkında

Hüküm 304

Saruhan Aydın ve Sufla kadılarına: Hırsızlık ve eşkıyalık yapan bazı kişilerin yakalanıp gerekli cezaya çarptırılması hakkında

Hüküm 305

İzmir kadısına: İstanbul zahiresinin hala gönderilmediği ve zahirenin satıldığının yazılıp defter edilmesi hakkında

Hüküm 306

Eskişehir Karahisar ve İznik'e: Bursa'dan gönderilen zahireye engel olanların teftiş edilmesi ve İstanbul'a zahire gönderilmesi hakkında

Hüküm 307

Erdel voyvodasına: Erdel voyvodasının göndermesi gereken haracı biran önce göndermesi hakkında

Hüküm 308

Rum ili beylerbeyine ve kadılarına: Elinde arpa ve buğday olmayan halka görevliler tarafından arpa ve buğday verilmesi ve vermeyenlerin yazılıp bildirilmesi hakkında

Hüküm 309

Erdel voyvodasına: İstanbul'a gönderilmesi gereken hainlerin ahvallerinin yazılıp Yanoş'un oğlunun gönderilmesi hakkında

Hüküm 310

Venedik derunine: Ticaret için İstanbul'a gelen Venedikli tüccarların gemilerde ki bazı mallara el konulduğu bunun hak üzere araştırılıp haklılara haklarının verilmesi hakkında

Hüküm 311

Venedik derunine: Esir olan Mimar oğlunun öldürülüp İstanbul'a gönderilmesi halkın herhangi bir sıkıntı çıkarmaması hakkında

Hüküm 312

Karaman beylerbeyine ve Larende kadısına: Tereke hususunda halktan haksız yere altın ve akçe alındığının araştırılıp haklılara haklarının verilmesi hakkında

Hüküm 313

Boğdan voyvodasına: Lehistan tarafından Boğdan'a yapılan akınlarda komşu voyvodalarının askerleri ile Boğdan voyvodasına yardım için hazır beklenmesi hakkında

Hüküm 314

Şeyhül harama: Medine'de ki türbelerde hak etmeyen kişilerin olduğu onların def edilip yerlerine salih kişilerin görevlendirilmesi hakkında

Hüküm 315

Konya ve Karapınar kadılarına: II. Selim'in döneminde Konya'da yapılan cami ve vakfının mütevellilerin vakfa ait araziye kötüye kullandıklarının araştırılıp yazılması hakkında

Hüküm 316

Behram Paşa'ya: Yemen beylerbeyinin karadan değil gemiyle denizden gelmesinin bildirilmesi hakkında

Hüküm 317

Tire kadısına: II. Selim devrinde yapılan darül kurranın hocalarının ehil olmadığı konunun araştırılıp işin ehli kişilerin görevlendirilmesi hakkında

Hüküm 318

Dimetoka kadısı Mevlana Seyyid Mahmud'a: Larende kazasında tereke ihracı sırasında alınan filorinin sahiplerine geri verilmesi hakkında

Hüküm 319

Mısır beylerbeyine: Mahmut Bey'in yanındaki kürek esirlerinin derhal İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Hüküm 320

Mısır beylerbeyine ve defterdarına: Donanma için peksimed pişirilip hazırlanması ve gerekli mühimmatın hazırlanması hakkında

Hüküm 321

Medine-i münevvere kadısına ve şeyhül harama: Medine-i müneverede tilavet için görevlilerin hainlik edip okumadığı ve bunun için hak eden müslümanlarca tilavet olunması hakkında

Hüküm 322

Bağdat beylerbeyine ve defterdarına: Bağdat mukataası için gönderilmesi gereken akçenin Bağdat hazinesinden İstanbul'a gönderilmesi hakkında

METNİN TRANSKRİPSİYONU

Hüküm 1

Donânma hâzır olmak için emr-i şerîfi irsâl olunan ibrâdur fî 16 ramazân sene 983

Hali ili Eğriboz Aydınli Mersin Soğucak (...) ve Rodos

Yevmu's- sâmî fî 5 şevvâli'l-mükerrerem sene 983

İmdi divâna geldiği gündür

Mehmed çavûşbaşıya verildi

Hüküm 2

Amasya halkının nâzır mevcûden şikâyet Sultân eimme vekili defteridur

Hüküm 3

Kayseriye beyi Cerrâhdar dermeyânları ruku'asıdır sâir Cerrâhdar vekilünüzdürler

Hüküm 4

Tomra'da Masalcık baş mütevellîsi levendânından mesâmi andan ruku'asıdır

Hüküm 5

Tâtâr bâzârı (...) ruku'asıdır Südde-i Sa'âdetden şikâyet ider

Hüküm 6

Alemdâr Halife sakâlarından şikâyet ittükleri yevmu'l- seba fî 13 şevvâl

Hüküm 7

Sultân Mehmed Hân Mustafâ refî' ası karındâşı Mahmûd el-kuzad dizdârlığı hademe olub sakâlığı virmedi diyü

Hüküm 8

Abduccebbâr mütevellî-i verilmek ze'âmetin sakâ alunub benim diyü sinor kalurum aldı diye rukuasıdır

Hüküm 9

Amasya beyi Şehsuvar ittükde şikâyet iden rukuası ve kâdîsının arzıdır

Hüküm 10

Anatoli (?) el-vâkı' olan Alâ nâm Şehsuvar Masûh Kal'a kâdîsı şikâyet ider

Hüküm 11

Şeyh Sâdî sebilinde berât-i mezbure rukuasıdır Mısır' da Kaşif Hasan'dan şikâyet ider

Hüküm 12

Sarâyılık'da yolda bir medrese virdiler varub dokuz ay sarfu'r-rûm aldılar diye ruku'ası

Hüküm 13

Akdem dört bin hac akçesi mevadı Bergos kâdîsı ekleyledi diye ruku'asıdır

Hüküm 14

Muş sancağı ahâlîsi Saffet ve Mühibbâ (?) beyler alur diyü sakâlarından şikâyet ittükleri ruku'adur

Hüküm 15

Teke sancağında avretum gâybaldi Süleymân nâm yeniçeri evindi buldum diyü ruku'asıdır

Hüküm 16

Urla kâdîsının arzıdur Piyâle Paşâ voyvodasından şikâyet ider

Hüküm 17

Sâbikan Konya kâdîsı Sadi Efendi oğlumi doğdi ol darbda fevt oldi diye Hâtûn ruku'asıdur

Hüküm 18

Ergene'ye tâbi' Hasan paşâ evinde Hasan voyvoda hilâf-i şer'-i emr harâc (?) aldı diyü ruku'asıdır

Hüküm 19

Atina mukâta'asiyçun baş defterdâr sinor kalurum aldı diye şuhûd-i avretin ruku'asıdur

Hüküm 20

Duyûniyle (?) neyâbet-i eimme-i halî' dancevâb ne vecihle buyurulur ki

Mısır diyârında mukaddemâ şeyhu'l-arablığı (?) zabt eyleyen Zeyd'in mirîye yüz bin filori deyni olmağın habs olunub ba'dehu Mısır'ın vâlîsi mücerred Zeyd'in zimmetinde olan filori tahsîl olunmak için Zeyd'i götürüb eğer deynini edâ idersen geru sana şeyhu'l-arablığı virelum didükde mîrî gemiler için on bin filorisin virmeği kadiren dimeğion bin filorin almak için şeyhe şeyhu'l-arablığı virilub birkaç günden sonra Zeyd'in yanında mevcûd olan nukûd esbâbı zabt ve kabz olundukda cümlelerinden bin filori olub deyni için hazîneye alduktan sonra şeyhu'l-arablığı müyesser olmayub bâkî kalan deyni için Zeyd yine habs olundukda Mısır'da olan tüccâr ve gayriden bazıları Mısır'ın vâlîsine gelub şeyhu'l-arab olanlara farz tarîkıyla akçe ve deynisine esbâb verilmeği rüyet-i şeyhu'l-arablığı virildüğü şâyi' olub gelub bizden akçe ve esbâb taleb itmekle olugeldüğü üzre rü'yete farz tarîkıyla akçe ve esbâb virmişdik hâlâ mirîye olan dâyin için zabt ve kabz olunan nukûd ve sebâb merkumundur diyü da'vâ ve taleb idüb şer'an isbât eyleyeler bi hasebu's şer'-i şerîf gerü ashâbına mı red olunur yohsa mirîye olan deyni için mi alınur beyân buyurulub sebât oluna

El-cevâb _____ Allâhu âlem

Zeyd-i mirîye olan deyni için virdüğinden sonra dâyinleri almağa kâdir olmazlar

Bu husûs Mısır beylerbeyine olan hükmün için konmuştur

Hüküm 21

Yevmu' s-sebt

Fî gurre-i recebu'l- mürecceb min (silik) sene selâse ve mieteyn ve elf

Mekke-i mükerreme şerîfine (?) nâme-i hümayûn yazıla ki

İftihâru'l- ümerâ'i'l kirâm Yüz on sancağı beyi Çerkes dâme anhunun Dergâh-i Mu'allâm âdemi gönderub bundan akdem Receb nâm kuli ile şah Velî nâm ademi beş bin yüz elli altun ve bazı esbâbların alub gâib eyleyub vilâyet-i rûmi ilinde dolaşub

Selanik'den gemiyle Mısır'a gelub andan emiru'l- ümerâ'i'l kirâm Yemen beylerbeyisi Mustafâ dâme ikbâlehu ile Yemen'e bile gidub bu husus için Yemen beylerbeyine hükm-i şerif ile ademi irsal olmuştur gerekür ki nâme-i hümayûn mukarrere-i makrûnumuz ile vusul bulduklarında Südde-i Saâdetlerinde olan sadâkat ve ihlasınız mûcebince mir-i müşârun ileyh hükm-i şerifimle Yemen beylerbeyine gidecek ademinemîn ve salim Yemen canibine irsal ve îsâlli envâ'-ı mesâ'-ı cemîlenuz zuhura getirile

Hüküm 22

Doğancı Ahmed Çâvûş'a virildi (...)

İçil beyine ve kâdîlarına hüküm ki hâlâ İstanbul'da zahire yanında ziyâde müzayaka olub ol câniblerden zahire ihracı lâzım olub lakin derya mevsimi mürur itmekle gemi ile İstanbul'a gelmek kabil olmağın Selânik İskeleyi'nde zahire hıfzına kabil bir yer var ise tedârik olunub ihrâc olunan zahire evvel bahara değin anda hıfz olunmak emr idüp buyurdum kivusul buldukda asla te'hîr ve tevkîf itmeyub evvel zikr olunan iskelede tereke hıfzına kabil bir yer var ise görüp ba'de'l- terkîm mevzi'-i mahrûse-i mezbûrede zahire için sancağında olan zu'emâ ve erbâb-i bâr ve çavuşlar ve muhtâs vesâir der anbâr terekesi olanların kendülerin yemekliğe ve tohuma kifayet mikdâri alinduktan sonra mâ'adâları terekeleri ihrâc idüp sâhibleri veya vekilleri ile zikr olunan iskele yerleri derûninde dahi tedârik olunan yerlerde hıfz itturdub inşâ'llâh te'âlâ bundan gemiler gönderilub vardukda eğlenmeyub gemiler için mahrûse-i mezbûreye götüresin ellerinde ferman livâ-i mezbûrden gayri iskelesine karîb yerlerden ihrâc ferman olunan zahireyi eyyâm-i şîda irişmekle emr olunan Kavak İskeleyi'ne indirmek kabilinde olmaz ise zahîre ihracına me'mûr olanlara tenbîh eylesin ki anlar dahi Selanik iskele indurub bir mahfuz yerde hıfz itturdeler

Hüküm 23

Devlet Giray Hân'a nâme-i hümayûn ki

Vilâyete gelen tüccardan darendе Abdülhâlık nâm kimesne bazı yoldaşlarıyla gelub ticâret tarîkıyla vilâyet-i mersûme varub kürek vesâir tuhaf meta'dan yükler yükledub gelurler iken Azak kurbinde Moskov kazaklarına râyete gelub bunların cem' idup emvalin gâret ve hasâret idüp kendüleri dahi tutub habs ideceği mezar ciheti ve cehd ile halâs bulub gelub ahvâllerini Azak beyine ve kadısına i'lâm ittüklerinde mîrî-i

müşârun ileyh dahi varub mezbûr kuraları tutub esbâb vesâir meta'dan ellerinde her ne bulundi ise cümlesi alub zabt idüp bunlar esbâb ve metâ'ların ta'yîn idüp taleb ittüklerinde vermeyub ve girift ittüğü kazakları mîrî canibine teslim itmeyub ve mezbûrler zikr olunan kazakları istediklerinde râyete geldiklerinde cenk idup iki nev' kimesne düşüb mezkûrleri maktulleri iki sagîr oğulları esir olmuş iken hâlâ ol iki nefer müslümân oğulları girift olunan esirler ile bile bununla esirlerdendir diyü bey alub hâlâ yanında oldukları ve mezbûr sabilerin valideleri halvette oldukta i'lâm idüp müşârun ileyh ben envâğ-ı zûlm ve ta'addı itmişdir diyu teküllüm idüp husûs-i mezbûr ol yerin a'yânı vesâir müslümanları mahzarında şer'le yerlu yerinde hâk üzre teftiş ve kabz olunub eğer ol mîrîye zabt olunacak kazaklardır ve eğer kendülerin esbâb ve emvâlleridur ve eğer on iki nefer müslümân oğullarıdır nice olmuşlardır ve ne tarikle alınmışdır görölüb hakk-ı mustahsene vâsıl olmak babında inayet-i rica ittükleri ecilden gerekdir ki nâme-i hümayûn adalet-i meveddetumuz vusul buldukda kadîm-i berâyadan astan-i muhaldır kapanmış olan vufûrler halâs ve fert-i ihtisasınız me'zûnen şeyhi bu husûsi hakk üzre hitâmi ve ol vilâyetin a'yânı vesâir müslimânları muvacehesinde toprak kâdîsı ma'rifetiyle şer'le görölüb fî'l- vâki' kaziyeleri i'lâm olunduğı üzre bi hasebu's-şer'î aid olan hakları alıverilmek babında envâ'-ı mesâyi' cemîlenuz zuhûre getirile

Hüküm 24

Kethüdalarına vürildi

Arzı rum beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub şâh tarafından altı yük harir gelub bazı kumaş ve sunûf alıvirmek emr olduğu ve zikr olunan harirden gümrük ve bâc alınmamak hususini bildirmiş bu defa müşârun ileyh tarafından gelub metâ'dan gümrük alınmaması emr idüp buyurdum ki varıncak emrim üzre müşârun ileyhın zikr olunan metâ'dan gümrük aldurmayub ve def eyleyesin ve eğer müşârun ileyhın bundan hilafı emr gümrük alınmış ise geru alıverub hilafı emr-i şerif ta'addı ittürmeyesin

Hüküm 25

Koca İskender Çâvûş rukuaların sureti ile bildurildi Fî gurre-i (silik) sene 983 Bir sureti mezbûre virilmişdur

Haleb ve Edirne kâdîlarına hüküm ki rikab-i hümayûnume refî'a sunulub Haleb beylerbeği Mehmed dâme ikbâlehuden şikâyet olunub bir kimesnenin nisâyaları kavlen

ayardub bi'l- fi'l yanlarında olub virmediklerinde ve bir türkmân dahi koyun satup altuninin içinde bir harc alub altun vardır diyü seksen filorisin (?) aldıkların ve andan mâ'adâ her ne tahrîr itmişler ise sunulan refi'anın bir sureti ehlinden aynı ile ihrâc olunub size gönderilub zikr olunan husûsler ki vuku' ve andan mâ'adâ yazılan mülûk sıhhati ve âdem-i sıhhati mâ'lûm olmak lâzım olmağın Dergâh-i Muallam çavuşlarından İskender zîde kadruhu irsal olundi buyurdum ki vusul buldukda ikiniz dahi müşârun ileyhin haklarında cem' olub evvelâ ta'yîn-i da'vâ eyleyen mezkûr kimesneleri ihzar idüp zikr olunan husûsler bir defa şer'le fasl olmuş didikde şer'le teftiş idüp göresin fi'l- vâki' kaziye arz olunduğı üzre olub bi hasebi's-şer'i sübût bulur ise müteveccih olanlardan hakların alıvirup andan mâ'adâ refi'ada yazılan mevâdın aslı nedur fi'l- vâki' âdemlerini ve kendinin halka zûlm ve ta'addîsi var midur ve ne mekûle zûlm vardır hâssa-i hümâyûn ze'âmetlerinin bâd-i hevâsına subaşıları dâhil ider mi ve nâ hâk kimesnenin akçe ve libâsın alurler kendünün ma'rifeti var midur yoğsa ademleri mi ider a'yân ve bundan mu'temedum aleyh kimesnelerden tefehhüm ve tebliğ idüp dahi vâkıf ve muttali' olduğın üzre yazup bilduresun hilâf-i vâki' arz itmekden ve bir tarafa meyl ve muhabbâdan tesbid ve ta'kıbdan ziyâde hazer idüp hâk kangı cânibde ise ana tâbi' olalar

Hüküm 26

Edirne (?) virildi Fî 3 receb

Mısır beylerbeyine ve defterdarlarına hüküm ki Dimyat (?) beyı Mahmûd dâme anhu mektûb götürüb ve dimyat muhâfazında olub anda olan mîrî esirler ve başterde olan nefere peksimâd ve nafaka vesâir melbûsâtları mîrîden virilegelüb hâlâ dahi ola geldiğü üzre mîrîden kifayet mikdâri viresin ve ol cânibde olan mücrimler kendü yanında olan gemilere küreğе viresin bildurmeğın buyurdum ki vusul buldukda müşârun ileyhin yanında olan mîrî esirlerin ve küreğі ve başterdenin levâzimi ve mühimmatları ne ise mirîden görölüb müzayaka çektirmeyesin ve ol canibde küreğе konılmak lâzım ve mühim olan kimesneleri kaç nefer ise müşârun ileyh gönderub küreğе koyup istihdam ittiresin ne mikdâr kimesne gönderilub küreğе konulduğı ve kürekçilerin ve başterdenin levâzim ve mühimmatları emr-i âlî tedârik olunub ve ne nasıl nesne verildüğü yazup bilduresin

Hüküm 27

Mısır beylerbeyine ve defterdarlarına hüküm ki kethüdası Yakûb'un virildi Fî 3 Receb sene 983

Sen ki beylerbeğisin mektûb gönderub emr-i şerif vârid olub geçen şeyhu'l-kurrâ olan Şeyh Halîs ile mukaddema vilâyet-i mezbûre şeyhi Şeyh Îsâ zimmetinde olan bakî mâl-i mîrî tahsil olunduktan sonra memlekete ve re'âyâya enfe' kangısı ise mülkini ana tevcîh idup vuku' üzre arz eylesin diyu ferman olunmağın tefahhus olundukda cem'-i halk Şeyh Îsâ'nın eyiluğine ve mâl-ı mîrîye say'ine şehâdet idüp iki senenin dahi bakîleri görüldükde Şeyh Îsâ kırk sene hâkim olub kırk bin altun bakîsi olub Şeyh Halîs memleketi eyâlet itmek şartıyla bu kadar müddet içinde ziyâde ittükde vekil tahvili ta'yîn gönderilen muhasebe dahi göndermeyub ve nice evkaf ibtal ve memlekete ta'addîsinin nihayeti olmaduğundan gayri bi'l- fi'il zimmetinde vâcib-i mevâdda yüz bin sikke bakî olub tahsili hayâl-i gayridur lakin Şeyh Îsâ'dan memlekette şükran üzredur kırk bin sikke altuni şeyhine kaftâni giyduğu gün virmeği müte'ahhid olub mâl-i mîrîye eslehd olduğu haber virdüklerin bildurmuşsin lakin bundan evvel bu bâbda irsal olunan hükmi şerifimde ayni bakîsi edâ idüp ve Halîs ziyâde ittüğü mikdâr ile kabul iderse verile diyü emr olmuş idi ana müte'âriz olmamışsin ve Şeyh Îsâ'nın memlekette uhdesinde nice zaman yüz kiseden olub ba'de yüz otuz altıya ilzam idüp andan ziyâde olmamışdur lakin her sene iki yüz kiseye kabul idüp tamamına dek kimesne bu canibe şikâyet dahi gelmiş olmayub ve sabıkan vâlî olanlar mezkûrun zamanında olan iltizâma cevâb vermişdir diyü arz ittiler ve Îsâ'nın kaftan giyduğu gün kırk bin bakîsi virdüğü takrirce ol mâlî sene-i cedide mahsûlinden edâ idüp sene-i aharında ol mikdâr ve daha ziyâde bakî kalmak mukarrerdur' amma vilâyet-i mezbûrenin mali tahsil ve re'âyâ ve berâyâsın istirahat ve itminanları vesâir cumhûr-i umûrisinin zâr-i câyinin ta'viz olunmuşdur çünkü mezkûr Halîs'den mâl edasına ve re'âyâya enfe'dur diyü arz eyledik cülûs-i iltizâmı üzre memleketi Şeyh Îsâ'ya verilmek emr idüp buyurdum ki vusul buldukda evvelen vilâyet-i mezbûreye bir yarar mübaşir ile bir müstakim kâdî gönderub Halîs'in sâkiyeleri vesâir mezru'atı ve şeyh olub da lâzım ve memleketi ta'mirine mühim olan emlâkda ve civarında vesâir haklarında defter idüp Halîs'in hâk üzre görüb ne mikdâr bakîsi var ise mezkûr'dan vesâir davar ve oba ve asyâbından tahsîl ittükden sonra kendü malıyla ittüğü tolapların vesâir memleketde imareti için ittüğü masraflarının Îsâ'dan hâk kararıyla bi kusur alıverildikten sonra mezkûrun iltizâmı

üzre İsâ kabul iderse bakîsi alub memleketi teslîm idüp Halis'e icazet viresin ki Mekke ve Medine'den veyâhûd âharide her kanda murâd iderse varub sakın olan amma Arâb taifesi eşkıyâdandur memleketi Halis'den alduğı müslimânları avladukda emval ve esbabını gâret kasd iderler bu husûse evkâd-i mukayyed olub evvelen mezkûrun muhasebede görüb mâl-i mîrîyi alub vesâir emlâkin ve sâkıbelerinin bahâsı İsâ'dan şer'le alıverilduktan sonra şâir emval ve esbabını kendüye teslîm idüp a'râr ve gâret ve hasâret itturmeyesin şöyle ki sû-i tedbirler alub müşârun ileyhın emval ve esbabını olunub mâl-i mîrîye gadr ve mezkûre cenk olan gadrin makbul olmaz ana göre hüsn-i tedbir idüp kimesneye zûlm ve cenk olmaya

Hüküm 28

Bu dahi

Mısır beylerbeyine hüküm ki hassa-i hümayûn içün her sene belesân (pelesenk) yağı irsal oluna diyü ferman olunmağın belesân yağı hâsıl olan eşcârın üzerine varilub koruyup asla nesne kalmayub amma emr-i hâc ile Kabe'ye götürün hâzır belesân yağı götürülmek münâsibdür diyü haber verdiler ve cebehâne-i âmire meremmeti içün (...) İstanbul kantarıyla iki bin kantar barut-i siparişin hâzır olub ve vilâyet-i Mısır'a tâbi' Kazel'e celebinin veçhile (?) ile tahmin ittirilub arz olunması ferman olunmağın Kazel kâdîsı ile yarar muhtar gönderilub doli seksen dört bin zira'dan ziyâde olub arz ve derinliği Nil câri olmağla suyi üzre tahmin olunmadığı bâ'isden sabıkan emekdar halice (?) Sinan Paşa zamanında ikdam eylediği zirâ'ı bir filoriye indurtub bu takrirce kırk iki bin filori tahmin olundukda kâdî-i mezkûr Kaşif Çelebî'nin tathiri ferman olunursa vilâyetin muavenetiyle otuz filoriye piyade dahi ekünli itmama ve ta'mîr-i memlekete yağı ve ezdiyâd-i mâliyesi olduğun bildurmuşsin imdi belesân yağının hâssası mevadda hâsıl olduğu mahallede vâki' olan su ile neşv u nemâ bulduğu içündür buyurdum ki vusul buldukda medine-i mezbûrede vâdi-i âlî ve gayr-i mahallerden zamanında fidânın götürüb kadîmden belesân hâsıl olduğu mahallede inâs indurup üslûb-i sabık üzre belesân yağı tahsil eylesin ve baruti ayni ile vaktinde irsal idup ve Halic'in zamanı geldikde re'âyâ mu'âvnet ile bir yarar mübaşir ta'yîn itturdub tathîr itturesin amma ısrâf ve itlâkdan ve re'âyâya hilâf-i şer'i zûlm ve ta'addî olmakdan ve mâl-ı mîrîye gadirden ziyâde hazer idüp ana göre emriyle tathîr ve tâk itturesin ki ferman ta'mîre muhtâc

olmaya eğer say'-i mâlûmesinden hazîne dahi bakılmamağı kaldıra gelur ise anı dahi mâ'lûm ola

Hüküm 29

Duacı oğlu Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 29 c. Sene 983

Anatoli beylerbeyine ve Anatoli' da tereke ferman olunan yerlerin beylerbeyine ve kadılarına ve mübaşir ve çâvûşine hüküm ki bundan akdem ahkâm-i şerife gönderilub mahrûse-i İstanbul zahîresiyçun ale't-tevâli tereke irsali ferman olunmuşdi ol zamandan beru eser-i zahir olmadı siz ki kadılar ve çâvûşlarsız imhâl ve müsâhelenuz sebebi ile bu zamanın zahire geldiği ecilden müstehak-i mu'âteb ve mu'âkib olmuşsuzdur ve mezkûr beylerbeyi ve sancakbeyleri sizler emr-i sabık üzre kâdîsı ve çavuşı lâzım olan husûslere mu'âvenet ve mezâhirunuz olmamağla ve sipahilerden ve hisar erlerinden âdem konilub her biri tereke-i ahirilerin dayatturup istedikleri yerlere satmakla tereke gelmeyub ol ecilden siz dahi mu'âteb olmanız mukarrerdur buyurdum ki vardukda bu bâbda her biriniz mu'teber olub şimdi havalar el virub eyyâm-i şitâ irişub yollar mesdûd olmayın siz ki kâdîlar ve çâvûş vesâirsiz ferman olunan tereke-i tahsil idüp mu'âvenet lâzım olan husûsler beylerbeyi ve sancak beylerinden kifayet mikdârı sipahi ve hisar erleri taleb idüp ve tereke beylerbeyi ve sancak beyleri siz ikiniz ki husûsde kâdîlar ve çavuşlar sizden taleb eylediklerinde kifayet kadrî sipahi ve hisar erleri koşub kış irişmeden ferman olan tereke mahrûse-i İstanbul'a irsal ve îsâli babında ikdam ve ihtimam idüp ve koşub gönderdiğiniz sipahi ve eğer hisar erleri ve eğer ademlerinizdir ve biriniz taht-ı hükümetinizden ne mikdâr tereke irsal olundu ise ve ne seyr üzre oldi ise yazup bildirsin ki bunda geldikde ana göre taleb oluna ve tahsil olunan tereke-i mümkün olduğu üzre un idüp gönderesin ve'l- hâsıl şimdiki hâlde tereke husûsi sâir umûre mikyas olmak caiz değildir sen tereke emr olunanın hayl-ı zamandır kemâl-i mezid ikdam ve ihtimam idesiz diyü ferman olunmuş iken ve yollar dahi el virmiş iken tereke irsal olunmadığı mümzâ âdem-i ihtimâmımızdandır isdâr-ı gadriniz makbul olmak ihtimâliniz yoktur eğer virgünüz veya tenkiz gerek ise ferman olunan terekei bir ka'id-i isti'câl tahsil idüp mahrûse-i İstanbul'a göndermekde dakika fevt etmeyesin

Hüküm 30

Mataracı oğlu Mehmed Çâvûş'a verildi Fî 29 c. Sene 983

Filiba ve Pazarcık ve Samako ve Lofça ve İzadi ve Akman kadılarına hüküm ki Hüseyin Çâvûş mektûb gönderdub taht-ı kazanızda hırsuz ve harami teftişine vardukda hırsuz ve harami idüğü sabit olanları taht-ı kazanızda olan mahbûsa virdükde mahbûs bekleten kabul itmeyub ve gah akçelerini alub itlâk etmekle kasdiyen kavvâsi evlerinde yatmağa hâzır değıldur diyü bildirmekde buyurdum ki vardukda her biriniz mukayyed olub anı ki ehl-i fesâd ve hırsuz ve harami idükleri şer'le sabit olub muhtâc-i garaz olmayanların emrim üzre haklarından gelub amma şunlar ki habs-i icâb idüp taht-ı kazanızda olan mahbûs eylediklerinde mahbûs beyine tenbîh eyleyesin diyüp zindanlarına koyup gereğı gibi hıfz eyleyeler şöyle ki alub kabul itmemekle veya aldıktan sonra akçesini alub itlâk etmekle ehl-i fesâd halâs olduklarında akıtacak siyaset mahbûs beyliğinden alub siz dahi me'âni olursiz ana göre mukayyed olasın amma bu bahane ile kimesneden ahz ve celb olunmakdan ve şer'e muhalif iş olunmakdan ziyâde hazer idesin

Hüküm 31

Derviş Çâvûşe verildi fi 24 sene 983

Akkermân beyine hüküm ki leyh ve moskov ehl-i fesâddan bazıları ol etrafa zarar kaskına varmadan hâli olmayub ve Akkermân Kal'asının divarlarına karîb bazı evler olub ol evlerden kal'aya zarar irişmek mümkün olduğu i'lâm olmadığı buyurdum ki vardukda bu bâbda imkân-i mukayyed olub göresin fil- vâki' kal'aya zarar ittürmeğe ol mekûle kal'a divarlarına karîb evler var ise gaflet üzre olmayub bâ ol mekûle evleri hedm idüp veya etrafına tel örtü yapturub ol niyet ile kal'aya ehl-i fesâddan zarar ve kemter iriştirmekden gayet hazer eyleyesin

Hüküm 32

Basra beylerbeyinin kethüdalarına verildi Fî 27 c. Sene 983

Haleb beylerbeyine hüküm ki Basra'da gemi yama olunmak için Zül-kadr vilâyetinden tahta vesâir kereste getirdilub Birecik'e irsal olunmak üzeredir ol kereste tahmil olunmağa Birecik'de gemi yama olunmak lâzım olmağın buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub imkân-i makayyed olub zikr olunan kereste tahmili için Birecik'de

kifayet görüldüğü üzre gemiler yama itturub ihsâ eylesesin ki ol kereste geldukde te'hîr itmeyub tahmil olunub Birecik beyine götürdile ve gemi yama olunub ve kereste zamanında gelüb yüklenub gittüğün yazılıb bildirsin husûs-i mezbur mühimdur imkân-i mukayyed olub ihtimamda kusur koymasun

Hüküm 33

Defterin sureti ile ademeine

Fî 7 recab sene 983

Mısır beylerbeğine hüküm ki Südde-i Sa'âdetüme mühürlü defter gönderub Dergâh-i Mü'âllâm çavuşlarından bir nefer ve sipahi oğlanlarından dört nefer ve silâhdârlardan yedi nefer kimesne mukaddema birer hizmetli gelub ilâ berât ulufelerin hazâinn-i Mısır'dan alub giden mâlda Mısır kuli iktifa idüp ve mezbûrleri ihtiyâç olub min ba'd ulufeleri hazîne-i Mısır'dan teknil için emr-i şerifim verilmesin rica itmişsin fi'l- vâki' eyu tedbîr olmuş mekâbli deflerine nazar olundukda mezkûrlardan mâ'adâ on yedi nefer kimesne dahi mukayyed bulunmağla anların esâmileri dahi defter olunub sana irsal olundi eğer arz ittüklerin kimesneler ve eğer defter olunub irsal olunan kimesneden min ba'd ulufelerin anda virilub Südde-i Sa'âdetüme gönderilmek emr idüp buyurdum ki vusul buldukda bezlulerin ulufeleri min ba'd hazîne-i Mısır'dan vormeyub getüre himmet eylesesin ki gelub Südde-i Sa'âdetümde hizmetlerinde ola şöyle ki gelub gitmeyeler ulufeleri kat olunur bilmiş olalar

Hüküm 34

Bec kralına nâme-i hümayûn ki

Hâlâ melcâ-i selâtin-i cihan ve mâdâr-i havâkın âlîşân olan astâne-i sa'âdet bünyânımızdır ki elçiler gaye-i adalet unvanında irsal olunagelen virgünüzi el ile götürüp teslim idüp sizin tarafınızdan arz-ı hâl sunub serhadd-i güzide Macar beylerinden Balazyanos dimekle maruf müfsid olandan alman Diyadin ve Gekova (?) ve Kadvar nâm kalalar ahd-i mugayir almışdır diyü geru sizun tarafunuza red olunmak husûsini rica idüp ve asâkir-i islâm memleketde ve vilâyetiniz gâretinden hâlî olmaduğunu bildurmesin dahi buna müte'allik ne dimiş ise ayinu't-ta'kîb pâye-i serîr a'lâma arz olunur mâ'lûm-i şerefim olmuşdur imdi ceddîm ve babam hüdâvendigâr tâbe serâhümâ tevabi'-i hâtku'l-berâ bi'l- fi'il re'âyâyâ merahemet sulh ve salâha ruhsat virüp

size virdükleri ahdnâmelerden ve serîr-i sa'âdet mi'yâr-i hâkânîye cülûs-i- hümâyûnum olduktan sonra cenâb-ı celâdet-mezîdverilen ahdnâme-i hümâyûnumde mâdamki sizin tarafınızdan ahde mugayir vaz' sâdır olmaya bu taraftan dahi şurût-i sulha muhalif vaz' itturulmez diyü ferman-i kazâ cereyanımız sudur bulmuş iken serhaddunuz zâbitaları adâb-ı sulh ve sa'âdet-i ahd-i emâmı bilmeyub merhum babam hüdâvendigâr tâbe serâhü zamanında Bosna serhaddinde Garaniçe ve Mengürcek karalarında ihrâk-i bi'n-nâr ve içlerinde bulunan ağaları ve yoldaşların esir idüp ve andan gayri sulak (?) Emin ve karındaşı ve İbrahim Ağâ ve Kurd Ağâ ve dahi Maroş'dan (?) alman Hasan ve nice serhâdımız emekdarları memâlik-i mahrûsemizde kendi hizmetlerinde iken beylerunuze esir olub ve memâlik-i mahmiyemizde kâlû tâm palanga ihraz idüp ve isyan iden Boğdan voyvodanı ve Erdil beylerinden hâin olan Bekş gaşyârı (?) vilâyetinizden hıfz ve ri'âyet idüp bu cümle nakz-i ahd ve emân bâ'is olmağın istid'ânuz mûcebince müceddeden inayet olunan ahdnâmeden bu cümle esirler ıtlak olunmak ve kalu palangasi hedm olunmak ve ıtlak olunan esirinim Ağâ nâm emekdârlarımızı kefaleti ref olunmak şartıyla merhum babam hüdâvendigâr tâbe serâhı ile münka'id olan sulhunuza ruhsatta ve rızâ gösterilmişken şurût-i mezbûre ve uhûd-i mastûre müktezâsınca esirler salıverilub ve palanga hemd olunmayub ve babanızdan himâyet olunan Boğdan Bekş aşıyârı gönderilmedüğünden mâ'adâ beylerunuze ve asâkirunuze alub harb ve kitâl ile sakillerinin mikdârı lâim ile ve Palaz Yanoş'un (?) oğullarıyla hâin-i mezbûre koşup vilâyet-i Erdil hükûmeti serdârıyla götürüldüğü ahd ve emânın nakzına ve memleket ve vilâyetinizin gâretine ve re'âyâ ve berâyâsının pâyimâ olmasına bâ'is değil sizin memleket ve vilâyetlerine ihtiyâç ki ol mel'unun karalarına kasd oluna lakin mel'unun iki cenabına dahi adem-i sadâkat belki izdiyâd-i hile kıyâs olunmağla ol esnada asker ile oğlunu Erdil üzerine göndermekle karaları alinub gûşmâl olunmuştur mel'un-i mezbûr defa'âtle nâmeler gönderdub kal'a ve mu'âvenetleriyle der-i devletimize tâbi' olmak kasd itmiş iken ahdimize muhalif olmağın asla ruhsat verilmemiştir gerekdur ki nâme-i hümâyûnumuz vusul buldukda astâne-i adalet ünvân ve kadr-i tevânımız ile sulh ve dostluk muradımız ise cânib-i mezbûrden alınan kal'aları anmayub belki kendüni dahi ele getürüp şâir cânibden gayri içün muhukem hakkından gelub ve ahde muhalif binâ olunan kâlû palankasin dahi temelinden hedm idüp ve ahdnâme-i cedîdden meşrut ve mastûr olduğu üzre ta'yîn olunan tutakları salıverilub ve Bikş gaşyârı ele getürub Dergâh-ı Mü'âllâmıza gönderub serhaddunuz hâkimlerine ve askerunuze muhkem

tenbîh eylesin kendü hâllerinde olub memâlik-i mahmiye-i islâm sinori dâhiline basmayub yolcuları esir itmeyub ve bi'l- cümle serhad olan gazât-i İslâm nasırım Allah Te'âlâ İlâ yevmu'l- kıyâme dahi ve tecâvüz itmeyeler evvelen ol cânibden sulha mugayir vaz' olunca gazât-i islâm dahi müktezâ-yi mastûr kâ'ide hudûdlerimiz üzre bey oluruz ceza ve sezarı virmekle kasd olunduğı mukarrerdur ana göre tenbîh idüp zulûmden hâsılınız görölerek ri'âyet-i ahd ve emânetde dakika fevt eylemeyesin

Hüküm 35

Kara Ahmed Çâvûş'a verildi Fî 3 Receb sene 983

Arz-ı Rûm beylebeğine ve defterdarlarına bundan akdem zahire husûsi için gönderilen fermân-i şerifim mûcebince zahire husûsına münka'id olub lakin mukâteden ve her biri ferman olunan akçeden mevcûd akçe bulunmamağla verilmeyub ol sebeb ileşâdır olduğun ilâm evvelden zahire husûsi mihâm-i serîr imhâl caiz değildir tereke-i rûsûmden virilsin emr idüp buyurdum ki asla bu hâk olan şimdiye değin tereke-i rûsûmden ne mikdâr akçem' olmuş ise ma'kûd olub dahi fermân-i şerifi sabık mûcebince zahire virduğı mahalle götüresin eğer tereke rusûmi kifayet itmeyub dahi akçe lâzım gelur ise eğer kendü yanında ve eğer ahardan tedârik iderek virup zahîrei te'hîr ve terâkki itturmeyub kış irişmeden gördermek babında ikdâm-i ihtimam eylesin tereke-i rûsûmden mâ'adâ ne mikdâr akçe harc olunur isedefter idüp mukâta'âtdan akçe tahsil olundukda alub akçelden almış ise edâ oluna zahire emri tamam nakd olub ikdam ve ihtimamdan dakika fevt eylemeyesin ve bu cihetle olduğı bilduresin

Hüküm 36

Aydın Zade'ye verildi Fİ 1 1 c. Sene 983

Dergâh-i Mu'âllâm mutasarrıflarından muma ileyh fi Haleb beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub Türkman (?) mukâta'asına emin olan Za'im hazretleri ağnam tahsilinde iken Eymür (?) nâm taife kindârânından (...) ve Ahmed nâm kimesneler ve kırk altı nefer âdemiyle zükûrun kadın basub kendü ve adamların merfu idüp esbâb ve nakd-i harcleri buldukların aldıkların Haleb türkmânları kâdîsı i'lâm ittükde âdem gönderilub şeriye da'vet olundukda itâ'at itmeyup avârizlerini dahi virmeyub isyan üzre oldukların bildurmuşsin mezbûrlerin zimmetlerinde mâl-i mîrî var ise alub dahi kendüler kuruviye sürülmesin emr idüp buyurdum ki vardukda mezkûrlerin husûsuna mukayyed olub hüsn-i tedbîr ve tedârikinle ele getirup dahi uhdelerinde hazîne-i âmireye

müteveccih olur mâl-i mîrî var ise bi't- tamam alinub dahi kendülerinde yarar âdeminden koşup emrim mücebince kuruvine gönderesin ve ne vecihle olduğun yazub bilduresin ve vâsıl olduğına beylerbeğinden temessüki alub gönderesin

Hüküm 37

Zehimi Zâde'ye verildi Fî 30 c.a. sene 983

Bağdâd beylerbeyine hüküm ki Bağdâd çavuşlarından bazı hizmetine gelmeyub kendü hevâ ve heveslerinde oldukları istimâ'olundı anın gibilerin gediklerin âhara bekaya olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda ol asıl gedikli çavuşlardan hizmetlerinde olmayub kendü yuvalarında olanların gediklerin bütün halkdan ve erbâb-i tımardan hizmetine kadar çavuşluk uhdesinden gelur yarar talep olanlara tevcih idüp arz eylesin

Hüküm 38

Uzun Çâvûş'a verildi Fî gurre-i c.a. sene 983

Rusçuk kadısına hüküm ki hâlâ Tarîk demekle ma'rûf bir kâfir Rûm ilinden gelub Edirne kazasına tâbi' Havra nâm karyede mütemekkin olub yarar atlara binub kemha ve asker erlerin çukalar giyub ve hırka ve mahmuz takub yeleşini takyeleriyle müslimân Rûm atlular suretinde gezub ol tarafda fesâd üzre olub Rûm ilinde sabıkan bir defa müsliman olan sünnet dahi olmuş iken şimdi bu diyara gelub fesâd üzre olduğu i'lâm olunduğın buyurdum ki hükm-i şerifimle dergâh-i âlî çavuşlarından Uzun Çâvûş zîde kadruhunun oğlu Mahmûd zîde kadruhu vusul buldukda mezbûru ele getirup ahvâlin hâk üzre teftiş idüp göresin fî'l- vâki' Rûm ili'nde mezbûr kimesne müslimân ve sünnet olmuş iken mürted olub küfr ihtiyâr ittükde karye-i mezbûreye gelub ol vechile müslüman libâsıyla gezüp fesâd üzre olduğu vâki' midur nicedur ol vecihle mürted olduğu ve fesâd ve şenâ'âtî olduğu şer'le sabit olur ise sicil idüp suret-i sicil ile ve kayd ve tedbîr ile mezbûr i Dergâh-i Mü'âllâya getüresin

Hüküm 39

Kethüdalarına verildi Fî 4 Receb sene 983

Altuniye beyine hüküm ki mektûb gönderub livâ-i mezbûrede isyan üzre olan karyeler kangı karyelerdur ve kimin timâridur arz olunmak ferman olunmuş kendü haklarında Viyadani (?) kazasında Yunus nâm karye halkı rusûm ve hukuklerini

virme-yub kat'i-i tarîk ve gâret-i emval ittüklerini vesâir asan ile ittifak idüp fesada tahrik ittüklerin ve kazâ-i mezbûreden yine hâsır-ı kebirden Destânçe nâm karyenin bir mahallesi asîler ile bir olub ve bundan ki içlerine salıverilmeyub ve kazâ-i mezbûrden hisar erleri timârı olan Lağle ve Siyâbin timârı olan Dermen ve Erkiri kasırında hisâr erleri olan Temukluca nâm karye İmâm isyan üzre olub ittükleri kan hususiyçün köylerine kâdî ve voyvoda götürildükde cenk idüp ve Perguyan ve Julan nâm âsîler ile ittifak idüp isyanları günden güne ziyâde olub kendüler kati ve efil-i re'ayaları esîr olunca karyeleri dâb itmeleri mukarrerdur diyü arz eylemişsin imdi bu mertebe-i sahîh fesâd üzre olanlara fırsat caiz değıldur buyurdum ki vardukda zıkr olunan karyeler ahâlisi meclis-i şer'e da'vet idüp sâdır olan fesâd ve şenâ'atlerin şer'le görölmek içün meclisi şer'e gelub itâ'at itmezler ise kifayet mikdâri sipahi ve hisar erleriyle üzerlerine varub aralarında fesâd ve şenâ'atine bâ'is olan baş başa mikdârlarını hüsn-i tedârikinle ele getirub sâir isyana müceb gayret içün muhakeme ve tenbîhen haklarından geldurub ehl-i fesada asla ruhsat virdurmeyesun amma kendü hâllerinde olanları bu bahane ile dahl itmeyub ve mukayyed ve kendü hâlinde olan ehl-i re'âyaların ayırd itturdub mugâyir-i âhar ve fesâdların ele getirub haklarından gelesin

Hüküm 40

Derviş Çâvûş' a verildi Fî 26 c. Sene 983

Akkerman beyi Mehmed Bey' e hüküm ki Akkerman Kal'ası müstahfızînin ve karîblerinin güzeşte ulufeleri vaktiyle virilmeyub te'cîz olundukları i'lâm olunmağın terânüm-i mezbûrenin müstehak oldukları güzeşte ulufeleri min ba'd vaktiyle verilub te'cîz etturilmemesine emr idüp bu bâbda mâliye tarafından dahi emr-i şerifim verilub buyurdum ki hükm-i şerifim le dergâh-i ali çavuşlarından kıdvetu'l-akran Derviş Çâvûş zîde kadruhu vardukda emrim üzre kal'a-i mezbûrun mustafızlarıyla süvarilerinin müstehak oldukları güzeşte ulufelerini vakti ile havale olunan yerlerden edâ ittürdüb emr-i şerifime muhâl-i mezkûrlerite'cîz itturmeyesin ve hâricden gelenlerden levendânı yoklayub kefillerin olub kefilleri olmayanları ol kazalardadır gutmeyub fesâd ve şenâ'at iden levendânın haklarından gelub tarafı şer'i ve mugayir-i emr kimesneye iş itturmeyub fesâd ve şenâ'at idenlerin haklarından gelesin amma bu bahane ile kendü hallerinde olanları dahi unutmeyub ahz ve celb olunmakdan hazer eyleyesin

Hüküm 41

Kethüdaya verildi

Mısır beylerbeyine hüküm ki işbu sene-i mübârekde gelecek Mısır hazînesiyle Mısır defterdarları (silik) mezkûresi emr idüp buyurdum ki varduklarında elden yanlarında hazîne götürüldilecek ahâlî oldukda emrim üzre müşârun ileyh koşub gönderesin

Hüküm 42

Mısır beylerbeyine ve defterdarlarına hüküm ki mahmiye-i Mısır'da ve Ka'be-i mu'azzam'a ve Medine-i münevver'e de vâki' olan erbâb-i vezâyifun mutasarrıf oldukları vezâyitleri defter-i hidâne-i âmirde görülmek murâd olundukda mufassal ve ma'mûl hesâb defterleri bulunmamakla mahmiye-i Mısır'da ve Ka'be-i mu'azzama ve Medine-i münevver'e de vâki' olan erbâb-i vezâyifin her biri eğer cevvalinden ve eğer cedîd mahsûlinden ve eğer şâir evkâtdandur ne mikdâr vazifeye ve câye mutasarrıflardur isimleriyle ve işhârlarıyâ mufassal defter olunur hazâine-i amireme gelmeni emr idüp buyurdum ki vardukda bizlere te'hîr eylemeyub vilâyet-i Mısır'da ve Kabe-i mu'azzama ve Medine-i münevver'e de vâki olan ehl-i vezâifin mutasarrıf oldukları vazifeleri ve cayları ile mufassal defter olunub mu'accelen Dergâh-i Mü'âllâma gönderesun ve her sâl hazîne-i âmireye muhasebe defterine geldikde vech-i meşrûh üzre erbâb-i vezâyifun hârc defterlerini gönderesun

Hüküm 43

Haleb beylerbeyine ve defterdârlarına hüküm ki mahmiye-i Haleb ve ana tâbi' vilâyetlerde vaik olan erbâb-i vezâyifin defterleri hazaâin-i âmirede görülmek murad olundukda mufassal ve ma'mûl hesâb defterleri bulunmamağla mahmiye-i mezbûrede ve ana tâbi' yerlerde vâki' olan erbâb-i vezâyifin isimleriyle ve işhârlarıyla ve mutasarrıf oldukları vazifeleri kimin vaktindendir mufassal defter olunub hazâine-i amireye gelmesi lâzım ve mühim olmağın buyurdum ki vardukda bizlere te'hîr itmeyub mahmiye-i mezbûrede ve ana tâbi' yerlerde bi'l- fi'il vazifeye mutasarrıf olan erbâb-i vezâyifin isimleriyle mutasarrıf oldukları vazife ile mufassal defter olunub mu'accelen Dergâh-ı Mü'âllâma göndersin ve her sâl hazîne-i âmireye muhasebe defterleri irsal eylediğinizden vech-i meşrûh üzre erbâb-i vezâyifin harcı mufassal defterlerde gönderesin

Bir sureti Şâm beylerbeyine ve defterdarlarına

Bir sureti Diyârbekir beylerbeyine ve defterdarlarına

Bir sureti Bağdâd beylerbeyine ve defterdarlarına

Hüküm 44

Sefer Çâvûş'a verildi Fî7 Receb sene 983

Hamid ili (?) hüküm ki bundan akdem İstanbul zahiresi husûsi için hüküm-işerif gönderub hâlâ eyyâm-i şetâvezde olub mu'accelen tereke ilişmesi lâzım ve mühim olmağın buyurdum ki vardukda asla te'hîr ve tevfik itmeyup eğer senin sancağın mahsûlindendir ve eğer sancağında olan zu'emâ ve erbâb-i timâr kullarındandır ve eğer kendüleri ve zira'at ve hirâset ittükleri terekelerdendir kendülere maişetleri ve tohumlukları için kifayet mikdârı alıkonulub dahi bakîsi kadîm gemide mahal-i me'mûre gönderilmek babında ikdam ve ihtimam eylesin ve Burdur nâm kasabada Kavâyî' atı nâm mahallenizde der an bâr tereke var imiş vâki' ise kendüye kifayet kadarı alıkonulub bakisi ihrâc itturub İstanbul zahîresiyçün gönderesin tereke husûsi ehem-i fihâmdandır kış irişmeden tedârik idüp götürmeği ve evvelce olan ve ne mikdâr tereke göndertilur ise defter idüp beherin alub bile gönderesin ana göre taleb oluna amma tereke ihracında mübaşirlere celb ve ahz itturmekde gadr eylemeye çünkü mâ'lûm olduğunda ise sana âid olur

Hüküm 45

Yevmu's-sebt fi 4 Receb sene 983

Bir atlas kise ve bir kozalık '(?) ile budun beylerbeğine kethüdası Ahmed'e verildi Erdil voyvodasına hüküm ki vusûlünde sancağında olan (silik) olan havas-i hümayûnumuzun karyeleri re'ayasının virgüsüne ve haraçlarına dahi idüp veya (silik) döğüp eza eylediğün cümleden Nâdar ve Uvâr nâm varoş havâs-ı hümayûnumde iken nedvelere (?) da'vâ idüp habs idüp ıtlak olunmak için nedve muhafazasında olan düstûr-i mükerrerem Mustafâ Paşa edemâ'llâhu te'âlâ iclâleha sana mektûb gönderdukde amel itmeyub mektûb ile varan re'âyâ rencide olunub ve varoş mezbûr re'ayasından mahfiyâları nedve mahbûs i'lâm olundu sabıkan fevkel-kâhirem-i şahanemiz ki soluk-ı kal'a bend feth olundukda dahi zikr olunan varoş ve anun etrafında olan varoşlar re'âyâsı dahi gelüb kat' ve haraca razı ve müttekâd olmuş re'âyâdur buyurdum ki vusul buldukda

asla tevfi̇k itmeyub zikr olunan havâs-i hümâyûnumun varoş re'âyâsı habisinde ise ıtlak idüp hilâf-i defter virgü diye nesne alınmış ise geru virüp ve minba'd bu cânibde re'âyâsı rencide idüp ve müşârun ileyh vezirim memleketde ve vilâyet de re'âyâ ve berâya hususunda gönderduğı mektûb ile âmel idüp basiret üzre olasin

Hüküm 46

Beyrut'da Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki mektûb gönderub bazi kimesne yollarda ta'dîb sureti ile çâvûş şeklinde ulâğlı kendü mühimine gittüklerin bildirmişsin ol asîleri ele götürüb gör ki kavilen emr idub buyurdum ki varıncak ol asî hilâf-i emr-i şerîf iş idenleri ele geturub mukayyed ve mahbûs küreğе koşub istihdam ittuesin

Hüküm 47

Hayrı Hüseyin Çâvûş'a verildi Fî 16 Receb sene 983

Çeşme kadısına hüküm ki Seferi hisar naibi Mehmed mektûb gönderub Çeşme kâdîsı birkaç ehl-i fesâd kati idup andan gayri koyun basub kırk elli koyun alub ve hayvanları urub doğrilub Dergâh-i Mü'âllâm çavuşları Hüseyin zîde kadruhu ol dağla gelursen rast gelub mezbûr ile cenk idüp bir âdemini mehrûc idub ehl-i fesâddan biri deryaya boğulub birisin tutub sa'li dizdarına teslim ittüğün bildirmekte buyurdum ki mezkûr Hüseyin Çâvûş vardukda mahbûs olan kimseyi ihzar idup yoldaşların dahi tahabbüs eyleyub uzakda ise buldurub götürüb ahvâllerin teftiş idup fesâd ve şenâ'at ittüklerin şer'le sabit oldukdan sonra mecal vormeyub şer'le haklarından gelüb ve mahbûs mahbûs olan kimesne dahi ol katil yoldaşlarından ise şer'le hakkından gelesin hilâf-i şer'i kimseye iş itturmeyesin

Hüküm 48

Hüseyin Çâvûş'a verildi

Şile ve Kandıra ve İznikmid ve Darıca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki mukaddema İstanbul zahîresiyçun ol cânibden tereke tahmil eylemek için gönderilen bir mavna ve bir taş gemisi yolda furtuna vâki' olmağla karaya urub parelendikde içinde olan mîrî esirler firar ittükleri istimâ' olunmağın her kim tur ise götürüb mahkemeye teslim itmek emr idüp buyurdum ki vardukda asla te'hîr ve tevfi̇k itmeyub kendi kazanda olan re'âyâ ve gayra muhkem tenbîh ve nida eyleyesin ki eğer zikr olunan gemilerden firar iden esirlerden bi'l- fı'il düşmüş ise ve min ba'd dahi tutar fesâd

ların zayı' eylemeyub gönderub mahkemeye teslim eyleyub ve sen dahi yarar âdemler koşub gönderesin gayb ittürmekden ve mîrî esirler zayı' olmakdan hazer eyleyesin

Hüküm 49

Saîdi Çâvûş'a verildi Fî 11 Receb sene 983

Bir sureti İznikmid'de Darica zu'emâdan Ali'ye verildi

Malkara beyine hüküm ki hâlîya sancağına müte'allik olan alây bey ve zu'emâ ve erbâb-i timâr kış karîb olmağın yoklanub icazet virilub ve sen dahi varub sancağın hıfz ve hirâsetde olmağı emr idup buyurdum ki vardıkda bi'l- fi'il cemi'et üzre olan eğer alây beyi ve eğer züema ve erbâb-i timârdur mevcûd bulunan yoklayub defter idup yerlu yerlerine varmağa icazet virup ve sen dahi varub sancağı hıfz ve hirâsetde olan ve bu tarafa defterinin bir sureti sıhhat üzre yazub derk idup Sûdde-i Sa'âdetüme gönderesun hâk yoklamadan gaibi hâzır hâzırî gâibden yazmakdan ictinâb eyleyesin

Hüküm 50

Kara Mehmed'e verildi

Bolavadin kâdîsına hüküm ki Mehmed gelüb sabıkan vezîr-i a'zâm iken vefat iden Rüstem Paşa merhumun mütevellisi olub müteveffâ-i mezkûrun Bolavadin de mâlî olub iş ve rü'yet tek mütevellî üzerinde olub etrafında gayri haneler var iken mîrî odaları ol hanelerden komayub zikr olunan haneye koymağla îfâ-yi mesele nakl ve hicreti lâzım geldiği bildurub inayet rica itmeğın buyurdum ki etrâfda karîb-i hâk bir konacak âhar haneler var ise vire diyü

Hüküm 51

Gelibolu kadısına hüküm ki sâhib-i suret İsmail mektûb gönderub Sûdde-i Sa'âdetüm köylerden İskender üç nefer zimmî çobanları ile Büyük yakalı nâm karyede Cem bin Tevânâ nâm kimesnenin mezbûr İskender elindeki çoban Dektaki ile harabesi üzerinde urub ayağını od atup mecruh ittüğün i'lâm ittüğün ecilden mezbûrin beylikten refî' olunub ol bâbda şer'le lâzım gelen ihzar olmak ve çobanlar küreğe irsal olunmak emr idup bu husûse Dergâh-i Mü'âllâm çavuşlarından Uzun Çâvûş mübaşir ta'yîn idup buyurdum ki vusul buldukda hakikati beraber idup bir defa şer'le noksan olmayub on beş yıl murûr-i kadîminden kefil ise ber müceb-i şer'-i kadîm efkâr-ı tefhîm-i hâk üzre teftiş idup göresin fil- vâki' mukayyed-i arz olundığı üzre ise ki şer'le sabit ve sâir olan

eğer mezbûrun evvelden şirret ve şıka âdeti değil ise ol bâbda şer'le lâzım geleni edâ idüp yerine kuvvetli ve cedîdleri emrim üzre suret-i sicil ile küreğe irsal eylesin amma hîn-i teftişin tamamı hâk münazzıme tâbi' olub hîn-i adaletinde nudûl itmeyub cebun ve lağızdan ve meyi ve nümâyâdan ve niyet ve garazdan ve hilâf-i vâkf nesne almakdan hazer idesin

Hüküm 52

Habzî Hüseyin Çâvûş'a verildi Fi 11 Receb sene 983

Aydın ve Menteşe beylerine ve livâ-i mezbûr kâdîlarına hükümki bundan akdem size hükm-i hümayûnum gönderilub İstanbulve Karasagon Fahir Çâvûş mübâşeretiyle taht-ı hükümetinizde efrâd-imüstevfî zahire tedârik idüp eğer havas-i hümayûnde ve eger mîrî-i liva hassalarından ve züema ve erbâb-ı t imâr ve gayrinde her kimde bulunur ise kendülere i'ânet mikdâri alıkonulub bakîsi davarlara ve arabalara tahmîl eyleyub göresin diyü emrim olmuşdi hâlâ mezkûr Tâhir Çavuş'un ihmâl ve müsâhelesi olub zahireye akçe vermeyub ta'allül ittüğü i'lâm olunmağın hizmet-i mezbûreden refî' olub eger yerine Hüseyin Çâvûş ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki asla te'hîr ve tevfiğ etmeyub fermân-i şerîf-i sabık mücebince zahire husûsına mukayyed olub eğer mîrî liva hâssalarıdır ve zu'emâ ve erbâb-i timâr ve gayriden ve cümle her kimde tereke bulunur ise kendülere kifayet mikdâri alıkonulub bakîsi kendüleri veya ademleri ile davarlara ve arabalara tahmîl idüp mübaşir olan iskeleye gönderesin ki varan gemilere narhı üzre bey' ittiresin ol tararda terekenin bahâsı ne mikdaradur anı dahi bilduresin zahire husûsî muhimmâtandur evkâra mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden hazer eylesin şöyle ki bu bâbda eğer mezkûr çavuşum ve gayridir ihmâl ve mesâhele idenlerin dirlikleri alıkonulduktan gayrı kendüler dahi mu'âteb ve mu'âkıb olmalar mukarredur ana göre bâb-i ikdam ve ihtimamda dakika fevt etmeyesin ve bu bahane ile mübaşir olanlara celb ve ahz ittürmekden hazer eylesin sonra sicili size âid olur

Bakla ve Böğrölce ve mercimek ve darıda dahi olduğu mikdâr irsal olunub sahihlerine kifayet midur olmamdı mı diyü kenara yazıldı

Hüküm 53

Yûnus Çâvûş'a verildi Fi lOReceb sene 983

İznikmid ve Kavak ve Yalakabâd kadılarına hüküm ki taht-ı kazanızda zahire üzerine emîn ve kâtib ta'yîn olunan çavuşlarınız ki götürülenlerden akçe aldıkları lâzım olunmağın buyurdum ki Dergâh-i Mu'âllâm çavuşlarından kıdvetu'l-akrân Yûnus zîde kadhuru vusul buldukda ol bâbda imkân vecihle mukayyed olub göresin zahire üzerine emin ve kâtib olan çavuşlardan zehâyir götürülenlerden akçe aldıkları vâki' ise aman vermeyub heman iskeleden muhkem te'dîb ittürdüb ba'dehu habs idüp mukayyed ve mahbûsi Sudde-i Sa'âdetüme gönderesin ve emin olan çâvûş yerine Dergâh-i Mü'âllâm çavuşlarından Araz zîde kalduhu ta'yîn olunmuşdur sadâkat ve istikâmet üzre hizmet ittiresin zahire husûsi mühimmâtdan iken zahire sahihlerinden emre muhalif ve şer'-i şerife mugayir akçe alınması mukayyed olmayub kat' ve arz itmedükleri ecilde azl ve itâbe müstehak olmuş isen min ba'd zahire getürenlerden akçe istediği zahir olur ise bizden bilinur cezânuz verilmek mukarrerdur ana göre mukayyed olub zehâyirin ezdiyâd ve irsaline mukayyed olasın ve mezbûr Araz Çâvûş'ı dergâh-i âlî çavuşlarından Mustafâ Çâvûş ile mübaşir ta'yîn olunmuşdur ani dahi istihdâm ittiresin

Hüküm 54

Hindi Hüseyin Çâvûş'a verildi Fî 13 Receb

Aydın ve Menteşe kâdılarına hüküm ki bundan akdem ol tarafda havas-ı humâyûnumde ne mikdâr tereke var ise İstanbul'a götürile diyü emrim olub Tâhir Çâvûş mübaşir olmuşdi ihmâli mesâhelede olunmağın çâvûşlukdan ve ol hizmetden ref oluna yerine Hüseyin Çâvûş ta'yîn olunub ol bâbda mâliye tarafından hükm-i humâyûnum verilmişdir buyurdum ki vusul buldukda havas-ı humâyûnum terekesinden ümenâ ve amâlede ne mikdâr tereke var ise asla ta'allülve inâd itturmeyub aynı ile cümlesin kira davarlarına tahmil idüp kirasın mukâta'ât akçesinden gönderilen hükm-i humâyûnum virdurub gemilere tahmil idüp en-nihâye hisar erlerinden ve sipahilerinden kifayeti kadar âdem koyub irsal idüp ve her gemiye ne mikdâr tereke konup ve kimin gemisi ile gönderildiğün ve her eminde ne mikdâr tereke olduğu ve bu hususa hükm varmazdan mukaddem ol yerde narhı ne idüğü yazup bilduresin imtiyaz senin ve tebâlarıma mahsûb ola ihmâlden hazer eyleyesin

Hüküm 55

Bu dahi verildiği vardukda Ağraz Çâvûş'a verile ve medhali yazılub istâre görüle

Tavas kâdîsına hüküm ki mektûb gönderub emr olunan zahire hususini ve mübaşir olan za'im Osman ma'râzdan celb ve ahz idüp ihmâl ittüğü bellidur min ba'd mezkûr za'im teftiş olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda mezkûri ihzar idup mezkûr çâvûş mübâşeretiyle ahvâlin hüsn üzre teftiş idüp göresin fî'l- vâki' zahire hususi olan re'âyâdan hilâf-i emr akçe alduğı sahih ise alınan akçeyi bi't- tamam geru re'âyâ ya alıverurse dahi üzerine düşüp zuhur bulduğı üzre yazup bilduresun hilâf-i vâki' nesne arz eyledikde ve arz ve mukayyeden hazer eyleyesin

Hüküm 56

Bu dahi

Aydın beyine ve Erdemir kâdîsına hüküm ki mektûb gönderub sabıkan İzmir kadısı olub hâlâ hâlen fevt olan emrini müddet-i medîd sâhib-i firâş olub dört taraftan levendan zuhur idüp yollar basılub âdemler kati olduğundan gayri bazı müte'amalin yüzer filori salgun idüp Ali Çeki nâm re'is kafa tutup selb olunub hâlâ çoban Hasan nâm levend ve Kara Betur'un nâmına bazı levendan Bekir müşir levend ile yollar basub nice âdemler kati idüp kollar gece ile beyabanda yatub re'âyâ ve berâyânın hâli-i diğér gündüz batakları ve durakları tutulub ele geturmek içün Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından ma'an ta'yîn olunmak babında arz eylediğın ecilden buyurdum ki vardıkda asla tevlîk itmeyub ol vecihle fesâd idenleri her kimler ise ele geturub inâd iderler ise bataklarına ve duraklarına ve bi'l- cümle şer'le buldurması lâzım oldukda buldurub gönderub üzerlerine haklarından gelmek icâb ider hususları şer'le sabit olanlarının şer'le haklarından gelub ve mücerreden suret-i sicilleriyle Dergâh-ı Mü'allâma göndereler ki küreğе koşula bi'l cümle fesâd ve şenâ'atlerinden vilâyeti tathîr eyleyesin

Hüküm 57

Balıkçı Sinan Çâvûş'a verildi

Hamid ili beyine hüküm ki Karaluz dimekle ma'rûf yörük taifesi kadimden fesâd üzre olmağın merhum babam hüdâvendigâr tâbe serâhu Kütahya'dan bölük halkı ile bölük ağası gönderub haklarından gelinmek emr olunmak müyesser olmayub lakin yine

fesâd üzre olub ve bu defa Ağlasun kâdîsı İstanbul zahiresi tahmîl için mezbûrlardan emr mûcebince kira ile deve taleb ittikte Viran Kâclî âdemisi ve Anadolu çavuşlarından Abdi'yi muhkem darb idüp ve bir sipahinin kolun âmelden koyub yanında muharebe oldukda mezkûrlerin dahi bir âdemi kati olunduğında Dergâh-ı Mü'âllâm çavuşlarından Sinan i'lâm itmeğin buyurdum ki bu husûsi evkât-i vechile teftiş ve tefehhun kılub göresin fil- vâki' mezkûr Abdi Çâvûş emr-i şerifim mûcebince mezkûrlardan kira deveyi taleb idüp aldıkda emre itâ'ât idüp elinden almak için emrim götürüp bir sipahinin kolin âmel mânde idüp muharebe ittükleri vâki' ise ve bile gelub muharebe iden kimler ise vuku' üzre yazup bilduresun

Hüküm 58

Şerif Hazretlerime name-i hümâyûn ki

Şerif Efendi'ye verildi Fi 13 deces sene 983

Bender-i Cidde tüccarı rikâb-i hümâyûnum'e refî'a sunûb tebeyyûn olan zülb ve sayk bir vilâyetde olmaz amma hâşâ ki şerif hazretleri'nin ol ehl-i zûlm ve fesâd ve sayk olduğuna cebrî ve rızâsı ola bu dıyârım ve Bender-i Cidde'nin hakkında cem'-i mezâlîme ve mekâsidin iki âmel ve bender midur gayri değildir ol maksadın birinin zû-yi Abdülkerîm el-Miraşîd'dur gayetle zâlimdir razî olmuş ta'bîr idüp gâh mücerred Kerîm adını ve gâh Abdülkerîm el-Mirâşî diyü arz itturup vazife alur ve ol birinin ismi dahi Salim el-Mürsî'dir bu iki fitne ve fesâdlarından tüccarlığa ve re'âyâ cümleten firâr itmeli olub zûlm ve ta'addîleri Bender-i Cidde'den hâli değildir mukaddema yörük-i zâlimin babası ve emmisi olub zûlm ve ta'addîleri ziyâde olmağla merhum ve mağfurun leh ceddin Sultân Süleyman hân aleyhi'r-rahmet ve'l-gufrân zamân-i şeriflerinde Cidde beyi Çökerte geldi bana ikisinin selbine emr-i şerîf vârid olub mezkûrlar bu haberi işiddikde firâr idup razî vefat idüp müslümanlar halâs buldular bu iki zâlim dahi anlar gibi rûz-i müretteb zulümden hâlî olmayub fesâddan hâlî değillerdur diyü i'lâm ittiler fi'l- vâki' umûmen ümenâ ve amal taifesinin zûlm ve ta'addîsi mukarrerdur husûsan mezkûrlardan birkaç defa şikâyet olunub zûlm ve ta'addîleri hatûrlarına irişmiştir mekûle bed sine ve bed neseb zâlimler ol emâkine-i tayyîbeden olmak caiz değildir ki gerekdur ki nâme-i hümâyûnum vusul buldukda ferman taraf-i cânibde olan vufûr ihlâs ve fitr-i ihtisasın mûcebince müfsidlerden mezbûrânî ol vilâyetden tarh ve alâkaların kat idup min ba'd Bender-i Cidde ve Kabe-i münevvere'den temekkûn ittürilmeyub

mezâlimi müslimine dahi itturilmemek babında el-vâki' mesâ'i-i cemileleri zuhûre getirile ki temhîd esâsı sadâkat ve beşîr-i mebâni celb ittüğün iştibâh olunmaya

Hüküm 59

Bu dahi

Cidde beyine hüküm ki Mekke-i mükerreme şerifi mektûb gönder

Bender suyundan kalyonum Bender'ine inen halebli ve mismârlar üzre zâle dimekle ma'rûf bi bir hurda nesne almak kalyonum şerifinin mu'tâdi olub kadîmden alina gelmiştir hâlâ bazı gemiler kalyonuma girüp gayret-i kadîme üzre alınan zâle'ye kalyonum şerifine virmedin kalyonumda Cidde benderine gelur ol mekûle gemilerin re'islerinden ve yükler sahihlerinden alınagelen nümâyendeleri olmayub sabık üzre alınmak babında hükm-i şerifim rica itmeğin buyurdum ki göresin fi'l- vâki' kalyonuma uğrayan gemilerden demur bırakub sulanub zaleye virmeyub çıkup gitmişler ise ol mekûle gemilerdeden kadîme mücebince alina gelen zâlenin alı veresin amma kalyonuma ugramayub ve demur bırakmayub deryadan geçup giden gemilerden zâle'ye tâlib iderler ise **caiz** değildir ol mekûlelerden hâlât-i şer'î ve kânun nesne taleb itturmeyesun

Hüküm 60

Mekine-i müteberri'ine nâme-i hümâyûn ki

Bu dahi

Mektûb gönderub Bender suyundan mühimmât-i mîrî için Yemen canibine mütevecci olan kadirgalar ve mismâr bölüğü esîrleri (?) Yemen'den mürâca'at eylediklerinde Yemen binâ derûnende buhar ve metâ' yükledup ta'şîr için yüklerini indurmeyub seviyesine çıkup a'sârların Cidde'den virmemekle Cidde mahsûline noksan lâzım olduğunda gayrı ya noksanından Cidde ve Mekke kasabatına gelen sefâin tüccar ve rakîb benâdirine solunmağa murûr ittiklerinden mezbûr benâdirden olan ümenâ ve amale ve mültezemin mezbûr gemileri kapû virmeyub anda boşadub Cidde'den men' ittükleri ecilden Cidde mahsûline ihlâl gelmeğin Yemen beglerbegisine vesâir benâdirden olan ümenâ ve amale ve mültezemiye ef'âl-i mezbûreden men' olunmaları için mü'ekked emr-i şerîf gönderilmiştir ve benâdirinden gelen mismarıyla ve kadirgaların re'isleri Cidde'ye ubûr eylediklerinde Cidde'den esbâblarım indurtup âdet-i

kadîme üzre Cidde'den şa'îr alıncak metâ'nın öşrin virüp geçeler inâd iderleri ise Cidde beyi ve Cidde'den ulakçı hisar erleri re'isleri inâd ve muhâlefetden men' idüp kanda sabıkı üzre öşri viren işbu mü'ekked hükm-i şerifim verilmeden i'lâm itmişsen Hind'den gelen tüccarı benâdirinden boşaddurub Cidde'ye salıvermedikleri vâki' ise caiz değildir men' oluna diyü Yemen beylerbeyine hükm-i şerifim irsalolmuşdur amma zamanında Yemen'den geçub bender-i Cidde'den zülm i der ler diyü uğramayub ve metâ' çıkarmayub gittiklerin cebren çıkarub ta'addi itmek şer'i ve kânuna mugâyirdur kadîmden tüccar gemileri yüklerin gitmişler iken hâlen ugramadukları ümenâ ve amalin zülm ve ta'addîyâtdan idüğüne iştibâh yokdur gerekdur ki nâme-i hümâyûnum vusul buldukda henüz Cidde kasabatına gelen tüccar gemileri vesâir mi'mâri ve gayri gemiler gelub ihtiyar ile metâ'ların çıkarduklarumda âdeti kadîme mücebince gümrükleri alınub kânun-i kadîmeden ziyâde tüccara zülm ve zayk ittürilmeye kimin ba'd tüccar taifesi Cidde'ye rağbet idüp dâima gelüb gideler amma iskeleye gelub limana demirlediğinde gemiler mücerred gayret-i kadîmeden noksan üzre gümrük virmek ve virmemegi rica için anda metâ' çıkarmayub bu şirret kimin te'şîrinden ise ol mekûler salıvlerilmeyub metâ'l arından kânûn-i kadîm mücebince kegi gelub olur ise bi'l-cümleten bu husûslerden bir vecihle tedârik oluna ki tüccar taifesine ta'azzün virilub ve tertîb-i amalane gadr ola eyyâm-ı sa'âdetümüze ve hükkâm-i adâletumuzden tüccar ve züvâr-i mezâyim bâl ve huzur-i hâlle kâr ve kisblerinde iştigâl üzre olalar

Hüküm 61

Sefer Çavûş'a verildi Fî 10 Receb sene 983

Dergâh-i Mü'âllâm çavuşlarından İstanbul zahiresi husûsına me'mûr olan Kara Ali Çavûş ol canibde zahire hizmetine ta'yîn olmayanlardan bazı hilafat-i emr re'ayadan ve berâyadan ve deve ve davar sahihlerinden akçe aldıkları istimâ' olundu buyurdum ki vusul buldukda bu hususi hassa alayına tenbîh idup göresin fî'i-vâki' tereke husûsına mübaşir olanlar eğer beylerbeyi çavûşlandur ve gayridur hilaf- i emr-i şerif akçe almış kimesne var midur asıl kimesnelerden akçe almışlardır elem itmeyub sahîh üzre yazub bildire vusul

Bu dahi

Bir sureti

Akşehir'den miralaya irsal olunan (...) Çâvûşa

Hüküm 62

Nişân-i hümayûn oldur ki kendüye verildi Fîl3 R e c e b sene 983

Bağdâd beylerbeyine hüküm ki vilâyetden tevârüd tahrîrine irsal olunan Hazar merd (?) sancağı beyine Halil'in altı yıldan beru tahrîr ittiği vilâyeti tevzi' ittüğü timâr ve ze'âmetleri idüğü rûsumun almağla tebdil ve ta'yîr idüp ve hilâf-ı kânun nicedur add ve bâc aldıkda ve bazı kimesneye ve mugayir yazduğundan mâ'adâ uhdesinden gelemeyub müşevveş ve muhdel ittüğü ecilden mezbûrun tahrîr ve tevzî' ittüğü husûslerin muhtel ve müşevveş olanı tashih ve ibtidâ âhara tevzî' ve tahrîr olmak lâzım geleni tahrîr ve tevzî' itmek için Südde-i Sa'âdetümde defter-i hâkânî kâtiblerinden kırk erbâb-i ilm Ali zîde kadruhu ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vardukda evvelen tahrîr ittüğü defâtir-i mufassalalarımâ nazar idüp eğer tahrîr-i re'âyâdan ve ihdas ittiginde ve kimseye vâki'yazmakda hilâf-i şer'î ve kânun ve mugâyir-i defter-i hümayûn den müvellid tahrîr itmiş ise cümlesi refî' idüp tahrîr husûsında verilen nişân-i hümayûnum mûcebince kânun-i kadîm müktezâsınca ihtidadan tahrîri lâzım ise idüp tashih ile kayıldı ise idüp anda hangi virdüğü timâr ve ze'âmet ve diğer hâzîrîn berâtlarına nazar idüp ve her kişinin istihkaklarına göre teman hakları verilmiş ise ibkâ idüp tezkirelerin mühürleyub amma şöyle ki mutasarrıf oldukları tımarların ve ze'âmetin bazı hisseleri berât berât olub üzerlerinde değil iken ana hilaf-i vâki' bedel virmekle bedel almaya gadr olmuş ise ol hisse kimin üzerinde idüğü mâ'lûm idüp dahi bedeli tekâbuliye idüp mühri berât ze'âmetin ilhak idenlere ve bir akçe alub ze'âmet ve timâr üzerlerinde olmayan timâr vermiş ise anlar dahi cümleden kazaya hilâf-i defter virdüğü tâbi' midur ve gayr-i refî' idüp müstehak olduğu berâtları ve bakiyeleri mûcebince tevzi' idüp ve ihdas ittüğü kadîmden ve hilâf-i defter ve kânunda virdüklerinde refî' idüp icmal ve mufassal defterlerinde kânun üzre tâhir' idüp Südde-i Sa'âdetüme geturesin

Hüküm 63

Sefer Çâvûş'a verildi Fi IO Receb

Kaman beylerbeyine hüküm ki İstanbul zahiresinde irsal olunan Dergâh-ı Mü'âllâm çavuşlarından İbrahim Bey mektûb gönderub kira haklarından hâk başına ne birer altun aldun ne virdin diyü bildurduğu istimâ' olundı buyurdum ki Dergâh-ı Mü'âllâm çavuşlarından Şair (?) zîde kadruhu vardukda mezbûri ele geturub muhkem kayd ve bend idüp dahi gönderdiği mektûbi bulub bir kiseye mühürleyub kendüsiyle yarar âdemin koşub mu'accilen Südde-i Sa'âdetüme irsal eyleyesiz mektûbi bir tarîkla ketm eyleyub veya vech-i ahâr ile cevâb vormeyub ile münecceh olmasın bi'l- cümle eker ve şakacılar ve beylerbeyi çâvûşlarıdur celb ve ahzdan ziyâde ihtizar eyleyeler şöyle ki birinin celb ve ahzı istimâ' oluna ber mes'ûl olur ise kendüsi dahi envâ'-ı akâb ile mu'âkıb olmak mukarrerdur ol bâbda tamam basiret üzre olasın

Hüküm 64

Mısır (?) beylerbeğine verilmiştir

Ber hac olan kâimûne hüküm ki Dergâh-ı Mu'âllâm'a mektûb gönderub hacc-i şerîf yolunda olan menâzilde mâliye nâm menzilde deryâ-yi haccâc kavlen ibtihâc bir göz oturak idub bey' ve şirâ olub mâbeyninde mahall-i mezbûrde bir kal'adur ki ta'mîr olunmak kâbildir ve ta'mîr olan terekenin suyu yağmur sebilinde dolub hüccâca külli nefihâsıl olurdi diyü bildurmuşsin lakin ne mikdâr nesne ile hâsıl olur ve kaç nev' kimesne hıfzına kâdir olacağın bildurılmışsin imdi menzil-i mezbûr Hayber (?) Kal'ası mukâbelesinde olub kal'anın evveline hüccâca bazı mukarrer olduğu istimâ' olunmağını buyurdum ki vusul buldukda arz eyledüğün üzre hüccet-i mezbûrun kal'a binâsına imkân var ise mübâşeret idub itmâmında envâ'-ı mesâ'-i cemilin vücûde geturesin ve kal'adur ki ta'mîri ne mikdâr masraf eylemiş olub hıfz ve hirâsetine ne mikdâr nefer vefâ ider vukû' üzre arz eyleyesin ki âna göre tedârik oluna

Hüküm 65

Ruhsat verildi fî 8 ramazân sene 983

Bağdâd beylerbeyine hüküm ki Kütâhya sancağında Hâlid nâhiyesinde yigirmi bin akçe ze'âmete mutasarrıf olan mîr Hüseyin nâm za'im Südde-i Sa'âdetüme tecdîd-i berât itmekle gelüb berâtta ihrâc ittüğünden sonra fevt olub ze'âmeti Hamza nâm

kimesneye sadaka olunmuştur müteveffâ-yi mezbûrun yanında bazı ve berât ve ahkâm bulmağın dert olunub mühürlenub ve birer hüccet sana irsâl olunmuştur buyurdum ki vardukda mezkûr külli olan berât ve ahkâm sâhiblerin buldurup dahi ayni ile ashâbına teslîm eyleyesin

Hüküm 66

Min (?) Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 4 Ramazân sene 983

Arz-ı Rûm beylerbeğine hüküm ki mektûb gönderup İstanbul zahîresiyçun vârid olan emr-i şerîfim mücebince ümerâ-yi kuzâta mektûbi götürilub lakin geçen kış mahkûm olmağla ve etrâfve civârı muhât olu (...) sancağında vâkî' Bin sumâr (?) ve (...) sancağından bin beş yüzve Avali sancağından beş yüz otuz Sum sancağından bin beş yüz Sumâr tereke tevzî' ve ihrâc olunmak üzere idüğinden kış karîb olmağla kişdan evvelde tereke İstanbul'a varmağa imkân olmadığı ecilden Trabzon İskeleyi'ne indirilub evvel bahârda gemiler ile götürilmek münâsib olduğın bildurmuş idi imdi dahi husûs-i muhimâtandur buyurdum ki ol vakit bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mukaddemâ irsâl olunan emr-i hümâyûnum mücebince âmel eyleyub dahi tereke bulunan yerluden hükm-i şerîf varmazdan mukaddem cârî olan terakkî üzere mahrûse-i mezbûre mühimmi içun varmaz ve müteveffâ tereke ihrâc itturub derci murâdın Trabzon İskeleyi'ne gönderub hâzır ve müheyyâ ittiresun ki inşâ'llâh evvel bahârdan zemânî gelub deryâların virdükde gemiye tahmîl olunub mahmiye-i mezbûreye irsâl oluna ve ne mikdâr tereke ihrâc ve irsâl olunduğı ve tedbîr üzere alınub vâkî' kazâlardan ihrâc olunduğın tahmîl-i edâ kavlı ve defter idub Trabzon'da tereke üzerinde koduğın ademine bildirsin ki ana göre taleb eyleye ve ne mikdâr tereke kabz ider ise ol harcı defter idub sana bildurub sa'âdetüme arz eyleyesin

Hüküm 67

Âdemi Hüseyin'e verildi fî 16 Receb sene 983

Dukakin (?) beyine hüküm ki Karadağı nâhiyesinde Küçük kıt'a ve Büyük kıt'a ve Yerun nâm karyeler ve Asnas (?) nâhiyesinde Ulûmiş nâm karyelerin ahâlîsi kadîmu'l-eyyâmdan isyân ve tuğyân üzere olub hiçbir zamânda şer'îye ve ümeraya itâ'atleri olmayub defa'âtle beyler üzerlerine varduklarında yerleri sa'ib ve segistân

olmağla murâd üzre haklarından gelinmeyub âtide derûninde tekasyâb ve emvâllerini gâret ve re'âyânın evlâd ve iyâllerinden esîr eylemekden hâlî olmağın livâ-i mezbûrun Alây beğisi olan Mustafâ zîde kadruhu bu diyârın ahâlîsi vukûfinde olduğundan mâ'adâ hüsn-i tedbîr ile livâ-i mezbûrun sipâhî ve zu'emâsı vesâir kal'alardan kifâyet mikdârı yaya ve emrârı ile İskenderiye sancağında cem' olunan (...) ve Kültün (?) vesâir kal'alardan kifâyet mikdârı tüfenk endâz ve Teldüz (?) Nâhiyesinin (...) kadîmden bu mekûle hizmetde istihdâm oluna gelmişdur ve İskenderiye alâybeyiğisi Ahmed'in bi'l-fi'il livâ-i mezbûrden mümkündür bu cümleye serdâr olub olub ol âsîlerin hüsn-i tedbir ve tedârûkle haklarından gelinmek için arz ittürdüğün ecilden ele getirilub her bir âharlarının haklarından gelinmeğün emr idub buyurdum ki vardukda göresin beyne'l-vâkı'arz olunan kurâ halkı şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe itâ'at ve inkiyât eylemeyub isyân ve tuğyânları muhakkak ve mukarrer ise sancağının alâybeği ve zu'emâ ve erbâb-i timâriyla ve kal'a-i şerîfe ile mezbûrlerin üzerlerine varub şer'-i şerîfe da'vet idub gelmeyub cenge mübâşeret iderler ise bunlar dahi ânın gibi meşakkat-i fesâda bâ'is ve bâdî olan müfsidler hâklarından gelub bâkî itâ'at üzerine olanlarına ve hîn-i muharebede habs olmayanların ehl ve iyâlleri ve esbâb ve emvâllerine dahl ve ta'arruz itmeyeler şöyleki bu bâbda kendü hâllerinde olanlara dâhil-i taraf-ı şer'-i kayyumiş ideler hâklarından gelinur âna göre mukayyed olasin ahâlînin bi'z-zât varub i'timâd eyleyesin

Hüküm 68

Âdemi Ahmed'e verildi

Fî 15 Receb sene 983

Ohri beyine hüküm ki mektûb gönderub livâ-i mezbûre varılmadan beru Debri ve Mat (?) ve Akhisâr nâhiyelerinin Ma'mandi (?) ve re'âyâsısına varub tekellüm idub zikr olunan nâhiyelere tâbî bazı semâcî (?) karyelerin ahâlîsi elan harbiyle âşikâren köyler ve evlerimizi basub mâl ve emlâklarımızı gâret ve hasâret ve ehl ve iyâllerimizi esîr itmeğe bir birimizden perâkende olub tarlalarımız ve bâğ ve bostânlarımız harâb olub dirliğe kudretimiz yokdur bizim ahvâlimizi Südde-i Sa'âdete arz eyle düye tasri' ittükleri ecilden ahvâlleri vukû' üzre arz olundi zikr olunan asilerin haklarından gelinmesi nizâm-i âleme hâlel ve sirkatları mukarrerdur diyü i'lâm ittüğün ecilden ele getirilub her biri âharlarının haklarından gelmeğe emr idub buyurdum ki vardukda

göresin fî'l- vâkı' arz olunan kurâ halkı şer'-i şerîf inkiyâd itmeyub isyânları mukarrer ise sancağının alây beyi ve zu'emâ ve erbâb-i timâretiyle ve kal'a-i şerîfeleri ile mezbûrlerin üzerlerine varub şer'e da'vet idub gelmeyub cenge mübâşeret iderler ise biz dahi ânın gibi fesâda bâ'is olan müfsidlerin haklarından gelinub ahâlî itâ'at itmeyenleri Dûkakin beyinin hükmi aynidir

Hüküm 69

Mora beyine hüküm ki bundan akdem fermân karîb Osmân Şâhin'in çiftlikler ve sâir çiftlikler küffâr-i haksân (?) tereke ve tertîb üzre oldukları ecilden mukaddem olmuş idi me'mûr küffâre tereke virdükleri istimâ' olundu buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub fî'l- vâkı' mukaddemâ emr-i şerîfimle ref' olunan çiftliklerine ihyâ olunub zirâ'ate mübâşeret üttikleri vâkı' midur yohsa gayr-i vâkı' midur bi'l- cümle yâhiya karîb olub küffâre tereke vene mekûle çiftlikler refi' olunmuş iken yine çiftlik ihyâ idub zirâ'at idenler kimlerdur temâm adedine irişub ayinu'l-esâmi defter idup vukû' ve cem'i üzre aynu'l-tafsîl yazup arz eyleyesin ammâ hîn-i tafsilde temâm hâk üzre olub yanında çiftlik olanlar ve deryâya tereke virenler himâyet olunub takyîd yerlerinden çiftlik olanlar ve tereke virmekden haberi olmayan kimesneler sebt ve arzla arz olunmakdan isbât ideni hukûk-i mezbûr mühimmat-i umûrindendur gereği gibi mukayyed olub bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt eylemeyesin

Hüküm 70

Sinân Çavûş'a verildi

Fî 15 Receb fî 983

Mekke eyâlet beyine hüküm ki bundan akdem tereke sorulmakla irsâl olunan çavûşa ve kâdîlara mu'âvenet eyleyesin diyü ahkâm-i şerîfe irsâl olunmuşdi mukayyedleri irsâl olunub bâkîsi kalub anlar dahi götürilmek lâzım olub ve çavûş Sinân vardukda iki binbir numaralı Antalya İskelesi'ne eglemeğe müte'addid olduğu çavûş-i müşârun ileyh i'lâm idub nihâyet etvâri olmaduğu ecilden kalduğu bildirilmeğin buyurdum ki sancağın sipâhilerin cem'i alây beyleri ile cem'i idub her kâdînın yânına kifâyet mikdârî sipâhî ta'yîn idub emr-i sâbık mûcebince bulunan yerde zu'emâ ve erbâb-i timârın mezbûrun ve birincilerin develerine kemer (?) ile tahmîl idub iskeleye irsâl ittükde der mahzen idub mahfuz yerde saklanılub ki mevsiminde gemi götürdülub götürile şöyleki imhâl idub hizmet eylemeyen sipâhileri dahi i'lâm ittükde arz

eylediğinki dirliği anlarda dahi emr-i sâbık mûcebince ihrâc idub der-mahzen ittiresun husûs-i mezbûre imkânı mukayyed olub (silik) birer kayyum ile kifâyet mikdârı sipâhi ta'yîn idüp hizmet temâm olmak kâdîların yânından

Bir sûreti Hamîd Bey'e ve de mevkî'üzre

Hâlî olmayalar şöyle ki za'imlerden ve sipâhilerden ihmâl olan mühkem te'dîb idub lâzım geldiği yerde bi'z-zât kendü götürdurub iskelelere varub ihmâlinen hazer eylesin bu zamân sâir vakit gibi değildur ihmâl oluur ise azl ile iktifâ olunmayub başınız alınur bilmiş olasın

Hüküm 71

Bağdâd beylerbeyine hüküm ki bundan akdem hezâr murd beği (?) olub vilâyet-i Bağdâd'ın tahrîri hidmetine irsâl olunan Celîl dâme izzuhu hizmet-i mezbûre uhdesinden gelub talâk-i şer'î ve kânûni netice beda'et imdâd idub ve müstehak olmayanlara timâr ve ze'âmet ve hisse verdüği arz olunmağla ol hizmetde refî' idub tahrîr ittürdüği vilâyet-i ibtidâdan tahrîri lâzım olanlar için tahsisi kâbil olanlar

Hüküm 72

Bi'l- fi'il Sinân Çâvûş'a verildi

Fî 19Receb sene 983

Konâk kâdîsı olub müfettiş-i emvâl olan Bürhân ve Hamid bey kâdîlarına hüküm ki bundan akdem südde-i ahkâma şukka gönderilub tereke husûsına mukayyed olan ve bu emrim olmuşken ihmâliniz tebeyyün ile zahîre hurda zahîre gönderilub bazınız terekesi olanlar himâyet idub ve bazınızdan pes vefâsız olanları himâyet idub gönderilmekle maslahat görölmedüği ecilden azle ve itâbe müstehak olmuş midur ihlam ittirmeyesiz beher hâl tahsil olunub siz ökü z virilur eyle olsun ba'de Antalya'yadan İstanbul'a erken gelmek evvelen anda ittürilmek emr idub bu bâbda götürülir gedâ buldurmak için ve tereke ihrâcına mu'âvenet için kifâyet kadrî anda sipâhi zu'emâ ta'yîn olunmak için Hamid ve Tekir beylerlerine dahi ahkâm-i şerîfe irsâl olunub buyurdum ki vardukda bu husûsa gerek bi'z-zât mukayyed olub kimesne ihmal itmeyub beylerle mukayyed olub taht-i kazânızda bir zu'emâ ve erbâb-i timâr ve matrabâza bulunan der anbâr terekelerden ashâba kifâyet kadrî itmeyub mâ'adâsını münâsib bahâsıyla duran gemilere virdurub eğer sahâya karîb olanı tekriye Antalya'dan münâsib

olanı Antalya'ya zu'emâdan ve sipahiden ve gayriden bulunan tefâtir gemiler ile tahmîl idub yanlarınca kifâyet kudreti sipâhi koşup gönderesin ve takririne gönderdiğün mu'âyene olunmak mühürlü mektûbler ile i'lâm eylesesin ve sen ki müfettiş-i emvâlsın husûs-i mezbûre mukayyed olub kâdîlar cem' ittüğü zehâyirin tekriye karîb olan tekriye irsâl idub ve Antalya'ya karîb olanı Antalya'ya eyledub narh-i rûzî üzre tâlibi olur gemiler var ise tahmîl itturdub sipâhi ve hisâr eri kifâyet kadrî âdem koşub ve her gemiye ne mikdâr buğdây koyup kaç sipâhi ile irsâl olunduğun yazub bilduresin taleb bulur ise mîrî taraftan akçesini mukâta'âtdan verup gemiler ile ve vaktinde götürösin ammâ şöyle ki Antalya'dan şimden sonra gemi ile gitmek gayr ise cümle terekeyi tekriye sürdürüp anda verilen rençber gemilerine tahmîl ittüresin ve vefâsiyçün ne mikdâr tereke sürilüp ne mahalle götürdüğü toprak kâdîlarından tahsil idub Südde-i Sa'âdetüme arz eylesesin şöyle ki kimseye himâüme arz eylesesin şöyle ki kimseye himâyet olunub terekeyi onların terekesi olmayub ve kirâyâ kâbil tavâri olanların tavarına tereke tahmîl olunmaya sonra gadrin aslâ makbul olmaz bu zamânî kıyâs itmeyub mühimmâtdan mülâhaza idub (...) yazuya götürüb hizmetde kusûr itmeyesin şöyleki ihmâlin müşâhede oluna envâ'-ı kâba müstehak olursun

Bir sûreti dahi

Hüküm 73

Müfettiş mukâta'ât Mevlânâ Kûnân kâdîsına hüküm ki livâ-i Mekke ve Hamid'den İstanbul zahîresiyçün ihrâcî fermân olunan terekenin ve kazânın narhı ne ise âna göre olmak emr idub buyurdum ki vardukda arzına muhtâcdur dimeyub her kazânın nar-i cârî ne mikdârdur mâ'lûm itturdub harcı sicil itturdukden sonra ahkâm-ı sâbıkâ mücebince ana göre virup defter idub ve zahîre ihrâcına livâ-i mezbûre kâdîlarına nâzır olub isti'câl üzre ihzâr ve irsâlinde dakîka fevt etmeyesin ve tereke-i âhar içinde ihmâl iden ve eğer mezbûrdur tafsîlâtı yazub arz eylesesin Dikili'ye virup tereke idub dizdâra teblîğ olunub evvel bahârda gemi vardukda alub götürile

Hüküm 74

Kethüdâsı İbrâhim'e verildi fî 16 Receb

Anatoli beylerbeyine hüküm ki mektup gönderub emr-i şerîfim üzre Tunanlı kazâsının tereke-i vâridiyesi cem'an tahsîl olunub develer ile Kavak İskeleyi'ne gönderilub almış müddetden ziyâde dahi arpa kalmağın Kara hisâr câniblerindne olan

mîrî develerden tahsîl ve mahall-i me'mûre irsâl için Kara hısâr kâdîsı fazîletlu kâdîlarına hükm-i şerîf ve sâribânlar aġa taraflarından dahi tereke irsâl olunmayub azl ile gönderilub taleb olunub lakin sinora gelub irişmekliġin te'hîresinde olmuştur diyü bildurduġın ecilden buyurdum ki vusûl buldukda tâcir te'hîr itmeyub tekrâr yarârlıġa bey gönderub mukaddemâ irsâl olu nan emr-i şerîfim mücebince ol hânda olan mîrî develerle kifâyet mikdârı götürüp zikr olunan arpa ve dakik tahmîl itturdum mu'accelen mahall-i me'mûre irsâl eylesin zahîre hususi ġâyet mühimdir gereġi gibi ikdâm ve ihtimâm üzre olub ihmal eylemeyesin

Hüküm 75

Şerîf'in ademine verildi

Cidde beyine hüküm ki Mekker-i mükerreme-i şerîfi olan Zâr (?) Hasan dâme uluvvuhu mektûb gönderub vilâyet-i Cidde ve Hind'den bâzârgân tâifesi diyup da re'isileri dahi Yemen'den alub Cidde'ye gönderdikleri bahâr ve timâr ve esbâb-i tekâ'udden olageldüġi üzre gümrük virmekte ta'allul idub mücerred gümrükden kaçdurtmak için gemilerin âhar yerlerden alub gidub gümrük mahsûli gadr ittüklerin bildurduġı ecilden buyurdum ki sen dahi ol bâbda mukayyed olub kadimden Cidde İskelesi'ne çıkup gümrüġi Cidde'den alına gelen metâ' ile Cidde'ye gelen bâzârgân tâifesine ve Süveyş rû'esâlarına dahi aslâ ta'allül ittürdmeyub gümrüġi alını gelen metâ' ve esbâbdan gümrüklerin alını geldiġi âdet ve kânûn üzre aldurup ammâ ziyâde aldurılmaġla icâb-ı sûret verilmekten hazer eylesin

Hüküm 76

Bekir Çâvûş'a verildi

Fî 13 Receb sene 928

İznikmid ve Yalakabad kâdîlarına hüküm ki Anatoli yakasında olan değirmenlere un itmek için buġdây gönderilmişdi haylı zamândır eseri olmadı varmış midur yohsa varub on idub anda âhara satılır mimâ'lûm olmak için Bekir Çâvûş gönderilub buyurdum ki bu husûse cümleunuz mukayyed olub fî'l- vâkı' etmekçiyâna verilub buġday değirmeni vardukda çun un ittirilub gönderilen âhara mı satılır eklenmeġi sebeb midur ve bi'l- fî'il değirmende ne mikdâr un buġdayi vardur yazup bilduresun mevcûd bulunan uni kâlîte ile gemiler ile ale't-tevâbi irsâl eylesin

Hüküm 77

Mezbûr AliÇelebî'ye verildi

Fî 14 Receb

Bağdâd beylerbeyiğine hüküm ki bundan akdem mezâr mürd beyi olup vilâyet-i Bağdâd'ın tahrîr hizmetine irsâl olunan Celîl dâme uluvvuhu hizmet-i mezbûre uhdesinden gelmeyub hilâf-i şer'î ve kânun (silik) beda'at ihdâs idub ve müstehak olmayan timâr ve ze'âmet-i hususi virdüğü arz olunmağla ol hizmeten refî' idub tahrîr ittüğü vilâyet-i ibtidâdan tahrîri lâzım olanlar olup tashihe kâbil olmağla tashîh olup istihkâka göre virilmeyen timâr ve ze'âmetleri geru tevzî' olmak için defter-i hâkânî kâtiblerindenâ'lâ ta'dîl olunub irsâl olunmuşdur buyurdum ki müşârun ileyh varub vusûl buldukda mezkûrun defterlerinde ve atîk defterleri müşârun ileyhe kalemeyleyesin ki me'mûr olduğu üzre itmâm-i maslahat idub tahrîr-i lâzım olduğu mahalle tahrîr husûsında vesâir mühimme lâzım olan yerden eğer istihdâm için âdem virmekden verilmekde vesâir husûsde mu'âvenet idub itmâm-i hizmet itduresun

Hüküm 78

Kethüdâları Seydi'ye verildi

Bozok beyi Çirkin (?) Bey'e hüküm ki hâlâ müfettiş Sivas kâdîsıyla Budaközi ve Bozok pare kâdîları mektûb gönderub vilâyet-i Rûm'da sâbık mukâta'a-i hazire nâzır olan Mustafâ Bey bekâyâsı tahsîl için emr-i şerîf vârid olup nâzır-ı mezbûrunre'âyâ ve i'mâl defterlerinde olan bekâyâsı tahsîl olunurken mukâta'a-i mezbûr re'âyâtdan bazı kimesne kâtil-i nüfûs itmekle külli fesâd olmuşlardır diyu bildurdukleri ecilden kâtil olanlar ele gerup şer'le haklarından gelinmesi emr idup buyurdum ki zikr olunan mukâta'a re'âyâsından âdem katl idub fesâd idenler kimler ise ele getirub dahi mukaddemâ ber vech-i şer'le görilub ve on beş yıl murûr itmeyen ahvâllerinde tarâf kâdîsı ile ma'an şer'le kâdîsı muvâcehesinde ta'yîn olunub onun gibi âdem katl idub fesâd ittükleri şer'le sâbit ve zâhir olanlar bâbında emr-i şer'-i kadîm ne ise icrâ idup yerine koyasın asl-ı fesâd kâmet alınub server ve şuhûd-i ziverden hazer idesin

Hüküm 79

Derbedân zâde Mir Ali Çâvûş'a verildi

Fî 16 Receb sene 983

Kara mürsel kâdîsına hüküm ki Kavak İskeleyi'ne gelen İstanbul zâhiresi ale'l- aceli İstanbul'a nakl olunmak fermân olmağın buyurdum ki vusûl buldukda taht-ı kazânızda rençber ve gayriden her kimin gemileri var ise ve hâricden gelmiş mevcûd gemi ne mikdâr bulunur ise fî'l- vâkı' Kavak İskeleyi'nde tereke hizmetinde olan çâvûş a teslîm idub ve andaolan İstanbul zahiresi ale'l- acele gemilere tahmîl idub irsâl ittiresin ve Kavak İskeleyi'ne gelen terekelerin fuzûli olup bîrûnden bir mikdâr evrakı atturub terekeye takdirden hazer irişturmeyesin

Bu dahi

Bir sûreti Kavak İskeleyi'nde olan emîn ve kâtib çâvûşlara yazıla

Hüküm 80

Derikli kâdîsına hüküm ki merhûm babam Sultân Selîm Hân tâbe serâhu evkafından mahmiye-i İstanbul'da olan imâret-i âmirelerine buğdây götürürken müddet-i şitâdur sâir gemiyi karaya atub içinde olan tereke zâyî' olmamak bâbında mu'âvenet eylemek emr idub buyurdum ki mezkûr gemiyi lâzım olan husûslerde gereği gibi mukayyed olub mu'âvenet eyleyub içinde olan tereke zâyî' ve telef olmamak bâbında nüzul-i makdûr eyleyesin husûs-i mezbûrden imhâl ve müsâheleden hazer eyleyesin

Hüküm 81

Tokad beyinin ademisi Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 16 Receb sene 983

Anatoli beylerbeyisine ve Kütahya kâdîsına hüküm ki Dergâh-i Mü'allâma mühürlü defter ve mektûb gönderup teftişi fermân olunan mezbûrun üzerine sübû sumar mevlâ-yi i'lâm ittüğünüz ecilden kâdî askerim tarafından pâye-i seri a'lâya arz olunmağın seyaset olunmasın emr idub buyurdum ki göresin mezkûrun zimmetinde olan mâl-i mîrî ma'kûr olduktan sonra hukûk-i sâmî dahi şer'le sevb bulduktan sonra ashâbına alivirub kendünün dahi hakkında irsâl olunan mevâd muvâcehesinde sâbit olmuş ise mahallinde siyâset idub emrim yerine varduğın yazub bildirsin

Hüküm 82

Mezbûr Ali Çâvûş'a verildi

Depe Ali zâdefî 29 Receb sene 983

Bolu kâdîsına hüküm ki Ulak kâdîsı mektûb gönderub dergah-i âlî çâvûşlarından Pir Ali Çâvûş zahîre ihrâc için emr-i şerîf ile gelub Ulak kazâsının zahiresin ihrâc iderken mukaddemâ zahîre için timârının öşri taleb olundukda emre muhâlefet eylediği arz olunan Hasan Keloğlu Hasan nâm sipâhi ve karındâşı Kara Mustafâ ve Abdî nâm kimesneler emr-i şerîf yoğiken fuzûlî kâdî ve çâvûş ademleri zahîre ihrâc idub gemide ne ekl eylemişlerdur diyü halkdan bazılara ikdâm ile birer mikdâr nesne virdük diyü ikrâr ittürüb bu mekûle fî'le mübâşeret ile muslihûn avn veya haterine sebep olmalıdır diyü bildurduğu ecilden bu bâbda Ali Çâvûş mübâşir ta'yîn olunub buyurdum ki vardukda göresin fî'l- vâkı' mezkûrlar bu vecihle gadr ve fesâda mübâşeret idub emrime âdem-i itâ'atleri mukarrer midur yohsa mübâşirler ahz ve celb ittüğü vâkı' midur hiçbir cânibe himâyet itmeyub sıhhatı ve vukû'ı üzerine yazub arz eyeyesin hilâf-i vâkı' arz eylemekden ve nisbet ve ta'kîbden hazer eyleyesin

Hüküm 83

Siroz Kâdîsına hüküm ki bundan akdem İstanbul zahiresiyçun ol cânibde tereke ihrâcına nice def'a ahkam-i şerîfe gönderilub muhkem tenbîh olmakda hâlâ Karaağacı ve Gölhisar Kara ağaç ve Ara ve Burdur kâdîlarının tereke ihrâcında sandala (?) mukayyed olmayub imhâl ve mesâheleleri olduğu istimâ' olunub ve sen ki kemâl-i ikdâm ve ihtimâmın i'tikâdım olmakda zikr olunan kâdîlardan zahîreyi sen ihrâc itmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr ve tevfik itmeyub zahîre ihrâcına mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-i Mü'âllâm çâvûşlarından Sinân zîde kadruhi ile bi'z- zât taht-ı kazânızda ve zikr olunan kâdîlıklarda terekesi olan eğer ümenâ ve erbâb-i timar vesâir re'âyâ ve berâyâdır zahîre husûsına emr-i sâbıkım mücebince kendülere kifâyet mikdârı alıkonulduktan sonra mâ'adâsı ihrâc idub davarları ile iskelesine indurub hıfz itturesin

Bir sûreti

Uluborlu kâdîsına ki Çadiran ve Avşar kâdîlarının zahiresin ihrâc idesin

Bir sûreti

Sagîr Külfân (?) kâdîsına Elmalu ve Karz-ı şere'den kâdîlarının zahiresi ihrâc idesin

Hüküm 84

Fîl- yevm

Fî 18 Receb sene 983

Tekke beyi Kara hisâr bey kâdîsına hüküm ki Alâdiye Alây beyi olub livâ-i mezbûrde ze'âmete mutasarrıf olan Mehmed Bey timârında ve çifti hâsılinden der an bâr haylı tereksi olduğı istimâ' olunmağı bir gemiye tahmîl idub kendü ile gönderesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrun re'âyâsı zimmetinde ve an bârında olan eğer buğdây ve eğer arpa ve nohud ve böğrölce ve tarı her ne ise bir gemiye tahmîl itdurdub bi'z- zât kendü iyice götürüp İstanbul zahîresiyçun bahâsıyla alınub sarf oluna şöyle ki inâd ve muhâlefet idub emr-i şerîfime mugayir tereke yokdur diyü ta'allul ile yâhûd bi'z- zât götürüb teslim itmeye Firos'a (?) sürûlmek emrim olmuştur ana göre mukayyed olub ol vecihle muhâlefet iderse yazub bilduresin ki Firos'e surule ve siz dahi himâye idersenuz azl ile konulmayub mu'âkıb olursun adalet üzre olasin

Hüküm 85

Hamid beyine hüküm ki Karaağaç kazâsında Dergâh-ı Mü'allâm çâvûşlarından Sinân Çâvûş ulâğlı giderken bir karyeden ânda elinde olub darb itmişler bulunub Firus'e sürûlmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu fead andan Fıkıt karye halkı ise bulub çâvûşun andan alub darb iden kangı ise aldirduklerinden emîn ve iyâliyle Firos'a sürûlûb emrim üzre Firos'a vâsıl olduğına temessük alub bilduresin

Hüküm 86

Kara Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 17 Receb 983

Mehmed Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem tereke husûsında irsâl olunan hükm-i hümâyûnde bulunan yerden deve ve davar tedârik İdub kirâsı mukâta'atından virup götürsesin diyü emr olunmuşdi hâlâ tutulan tavarın kirâsı verilmeyub ve bazı dahi ahz ve celb olunub tavarı ve develeri kiraya tutulub ol ecilden tereke gelmeduğı istima'olunmağın ve sen ki diyânet ve istikâmetini i'timâdum olmağın ol vecihle ahz ve

celb idub ve defterinin devenin kirâsı ve remen ile kimler idüğü teftîş olunub mâ'lûm olmak lâzım olmağın husûs-i mezbûri sana emr idub değir içün akçe iskeleden verilmek bâbında fermân kazâ-i ceribânım sâdır olub Kavak İskeleyi'nde akçe ile adem koşdurur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub ve zahîre mühimmi içün tutulan tavar ve devenin (devamı yok)

Hüküm 87

Bayrakdâr Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 17 Receb sene 983

Aksaray kâdîsı olub müfettiş-i emvâl olan ve Mehmed Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem Konya kâdîsı olar Enâm nice def'a ahkâm-i şerîfe irsâl olunub İstanbul zahîresiçyun tereke irsâl eylesin diyü itmâm olunmuş iken imhâl ittüğü ecilde azl olunub kâdîlığı âhara virilub kâdî varınca husûs-i mezbir size emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emr-i sâbıkım mücebince ümenâ ve ameleden olan mîrî terekeden götürilub kalmış var ise aslâ te'hîr itmeyub Alâsun (?) beylerbeyinin ve beylerin ve çâvûşların ve alây beyi ve zu'emâ ve erbâb-i timâr ve gayrin develerine bu husûsde evvel sâir rençber tâifesi Kavak ve Düvel (?) iskelesine ne mikdâr kötüre gelmişler ise ol mikdâr kirâ ile tahmîl idub yânlarınca (?) kifâyet kadrî sipâhiler ve hisâr erleri koşub kondurub tenbîh eylesin ki yolda ahara satturmayub zâyî' ve telef itmeyeler ve her eminde ne mikdâr tereke irsâl olunur ve tereke husûsına hükm varmazdan evvel narhi ne idüğünü bile i'lâm idub ve gönderilen tereke İstanbul kilesiyle ne mikdâr olduğunun bile yazub bildurub kirâsı anda olan mukâta'ât akçesinden viresin müşârun ileyh enâm on beş yüke akçe vardur kifâyet itmez diyü bildurmuş idi kifâyet ittüğü kadar ol akçeden virup diğer mukâta'âtdan hâsıl olanlardan alınub kirâyâ sarf eylesin şöyleki akçeye zarûretde olurse mekâr beylerin ellerine temessük virub gönderesin ki ne mikdâr tereke götürse ve fermanda ne mikdâr kirâ virilmiş ise temessükde derç oluna ki iskeleden ana göre verile ve yeni terekeden mâ'adâ zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve beyler hâsılada ve çâvûş timârlarından ve muhtakârda bulunan terekeden ashâbına kifâyet kadre alıkonulub mâ'adâsını ashâbı ile ashâbı götürmekde aczizhâr iderse akçesi ve kirâsı vech-i sâbık üzre virup akçe yok ise ne mikdâr tereke ile temessükün mücebince iskeleden bahâsı ve kirâsı verile amma mübaşirine ahz ve celb ittürilmekte ve terekesi ve devesi olanlara sâbit olunub imhâl olunmakdan hazer eylesin bundan evvel

mübâşir olanlar ahz ve celb ittükleri istimâ' olundu ani dahi göresin bu bâbda ahz ve celb idenler ve re'âyâya zûlm ve ta'addî idenler kemâl ise aldıklarında bu mikdâr alıverilub icmalleriyle yazup gönderesin bu husûs sâir zamâna kıyâs olunub büni yazuya götürüb vâfir ve müstevfî zahîre gönderesun

Hüküm 88

Bayrakdâr Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 18 Receb sene 983

Anatoli beylerbeğine hüküm ki bundan akdem vilâyet-i Anatolida zahîre ihrâc için beylere ve kâdîlara ahkâm-i şerîfe irsâl imhâ ve müsâhele olunmağla irsâl olunduğı ecilden i'tâba müstehak olmuşdur diye buyurdum ki vardukda bu husûse mukayyed olub göndermekte imhâl ve kusur ise esâmîleriyle yazub bildiresin ki haklarından geline bi'l- cümle husûs-i mezbûre mukayyed olubyarâr çâvûşlar gönderub tenbil eyleyesin ki eğerve eğer kâdîlar me'mûr oldukları hizmetlerinde muhber olub imhâlden hazer eyleyeler hizmetlerinde ihâl ve celb ve ahzvukû'ı üzre yazub bildirsin hilâf-i vâkı' arz itmekden hazer eyleyişin

Hüküm 89

Anatoli ve Karamân vilâyetinden olan ve kâdîlara hüküm ki bundan akdem ahkâm-i şerîfe irsâl olunub zimmetlerinde olan mîrî tereke atîk ile irsâl olunub beyler ve zu'emâ ve erbâb-i timârdan ve çâvûşlardan ve kamberler tâifesinden der anbâr bulunan terekenin ashâbına kifâyet kadrî alıkonulub mâ'adâsını bahâsın zikr idub mezbûre virup gönderesin diyü emrim olmuş iken bazısına himayet ve bazısından celb ve ahz olunmağla tereke irsâl olunmaduğı ecilden her birinin müstehak i'tâb olmuş bu husûs-i mezbûr mühimmâtdan olduğın buyurdum ki vardukda aslâ te'hîr ve tevkîf itmeyub ve nâiblerinize i'timâd itmeyub bi'z- zât mübâşeret idub anûn gibi anbârda olan terekenin cümlesini gayri ile dahi müretteble andan mâ'adâ beylerden ve çâvûşlardan ve zu'emâ ve erbâb-i timârdan der anbâr ne mikdâr tereke bulunur ki kendüsin kifâyet kadarı alıkonub dahi mâ'adâların emr-i sâbık mücebince eğer beyler ve Alây beyleri ve çâvûşlar ve zu'emâ ve erbâb-i timârın bulunan hakk-ı defâtırleriyle kirâsın dahi mukâta'âtından virup irsâl eyleyesin şöyle mukâta'ât akçesi hâzır bulunmaz ise iskelelerden akçe ile çâvûşlar mezbûr ne mikdâr tereke gönderilub ve kiminin devesi ile irsâl olunub ve sipahiden ve hisâr beratlarından gemiler ile gönderilduğın i'lâm

eyleyesin ki iskeleye geldikde zahirenin akçesi ve develerin kirâsını bazıları virdirile âmma götürdilen zâhire beyi sayıca hisâr eri ve sipâhi ta'yîn idub bile irsâl eyleyesin ki yedinden zâyî' ve telef olmak ihtimâli olmaya şöyle ki terekesi olanlara zahîresi olanlara himâyet olunub veyâ ahz ve celb olunan terekesi irsâl olunmaya ve zahîresi kirâyâ konilmaya sonra gayri zıkr makbûl olmayup anda siyâset ile siyâset olunur biz bu zamân sâir zamana kıyâs itmeyub mühimmâtından bilub ana göre tedârikinde kusûr itmeyub aslâ kimesneye himâyet itmeyub itmâm-i maslahat eylemeyesin iskelelerde olan çâvûşlar gelen terekenin bahâsını ve kirâsını virmezler ise mukırren şikâyet iderler ise emiri dahi arz eyleyesin ki haklarından geline ve bulunan buğdây deluceli olub zehâyiri ve nohud bulunur ise ber vechile ta'lil itmeyub irsâl eyleyesin

Bir sûreti

Der-i devlet ademeine yazıldı

Bir sûreti Yahyâ Çâvûş'a verildi

Hüküm 90

Yevm fî 19 Receb sene 983

Burusalı oğlu Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 18 Receb sene 983

Tirhala beyine ve kâdîlarına hâlâ mahrûse-i İstanbul'da tereke şiddet-i ihtiyâcı olmağın buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub livâ-i mezburde vâkı' olan zu'emâ ve erbâb-i timârdan ve der an bâr itmiş muhtekirlerden ve sancâk sâkifdârından ve ademlerinden ve kâdî ademlerinden ve bi'l- cümle her kimde tereke bulunur ise kendülere yemek ve zirâ'at itmeği kifâyet mikdârı alıkonulub mâ'adâsın defter idub emr-i şerîfim ile zahîre için zirâ'at ve rençber gemilerin tahmîl itturub eyice yarâr ve mu'temedun aleyh hisâr erleri koyub ale'l- tevâli mahrûse-i mezbûreye göndermekten hâlî olmayasın tereke husûsı hemm-i umûrdendur sâire kıyâs idub vâfir ve müstevfî zahire ihrâcında ziyâde ihtimâm ve küffara tereke verilmekden hazer idesin ve sen ki sancâk beyisin sende dahi tereke bulunurise kendüne kifâyet mikdârını alıkoyub eğer sende ve eğer âdemlerinde bulunan terekeyi irsâl itmekde ta'allil itmekde gereği gibi hazer eyleyesin

Bu dahi

Bir sûreti Ağrıboz beyine ve kâdîlarına

Hüküm 91

Çâvûş oğlu Hafid'e verildi

Fî't-târîhi'l- mezbûr

Socak (?) beyine hüküm ki hâlâ küffâr-i delâlet asâr donanmâsından otuz ziyâde kadirga ayrilub fesâd itmek kasdıyla Girye bogazından beru geçüp müslümân sûretinde ve libâsında gezüp elan bir mahalle zarar kasdında olduklarında imaretlerden elebaşı dilinden temâm mâ'lûm olmağın husûs-i mezbûr Rodos beyine tenbîh olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda biran ve bir saat tevkîf itmeyub ale'l-acele gemilerinle Rodos beyi yanına varub Midillu ve Sakız beylerbeğiyle ma'an cem' olunub vech ve münâsib olan mahallerden dorup ve bu husûs yalılar ahâlîsine şâyi' ve gaflet üzre olmamalarında tenbîh idub ve siz dahi lâzım olan yerlerde gözcüler koyub küffâr gemilerinden ve hilelerinden gaflet üzre olmayub cem'iyetiniz bozmayasın ammâ şöyle ki küffâr gemileri perâkende oldukları temâm mâ'lûmunuz ola gemiler Gözele bi'z-zât uğrayub rüzgâr muhâlîfi ile limânlarda kalan zehâyir gemilerinde çakır ve gemiler kürk anbârında tereke ile doldurub muhkem kalafâtlanub dahi dori ve mahrûse-i İstanbul'a götürösin amma kemâl-i basiret üzre olub küffâr-i bed kirdâr hîlesinden gaflet itmeyesin

Bu dahi

Bir sûreti Midillu beyine

Bu dahi

Terköz beyine Sakız beyine

Hüküm 92

Ergıboz beyine hüküm ki küffâr-i delâlet âsâr donanmâsından otuz pare kadirga ayrilub fesâd itmek kasdıyla Girye boğazdan beru içeru geçüp müslümân ve libâsında ve suretinde gezüb gelen zarar kasdında olunduklarında imaretlerinden elebaşı dillerinden temâm mâ'lûm olmuşdur husûs-i mezbûr Rodos ve Sakacı ve Midillu ve Sakız beylerine dahi i'lâm olunub amel üzre olmamak tenbîh olmuşdur buyurdum ki

vusûl buldukda fî'l- vâkı' sen dahi bu husûsı yalılarda olan kılîğ ve karye ahâlîlerine tenbîh ve i'lân idub ve gaflet üzre olmayanlar diyü tenbîh idub gedik dahi gaflet üzre olmayub kemâl-i basiret ve intibâh üzre olub hıfz ve hirâseti uhdene lâzım olan yerlerin hıfz ve hirâsetinde dakîka fevt eyleyesin

Bu dahi

Bir sûreti

Hüküm 93

Bu dahi

İlbasan Avlonya (ve) Ohri ve Delvina beylerine hüküm ki bundan akdem size hüküm-i şerîfim gönderilub evvel baharda Donânma-yi Hümâyûnum mühimmi için altmış bin mikdârı beyler lâzım olub taht-i livanızdan tedârîki fermân olmuş idi hâlâ senki İlbasan sancağı beyisi Dergâh-i Mü'âllâma mektûb gönderdub İlbasan sancağında olan terekeden kaç kiletahsîl olunmak kâbil olduğu tahsîs olmak üzre olub ve Ohri sancağı kal'a-i Dirace karîb olub livâ-i mezbûr beyinin sâhibleri olan Muş nâhiyesinde üç bin kile buğdây tahsîli kabûl olub emr olunduğı üzre altmış bin kantar gemiler lâzım olurse her sancağda yigirmişer bin kantar dimeşk (?) lâzım olub ve İlbasan sancağından ne mikdâr tahsîl olunmak mümkün olduğu henûz mâ'lûm olmayub görilub arz olunmak üzre olduğu bildurmuşsin imdi buyurdum ki vusûl buldukda aslâ tevkîf itmeyub perâkende bahâya çıkmadan birbiriniz taht-i livânızda olan tereke sâhiblerinin tahmilleri ve kendülere kifâyet mikdârı ma'iyetleri için alıkonulub andan mâ'adâ mecad olan tereke-i sahiblerinden narh-i cârî üzre alub der anbâr idub ve mühürleyub bir birinizin livâsında ne mikdâr tereke hâzır olub der anbâr olunduğı yazup bilduresin bu husûs mühimmâtandur imhâlden hazer eyleyesin

Hüküm 94

Çâvûş oğlu Hızır'a verildi

Rodos beyine hüküm ki bundan akdem küffâr-i hâksârın cem'i olduğu haberi alınub ne mahalle düşecekleri mâ'lûm olmamış idi hâlâ otuz pare gemileri Girye'den beru geçtükleri istimâ' olundu galiba donanmasından ayrilub fesâd kaskına belki zarar niyetine ol tarafda gelmişlerdir ve Firos beylerbeyi dahi mektûb gönderub sekiz hâne taraflarına Malta gemileri gelub ordû gönderduklerinde gazal-i islâm üzerlerine varub

hayâl baş gösterenleri bildirdi idi mezkûrden kefare yâlılardan müslümân sûretinde âdem alub ve gâret ve hisâret üzre oldukları i'lâm olunmağın Sakız ve Midillu ve Kacak beyleri dahi iyâlleri senin yanına varub ve Südde-i Sa'âdetinde irsâl olunan kadırgalar ve senin yanında olan gemiler cümle cem' olub küffârın gemilerinden haber almak emr idub bu bâbda müşârun ileyhim beylere dahi ahkâm-i şerîfe irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda emrim mûcebince müşârun ileyhim beyler ve Südde-i Sa'âdetünden irsâl olunub muhâfazada olan gemileri seninle dahicem' idub dahi küffârın emvâlinden haber almağa say' ve ihtimâm idub temâm kafir kadırgaları perâkende ve bertaraf olduğunda haber almadan cem' iyetiniz dağılmayub küffârın gemileri perâkende olub zarar ihtimâli def' olunduktan sonra size yanında olan gemiler ile kemâkân me'mûr olduğın hizmet üzre olub ve müşârun ileyhim beyler ve muhâfazada olan kadırgalar yâlılara uğrayub bulundukalı terekeden anbârlarında doldurdub ve muhkem kalafâtlanub her gemiye ne mikdâr buğdây verilub ve re'islerinin ismi ne idüğü yazup arz idub ve birbirine tenbîh ve te'kîd eylediğini rüzgâr muhâlefeti ile limânda buldukları tereke gemilerine binup boğaza gidup hizmetde dakîka fevt etmeyesin bi'l- cümle bu hususlardan ihtimâm üzre olub küffârın ahvâl ve etvârından ve fikr-i fâsid ve hayâlkârlarından evkâre cümle haber alub ana göre tedâriklerini görüp kefare-i fecerenin nekr ve hilesinden gaflet üzre olmayub gemilere ve yalılarda ve nevâhi ve kurâya mezkûrlardan zararunuz irişmekden hazer eylesin

Hüküm 95

Yevm fî 30 Receb sene 983

Manisa kâdîsına hüküm ki ve tereke için gönderilen Hasan Çâvûş bundan akdem hükmi-i şerîfim götürdülub İstanbul zahîresiçyun vâfir ve müstevfî zahîre tedârik idub ve tereke eğer zu'emâ ve erbâb-i timâr ve gayridir her kimde bulunurse kendülere kifâyet mikdârı alıkonulub bâkîsi ihrâc eyleyub gönderesin diyü tenbîh ve te'kîd olunmuşdi evvel emirde emr-i şerîfim olub zahîre husûsı mühimmâtdan olmağın buyurdum ki vusûl bulduk da aslâ te'hîr ve tevkîf itmeyub bi'z- zat mukayyed olub fermân-i şerîf-i sâbık mûcebince bulunan yerden tedârik idub vâfir müstevfî zahîre tedârik eylesin ve bulunan yerden alef ve dari ve nohud dahi ihrâc idub bile gönderesin ve murûrinden ne mikdâr tereke gönderilurse defter idub yazup bilduresin zahîre husûsı mühimmâtdandır imhâ ve müsâheleden hazer idub sonra özrûn kabûl olmaz kâdîlığın olmağla koyulmaz

ve mu‘âteb ve mu‘âkkeb olursin ana göre mukayyed olasin ve tereke indurub ve tekrâr teslîm olunurse basiret ile yazub arz eyleyesin

Hüküm 96

Balıkçı Sinân Çâvûş'a verildi

Fî 18 Receb sene 983

Kara hisâr za‘îmi olan Ahmed'e hüküm ki Çalak ağaç kâdîsı mektûb gönderub zahîre bâbında senin imhâl-i fesâdınla idüğün bildurub imdi zahîre husûsi mühimmâtından iken sende nedir ki imhâl ve müsâhele eyleyenbu bâbda re‘âyânın alınmağla konulmayub sonra gelmek mukarrerdur buyurdum ki aslâ tevkîf itmeyub kendü ze‘âmetinde hâsıl olan terekeyi yıkub alub dahi Bekri (?) İskelesi'ne indurub kendin bi'z- zât gemi ile İstanbul'a götürüb teslîm eyleyub narh-i rûz-i üzre akçesin alasin şöyleki bu def‘a dahi imhâl eyleyesin ze‘âmetin âhari virdükten sonra aslâ mecâl virilmeyub sonra gelmek mukarrer bilup imhâde hazer eyleyesin râyet oğlunun terekesinden dahi bile götüresin eğer senin terekendir ve eğer râyet oğlunun terekesidir ne mikdâr alub götüresin Siroz kâdîsından temessük olub bile götüresin ki ana göre alına

Hüküm 97

Sûfî İsmâîl Çâvûş'a verildi

Fî 18 Receb

Koyun sürmek hizmetine ta‘yîn olunan Bali Çâvûş'a hükûmet-i şer‘îye konağında ki koyun muhâfazasına ta‘yîn olunan müslim taifesinden iki ay mikdârı zamân dahi hizmet-i mezbûrede olmayanların emr idub buyurdum ki İstanbul zahîresiyçün Eflâk ve Boğdan vesâir ol câniblerden gelecek koyular bi't- temâm gelince tâife-i mezbûre icâzet vermeyub iki ay mikdârı zamân dahi istihdam eyleyub mühkem tenbîh ve te’kîd eyleyesin ki mahrûse-i mezbûre zahiresi için gelecek koyunları evkâre görüp gönderub etrâfa perâkende itmeyeler ve sen dahi gelen koyunları birer ikişer kalem-i mezbûre birer kile İstanbul'a gönderesin

Hüküm 98

Mezbûr Baş Çâvûş'a verildi

Fî 18 Receb sene 983

Temur hisâr kâdîsına hüküm ki hâlâ Manastır kasabasında Yoğurtçi oğlu dimekle ma'rûf kimesen şiddet ve şekâvet üzre olub vezîr-i a'zâm edâma'llâhu te'âlâ iclâlehu re'âyâsından Niko nâm zimmîyi katl idub ve bu da meclis-i şer'e ihzâr idub zevcesi müdde'îye oldukda Hâcî Bekir müderrisi Mehem ve Yahyâ kâdî müderrisi Mehmed ve İshak Çelebî müderrisi Mustafâve mülâzim Receb ve Hâfız zâde Ahmed ve Sâğ zâde Mehmed ve Gâzî ve Pîrî Çelebî nâm kimesneler medhâli yoğ iken bu kere mu'âvenet için muhakemeye varub kâdî dahi rüşvet ekl itmekle kendüsi eyuligine şehâdet idub emîn-i kal'a ta'yîn olub ve bundan mâ'adâ kâdînın gayr-i zûlm ve ta'addîde olduğu ecilden azl olunub Manastır kazâsı sana inâyet olub husûs-i mezbûr ve kâdînın ahvâli ile umûmen teftîş olmak emr idub bu bâbda Dergâh-i Mu'âllâm çâvûşlarından (...) bey zîde kadruhu mübâşir ta'yîn olunub buyurdum ki maktûl-i mezbûrun vârisleri ile mezkûr Begozi oğlun ihzâr idub husûs-i mezbûr bundan akdem bir def'a şer'le fasl olmayub ve on beş yıl geçmiş değil ise hakk üzre teftîş idub göresin kaziye arz olundığı üzre olub mezkûri mesfûr katl ittüğü şer'le sâbit olursa bu bâbda şer'le lâzım geleni icrâ idub yerine koyub kadi bey mezkûre mu'âvenet idub rüşvet ekl ittüğü ve andan mâ'adâ ehl-i fesâd-i emânet ittüğü ve müslümânlardan hilâf-i şer'î ve kânûn olduğu sâbit olurse sübut bulan hukûkî ashâbına bi kusûralı verilub ne mekûle hukuk sâbit olub birkaç kimesnenin hakkî alıverildükde ve fâsidin ve mezkûrun müderrislerin ve tahrîr olunan kimesnelerin ahvâlların ve şirret-i şekâvetlerinde künhi ve hakikati ile yazub bilduresin bu bâbda hâk üzre olub kimesneye hilâf-i şer'î kayyum iş olmakdan ve hilâf-i vâkı' kaziye arz olunub fesâd himâyet olmakdan hazer eylesin ve müderrisler vesâirlerinde koyun medhalleri olmadığı husûsler için mahkemeye gelub kimi şâhid ve kimi müzekki olmağla bâ'is nedurvâkı' ise şekâvette olmayub müsâlaha karışub nâ hâk bir şâhid ve müzekkî olan müdde'îleri vukû'î üzre arz eylesin ki medreseleri âhara virile

Hüküm 99

Mezbûr Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

İznikmid kâdîsına ve Tersâne Emînine hâlâ Dergâh-i Mü'âllâm çâvûşlarından Ahmed Çâvûş mübâşeretiyile cem' olunan kerestenin bir mikdârını gelüb mâ'adâ anda kalan kereste der mahzen idub hıfz ittüğü emr idub buyurdum ki vardukda cem' olunan keresteden mâ'adâ ayrı bâkî kalan keresteyi hıfz idub müşârun ileyh çâvûşum vardukda ne mikdârlarına hıfz olunduğında mufasssalan defter idub müşârun ileyh çâvûş ile Südde-i Sa'âdetüme irsâl idesin

Hüküm 100

Defterin sûreti ile Ahmed Kethüdâya verildi

Fî 30 Receb sene 983

Rûm beylerbeyine hüküm ki bundan akdem Halefu'd-dâd (?) seferi vâkı' oldukda senin beylerbeyliğinden senin gitmen emr olunan sancakların sipâhilerinden bazı varmayub imhâl itmekle timârları alımak emrim olub amma bazı sipâhiler Südde-i Sa'âdetümde bulunub Sakız muhafazasına irsâl olunub ve bazı Naçî (?) Sinân Re'is ile adalar muhafazasında olub ve bazı abâdilerin kal'asında hizmet olmağın abâdların timârı mukarrer olub mâ'adâsinin almak fermân olub mezkûrlerin yoklama defterinin sûretisana irsâl olundı buyurdum ki vusûl bulduk da gönderilen defterden mevcûd olanların timârına mu'âriz olmayub mâ'adâ yoklamada mevcud olmayub ve emr ile kalmayanların dirliklerin viresin

Hüküm 101

Mora beyine ve Kazne kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın mektûb gönderup Ortanca nâm karye sâkinlerinden Mehmed bin Kara Kemâl nâm sipâhi Rukye(?) nehrinde küffâra tereke sattuğundan gayri şirret ve şekâvetle ma'rûf hırsuz ve bağıdur ve şer'-i şerîfedimek için âdem gönderildikde şer'-i şerîfe itâ'at ittüğün bildurmuş buyurdum ki mezkuri ihzâr idup teftiş eyleyub göresin kaziye arz olunduğı üzre ise hasb idub üzerine sübut olan mevâdı sicil idub arz eyleyesin

Hüküm 102

Defter sureti ile divânda Mataracıya verildi

Ahur kethüdâsına ulaşturmak için

Bursa kâdîsına hüküm ki mahrûse-i Bursa'da bazı bâğçe için icâreleri mîrî ahurhâne olduğu i'lâm olunmağın zikr olunan bâğçeler alına gelen icâreleri ile ahur kethüdâsı cânibinden yazılıb defter olunub hükm-i hümayûnumle sana irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda gönderilen deftere nazar eyleyub dahi zikr olunan bâğçelerin icâreleri ahur cânibine alınmağa bâ'is nedir ne tarîkla alunur kadimden mîrî çâyırdan emrâzi olmuşlardır yohsa ahur hareminden olub sonra satılıb bâğçeler olub dahi öşr mukâbelesinde mi verilir asıl nedir ve vilâyete müceddeden tahrir olundukda vilâyet kâtibi hâssa-i hümayûne mi yazmışdur yohsa timâri kayd eylemişdur nicedur tafsil ile mâ'lûm idersun vukû' üzre mufasssal yazup arz eyleyesin

Hüküm 103

Fî'l- yevm

Fî 31 Receb sene 983

Hızır Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Aydın ve Menteşe beylerbeyine ve kâdîlarına hüküm ki İstanbul zahîresiyçun taht-ı hükûmetinizden ihrâc ve iskeleleri indurilmek fermânım olmağın tereke henûz iskeleleri indurilmedüğünden envâ' i'tâbe müstehak olmuş buyurdum ki vusûl buldukda aslâ tevkiף itmeyub emr-i sâbık üzre taht-ı hükûmetinizden ihrâcı fermân olunan buğdây ve arpayı ale'l- acele ihrâc idub mahall-i me'mûre irsâl idub tereke kabzına me'mûr olan çâvûşlara teslîm idub ve her kazâdan ne mikdâr nesne ihrâc olunub çâvûşlara teslîm olunduğı çâvûşlardan temessük alub Dergâh-i Mü'âllâma göteresin ki tereke çâvûşlarından ana göre taleb oluna bi'l- cümle tereke ihrâcında ihtimâm idub dakika fevt itmeyesun ki bu bâbda ihmâli zâhir olanların haklarından gelinmek mukarrerdur ana göre ihtimâm idesin

Hüküm 104

Bu dahi

Seydi Ahmed Çâvûş'a hüküm ki sana defa'âtle ahkâm-i şerîfe gönderilub nezaretine müte'allik olan mîrî terekeyi ale'l- acele ihrâc ve iskelelere îsâl idesiz iyü tenbîh olunmuş iken senin tarafından henûz zahire gelmemekte i'tâbe müstehak olmuşsudur buyurdum ki vusûl buldukda aslâ tevkîf itmeyub henûz emr olunan zehâyiri ihrâc ve bi't- temâm mahalline îsâl İttik ise ale'l- acele evâmir-i sâbika mücebince me'mûr olduğın terekeyi ihrâc ve mahall-i me'mûre irsâl ve îsâlinde ihmâlin zuhûr iderse özr ve bahânen makbûl olmaz bilmiş olasın

Hüküm 105

Bu dahi

Hüseyin Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem Tâhir Çâvûş nezaretine müte'allik mîrî terekeyi gönderesin diyü emrim olub imhâl ittüğü ecilden ref olunub ol hizmet sana emr olunmuş idi evvel emrim kemâ kân mukarrer olub buyurdum ki emr-i sâbık mücebince ümenâ ve amâl satulan terekeyi ayni ile gönderub andan mâ'adâ beyler ve zu'emâ ve erbâb-i timârın ve gayride bulunani kendüye kifâyet kadarı alukonulub mâ'adâsı emr-i şerîfim mücebince gönderesiz arpa ve darı ve alefve böğölce ve galriyi dahi bulunur ise gönderesin amma gönderdilen geminin içine yarar sipâhi ve hisâr erinden koyup gönderesin

Hüküm 106

Burusalu oğlu Hasan Çâvûş'a verildi

Orduli Ali Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem İstanbul zahîresiyçun sana nice def'a ahkâm-i şerîfe gönderilub ol husûs-i mühimmâtdan olub bu hânda külli ihtiyâc olmağın buyurdum ki fermân-i sâbık mücebince tereke hususine ukayyed olub emrim mucebince mu'accelen ihrâc idub irsâl eyleyesin imhâlden hazer eyleyesin

Hüküm 107

Matbah Emîni verildi

Fî 19 Receb sene 983

Ankara kadısına ve dergâh-i âlî çâvûşlarından Süleymân ve Ahmed Çâvûş'a hüküm ki Südde-i Sa'âdetüme mektûb gönderub mîrî furûn mühimmi için iltimâsı emr olunan terekenin on bin beş yüz on üç kile buğdây alınub akçesin ve kirâsı virilub Kavak İskeleyi'nde ihzâr olunduğı i'lâm eylemişler imdi zikr olunan mîrî terekei matbah-ı âmirem huddâmından irsâl olunan tesmiye teslim eyleyub Südde-i Sa'âdetüme irsâl olunmak emr idub buyurdum ki vardukda zikr olunan on bin beş yüz on üç kile mîrî terekei mezbûrlere teslim eyleyin ki anlar dahi değirmene tevzî' eyleyub un ittürüb ale'l- acele Süddei-i Sa'âdetüme götüre

Hüküm 108

Memiş Ağâ'ya verildi

İznikmid kâdisına ve Dergâh-i Mü'allâm çâvûşlarından Ukâs ve Mustafâ Çâvûş' a hüküm ki emr-i şerifim mücebince iskeleye gönderilen buğdaydan İstanbul meclisi tezkiresiyle virân ol cânibde ellerinde olan tezkireleri mücebince buğdây verilmeyin emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr eylemeyub meclis tezkiresiyle virân ol cânibde ellerinde olan mühürlü tezkireleri mücebince buğdây verun ki değirmen eyleyub un eyleyub İstanbul'a götüreler husûs-i mezbûr mühimmâtdandur ihmal eylemeyesin

Hüküm 109

Emre Çâvûş'a verildi Fî 18 Receb sene 983

Zağra-i atîk ve Zağra-i cedîd ve akçe mirâyılık kâdîlarına hüküm ki hâlâ sen ki Zağra-i atîk kâdisısın mektûb gönderub nefsi-i Zağra'da Hâcî İbrâhîm nâm kimesne dükkânım içleri bazı kimesnenin zahmeti (?) var idi diyü takrîr ittükde üzerine varilub görüldükde fî'l- vâkı' dükkânın kilidleri bozulmuş dâmlarında altı kıta kise bulunub evkâfî mütevellilerinin olmağın kâdîlarına teslim olunub lakin zimmetlerinde olmayan müceddeden furûnda olan üç bin siske altun sirkat olunub bazı gümüş odası mevcûd olubanlar alınmayub bir setân bekçileri olan Hâcî Hasan ve Suden (?) dede ihzâr olunub suâl olundukda her gece Bazâristân içinde yaturduk bir gece kilidçi olan Mushiddîn kapûyi açamayub taşrada yatup mukaddemâ dahi müteveli-i mezkûr açamayub

taşradan yatdık diyü cevâb virüp kilid çitten suâl olundukda fi'l- vâkı' birkaç def'a taşrada kalmışdur diyu mukîr olduğu bildurmuşsin imdi husûs-i mezbûr görölub ehl-i fesâdlar bulunmayı emr idub bu bâbda dergâh-i ali çâvûşlarından Uzun Çâvûş zîde kadruhu mübâşir ta'yîn olunub buyurdum ki hükmm-i şerîfim vardukda cümleiniz yerine gelubbu bâbda fesâd ve şerir olanları meclis-i şer'e ihzâr idub inat idenleri kefillerine ve yatak ve duraklarında bi'l- cümle bulduresin lâzım olunları teklif idub buldurub getürdub mükeddemâ bir def'aşer'le kabz olunmayan da'vâyı dahi zimmet ve alınmağla evkâra cümle teftîş idub göresin ol vecihle dükkân içün fesâd iden kimler ise çün geturup dahi şer'le üzerlerine sâbit ve zâhir olundukda sipâhi ise habs idub arz eylesin olmayanlar yanında emr-i şer'î-i kadîm ne ise icrâ idub yerine koyasın diğer kimi arza muhtâc olur ise yazup bilduresin ammâ hîn-i teftîşde hâkk-ı mürâssaha tâbi' olub bî günâh olanlara mücerred celb ve takrîriyçün dahl olmakdan ve ehl-i fesâd himâyet olunub halâs olmakdan hazer eylesin

Hüküm 110

Yevmu'r- râbi'

Fî 23 Receb sene 983

Uğurlu Kethüdâ verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Van beylerbeyliğinde vâkı' olan sokak beylerine ve kâdîlara hüküm ki hâlâ Hakkarı beyi zîde dâme uluvvuhu mektûb gönderub kendü aşîretinden Şâhkuli Yılan(?) ve oğulları Alâddîn ve Koç ve Hasan Ali ve Gâzî ve Dâve Kere (?) oğulları Mehmed ve Saf Ali ve Şâh Leh ve Bahâeddînoğulları Zehrâb ve Seyfeddînnâm kimesneler cem'- itevâbi' ve bazı eşkıyalarıyla müşârun ileyhe isyân idubotuz neferden ziyâde ademlerin katl idub ve nice müslümânların esbâb ve emvâllerin gâretve hasâret idub dâim fesâd ve şenâ'et üzre oldukların bildurduğu ecilden mezbûrlar ele getirilub korunubile Van beylerbeyine gönderilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda her biriniz mukayyed olub zikr olunan eşkıyâyı dâyim habs ve tetbi' itturub merkûmunların taht-ı hükûmetinizde zuhûr iderler ise hüsn-i tedbir ve tedâbirinle ele götürüp kayd ve bend ile berâber adamlar koşub Van beylerbeyine îsâl idub ve bile koşub gönderdüğün adamlara mühkem tenbîh ve te'kîd eylesiz nizâmu'l-âlem yolda ve izden kaçırmayalar bi'l- cümle mezbûrların ittükleri fesâd ve şenâ'etleri mukâbelesinde cezâ ve sezâları

verilmek ve memleket ve vilâyetden fesadetleri def' ve refi' olunmak için ele gelmeleri lâzımdur ihmâl itmeyub bi'z- zât mukayyed olub mezbûrleri beher hâl ele getürüp müşârun ileyhe irsâl ile say' ve ikdâm eylesesin şöyle ki mezbûrden birini taht-ı hükûmetinde dâhil olduktan sonra âdem-i takyîdunuz ile haber alub ecrin gayib idenler veyâhûd sırra vâkıfolub himâyet idub ele getürmeyesiz öZRünüz makbûl olmayub envâ'-ı i'tâbe müstehak olmanız mukarrerdur ana göre mukayyed olasız bu husûsde Hakkarı beyine dahi icmâlen bir hükm yazılub müşârun ileyhe verilmiştir

Hüküm 111

Hamza Çâvûş'a verildi

Fî 14 Receb

Demurci ve Gördos kâdîlarına hüküm ki taht-ı kazânuzda bazı kimesneler ticâret üzre olub bey' ve şirâ eyleyub ellerine giren akçenin küffâre virup san'atları budur diyü istimâ' olundı buyurdum ki mezbûrlerin ahvâllerin sirren ve aleniyet teftîş ve mahsus eyleyub ele götürdi dahi mezbûrleri alâtve esbâların ile biledur Dergâh-ı Mu'âllâma gönderesin husûs-i mezbûr mahall-i ihtimâmdur gereği gibi mukayyed olub ehl-i fesâd ve şenâ'et ele getürmek bâbında dakika fevt etmeyesin ihmâl ve mesâhileden hazer eylesesin bu bahar ile kendü hâlinde olan kimesnelere dâhil olmakdan ve ahz ve celb olunmakdan dahi ictinâb eylesesin

Hüküm 112

Hassâ-i sa'âdete gönderildi

Fî 25 Receb sene 983

Manastır kâdîsına hüküm ki vezîr-i a'zâm edemâ'llâhu te'âlâ iclâlehunun hâslarda zabt iden voyvodalardan Manastır voyvodası Mehmed fevt oldukda müşârun ileyhin hâsıllarından zimmetinde 980 senesinde 73790 akçe ve seksen bir senesinde 35013 akçe ki cem'i 3023931 akçe olur lâzım gelen ücreti var iken karındâşı Mustafâ Çâvûş benim karındaşımmın deyni yokdur diyu şirrete sâlik olub muvâsete tâbi' birkaç şerirleri yanına cem' idub ve kâdî-i sâbika rüşvet virmekle hâssı dahi hakkî kem idub mezbûr Mustafâ Çâvûş ile müttefik ve müttehad olub cümle nukûd ve esbâb ve sâir muhâlefâtı merkûme Mustafâ Çâvûş kabz idub mûmâ iley tarafından zikr olunan akçe taleb olundukda edâsında hilâf-i şer'-i şerîfe ta'allul ve nizâ' eyleduği i'lâm olundı imdi

tahti'ş-şer'i'l- şerîf deyn-i vereseden mukaddem midur buyurdum ki Bekir Çâvûş vardukda mezbûr Mustafâ Çâvûş müşârun ileyhi vekîli olup hâlâ voyvoda olan Ca'fer ile vesâir vârisleriyle meclis-i şer'e ihzar idub hâk üzre yerlu yerinden teftif ve tefahhus idub göresin müteveffâ-yi mezbûrun cümle nukûd ve esbâbı ve dahi kabz olunmamış muhâlefâtı var ise takyîd ve tathîr harir itturub dâhilinde mûmâ ileyhin hâsılları mahsûlinden müteveffâ-yi mezbûrun zimmetinde ne mikdâr akçe zuhûr iderse müktezâ-yi şer'-i kayyum üzre hükm idub vekîl-i şer'isi olan mezkûr voyvodaya bi kusur alıverdikten sonra muhâlefâtıdan bâkî kalanı beyne'l- verese şer'le taksîm idub hilâf-i şer'-i şerîfe kimesne iş itturmeyesin bu bâbda temâm hakk-ı sarihe tâbî' olup tezvîr ve teblisden ve şuhûd-i ziverden hazer idub kaziyeden medhâl olmayanı dâhil ittürmeyub eslemeyub inâd ve muhâlefet ideni yazub bilduresin

Hüküm 113

Bu dahi

Dergâh-i mü'allâm Çâvûşlarından

Mustafâ Çâvûş'a hüküm ki vezîr-i a'zâm Mehmed Paşâ edemâ'llâhu te'âlâ iclâlehu anın hâsıllarından zât iden voyvodalarından olup karındâşın olan Mehmed voyvoda fevt oldukda müşârun ileyhin hâsılları mahsûlinden zimmetinde hayli bâkî kalub lâzım gelen ücreti iken sendecümle nukûd ve esbâbın kabz idub edâsından ta'allul eylediği i'lâm olunmağın bu husûs müktezâ-yi şer'-i kadîm üzre görülmek için Manastır kâdîsına emr-i hümâyûnum gönderilmişdur buyurdum ki te'hîr itmeyub Manastır'a varub sen ki husûs-i mezbûr şer'le görüle ve mezbûrun nukûd ve esbabından vesâir muhâlefâtından her ne kabz eylemiş isen ketm itmeyub zuhûre getirup mûmâ ileyhe olan deyni bi kusûr edâ olunduktan sonra mâ'adâsı şer'le verese yanında teslîm oluna

Hüküm 114

Çukadâr Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 29 Receb sene 983

Sultân Öni beye ve kâdîsına hüküm ki hâlâ İstanbul zahiresiyçun Karaman'dan gelen kimi yüklü develeri ve bir deve zahîre tahmîl için giden develeri bazı kimesneler yoldan alub mâni' olup ta'addî ittükleri istimâ' olundu imdi İstanbul'a aded zahireye

ziyâde muzâyaka olub husûs-i eyyâm-i şitâ irmekle yollarda su'ûbet olub tereke killet üzre gelürken ol vecihle develeri yoldan alub mâni' olmanın aslı nedir kimler ise isim ve resimleri ile yazub Südde-i Sa'âdetüme arz itmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr ve tevfiik itmeyub bu husûse dikkat ve ihtimâm ile teftîş ve tefahhus idub göresin zahîre ile gelen yüklü develerive bir deve kendü develeri yolunda olub zahîrenin gelmesine mâni' olub rençber tâifesine ta'addî idenler kimler ise isim ve resimleri ile yazub Südde-i Sa'âdetüme arz eylesesin ki haklarından gelinub min ba'd bir ferdin zahîreye ol vecihle mâni' olunmağa bunu zehresi (?) olmaya

Hüküm 115

Bu dahi

Tekeoğlu Hüseyin Çâvûş'a hüküm ki hâlîya İstanbul zahiresiyle Karaman'dangelen yüklü develeri ve bir deve zahireye giden develeri bazı kimesneler alub mâni' olduğu istimâ' olunmağın kimler ise isim ve resimleri ile Südde-i Sa'âdetüme arz eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr ve tevkîf itmeyub kendü onunla sultân üveği ve Eskişehir sancaklarına varub ol vecihle Karaman'dan zahîre ile gelen yüklü devirleri yolundan alub mâni' olub rençber tâifesine ta'addî idenler kimlerdir teftîş ve tefahhus idub kimler ise isim ve resimleri ile yazub Südde-i Sa'âdetüme arz eylesesin

Hüküm 116

Bali Çâvûş'un ademine verilde Fî 23 Receb sene 983

Karaman beylerbeyine Konya ve Turgud kâdîlarına hüküm ki Çörek Kavaca dimekle meşrûh mültezem emini fesâd olmağın gıybet itmeğın hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm çâvûşlarından Bali Çâvûş zîde kadruhi ele getürdüğü istimâ' olunmağın çâvûş-i mezbûr mübâşeretıyla mezkûrun zimmetinde olan mâl-i mîrî alınub ve hukuk-i nâsın teftîş olunması emr idub buyurdum ki mezbûri geturup meclis-i şer'-i şerîfde da'vâyı hâk idenler ile beraber eyleyub zamân mubâşeretinden zimmetinde ne mikdâr mâl-i mîrî zuhûr iderse bi küsuralub saklayasun ve sanduk başından bir def'a şer'le kabzolmayub on beş yıl murûr itmeyen sandukları hâk üzre gereği gibi teftîş ve tefahuss idub göresin tahtu'l- mer'î üzerinde ne mikdâr nesne zâhir olurse ashâb-ı hukûka şer'le hakları alıverildukden sonra mıkâyâs-i şer'î üzre hakkından gelesin ve ne mikdâr mâl-i mîrî

tahsîl olunur ve hilâf-i nâsda ne mikdâr mevâd zâhir olub ve bu vechile hakkından geldüğün bilduresin

Hüküm 117

Mezbûr Abdullâh'a verildi

Fî 25 Receb

İznikmid'de zahîre hizmetinde olan Uveyz Çâvûş ve Mustafâ Çâvûş'a hüküm ki mukaddemâ İznikmid'de zahîre husûsi için Mehmed Çâvûş'i istihdâmdan olan kâtib Abdülkerim Hâlid dahi yanınızda istihdâm olunmak lâzım ise istihdâm olunub değil ise mezbûr Abdülkerim Bey' kendi kabz eylediği tereke ölçülüb teslîm olmayı emr idub buyurdum ki te'hîr itmeyub mukaddemâ kendünün kabz eylediği der an bâr tereke ne mikdâr ise ölçdürüp alub kabz eyleyesiz ve elân kendi kifâyet hizmeti için yanınızda olmak lâzım ise alıkonub istihdâm ile ve ne mikdâr tereke teslîm eyledükde yazub bilduresin

Hüküm 118

Devlet Girây Hân (...) nâme-i hümayûn ki

Bir atlâs kise ve bir gümüş kozalık ile Timur Hân ağâsına verildi

Fî 24 Receb sene 983

Hâliyâ atabe-i ulyândan mektûb-i musâddakda maksudunuz vârid olub Rodos'da mahbûs olan Kırım Girây pederleri için tâtar a'yânına mâ'lûmâtlar irsâl idub memleketine ihtilâl virmekle asâkir-i tâtarın celbinde hebâis merkur olanlar fitneye mâyil olub ol cihetden gazâyâ teveccüh olunmadı diyü mezkûrun izâlesi murâdunuz idüğü(silik) imiş bu bâbda dahi her ne i'lâm olunmuş ise pâye-i serîr-i sa'âdet takyidi ve takrir olunub âlem (silik) olmuşdur imdi eğerçe Mezdad Hân zâdeler sâye-i sa'âdet ve kendü himâyetden istihkâklarına göre ulûfe ile ri'âyet olunub mazbût ve mahfûz olagelmişlerdir ammâ çünkü kadîm-i berâyamdan ilâ (...) gelen iştibâh-i müşeyyidu'l-bünyân ve muhalledu'l-erkândan sadakat ve ihlâs üzre olanlara fitne engîz mektûbler irsâl idub ifsâd ve ihtilâl eylediği kendünün zevâle bâ'is olmağın izâlesi için emr-i celîli'l- kadrumuz sâdır olmuşdur gerekdur ki vusûl buldukda bir yarâr adamınız irsâl ile sen ki onun mahzarında hakkından gelub sâir eşkıyâya müceb-i gayret ola

Hüküm 119

Yevmu'l- hams

Fî 23 Receb

Arz-ı hâl sunan Osmân nâm kimesneye verildi

Fî 23 Receb

Van beylerbeyine ve kâdîsına hüküm ki hâlâ livâ-i Beradus'un ahâlîsi ve a'yânı tarafından Dergâh-i Mü'âllâma arz-ı hâl sunulub sancakları beyinin vilâyet-i halifeolan ta'addîsi bundan akdem arz eylediğin ahvâli görilub mâ'lûmâtı arz olunmak fermân olmağın sen ki beylerbeğisin olkâ-ı (?) mezbûre aşâyiri ağâlarından ve a'yândan götürüb beyunuz Hasan dâme izzuhuden sâkin midur diyü suâl ittüğünde cümlesi ta'addîsinden şikâyet idub bir yıl dahi durup perâkende olmak mukarredur diyü şekvâ ittüklerinde ahvâllerini arz idesen diyü kendülerin yerlu yerine götürüb mir-i mezbûr dahi buni istimâ' iderken bazı ademlerin sana olkâ-yi Berados aşâyiri ağâlarıdır diyü kendüden rızâ ve sâkinin üzre oldukların söyledup bu tarîkla senden istikâmet ve adâlet arz olub bize istinâdan şikâyet itmeyesiz diyü nice aşîret ağâları ve fukarâ rencide etmekle zûlm ve ta'addîsinde perâkende olmuşlardır ekseri dahi perâkende olmak mukarredur diyü olkaları beyi müşârun ileyh Hasan dâme izzuhuden şikâyet eyledikleri ecilden mîr-i müşârun ileyhearz ittükleri üzer zâlimi var midur yok midur hâk üzre görölüb sahatı ile arz olunması emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ tevkiîf itmeyub olkâ-i mezbûrenin aşîret ağâları ve re'âyâ ve a'yânının ihzâr idup mendes (?) karye arz olunanlardan zikr olunan beylerinin keyfiyet-i ahvâlleri dikkat ve ihtimâm ile teftiş idub göresinff'l- vâkı' tûlmi var midur yok midur sıhhatı ile mâ'lûm itturdub müktezi ve meşrûh arzı eyleye siz ki tûlm var ise umûmen teftiş olunub ma'rûf-i nâs alıverilmek için emr-i şerîfim irsâl oluna hâk üzre mukayyed olub hilâf-ı vâkı' nesne arz olunmaktan hazer eylesin

Hüküm 120

Kanber Hüdâyi'ye (?) verildi

Fî 23 Receb

Kuyudât Paşâ'ya hüküm ki ber sâye-i âmireye müte'allik olan rü'esâ ve izbâlardan ve sâir hizmetden bazıları hizmetlerinde tersâne-i âmirenin cem'-i umûri sana tefviz olmuştur onun gibilerin gidükleri münâsib buyurdukleri üzere alınub müstehak olub hizmet nedenlerle verilmek emr idub buyurdum ki vardukda mezbûreleri dikkat ve ihtimâm ile yoklayub hizmetlerinde kâim olmayub kendü havâsında gezenlerin gittüklerinde emrim mücebince alub müstehak olub münâsib gördüğün gemilere tevcîh eylesinve Yedikale'de bir mavna furtunadan mukaddem demur bırakub sokup gitmekler furtuna koptukda içinde kullanur kimesne bulunmayub ol mavna batub buni almaya kimler gadr itmişlerdi ani dahi ihtimâmla yoklanub ol mavnayi bırakub gidenleri dahi bulup zuhûre götürüb buldurlarında tarîk-ı şer'î üzre (silik)

Hüküm 121

Karamânlu Mîrî Çavûş'a verildi Abdülkâdir'in oğluna ulaştırmak için

Anatoli beylerbeyine hüküm ki hâlâ Sultân Üveği sancâğı beyi ve Seferihisâr ve Eskişehir kâdîlarına mektûb gönderub nâzır-ı emvâl Abdülkâdir Çavûş'un Selendi kazâsında sâkin Karakocalı yörüklerinden tesviye-i umûrlerine (?) nâm kimesne nâzır-ı mezbûrun mesâlihine mübâşeret üzre iken tahviletidub nâzır nâfe-i hiyâl mâl cem' idub hiyâl ekl ve belğ ittüğü mevâddan iki emînden on bin akçe aldığı şer'le sâbit olduğundan mâ'adâ zahîre ihrâcında emr-i sâbıkım mücebince develer tutup müslümânların akçaların olub yine ıtlak ittüğü cem' -i gafîr müslümânlar hayrıyla zâhir olmağın habs olunub ba'dehu habisten kurtulub bir müslümânın emr olub gaybet ittükde arz eyledükleri bir ecilden mezbûr ile götürilub bend ve mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e götürilmesi emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ tevkîf itmeyub yarâr âdemlerta'yîn idüp mezbûr yedinde (...) ise ele getirub bend ve mahbûs Südde-i Sa'âdet'e geturesin

Hüküm 122

Mumci Bey'in karındâşı Mustafâ Çâvûş ile Dubedan (?) oğlu Mîrî Çâvûş'a ulaştırılmak için götürüldi Fî 22 recep

Kavak İskelesi'nde zahîre üzerine olan Süleymân Çâvûş'a hüküm ki emr-i şerîfim mücebince tedârîki fermân olunub zahîre tedârik ve ihzâr olunub lakin kirâları için akçe lâzım olmağla ümenâdan taleb olundukda müheyyâ akçeleri olmamakla verilmediği i'lâm olunmağı hâlde hân'dan hükm-i hümâyûnum gönderilub tedârik olunub gönderilen zahîrenin kirâları Kavak İskelesi'nde verilmek için karâr-iâmirem deniki bin altun ile seksen bin akçe irsâl olundu gelen zahîreden kirâları verilmeyen kimesnelerin kirâları götürdülub akçeden virüp mağrudâtı ile hıfz olmak emr olmağın ve sâbikan Karaman'dan develerile gelen zahîre için ne mikdâr kirâ verilmek emrim olmuş ise mezbûrlere dahi ana göre lâzım olan kiralardan gönderilen akçeden emr-i şerîfim mücebince verilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emr-i şerîfim mücebince etrâfdan tedârik olunub irsâl olunan zahîrenin vâkı' olan kirâları sâbikan gönderdilen emr-i şerîfim mücebince Karaman vilâyetinden deve ile gelen zahîrenin her yüke ne kadar kile tahmîl olunub ve ne mikdâr kirâ verilu gelmiş ise sen dahi ana göre gelen zahîrenin her yükine kirâların virüp fukarâyı ta'yîn eylemeyesin ve bir elinde kile olmağla mekârıyla eklenub muzâyaka çekilmek lâzım olmağın sen bir cânibden ve Ahmed Çâvûş bir cânibden ve bi'l- cem' mümkün olduğu üzre iki üç yerden kile ittüdüb avf ittürmeyesin ve irsâl olunan kadırgayı zahîre ile tedârîki ale'l- acele irsâl eyleyesin ve ne kadar tereke konulub gönderildukda yazup bilduresin duran uncilere dahi eğer muzâyaka olurse kifâyet kadr-i mikdârî virüp değirmenlere tevzî' ittürub un ittürub mu'accelen İstanbul'a irsâl eyleyesin ve her birine ne kadar buğdây virulurse mufassal defter eyleyub irsâl eyleyesin ki ana göre taleb oluna zahîre husûsı ziyâde mühimdur eğer zahîre götürmekde ve eğer kirâları ile geldükleri mekâripleri geldikleri anlamayub irsâl iylemek ve eğer duran kadırgayı zahîre ile doldurub göndermekde ve eğer uncilere buğdây virup un ittüreb irsâl eylemekde envâ'-ı ikdâm ve ihtimâm eyleyub imhâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin ve Karaman'dan ve gayriden gelen zahîrenin mirîden mâ'adâsı eğer bahâları ve kirâları ol câniblerden virilmeyub kalmış ise götürildukde mîrî akçeden muzâyaka nev'iyle anların dahi bahâları ve kirâları mîrî akçeden verile eğer muzâyaka var ise duran uncilere tevzî' iderum (silik) ve kirâları uncilerden alasin

Hüküm 123

Lagor Sofu Çâvûş'a verildi

Fî 23 Receb sene 983

Ruşuk ve İbrayıl (?) kâdîlarına hüküm ki hâlâ mahrûse-i İstanbul'da tok yağı yanında ziyâde muzâyaka olmağın her biriniz taht-ı kazânızdan kifâyet kadr-i tok yağı tedârik idub gemilere tahmîl idub İstanbul'a gönderilmesi emr idub buyurdum ki Ca'fer Çâvûş vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub taht-ı kazânızda bulunan yerlerden vâfir ve müstevfî tok yağı tedârik idub sâhibleri ve yâhûd ve gemileri ile kemilere koyub mahrûse-i İstanbul'a gönderesin ki sâhiblerine ticâret vâkî' olub İstanbul'da tok yağı bâbında olan ve zarureti def' ve ref olan husûs-i mezbûr ziyâde mühimdur ihmâl eylemeyub beher hâl vâfirtok yağında tedârik idub gönder olmayasın ve her biriniz ne mikdâr yağ cem' idub her gemiye ne mikdâr yağ konulub gönderildiğün yazup bilduresin sen ki geldiklerinde ana göre taleb oluna

Hüküm 124

Bu dahi

Eflak voyvodasına hüküm ki mahrûse-i İstanbul'da ton yağı bâbında muzâyaka olmağın Eflak vilâyetinden vafir ve müstevfî ton yağı tedârik olunub gemiler ile İstanbul'a gönderilmesi emr idub buyurdum ki Ca'fer Çâvûş vardukda te'hîr eylemeyub vilâyet-i Eflak'dan vâfir ve müstevfî ton yağı cem' ve tedârik eyleyub dahi gemilere koyub İstanbul'a götürmek bâbında envâ-i sezâ ve ihtimâmın voyvoda gönderesin husus-ı mezbûr mühimdur ihmâlden hazer eyleyesin bâb-i ikdâmdan dakika fevt eylemeyesin ve mezbûr yağ cem' olunub her gemi ilene mikdâr yağ irsâl olunduğı yazup bilduresin

Hüküm 125

Bayrâkdâr Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 23 Receb sene 983

Vilâyet-i Karaman kâdîlarına ve Dergâh-i Mü'âllâm çâvûşlarından Süleymân Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem vilâyet-i mezbûrede vâkî' olan havâs-ı hümâyûnumden ve beylerbeyi ve sancâkbeyi hâslarından ve ze'âmet ve timârlardan ve

re'âyâdan mahrûse-i İstanbul zahîresiyeçün ihrâcî fermân olunan zehâyiri mîrî develerle tahmîl idub andan mâ'adâ beylerbeyi ve sancâkbeyi ve zu'emâ ve erbâb-i timâr ve rençber develeriyle mahrûse-i mezkûreye irsâl eylesin bu bahâne ile celb ve ahz olunmakdan ziyâde hazer idesin diyü muhkem tenbîh ve te'kîd olunub defa'âtle mezkûr evâmîr-i şerîfime irsâl olunmuş iken mukayyed olmayub bazı kazât ve livâları ve çâvûş vesâîr mübâşeret terekesi olanlardan celb ve ahz itmekle himâyet idub olmayanları teklif ve ta'addî eyledükleri ve Konya kâdîsı İn'âm'ın dahi bu bâbda ihmal ve müsâhelesi i'lâm olunmamağla her vecihle mu'âteb olduğundan gayri azl olunub ve bu zamâna değin fermân-i hümayûnum üzre tereke ihrâc olunub vakti ve mevsimi ile gelub imhâl olunmağla cümle mübâşeret gereği gibi mes'ûlve mu'âteb olub cezâ ve sezâları virilmek mukarrer olmuşdur ana binâen mübâşirlerin ahvâli teftîş olunması ve emr-i sâbık mücebince zahîre ihrâc olunub ale't-tevâli mahrûse-i mezbûreye gönderilmesi emr idub ve sen ki Süleymân Çâvûş'sun senin diyânet ve istikâmetini i'timâd-i hümayûnum olmağın bu husûsa müstakilen seni mübâşir ta'yîn idub buyurdum ki vusûl buldukda bu husus sâire kıyâs itmeyub her biriniz bu bâbda gereği gibi mükayyed olub tereke ihrâc husûsında mübâşir olanlar her kimler ise ihzâr idub re'âyâ muvâcehesinde ahvâllerin dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefahhus idub göresin fi'l- vâkı' terekesi olmayanları teklif ve ta'addî olunmayub olanlardan celb ve ahz olunmağla himâyet itmişler iseki temâm zâhir ve muhakkak olan emr-i şerîfime mugayir iş idenleri her kim olursa olsun ketm itmeyub esâmîleri ve şöretleri ile me'zûn Dergahi Mü'âllâm'a arz eylesin ve aldıkları akçeyi geru ashâbına alıverdukden sonra terekesi olmayanları teklif itmeyub onlar dahi adâlet üzre ihrâc idub emr-ı sâbık mücebince mîrî develere ve beylerbeyi ve sancakalırı ve zu'emâ ve erbâb-i timâr develeriyle bir yük imece tarîkıyla andan sonra kirâ ile tahmîl idub ale't-tevâli irsâl itmekden hâlî olmayasın ve ümenâdan vâfir ve müstevfî mîrî tereke var iken nâzar-ı emvâl olanlar mücerred ümenâ ve a'mâli seyyiâte terekenin alınmasına mâni' olurlar imişol mâni' olanlar her kim ise yazup bilduresin ki azlı konulub haklarından geline ve bazı kazât beylerbeyi ve sancağın sâhiblerinden nihaye tereke var iken kimi medârlar ve kimi re'âyâyı hâtır için ihrâcına mukayyed olmamış anun gibileri dahi i'lâm ile senin hatır gözedup emr-i şerîfimi icrasına mukayyed olmakdukları için min ba'd anlara münfasıl verilmeye siz dahi ve siz dahi kemâl-i basîret olub kimesneye hâtîren ri'âyet ile ta'addî olmayub eğer havâs-ı hümayûnumdedur ve eğer beylerbeyiği ve sancâk hâsılâtlarında ve ze'âmet ve

timârlardan ve re'âyâdan her kimde tereke bulunurse kendülere kifâyet mikdârı alıverilub dahi mâ'adâları emr-i sâbık mûcebince irsâl eylesin ve ne mikdâr tereke ihrâc ve irsâl olunduğı mufassalen defter idub imzâlayub ve mühürleyub sen ki Süleymân Çâvûş'sunbi'z- zât ol defteri Dergâh-i ü'âllâm'a alub götürösin tereke husûsı ehem-i umûrdendur ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer idesin bu bâbda sana müstakil ulâk hükmi verilmişdir ulağla sana devren me'mûr olduğın hizmeti temâm idub defteri Südde-i Sa'âdetüm'e götürüb bi'z- zât i'lâm eylesin

Hüküm 126

Bostân çâvûşının ademine verildi

Fî (silik)

Balıkesri ve İvrindi kâdîlarına ve Bostân Çâvûş'a hüküm ki hâlâ Edremid ahâlîsi âdem gönderub bundan akdem yarâğ ve seyyâde ile yol ve bin küsur ev basub ve re'âyâ ve berâyânın oğulların çekub kaldırdır dörte beşte on birde cem' olmuş sûhte ve levend tâifesi vâkı' olurse ele getirub kâdîya teslîm idesin diyü vârid olan emr-i şerîfim mûcebince ol mekûle sûhte ve levend tâifesini ele getirub kâdîya teslîm ittüğünizde bazı haffından ve bazı az ve celb itmekle salıverilub da'vâ ittüğünde fesâdların isbât iyleyun didükde ve bu mekûleleri aslâ ele getürmeğe riza vermedüğün bildurdiler imdi ol mekûle sûhte ve levend tâifesinin zûlm ve ta'addîsi hadd-ı zeberden olub her vecihle def' ve refi'leri lâzım olmağın ele getirilub kâdîye teslîm olunmak için merâren evâmîr-i şerîf irsâl olunub mühkem tenbîh ve te'kîd olunmağın hâlâ kâdî-ı mezbûrun hilâf-i emr ele gelub teslîm olunan sûte tâifesini salıverduğı vâkı' ise teftîş idub habs eylemek ve min ba'd anun gibi zuhuriden sûhte ve levend tâifesi ele getirilmek emr idub buyurdum ki vardukda hâzır itmeyub ol mekûle fesâd üzre olan sûhte tâifesinden ele getirub teslîm iden ile kâdî-i mezbûri ihzâr ve bi'l- müvâcehe teftîş ve tefâhhus idub göresin şöyleki şimdiye değin teslîm olunan sûhte taifesinden bir ferdi hafdan veya ahz ve celb-i bendile salıvirub ve iddi'â eyledüklerinde isbât ve ele getürmek didüğü sâbit olurse arz idub fî min ba'd ahâlî-i vilâyete tenbîh ve te'kîd eylesiz ki emr-i sâbık mûcebince ol mekûle fesâd üzre sûhte ve levend tâifesi zuhûr iderse eyilukle ve cenk ile murûr-i tarîkla mümkün ise ele getirub size teslîm idub kayd ve bend ile Südde-i Sa'âdet'lerine götürösin

Hüküm 127

Fî'l- yevmu'l-fi 23 Recebu'l- mürecceb sene 983

Kıbrıs beylerbeyine hüküm ki Dergâh-i Mü'âllâm'a mektûb gönderub culûs-i hümâyûn vâkı' olmağla tecdîd-i berât fermânım olmağın tecdîd-i berâta mübâşeret olundukda vilâyet-i Kıbrıs'a tâbi' olan Tarsus ve gayri sancaklar tahrîr olunandan beri bazı sipâhiler tezkirelerin berât itmeyub ol zamandan beru vilâyet kâtibi tezkiresiyle timâr tasarruf idub ve bazı sipâhiler dahi mukaddemâ olan beylerbeyliği berâtıyla timârlarına kılıç timâr ilhâk itturdub ol mekûle serkeş ile timâr tasarruf olanların timârları ve beylerbeyleri berâtlarıyla kılıç ilhâk ittüklerin kılıçları irilub âhara verilmek recâsına arz eyleduğın ecilden şimden sonra verilen timârlar kânûn üzre tevcîh olunması emr idub buyurdum ki vardukda emrim mûcebince vech-i meşrûh üzre mukaddemâ timâr tasarruf idenlere münkâriz olmayub bin ba'd tevcîh eyleduğın timârları müktezâ-yi kânûn üzre tevcîh eyleyub hilâf-i kânûn timâr verilmekden ihtiyât idesin

Hüküm 128

Bu dahi

Müşârun ileyhe hüküm ki mektûb gönderub Lefkoşa Kal'asında vâkı' olan evleri kul tâifesine ve şehirde sâkin olan mihmanlara bey' idesin diyü fermân olunub kimisi bey' olunub ve kimisi dahi olunmak üzre olub lakin sürgün tâifesinde emîn-i senâyi' bazı Ermenî ve Rûm cinsi olub ve karye-imezbûre ahâlîsinde dahi şehre ve memlekete ve askere nâfîbazı emîn-i senâyi olub kal'a içinde olan evleri ziyâde bahâlar ile almağa tâlibler olub ol bâbda icâzet-i hümâyûnum verilmek recâsına arz ittüğün ecilden Frenk tâifesinden mâ'adâsına virilmesin emr düp buyurdum ki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub Frenk tâifesinden ferd kal'a içinde satılan evlerden bir ev virdurub ammâ frenk tâifesinden mâ'adâ eğer Ermenî ve eğer Rûm ve gayri kefare tâifesidir kal'a içinde mirîden satılan evlerden bey'-i mezîd olduktan sonra zikr-i bahâ ile evsatun almak istediklerinde emr-i şerîfime mugâyir kimesneyi dahl ittürmeyesin

Hüküm 129

İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Taşlık müderrisi Ayaşlu Müslihiddîn'e hüküm ki hâlâ mahrûse-i Edirne kazâsı Rûm teraflu kâdîsı olan Mevlânâ Muhyiddîn zîde fezâilehuye tevcîh olunub müşârun ileyh varınca sen Edirne'den icrâ-yi ahkâm-i şerîfe eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyh mahrûse-i mezbûreye varınca sen icrâ-yi ahkâm-i şerîfe eylemek emr-i şerîf eylesin

Hüküm 130

Kethüdâsı Yakûb'e verildi

Fî 23 Receb

Mısır beylerbeyine kazâsına hüküm ki sen ki beylerbeyisin mektûb gönderub Dergâh-i Mü'âllâm kullarından olub defterdâr yanında istihdâmda olan içun vilâyet hakkında tereke buyurmağa varub mîrî terekeye ve fukâraya külli ta'addî ve tecâvüzi olduğundan gayri tevâkib kethüdâlarının bir oğlan çıkup idub dahi fesâdının nihâyet olmadığı bildurmuş imdi mezkûr ele getirilub teftîş olunub hukûk-i nâs ashâbına ve mâl-i mîrî hazineye almak emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub mezbûri ele geturmeyub dahi ahvâlin zu'emâsı muvâcehesinde yerlu yerinde hâk üzre şer'le dikkat ve ihtimâm ile teftîş idub üzerlerine sübût zuhûr bulan hukûkî ba'de's- sübut ashâbına bi't- temâm alıvirub bir birinde dahi beli've ketm ittüğü mîrîye alub zabt idub dahi sâir zûlm ve ta'addîsine müte'allik üzerine sübût ve zuhûr bulan mevâdin müktezâ ve meşrûh sıhhatı üzre yazup arz eylesin kendüyi habs eylesin sonra emrim vecihle sâdır olurse mücebi ile âmel eylesin ammâ hîn-i teftîşde temâm hâkk-ı sarihe tâbî' olub arz ve sebtinden ve tezvîrden ve şuhûd-i zûrden ictinâb idub hâl-i hakdan udûl eylemeye

Hüküm 131

Yakûb kethüdâ gitmiş bulunmağın Ali Çâvûş ile iskeleye varınca olan olan gemi ile gönderildi

Fî 27 Receb

Mısır beylerbeyine ve kâdîsına hüküm ki sen ki beylerbeyisin mektûb gönderub Mısır defterdârı olan Mustafâ dâme uluvvuhunun tâm‘-ı hâmı ve ziyâde irtisâs olub redd-i lâzım olmuşdur diyü i‘lâm eyledüğün ecilden defterdâr oldukda refî‘ olunub biri Kıbrıs defterdârlarına verilub kendü teftiş olmaması emr idub buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyhın ahvâlini dikkat ve ihtimâm ile hâk üzre teftiş idub mukâta‘âta müte‘allik ümenâ ve i‘mâlden rüşvet tarîkıyla olduğu şer‘le sâbit ve zâhir olduktan sonra bi kusur alub hazîneye teslîm idub ziyâdelerine mahsûb kılasız ve hazîneye müte‘allik olan belîğiyât ve kemâlâtın dahi şer‘le zâhir ve muhakkak olduktan sonra bi’t- temâm alub hazîneye idub ümenâ ve i‘mâlden alduğun başka ve hazîne de alduğı başka mefruzâtıyla müfredât defter idub imzâlayub ve mühürleyub ve ahvâli yanınızdan ne vecihle sâbit ve zâhir olurse aynu’t-tafsîl yazub Dergâh-i Mu‘âllâm’a arz eylesesin sebt ve taksiden yer verilmesinde tasdîken medhâlî olmayanı zimmet ittükden ictinâb idub bi'l- cümle hilâf-i vâkı‘ iş olmakdan hazer eylesesin

Hüküm 132

Kıbâl Bey’in kethüdâsına verildi

23 Receb

İmâret hâkimi Kabal Bey’e hüküm ki Bağdâd beylerbeyisi mektûb gönderub senin için kemâl-i adâlet ile ma‘rûf ve vufûr-i diyânet ile mevsûf lâzime-i imâreti kemâ yen bağı ri‘âyet ider uğur-i hümayûnumde gayret ve hamiyet meker ve re‘âyâ ve berâyâ refâhiyeti ve itminân üzre olub rûz be rûz ihyâ-i merâsim-i dîn-i mübîn ve tervîh-i sâz-i mü‘eyyed ile (...) olunur iken akrâbândan ve aşâyirlerin evlâdlarından Seyyid Kâsım ve Şâh Rüstem ve Mirzâ Mehmed ve Mekkî Azîz ve Mîr Melek ve ümerâ-yi ayretten Ali Bey ve Seyyid Kuli Bey ve Kürdî Bâyezîd Bey vesâir nâm kimesneler bazı evkâtta memleket ve vilâyete el uzadub marazat irişturub fesâd ittüklerinde ele getirilub lâzım gelen icrâ olunmak murâd oldukda şer‘î şerîf-i ve fermân-i hümayûne mugâyiret idenlerin husûsi bildurmeğın buyurdum ki anın gibi zîkr olunan aşiretlerde ve

ağâlarında ve aşîret akrâbasından şer'-i şerîfe ve fermân-i hümayûne muhâlefet re'âyâ ve berâyâ ve memleket ve vilâyetine ta'addî ve tecâvüzleri olub ele götürülüb haklarından gelinmek lâzım geldikde te'hîr itmeyub ol asılları hüsn-i tedbir ve tedârikli ele götürüb dahi fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olanlar bâbında lâzım geleni icrâ idub yerine koyasın ammâ bu bahâne ile kendü hâllerinde olub şer'î mazhar ve fermân-i hümayûne mutâbık ve munkâd olanlara mücerred arz ve nisbet ve tafsîl ile dahl ve tecâvüz olunmakdan ictinâb elyeyesin ve anun gibi isyân ve tuğyân üzre olub ele gelmelerine mu'âvenet lâzım gelurse ol bâbda Bağdâd beylerbeyine hükm-i şerîfim gönderilmişdir ulaştırub mu'âvenet taleb eylesin

Hüküm 133

Bu dahi

Bağdâd beylerbeyine hüküm ki mektup gönderüb İmadiye hâkimi Kıbal Bey adâlet ile ma'rûf olub re'âyâ ve berâyâyî refâhiyet ve itminân üzre devâm-i devlet-i aliyyesine meşguller olduğu ve gayretten ve aşîret ağâları ve aşîret beylerinden bazının re'âyâyâ ta'addî ve tecâvüzleri olub itâ'at üzre olmayub isyân ve tuğyân üzre oldukların ve müşârun ileyh ele getürmekde tereddüt ittüğün bildürmişsin imdi bu husûs için müşârun ileyh hükm-i şerîfim göndermişdir buyurdum ki vardukda anun gibi müşârun ileyhın aşîretinden ve gayriden itâ'at ve inkiyâd üzre olmayub fesâd ve şenâ'et üzre olub isyân ve tuğyân üzre olanları ele getürmeği mu'âvenet lâzım olub sana âdem ve mektûb gönderdükde sen dahi te'hîr itmeyub vehc ü münâsib gördüğün üzre âdem tedârik idub gönderub mu'âvenet ve müzâheret eylesin ammâ müşârun ileyhle haberleşub mücedded arz ve nisbet ve buğz ile dahl ve tecâvüz olunub nâ hâk şer iş olmakdan hazer eylesin

Hüküm 134

Süleymân Çelebî'ye verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

İdincik kâdîsına hüküm ki hâlâ merhûm Sultân Bâyezîd hân tâbe serâhunun mahrûse-i İstanbul'da vâkı' olan imâret-i amireleri mütevellisi Mehmed gelub taht-ı kazânızda vâkı' olan vakf-ı karyelerin aşârından hâsıl olandan mâ'adâ imâret mühimmi için vakfin akçesiyle alınan terekelerin bu canibe götürmek istediklerinde zahîre

çâvûşları mâni' oldukların bildurdi buyurdum ki vardukda vakfin der anbâr olan hâsılatından mâ'adâ imâret-i âmire için vakf akçesiyle alınan terekelerin bu canibe götürmeğe mâni' olmayub amma vakıf bahanesiyle terekeler alınmakdan hazer eyleysin

Hüküm 135

Çâvûşbaşının ademine verildi

Fî't- târîh

Benderi sufla kâdîsına hüküm ki bundan akdem kazâ-i mezbûrde bazı doğan ve şâhin yuvâları olub kadîm berâyâmdan mîrî için zabt olundukda muharrer vilâyet defterde bir sipahiye hâsıl-ı kayd itmekle sipâhi dahl eylediği i'lâm olundu imdi bu mekûle doğan ve şâhin eşyâyı kadîmden mîrî cânibinde hıfz ve zabt olunu gelmiş iken sipahiye hâsıl-ı kayd idenin aslı yokdur min ba'd mîrî cânibinde zabt olunması emr idub buyurdum ki vardukda zıkr olunan doğan ve şâhin yuvaların hıfz ittürub emrime muhâlif sipâhi-i mezbûri dahl ittürmeyesin

Hüküm 136

Mahmûd kethüdâya verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Kıbrıs beylerbeyine hüküm ki mektûb göndörub Kıbrıs beylerbeyliğinden on sekiz akçe ile yaya başı olan Kara Hüseyin Tuzla nâm mühlik hıfze ta'yîn olunub vardukda re'âyânın ve müft ve meccanen benim ve yamakların alub nice zûlm ve ta'addî idub (...) arpası ve buğdâyın alub (...) hizmetinde mu'âf oldunuz diyü kâfir zabtıyla birer temessûki virub ve imzâsı kuyûdâtı Hüseyin diyü yazub ve muhâfaza hizmetinde olmayub şirret-i hamr idub fesâd üzre olduğu ve mezbûrun dirliği alınub te'dîb olunması lâzım idüğün i'lâm eylemişsin imdi mezbûre min ba'd dirliğin almamak üzre te'dîb olmaması emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbur emrim üzre muhkem te'dîb idub min ba'd dirliği vermeyesin

Hüküm 137

Yevmu'l-sâminiye

Fî 25 Receb sene 983

Yûnus Çâvûş'a verildi

Fî 26 Receb

Kangiri kâdîsına hüküm ki Karı bâzârı kazâsında bazı kimesneler Südde-i Sa'âdet'e gelub İstanbul zahîresiyçun kendi sancağından ihrâcî fermân olan zahîre husûsında livâ-i mezbûr beyi İsâ dâme izzuhi ile mübâşir ta'yîn olan Mesîh Çâvûş ve bazı kuzât ve nüvvâb re'âyâdan külli celb ve ahz ittükleri bildurmeğin yerluler teftîş olması emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub mir-i müşârun ileyhi ve çâvûş ve kuzât ve nüvvâbı ihzâr idub re'âyâ muvâcehesinde ahvâllerinde hâk üzre teftîş ve tefâhhus idub göresin bu bahâne ile reayaden celb ve ahz iden eğer mîrî müşârun ileyhdur ve eğer mezkûr çâvûşum ve kuzât ve nüvvâb vesâir mübâşirdur sâbit ve zâhir olduktan sonra hüküm idub bî kusûr ashâbına alıverdukten sonra emr-i şerîfimle mugayir-i celb ve ahz edenler her kimler ise ketm itmeyub vukû' üzre yazup Südde-i Sa'âdet'üme arz eyleyesin

Hüküm 138

Bu dahi

Hükre beyinin Mustafâ Çâvûş'a verildi

Fî 3 Şa'bânul- muazzem sene 983

Sancâk beyine ve Bolu kâdîlarına hüküm ki bundan akdem İstanbul zahiresi mühimmi içun ta'yîn olunub ol câniblere irsâl olunan Dergâh-i Mü'allâm çâvûşlarından Ali Çâvûş me'mûr olduğu üzre zahîreyi cem' eylemeyub fukaradan zahire degerlu bahânesiyle mübaya'a akçe alub fukarâya envâ'-ı zûlm ve ta'addî eylediği ve çâvûş'un yanında Mehmed Hâce dimekle ma'rûf şâkî içuni'lâm olunmağın şer'le teftîş olunub hukûk-i nâs alıverilmesin emr idub buyurdum ki vardukda mezbûr çâvûş ile ademi mezbûr Mehmed ile vesâir çâvûşları ihzâr eyleyub mezkûrden her kim gelub da'vâ hâk iderse müdde'îleri ile berâber ayirub dahi zimmetinde eğer zahîre ve eğer zahîre ve eger kirâ bahânesiyle her kim ne mikdâr hâk sâbit olurse şer'le bi kusûr ashâbına alıverup

ta'allul ittürmeysin ve her karyeden ne mikdâr zahîre ihrâc idub ve kirâ için ne mikdâr akçe idub aldığı ve zimmetinde hukûk-i nâsda ne mikdâr akçe sübût bulduğu aslı ile yazub defter eyleyub kendüsin habs eyleyub ahvâlın vukû'î üzre dahl iylesin (boş) ve asıl zûlm ve ta'addî çâvûş mi itmiştir yohsa mezbûr Mehmed' in dahi medhali var midur nicedur her birinin üzerinde ne mekûle zûlm ve ta'addî subût bulurse aslı ile

Hüküm 139

Kara Kethüdâ'ya verildi

Fî 23 Receb

Bursa beyine ve Geyve kâdısına va Akçahisâr kâdısına (boş) sen ki beysin mektûb gönderup Alâaddîn nâm kâdî-ı sâbık Geyve kâdısı iken kimi keresi husûsında mâl ekl idub teftîş için müstecâb nâm kimesne emr götürmeğin teftîş olundukda üzerine yüz altun çıkup üç bin akçe dahi muhzirleri uhdesinde zâhir olmağın alınub Mehmed nâm mütevellî dahi câriyesi alub hazâne-i âmireye teslim olunduğı mâ'lûm olmayub Geyve kâdısı arzıyla görölmek fermân olunub kazâ-i Geyve'ye vardukda mezbûr Müstecâb gaybet idub ele girmemak mâl-i mîrî teftîş olunmayub ve Müstecâb'ınkeyfiyet hâlî karyesi halkından suâl olundukda ekser evkâfdan el da'vâsıyçun varub emr götürür şerir ve muzırdur ve mezbûr kâdî zamânında fukarâdan ekl-i mâl iden Aynalu oğlu Mehmed Ali hakkında dahi ahâlî-i vilâyet şerîrdur gelan kâdîların icrâ-yi şer'î itmesin emânî' olur diyü eksiği dahi Kıbrus'a sürülmesin arz eyledüğün ecilden arz olunan hususlar vâkı' ise ol kâdî ve mezbûrlar Kıbrus'a gönderilmesin emr idub buyurdum ki kadi-i mezbûrun ol vecihle mâl-i mirîde hiyânet ve mezbûrlerin vech-i meşrûh üzre şirret ve şekâveti vâkı' ise ol yerden alâkaların kaldurub uçini dahi Kıbrus'a gönderesin ve varub vâsıl olduklarına koşub gönderdiğün kimesnelerden temessük taleb eylesin

Hüküm 140

Mezbûr Ağâ'ya verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Haleb beylerbeğisi ve kâdısına hüküm ki mahrûse-i Haleb'de azeb (?) ağâsı olan Hâcî Mahmûd gelub mahrûse-i mezbûre bâr ve sengi hendeği içinde hisâr divarına üç kahve hâne ve yâr üstinde mücedded evler binâ olunduğı ve bazı topve eklerin dükkân

yoli ittüklerin ve yâr ve üstinde olan evler vâkı' olan zebîllerinden yukarudan hendeğe dökülmekle hendek dolub mezbele olduğu bildurulmeğin tathîr olunması emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub bu hususa gereği gibi mukayyed olub berâber âdemler ta'yîn eyleyub göresin arz olunduğı üzre gadr ve ta'addîleri var ise hendeğe dökçükleri zebillerin adâlet üzre tathîr itturub ve ol kahve hâneleri ahurdan ve taşradan hisâr divârlarına muttasıl olub zararı olan evleri ve yâr üzerinde mücedded ebnâ eyledükleri evleri müktezâ-yi şer'î kadîm üzre refî' eylesin ve hendekde bazı yerler su yatağı olmağla sazlık olub hisâr divârlarına zararı olduğu bildurdi imdi dahi görüb mümkün olduğu üzre zararın def' eylesin

Hüküm 141

Yevmu'l- sâmen

Fî 27 Receb sene 983

Mustafâ Ağâ'nın ademine verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Şâm Emîr Hâcete hüküm ki hâlâ Tâtar Hânı Devlet Giray Hân dâme me'âlîhunun âdemlerinden kıdvetu'l-emâcid ve'l- ekârim Mustafâ Bey tevfik-i ilâhî karbet hâlî olub yüz nefer ademi ile taraf beytu'llâhu'l-harâm ve ziyâret-i türbe-i hazret-i seyyidu'l-enâm aleyhi's-selâtve's-selâma teşbîh ve niyet eyleyub müşârun ileyh vilâyetlerine yolda ve izde kimesne dahl itmeyub deve ve gayri lâzımâtlar ne ise akçeleri ile tedârik olunmak bâbında mu'âvenet olunmasını taleb eylemeğin buyurdum ki anun gibi müşârun ileyh hacc-i şerîfe eylemelu oldukda kendüye vilâyetlerine ve esbâb ve tavarına hilâf-i şer'î ve kânun kimesneyi dahl ve ta'arruz itturmeyub eğer deve ve eğer gayri levâzimdur akçeleri ile almak istedikde milli olduğu üzre hüsn-i mu'âvenet eyleyub nakd-i mâle havâle eylesin

Hüküm 142

Bu dahi

Müşârun ileyhe hüküm ki bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderub hüccâc kâfilesıyla giden müslimânlardan hacc yolunda eğer gider ve eğer gelurken biri fevt oldukda metrukâtına beytu'l-mâl cânibinde dahl olunmayub hacc yolunda olan beytu'l-mâleminleri def' olunub vâkı' olan muhâlefât vârislerine eğer vârislerinden kimesne

bulunmaz ise hem şehir yerlerinde bulunan ademlere mahalle kâdîsı hüccetiyle verile ki vârislerine îsâl eyle diyü emrim olmuş idi ol emr-i şerîfîm nâgâh mukarrer olmağın Tâtar tâifesinden ânun gibi hacc yolunda vefât idenlerin eğer mâverâun nehir tâatarlarıdır ve eğer gayridur vâkî' olan muhâllefâtları emr-i sâbıkım mûcebince Tâtar Hânı Devlet Giray Hân dâme me'âlîye ta'yîn eylediği ademine virilmek emr idub buyurdum ki bu bâbda dâimâ mukayyed olub emr-i sâbıkım mûcebince âmel eyleyub altun gibi Tâtar tâifesinden vefât idenlerin muhâllefâtı dahi müşârun ileyh canibinden ta'yîn olunan ademine teslîm idub hâricda kimse dahl ve ta'arruz ittürmeyesin ammâ bârîr kât olub külli mâl ile gidenler fevt oldukda mâlların defter olunub zabt oluna sâkin ana göre vârislerine verile

Ferhâd Çâvûş'a verildi

Fî 17 Receb sene 983

Bir sûreti Mısır Emîri hâssa

Mekke-i mûkerreme kâdîsına mühürlü ise ile gönderilen hükm (...) idesun diyü yazıldı

Hüküm 143

Hâlid Bey'in kethüdâsına veridi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Diyârbekir beylerbeyine mektûb gönderub (...) sancağı beyi olan Hâlid dâme izzuhu âdem gönderub livâ-i mezbûrde olan Gevher Çelebî toprağında amele gelur cehveri kalmayub Diyarbekir'da olan bazı sancakların toprağında a'lâ ve güzîn gevher çile toprağı bu'uru isti'mâl olursa külli güherçile vücûde geturmek mukarredur diyü bildurdukde i'lâm eylemişsin imdi güherçile tedârik mühimmât-i umûrdendur mîri kangı sancakda amele gelmeği kâbil ve güzîn güherçile toprağı bulunur ise müşârun ileyh mübâşeret itdurub mîr takdîr ziyâde güherçile tedâriki mümkün ise ihtimâm ve ikdâm idub zuhûre götürilmekte envâ'-ı mesâ'-ı cemilin vücûda götüresin ammâ bazı kimesnelerin mülk-i evleri ve bâğçeleri ve bostânları altında güherçile toprağı vardır elbette kazdurdur diyü yapışilub müceddeden celb ve ahz içün ta'addî olunur imiş imdi ol mekûle zûlm ve ta'addîye rızâ-yi şerîfîm yokdur fimân ba'd kimesnenin evlerine ve dâmlarına ve mülk-i bâğ ve bâğçelerine ol bahâne ile yapışdırmeyub ve heder

itturilmeyub nebâtan ve hâc (?) yerlerde bulunanı kadurub emr-i şerîfimle muhâlif kimesneye ta'addî olunmakdan hazer eylesin

Hüküm 144

Ahur Kethüdâ'ya verildi

Fî 27 Receb

Tokat kâdisına hüküm ki mektûb göterub taht-ı kazânda mîrî katırlar kışlamakda ve levâzimi tedârik olunmak fermânım olunub lakin zahîre bulunmakda usret vardır ve arpanın kilesi dörder akçeye samânın garârı birer akçe buyurulmuş bu senede zahîre az olub külli muzâyaka vardır ve kışlâk yeri dahi yokdur diyu bildurmuşsin imdi arpanın kilesi beş akçeye ve samânın garârı ikişer akçeye alınub Hâcî Gavz Paşâ hânında ve büyük araba hânelerinde vesâir bir münâsibi olan yerde kışlamak emr idub buyurdum ki vardukda emrim mücebince mîrî katırları zıkr olunan hânda ve büyük arab hânelerinde ve sâir münâsib olan yerde kışlâdub dahi fermân-i şerîfim mücebince arpanın kilesi beş akçeye ve samânın garârın ikişer akçe hesâbı üzre tedârik itturub muzâyaka çekdurmeyesin ve re'âyâya dahi zûlm ittürmeyesin

Hüküm 145

Emîr Ahmed'in ademine verildi

Şâm beylerbeyine hüküm kihüccâc-ı zevi'l- ibtihâcın muhâfazasiyçun ta'yîn olunan sipâh tâifesi timârları ziyâdelu ve muhâfaza hizmetine kâdir kimesneler olub timârları az olub kudreti olmayanlar muhâfazalariyçun ta'yîn olunmasın emr idub buyurdum ki fîmâ ba'd tezkirelu olan sipâh tâifesi hüccâc muhâfazasiyçun ta'yîn itmeyub timârları ziyâdelu ve muhafazaya kudreti olanları ta'yîn idüb hilâf-i emr iş olunmadan hazer eylesin

Hüküm 146

Karindâşî Mustafâ Çâvûş'a verildi Fî 27 Receb sene 983

Samandıra beyine hüküm ki mektûb ve mühürlü tefter gönderub Samandıra'da mevcûd kal'a döğmeği kâbil yigirmi dokuz kıt'a bacaluşka bazının yuvâlığı var bazının yok vâkı' bacaluşka fermâna muhtâc vâkı' iki aded kaluk torya (?) yuvâluğu yok büyük şayka (?) ve Edirne şayka beş aded yıvlığı yok ve (...) iki bacaluşka altı şayka Şektüvar

seferinden avdet olundukda şâhî hazretten on altı hark cezbeze yüz seksen üç ve sâir barut diyü alât dahi dahi ne mikdâr olduğın bildurmuş mâ'lûm oldu imdi yigirmi iki vukiyyeden on bir vukiyye atar topa varınca zikr olunan toplar lâzım ve mühim olmağın ammâ her birine ikişer bin nihâyet bin beş yüz aded yuvâluk gerekdur ve hadirenler mukaddemâ andan ziyâde alıkonulmuşdi nereye verilmişdir ve iki üç aded kaluktorniya dahi ikişer bin aded yuvâluk lâzım olub ve meremmâta muhtâc olan bacaluşkaların kusûr âlât ve esbâbından midur yohsa kovâninden midur mâ'lûm olmak ve zikr olunan toplara tâbi' ma'denden olan astârlardan her topun çâpara virub ana göre fermân olduğu mikdârı yuvâluk işlemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr eylemeyub mevcûd olan yuvâluklarda zikr olunan kal'a döğülmeği kâdir toplara münâsib yuvâluk ne mikdâr ise her topa ikişer bin nihayet bin beş yüz yuvâluğa yetiştirub ve iki aded kaluktorniya dahi bin beş yüz yuvalık itturub andan mâ'adâ fermana muhtâc olan becaluşkaların kusûr olan ve İstanbul'da tekmîl idub kovânında olub kâlıbdan açılıb ve âhar hadiri olub tecdîde muhtâc ise yeniden top dökdürüp ve yuvâlıkların dahi tedârik eylesin ve hadiretler ta'dîdâta getirulenden mâ'adâların sarf olmuşdur imdi i'lâm idub min ba'd kal'a döğmeği kâbil topların her topa kıyâs ne kadar yuvâluk ihzâr ve tedârik olduğu tafsîl i'lâm eylesin

Hüküm 147

Bu dahi

Beyrut'de Vezîr Mustafâ Paşâ'ya hüküm ki bundan akdem size hükm-i hümayûnum gönderilub yerunde döğmeği kâbil ne mikdâr top vardur yazub arz eylesin diyü âdem olmuş idi hâlâ mektûb gönderub ol cânibde olan kalâ'at cümle altmış aded kal'a döğmeği kâbil toplar olduğın bildurmuşsin imdi sizde suâl olunan kılîğda olan toplar değıldur bir de tophânesinde kal'adan hâric olub kal'a hızf içün vaz' olunandan mâ'adâsidur buyurdum ki vusûl buldukda emr-i şerîfim mûcebince kal'a hızf içün vaz' olunan toplardan mâ'adâ kal'a döğmeği kâbil kaç aded top vardur ve her birine kıyâs ne mikdâr yuvâluk olub alât ve esbâbları mükemmel midur nicedur yazup bilduresun imhâl itmeyesin

Hüküm 148

Sicil çâvûşlarından Yûnus Çâvûş'a velidi

Fî selh-i Receb fî Receb sene 983

Bozok beyi Çirkin Bey'e hüküm ki Ankara ve Karı Bâzârı kâdîlarına bundan akdem Karı bâzârı kazâsına tâbi' Göynük virân nâm karyeden Mustafâ ve karındâşı Mehmed Fakiye nâm Kâdî ve Mustafâ nâm oğlu ve Halîl ve İbrâhîm nâm kimesneler için eşirrâ ve eşkıyâ olub müslimânlara zararları olduğundan gayri fedâilerdur diyü arz olunmağın teftiş olmalarıçün hükm-i hümayûnum gönderilub şer'-i şerîfe da'vet olunduklarında itâ'at eylemedukleri i'lâm olunub ba'dehu bir dahi emr-i şerîfim gönderilmeğın a'yân-i vilâyetden nice müslümânlar ile evleri üzerine varilub arânuv bazı kallâb alâtı ile birkaç kalb altun ve akçe bulunub ve bulunna esbâb ve altun ve akçe için kâdî-i mezbûr temûr divâr karâr eyleyub mevâd dahi yazılıub tescîl olub sûret-i sicilleri Südde-i Sa'âdet'lerume götürülüb lakin mezbûr Mustafâ zikr olunan kallâb isbâtı için Karı bâzârı kazâsına tâbi' Akpeykâr'dan Seydi Ahmed bin nâzır efendidur diyu cevâb verilmeğın sev'en (...) olunub tekrâr hâk üzre teftiş olunub ahvâlleri i'lâm olunmağın götürilub mahallinde aynı ile bize irsâl olundi buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi'z- zât mukayyed olub mezkûrlerin ahvâlleri evkât-i vecihle hâk üzre teftiş eyleyub göresin fî'l- vâkı' isnâd olunan husûsler vâkı' midur mezkûrlerin şirret ve şekâvet ve tezvirve teblîs ile ve müte'ârrifler midur evlerinde bulunan kallâb alâtı ve altun ve akçe götürenlerin midur kendüleri mi keser yohsa hâricden arz ile bir kimesne evlerinde mi birâkmışlardur aslı nedur hüccetlerde mastûr olan mevâ mücebince midur yohsa adâvet vâkı' midur nicedur şöyleki hüccetlerde mastûr olub arz olunan hususlar sahîh olu fî arz müslümânlar şirret ve şekâvetlerine ve kalâblıklarına şehâdet iderler ise mezkûrleri habs idub ahvâllerin bi'z- zât sübût bulduğı üzre yazub tekrâr arz eyleyesin

Hüküm 149

Tersâne emînine verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

İznikmid sancağı kâdîlarına hüküm ki hâlâ Kocaili Hasan dâme izzuhu âdem gönderub kendü akçesiyle bir bâşterde binâ eylemek murâd itturdub keresteyi tedârîki babında mu'âvenet olunmasın taleb eylemeğın buyurdum ki vardukda anun gibi

müşârun ileyh zikr olunan başterde binasına mübâşeret itmelu olub lâzım olan kereste narh-i rûzi üzre almak istedükte mâni' olmayub mümkün olduğu üzre hüsn-i mu'âvenet ve mezâheret eylesin ammâ bu bahâne ile kimesne ta'addî olmakdan ve nihâyetden eksügi kereste aldurmaktan ve bi'l- cümle şer'-i şerîfe muhâlif kimesne iş olunmakdan ziyâde hazer eylesin

Hüküm 150

Fî'l- yevmu's- sâni

Fî 28 Receb sene 983

Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî't- târihi'l- mezbûr

Malta cânibinde olan hâkimden mevâd-i şerîf ve hükm yazilub verildi mektûb dahi ehemdendur

Hamîd ve Kütahya ve Kara hisâr sâhibi sancaklarında vâkı' olan kâdîlarıyla Uşâk mukâta'atı nâzırı olan Sipâh Çâvûş'a sen ki nâzırsın mektûb gönderub zahîre bahâsı ve kirâsı için lâzım olan akçede muzâyaka olub zikr olunan sancaklarda vâkı' olan ümenâda bulunan akçeden her kimde bulunur ise alunub edâ olunmasıçün emr-i şerîfim lâzım idükdei'lâm iylemiş imdi zahire hususi mühimmâtдан olmağın zikr olunan sancaklarda vâkı' olan ümenâdan kifâyet mikdârı akçe alunub mîrî zahîreye sarf olunmak için Malta cânibinden hükm-i şerîfim verilmişdir buyurdum ki vardukda husûs-i mezbûr için mâliye canibinden verilen hükm-i şerîfim mûcebince âmel idub ikdâm ve ihtimamdan dakika fevt itmeyesin

Hüküm 151

Subaşının âdemine verildi

Fî't- târihi'l- mezbûr

Tekridâğı yörüklerinin subaşı olan Mustafâ'ya hüküm ki hâlâ Bosna beyi olan Ferhâd dâme izzuhu mektûb gönderub Bosna sancağında olan (...) ma'denine varub livâi hizmet ittüğün ve ol hizmete varmağa yoli olub bazı yörükleri mevkûfât emînlerine istinâden hizmet varmadukların bildurub anların zarârı verilmesi için emr-i şerîfim taleb eyledüğün bildurmuş imdi emr üzre hizmete varmayan yörüklerin ruhsatı verilmek

câiz değildir buyurdum ki vardukda subaşuluğı müte'allik yörüklerden nevbetinde emr olunan hizmete varmayub hizmetden kaçan ve ihmâl itmek âdet iden yörüklerin bu fi'illeri sâbit ve sicil olduktan sonra Dergâh-i Mü'allâm'dan sana verilen nişânlu beyânnâme-i hümayûn mücebince siyâsetlerin idub ve bu def'a emr üzre seninle ma'den-i mezbûr hizmetine mariz değil iken ve gadr-i kavisi yoğiken imhâl idub varmayan yörükleri ele getürüb mukayyet ve mahbûs defterler ile berâber âdemlerin koşub Dergâh-i Mu'allâm'e götürösin ki küreğe koşulacak üzre mukayyed olub edâ-i hizmet idenlere ta'addî olmakdan ve himet itmeyenlere ruhsat verilmekden hazer eylesin

Hüküm 152

Sana tâbi' Musacak Çâvûş'a verildi

Fî't- târîh

Kıbrıs beylerbeyi'ne hüküm ki hâlâ cezîre-i Kıbrıs'da mâl defterdârı olan kıdvetu'l- emâcid ve'l-e kabir Mehmed dâme uluvvuhuye mahrûse-i Mısır defterdârlığı sadaka olunmuşdur buyurdum ki te'hîr itmeyub müşârun ileyhın kadirga ile Mısır İskenderiye'sine irsâl eylemek bâbında ihtimâm eylesin ammâ şöyle ki rüzgâr el vermeyub karada gitmek iktizâ iderse Şâm Trablusı'na irsâl eylesin buyuruldu

Hüküm 153

Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 27 Receb

Samako Tâtarına hüküm ki Asubi kâdîsı mektûb gönderub Sofya nâzırı mîrî ve senin tarafından tersâne ve matbah-ı âmireye îsâl içün Ahyoli (?) İskeleyi'ne irsâl olunan mîrî samân götüröen arabacıların ellerinde olan terekelerinden bazı illerde ham kurşun kusûr üzre götüröen suâl olundukda feryâd idub bize teslîm olunan bu mikdârdur diyü yemin idub tâtarların vekîli şer'îleri dahi yokdur ki tazmîn ittürile sâbıkan nâzırların vekîllerin yedinde mevcûd olub gördüklerinden kereseteyi kabz idub ana göre temessük vireler diyü sâbıkan arz olundukda nâzırların vekîl-i şer'îleri ahvâlinde sâkin olunub gönderilen kerestei kirâcılardan alub temessük vire ve ma'rifet ile tersâneye gönderile diyü evâmir-i şerîfe vârid olmuşken tâtarlar mukayyed olmayub kereste-i mir'îye aded ve fukâraya ta'addî olunduğı bildurmuş imdi buyurdum ki vusûl buldukda

tevkîf itmeyub emr-ı sâbık üzre Ahyoli İskeleyi'ne vekîl gönderub gönderdiklerine kâdî ma'rifetiyle alub ana göre temessük verile ve gönderilen kereste kaç kantâr ve vukıyyedur bildurub ana göre aldurdub ve mûcebince kantâr ile vezn itturub kirâcılar ta'addî ittürmekten hazer eyleyesin verimeyenlerin kirâsı bi kusûr virub noksân üzre verilmekden ictinâb idesin

Hüküm 154

Mehmed'in ademine verildi Fî 29 Receb

Gelibolu kâdîsına hüküm ki Mısır cânibinden ve gayriden zahîre ile gelen gemilerden pirinç ve sâir zahîre çıkardukların i'lâm idub imdi İstanbul zahîresiyçun gelen zahireden hârice zahîre satmak câiz değıldur buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub min ba'd Mısır'dan ve gayriden zahîre ile gelen gemilerden aslâ bir habbe ihrâc ittürmeyub muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin şöyle ki hilâf-i emr ol tarafda gemilerden zahîre ihrâc olunduğı istimâ' oluna mu'âteb olursun ana göre mukayyed olasin

Hüküm 155

Çâvûş oğlu Mehmed ile Çâvûş âdemine irsâl için verildi Fî 29 Receb

İznikmid kâdîsına ve ol cânibde zahîre hidmetiyçun gönderilen Uvez ve Mustafâ Çâvûş'a hüküm ki mektup gönderub Bolu sancağından gelen zahîre almalu oldukda İstanbul kilesiyle alınub lakin re'âyâsı bizum kilemuz küçükdür ziyâde alınurse fukarâya zûlm olur diyü bildurmuşsin imdi yigirmi vukıyye bir İstanbul kilesi midur gelen zahîre İstanbul kilesi hesabınca alınması emr idub buyurdum ki bu hususa bi'z-zât mukayyed olub gelen zahîreyi nereden alınduğı ve kirâsı ve navmoni ile ne mikdâr bahaya alınurse ol hesâbı İstanbul kilesine uydurub mi mezbûr üslûb üzre adâletle aldurub hilâf-i emr re'âyâdan ziyâde aldurmayasın şöyleki emr-i mugâyir anlar alınub re'âyâya ta'addî olduğı mesmû'-i şerîfim olur gadrunuz makbûl olmaz mühkem haklarından gelunur bilmiş olasin

Vârid olan tezkirede bu vecihle değıldur efendi-i mezbûr Ahmed Çelebi (...) Ahmed Efendi

Hüküm 156

Mahmûd kethüdâya verildi Fî 3 Şa'bân

Kıbrıs beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem tuz husûsı için vârid olan hükm-i şerîf mûcebince mukayyed olunub gelen gemi bulunub gemiye muzâyaka olduğu bildurmuş sen imdi ol cânibden tuz gelmesinden mürâ'ât olunub buyurdum ki varılman tekrâr emr-i şerîfim varınca tuz husûsına mukayyed olasın

Hüküm 157

Ma'mûr Hân Ağâ'ya verildi Fî gurre-i Şa'bân

Bendirekli ve Akkirman kâdîsına hüküm ki Sarı Ammâr Samât (?) Hân dâme me'âlîyenin adamlar kendüler hânına bir mühim husûsiyçun ulâğlı irsâl olunub emîn ve sâlim müşârun ileyhe irsâl ve îsâl olunmak lâzım olmağın buyurdum ki mezkûrin hisâr erlerinden (?)(...) kadruhum kurşun emîn ve sâlim müşârun ileyhe irsâl ve îsâl eylesin

Hüküm 158

Yevmu's- sâni fî 6 Şa'bânul- mu'azzam sene 983

Mezbûr Kâsım Çavûş'a verildi

Fitt târîhi'l- mezbûr

Aydos ve Ahyoli kâdîlarına hüküm ki sen ki Asuli kâdîsı mektûb gönderub kendü (...) canibine hıfz için gönderilen kuyûdât Ali için beş kıta kadirga ile Asuli'ye gelub bazı kimesne dışra çıkarub kefereden cebr ile hamr alub şikâyet ittüklerinde âdem gönderub lâzım olanı tez görelüm vakit dardur bu mahallede kadirga turmağa münâsib değıldur diyu i'lâm olundukda (...) diyu cevap verub ba'dehu rüzgâr mevâfık olub Sorboli (?) limanına vardukda adem çıkarub cebr ile esbâbların alub ve bazı kurânın evin gâret idub rüzgar muvafık iken çıkub gitmeyub ba'dehu furtuna olub iki pare kadirga helâk olub âdemleri çıplak çıkub mezkûr re'is gelub şer'-i şerîfe muhâlif kelimât ve yeniçeride enfe gayrilerinden bazı meclis-i şer'e gelub mezbûr için doğru yolu koyub her limâna gezerken gemileri helâk oldu İstanbul zahîresiyçun buğdây ve arpa ve yağ cem' iden rençber tâifesinden yoldâşum ve urgânım kalmadı diyü her re'is tutub habs idub külli akçelerin ve buğdây ve yağlardın alub kadirgalara koyub ve bazı kimesneyi

tutub kadirga içinde buldum ammâ ellerinde esbâb bulamadum diyü habs idub şer'le ahvâllerin görülsün diyü âdem gönderildükde mukayyed olmayub fesâd ve muhâlefet ittüğün bildurmuşsin imdi mezkûr teftîş olunub hukûk-i nâs alınmasın emr idub Dergâh-i Mü'allâm çâvûşlarından Kâsım Çâvûş mübâşir ta'yîn olunub buyurdum ki mezkur meclis-i şer'e ihzâr idub da'vâ-i hâk ittüklerin ahvâllerin kâdî muvâcehesinde hâk üzre şer'le dikkat ve ihtimâm ile teftîş idub anun gibi kimesnenin hilâf-i şer'-i şerîf hiffet alub ta'addî ittüğü vâkı' ise alınan hukuki şer'le ashâbına alıvirub dahi kadirgalara ittüğü gadr ve ta'addîsi husûsi vesâir ahvâlde yazub bilduresun hakk-ı sarîha tâbî' olub arz-ı vesâyetden ve hilâf-i şer'î iş olmakdan hazer eyleyesin

Hüküm 159

Sipâh Mihmândâra verildi

Ademine ulaşturmak için

Fî 3 Şa'bân sene 983

Haleb beylerbeyi'ne hüküm ki mektup gönderub isyân ve tuğyân üzre olan (...) tâifesi husûs bildurmuşsin hâlâ tedbir ve tedârikle ele getirilub haklarından gelinmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda vârid olunan tâifeden olub fesâd ve şenâ'at olanların hüsn-i tedbir ve tedârikle ele geturub dahi fesâd ve şenâ'etleri zâhir ve mâ'lûm olanların mecâl vormeyub haklarından gelesin bu bahâne ile kendü hâllerinde olanların müteessiren dahl ve ta'arruz itmekten ictinâb eylesin

Hüküm 160

Bu dahi

Müşârun ileyhe hüküm ki mektûb gönderub İnoreş (?) oğlu emmusa oğlu Laris havfından yanına arab cem' idub re'âyâyâ dahi tasaddî eyledükde ve lâzım gelurse beler mu'âvenet itmesin bildurmuş imdi bu bâbda sancağında çıkmayub yanına Arab cem' itmeyub ve sancağın hıfz ve hırâsetinde olan diyü kendüye müekked hükm-i hümâyûnum gönderulub tenbîh ve te'kîd itturılmışdır beylere ve beylerbeyine dahi bu bâbda ahkâm-i şerîfe gönderilmişdir buyurdum ki vusûl buldukda mîrî-i müşârun ileyh iki kişi kendü hâlinde olmayub sancağında çıkub memleketi ve vilâyetine ve re'âyâ ve berâyâyâ ta'addî ve tecâvuzi olurse beylerbeylere ve beylere gönderdulen hükm-i şerîfim mücebince hüsn-i tedbîr ve tedârik idub tasaddî ve ifsâdlerin memleket ve

vilâyetinden def' ve ref itmek bâbında ikdâm ve ihtimâm zuhûre götüresin ammâ bu bahâne ile hurdî nesne ile tedârik ve dağdağıye bâ'is olur husûsda ictinâb olunub re'y-i sâib ve fikr-i sâkıtın mûcebince iktizâ itüğüne âmel eylesin

Hüküm 161

Bu dahi

Eyuriş (?) oğluna hüküm ki hâlâsenin semtine karîb olan re'âyâ s

Südde-i Sa'âdet'üme arz-ı hâl gönderub yanına arab cem' idub re'âyâyâ envâğ-ı ta'addî ve tecâvüz eylediğini lââm eylediler imdi re'âyâyâ eyyâm-i adâlet-i hümâyûnde ta'addî ve tecâvüz olunmağa riza-yi şerîfim yokdur hilâf-i şer'î ve mugayir-i emr ta'addî idenlerin ele getirilub haklarından gelinur buyurdum ki vardukda fimâ ba'd yanına ki araba cem' itmeyub ve sancağından çıkmayub kendi hâlinde ve sancağın mahalle ve kurâlarında olasin ki re'âyâ ve berâyâ eyyâm-i adâlet-i hümâyûnumde bend ve kârkesânlardan olub devâm ed'îyesine meşgul olanlar şöyle ki emr-i şerîfime mugayir sancakdan çıkup ve yanına arab cem' idub fukâraya ta'addî ve tecâvüz itmeyub itâ'at-i emr-i şerîf itmeyeni itâbe mazhar vâkı' olurse fermân-i şerîfe muhâlif iş olmakdan hazer eylesin

Hüküm 162

Bu dahi

Haleb beylerbeyliğinde vâkı' olan sancaklarına hüküm ki hâlâ Haleb beylerbeyisi mektûb gönderub Eyuriş oğlu emmûsi oğlu İdris havfindan yanına Arab cem' idub re'âyâyâ dahi külli ta'addî ve tecâvûzî olub sancağından çıkub fesâd itmek ihtimâli vardır defa'âtla tenbîh olundukda tenebbüh olmayub kendü hâlinde degildur diyü bildurmeği müşârun ileyh Eyureş oğluna kendü hâlinde olub sancağında çıkması yanına Arab cem' eyledi diyü hükm-i şerîfim gönderilub anun gibi Eyuniş oğlu kendü hâlinde olmayub fesâda mübâşeret iderse sancâk beyleriyle fesâd ve şenâ'etleri def' ve refi' eyledi diyü kendüye dahi hükm-i şerîfim gönderilmiştir iki kişi lâzım gelurse ki müşârun ileyh size mektûb gönderub mu'âvenet için bir mahalle ta'yîn idub bi'z- zât kendü gezdürmek veyâhûd kifâyet mikdârî asker göndermek lâzım gelub Halîl iderse te'hîr itmeyub gönderilmesi emr idub buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub müşârun ileyh size mektûb ve âdem gönderub husûs-i mezbûr için bir mahalle ta'yîn

eyleyub mübâşeret iderse vech ve münâsib gördüğü üzre lâzım ve mühim olan mu'âvenet ve müzâheretde def'-i fevt eylesin müşârun ileyh vech ve münâsib gördüğü üzre hizmetde bulunub imhâlden hazer eylesin

Bu dahi

Bir sûreti__

Dulkadirli beylerbeyine ammâ bi'z- zât kendü gezdürilmek ve bulup ancak bir mahalle ta'yîn idub kifâyet mikdârı asker taleb iderse te'hîr itmeyub ve ol yere karîb olan sancaklardan beyleri ve alây bey ve zu'emâ ve erbâb-i timâr ile birkaç sancağı gönderesin ki müşârun ileyh vechi ve münâsib gördüğü üzre hizmete konulub imhâlden hazer eylesin

Bu dahi

Bir sûreti_____

Diyârbekir beylerbeyine kezâlik

Bu dahi

Bir sûreti _____

Bağdâd beylerbeyine kezâlik

Hüküm 163

Gelibolulu Yûsûf Çâvûş'a verildi Fî 3 Şa'bân

İnoz kâdîsına hüküm ki mektûb gönderub İstanbul zahîresiyçun emr ile etrâfından ihrâc olunan alât Gelibolu'da bey' olunmaktan ihtiyât oluna diyü gönderilen emr-i şerîfim mücebince tebliğ olundukda dört beş nefer gemici bulunub emr ile zahîre alâylarından olmayub İnoz'dan buğdâyın kilesi altmış ve yetmiş ve arpanın kırk beş vesâir hububât dahi bu üslûb üzre olmağı ekmek ve yemek içün her biri buldukları yerlerden beşer onar mîrî buğdây ve arpa ve darı ve gayri hubûbât götürüp fûrûh ittüklerinde bazı bâc bulunub girift re'isleri çâvûşları teslîm olundğı bildirmişsin imdi buyurdum ki orası fî'l- vâkı' mezbûrlar zahîre satanlardan olmayub vech-i meşrûh üzre kendü maâşlarıyçun (...) olub külli zahîre değil ise re'isleri itlâf idenleri tesbit eylesin ki mahrûse-i İstanbul'a zahîre getüreler

Hüküm 164

Oran Çâvûş'a verildi Fî 3 Şa'bân sene 983

Yenice-i Karasu kadısına hüküm ki sûret-i sicil gönderub kasa-i mezbûre tâbi' Tûr Ali bey nâm karyede bundan akdem mecrûhen maktûl olan Kand Arab nâm kimesnenin semenlerine vâsî olan Gülendâm nâm hâtûn karye-i mezbûrede sâkin Milkâl nâm kimesnenin Arabi metâdur diyu muhâlif müfettişi olan Ahmed Çâvûş ma'rifetiyle şer'-i şerîfe ihzâr olunub mahsûs olundukda mezkûr Mahmûd karye-i mezbûreden Pîr Ali ve Abdûlbâkî nâm Hun-kârlar ve Ahmedî Kurdo Bâkî ve Aydem oğlu Yûsûf hüccet eyleyub şirret idüğü maktûl-i mezbûr ve mezbûrluğu şütüm-i galîz ile şütüm eyleyub bana dahi efendim oğlu olmağla güç gelub değnek ile urdum bunun cerhden fevt olmuşdur diyü ikrâr ve i'tirâf eylediğin bildurduğun ecilden mahalli hâdiseden maktûlun vârislerine teslim olunmak emr idub buyurdum ki göresin fi'l- vâkı' sûret-i sicil maktûl-i mazmunun muvâcehesinde şer'le sâbit olmuş ise maktûlun vârisleri diyet talebi derse alivirub kîsâs isterlerse şer'le ittuesin

Hüküm 165

Bu dahi

Müşârun ileyhe hüküm ki sûret-i sicil gönderub kazâ-i mezbûr muzâfâtından Darı ve Ubas nâm karyede bundan akdem mecrûhen maktûl bulunan Yahyâ'nın Rüstem nâm kimesenin katlinde mazanne olan Karagöz'un aruyyap için maktûl-i mezbûrun babası mezkûr Şeyh Muhâlif müfettişi olan Ahmed Çâvûş ile ihzâr idub akd-i meclis olunub teftîş olundukda mezkûr Karagöz maktûlun akrabâsını döğüb darb itmeğin ben dahi hamr içmiş idum koltuğında iki yerden bıçahla urdum ol vâhidde fevt olmuşdur diyü i'tirâf eyledüğün arz ittüğün ecilden mezbûri mahall-i hâdisenin üzerine gönderub maktûlun vârislerine teslim itmeyi emr idub buyurdum ki bu hususi teftîş idub göresin fi'l- vâkı' sûret-i sicil maktûl-i mazmûni mezbûrun muvâcehesinde şer'le sâbit olmuş ise maktûlun vârisleri diyet talebi derler ise alivirub kîsâs isterler ise şer'le kîsâs ittuesin

Hüküm 166

Müşârun ileyhe hüküm ki sûret-i sicil gönderub Hüsâm bin Mehmed yedinden vârid olan emr-i şerîf mücebince mezkûr Hüsâm vâsîleri olduğu Süleymân ve Kerîme ve Râziye nâm karındâşların babaları olan Mehmed mecrûhen maktûl buludukda

mazanne olan Hasan ve Hüsrev ve Divâne Ali nâm kimesneler ve kızı Hâcî nâm Hâtûn ve Kavare nâm karyeden yani nâm zimmî bu yanda mübâşir olan Ahmed ma'rifetiyle akd-i meclis olunub mazanne olan mezbûr Hasan bin Musâcık ihzâr olunub teftîş olundukda Koyda nâm karyenin taraf-ı şimâlinde dağların üstünde bağların ötede sabâh namazdan sonra mezkûrler ile mezkûr Mehmed'i katl eyledük diyü ikrâr ve i'tirâf eyledüğün bildurduğun ecilden merkûm Hasan siyâset olunmasın emr idup buyurdum ki hak üzre teftîş idup göresin fî'l- vâkı' sûret-i sicilin mazmûni mezbûr Hasan'ın muvâcehesinde şer'le sâbit olmuş ise müktezâ-i şer'i üzre siyâset idup emrim şer'le varduğun yazub bilduresin

Hüküm 167

Bu dahi

Yenice-i Karasu ve Drama kâdîlarına hüküm ki sen ki Yenice kâdîsısın sûret-i sicil götürüb kazâ-i Drama'ya tâbî' Kara Seydâ nâm karyeden Aslıhân Seyyidî meclis-i şer'-i şerîfe gelub bundan akdem Sıddık Meded nâm yaylada katl olunan oğlu Süleymân için köselerden İsmâîl nâm kimesnenin Kâsım nâm kuli katl itmişdur diyü da'vâ eyledikde muhâlif müfettişi olan Ahmed Çâvûş ma'rifetiyle mezkûr Kâsım ihzâr olunup keyfiyet-i ahvâli suâl olundukda mezkûr Kâsım zıkr olunan yaylada kadîm sûretde Receb ve Kurd Bâkî nâm yoldâşlarımız ile gavgâ idup ben dahi değnek ile başına urdum ol darbdan fevt olmuşdur diyü i'tirâf eylediğin arz eyledugin ecilden mersûm Kâsım mahall-i hâdiseye gönderilmesin emr idub buyurdum ki fî'l- vâkı' sûret-i sicilin mazmûni mezbûrun muvâcehesinde şer'le sâbit olmuş ise maktûl-i mezbûrun vârisleri diyet talebi derler ise alıvirub kıssâs isterler ise kıssâs ittüresin

Hüküm 168

Yavâşça Mehmed Çâvûş'a verildi

Fî 3 Şa'bânu'l- mu'azzam sene 983

Selanik kâdîsına hüküm ki hâlâ taht-ı kazânızda tahsil-i gayr olan mâl-i mîrînin cem'i için Dergâh-ı Mu'allâm çâvûşlarından Mehmed zîde kadruhu ta'yîn olunub irsâl olunmuşdur buyurdum ki vulu buldukda müşârun ileyh taht-i kazânıza vâkı' olan mîrî bekâyânın cem' ve tahsîli husûsına istihdâm eylesin

Hüküm 169

Bu dahi

Selanik sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki Selanik halkının zahîre bâbında külli muzâyakaları olub taht-ı kazânuzda akçeler ile tereke almağa varan rençber taifesine rızâlarıyla meni idenlerden alıvermeyub mani olduğu ecilden gazâba müstehak olmuşsizdur buyurdum ki min ba'd mahrûse-i mezbûreden verilen rençber taifesine akçe ile rızâlarıyla satanlardan tereke aldurub mahrûse-i mezbûre halkına ol vecihle rençber tâifesine mâni' olunmağla zahireye muzâyaka çekturmeyesin

Hüküm 170

Bu dahi

Kâsım Çâvûş'a verildi

Fî 3 Şa'bân

Varna kâdîsına hüküm ki yani veledi Nikola nâm zimmî taht-ı kazânızda bir mağârada barut vardır diyü haber virub kendü için kefil virmeğın Kâsım Çâvûş'i koşup göndermişdur buyurdum ki bu bâbda bi'z- zât mukayyed olub çâvûşum ve zimmî ile ta'yîn olunan mağaraya varilub fî'l- vâkı' içinde barut olduğu vâkı' midur gayr-i vâkı' midur temâm özine irişub eğer içinde barut bulunur ise ihrâc idup mîrî için hıfz ve tasarruf itturdub dahi ne mikdâr baruz bulunub hıfz olunduğı ale't-teftîş yazub arz eylesin

Hüküm 171

Yevmu's- sâni fî 3 Şa'bânul'- mu'azzam sene 983

Şeyh Ayaz'a verildi

Fî 11 Şa'bân sene 983

Şâm beylerbeyine ve defterdârlarına hüküm ki sancağ-ı hümayûnde iken Mekke-i mükەرreme ve Medine-i münevvere fukarâsına dört yüz filori ve Şâm-i şerîf fukarâsına yüz elli altun ve Kudus-i şerîf fukarâsına yüz altun ve Halîlu'r-rahman fukarâsına elli altun ve Haleb fukarâsına yüz altun ve Medine-i münevvere sâkinlerinden Şeyh Abbâs ve Şeyh Abdurrahman nâm araba altmış altun sadaka ve otuz nefer cüzhânlara ol havâlîde ve noktacısına (?) yılda on altın ve ulemâ ve ulyâdın müstehak olanlara on

kıt'a sadaka ve cülûs-i hümâyûnden sonra sadr-ı sa'âdetleri tarafından nâib-i el-firâs olana yılda otuz altun bu cümleyi Şâm hazinesinden bi kusûr gönderesin diyü hükm-i hümâyûnum gönderilmişdi ol emr-i şerîfîm kemâkân takrîrdur ve hâlâ Medine-i münevvere'de yevmî kırk bir kere en'âm-i şerîf tilâvet olunmak dahi emrim olub anlar dahi yılda dört yüz doksan iki filori vazîfe ta'yîn olub ve zikr olunan otuz nefer cüzhânlara yılda üç yüz filori verilurdi vazifeleri yevmî ikişer akçe olmak için altmış filori dahi ziyâde olmuşdur ki cümle iki bin yüz elli iki filori ile on kıt'a sadaka olur sâl be sâl Şâm hazinesinde bi kusûr hüccâci hâvî berât-i hâc ile gönderilmesin emr idub buyurdum ki vardukda zikr olunan iki bin yüz elli iki şikke filoriyle on kıt'a cülûsi her yıl Şâm hazinesinden ihrâc idub bir yarâr ve mu'temedun aleyh mütediyyin kimesneye teslîm eyleyüb tenbîh ve te'kîd eylesin ki ta'yîn olunduğı üzre Mekke-i mekerreme ve Medine-i müvvere kâdîları ma'rifetleriyle bi kusûr teslîm idub bir akçe ve bir habbe ketb itmeyeler ve bi't- temâm teslîm olunduğına kâdîlardan mümzâ ve mühürlü sûret-i sicil gönderdum size teslîm eyleyub siz dahi defteri ile ol sûret-i sicilleri Südde-i Sa'âdet'e sâl besâl gönderesin

Hüküm 172

Kâsım Çâvûş'a verildi

Fî 3 Şa'bân sene 983

Ahyoli kâdisına hüküm ki ol cânibde Moraviri nâm mahallede ve Südde-i Bolu'da İstanbul zahîresiyun gemi ile gelen terekeyi hafiyen bazı kimesne çıkarub arabalara tahmîl eyleyub Larna'ya vesâir etrafa alub gittükleri istimâ' olundu imdi İstanbul zahîresiyün gelen gemide hilâf-i emr tereke çıkub ahire gitmek câiz değildir çıkarub viren re'islerin ve hilâf-ı emr araba ile gelen tereke alanların haklarından gelinmesi mukarrerdur bu husûsa sen niçun mukayyed olub hilâf-i emr iş idenleri men eylemeyesin buyurdum ki min bad bu bâbda bi'z- zât mukayyed olub zikr olunan mahalleri vesâir gemi yanaşmağa kâbil olan yerleri görüb gönderdub gemi ile gelen yerlerden aslâ bir habbe tereke çıkartmayub hilâf-i emr kimesne iş ittürmeyesin ve emre mugâyir tereke çıkarub viren gemiler kimler ise esamileriyle yazub bilduresin ki mühkem haklarından geline fermân-i şerîfime muhâlif tereke çıkardığı mesmû'-i şerîfîm olanlar mu'âteb olursun ana göre mukayyed olasın hilâf-i emr tereke çıkarmakdan hazer eylesin

Hüküm 173

Zekiye ve mîrî-i kurâlık ile Şeyh a'yâna verildi

Fî 11 Şa'bân

Mekke-i mükerreme-i şerîfine yazılacak nâme-i hümayun sûretidir sadr-ı sa'âdetinizden Medine-i münevvere'de emîr-i medine nasb olunan Hüseyinîlerden (boş) Bey'î huccâc evi (?) berâtnâme vesâir züvâr ve mücavirine envâ'ı zûlm ve ta'addîsi olduğundan gayri çâr-i yâr-i güzini ravzatu'llâhi te'âlâ aleyhim ecma'inden hazret-i şeyhin keremine alâniye tevâbi'î ile hâşâterin (?) itmekle ol cihetden dahi hâşâ terb itmekle ol cihetden dahi şerrîler mezâlim oldukları i'lâm olundu imdi hazret-i seyyidu'l-enâm aleyh-i efdalu's-salâtuve's- selâmın (...) dahi yâr-i vefâdarları olduklarından gayri huzûr-i fayzu'n-nûrlarında bir mertebede hîzze ve te'dîbleri var idüğü mâ'lûmumuzdur bâ husûs elminen-i müştehidîn ravzatu'llâhi te'âlâ aleyhim ecma'in her birinin azimuşşânlarına müte'allik envâğ-ı vilâyet-i kavme irâd idup hâşâ cenâb-ı şeri'âtlarına bu'z ve adâvet idenleri inkâr idub cem' ketb-i fesâdluk dahi bu vecihle mastûr ve mezkûr olub mezâhib-i erî'adan zât-i âlî-i simâtları envâ'-ı ta'zîm ve tevakkur olunub mulhid ve râfizîden gayri semt-i tahkir sâlik olmuş kimesne olmayub hazret-i risâlet penâhinin meclis-i şerîflerinde her biri rûzgâri envâr feyzlerinden müstefiden ve mütefeyyiz olmuş güzîn sahâbe-i kiramdan iken havza-i hükûmetinizde olanlardan bazıları alâniye seb ideler dahi haklarından gelmeğe ziyâde iştigal olunacak husûsdur gerekdur ki vusûl buldukda kadîm bednamdan dergâh-i sa'âdet-i sengâhında olan ihlâs ve sadâkat ve salâh ve diyânetiniz müktezâsınca ol sebb iden mulhidlerin nakıta-i vücûd-i hiyânetu'd-vedâların sahâif-i rûzgârdan hâlî ve nâbûd eyleyub cezâ ve sezâları virilub ol Hüseyinîler külliye def' olunub hüsn-i adet sahîhu'l-neseb bir setre Seydî emîr medineye nasb idub ol makâm-i şerîfi rahsu'l-hâl levn-i Râfizîden pâk ve tathîr itmek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i âlîiniz vücûde götürile ki min ba'd sâir ol mekûle mefâside meyl idenlere dahi muvahhid müceb-i gayret olub akvâl-i nâ sezâyâ ziyândur azalık itmeği mecâlleri olmaya bu bâbda vücûde gelen mesâyi-i meşkûreleri teşyîd-i meyânî mevâlât olduğundan mâ'adâ sehâbîn-i mükerrerminin ezvâc-ı tayyibelerinden ifâze-i sa'âdet-i dâreyn olduğundan intibâh yokdur

Hüküm 174

Emre müte'allik oldi ketebeye konuldi

Rûm beylerbeyi'ne ve çukadârlık ile kâdîlarına hüküm ki sen ki beylerbeyisin mukaddemâ bazı kimesnelerin ellerinde sikke ve kalb akçe bulundu diyü kayd ve bend ile Dergâh-ı Mü'allâm'a göndermeğin mezbûrlar dahi habs olunub hâlâ zıkr olunan mücrimlerden Velî Fakiete oğlu Mehmed nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderub Tokadlar Ali nâm kimene Dâvûd nâm kimesneye teslîm idesiz diyü iki yüz mikdârı akçeyi virüb mezbûr dahi ber vechi kefâlet ol mikdâr akçeyi sâhibine teslîm itmek için alub dahi teslîm itmedi girift olunub bu hususda kendünün haremi olmaduğın bildurub ahvâlini hak üzre görülmek bâbında inâyet ricâ itmeği buyurdum ki bu husûs evkât-i vecihle hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresiz fî'l- vâkı' vech-i meşrûh üzre Ali nâm kimesne ol mikdâr akçe virüp ol dahi kefâlet tarîkıyla âhara teslîm itmek için alub elinde bu vecihle mi bulunmuşdur yohsa kendü mi kat'î itmişdur ve kadimden kallâbluk ile iştiâhârı var midur vilâyetde ne hâl ile müte'ârrifdur bi garaz müslümânlardan mâ'lûm itturub vukû' üzre yazub bilduresin

Hüküm 175

Edirneli İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 3 Şa'bân sene 983

Dergâh-ı Mu'allâm müteveffalarından Mustafâ zîde mecduhıye hüküm ki Dergâh-ı Mu'allâm çâvûşlarından Mir Mehmed Çâvûş yâlılarda vâkı' olan yâlılarda vâkı' olan kıllâğın dârıları çevrilub zâyî' olmak üzredur diyü i'lâm itmeğin anun gibi fâsid tebdîli lâzım olan târıları tebdîl itmek emrim olmuşken müşârun ileyh yâlılarda vâkı' olan kıllâğın ekser tarıların satub yerine târı alıvırmeyub kıllâğ zahîresi sarf ıdub ve sattuğu dârının akçesi dahi teslîm eylemediği i'lâm olunmağın buyurdum ki İbrâhîm Çâvûş vardukda bi'z- zât mukayyed olub mezkûrun târıların satduğı kıllâğın ne mekûle kıllâğ idüğün ve her kal'ada ne mikdâr târı satub vekîlinin niceye satub akçesin niceye olmuşdur ve satılan târı yerine niçun yeni târidan yeni târı sadun alub komadı kal'aları zahîresuz komağa sebep nedur aslı ile yerlu yerinde görüb teftîş eyleyub dahi münfasıl yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bilduresin

Hüküm 176

Devrân Çâvûş başıya verildi

Yevmiye evlâ mudur ne için

Fî 3 Şa'bân sene 983

Dergâh-ı Mu'allâm çâvûşlarından olub Saruhân sancağında zahîre ihrâcına me'mûr olan Hademe Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem vefatıyla ahkâm-i şer'îye götürölub mahrûse-i İstanbul'a irsâl iylemek vâfir ve müstevfî zahîre tedârik idub sâhibleri veyâ vekîlleri ile arabalara ve tavârlara tahmîl idub koca ve İzmir İskelelerine gönderesin diyü emr olunmuşdi ol emr-i şerîfim a'lâ mâkân mukarrer olub ve mahrûse-i mezbûrede zahîre bâbında ziyâde muzâyaka olmağı eyyâm-i şitâ dahi karîb olub evâmîr-i sâbika mucibine zahîre husûsında mukayyed olub ol taraflarda zahîre bulunan yerlerde eğer havâs-ı hümayun ve eğer mîrî livâ hâssâlarıdır ve eğer zu'emâ ve erbâb-i timâr ve gayriden bulunan yerlerden kendülere kifâyet kadar zahîre alıkonub mâ'adâsı sâhibleri veya vekîlleri ile arabalara ve kirâ davarlarına ve mîrî canibinden verilen develere tahmîl itturub ale't-tevâlî mezbûr iskeleleri irsâl eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda zahîre husûsında gereği gibi mukayyed olunub evâmîr-i sâyi'a mucibince eğer havâs-ı hümayûnumde ve mîr-i livâ hâssâlarında ve zu'emâ ve sâir erbâb-i timâr ve bi'l- cümle serhaddan bulunur ise ashâbına kifâyet kadar alıkonub mâ'adâsı sâhibleri veyâ vekîlleri ile arabalara ve kirâ davârına ve mîrî canibinden varan develere tahmîl itdurub eyyâm-i şitâda dahi havâ el virdukçe ale't-tevâlî mezbûr iskelelere gönderesun ki verilen gemiler hâzır bulub mahrûse-i İstanbul'a götürüb İstanbul da zahîre bâbında olan muzâyaka ve zaruret def' olunub ashâbına dahi ticâret vâkı' ola zahîre husûsı ziyâde mühimmâtından olmağın sâir umûre kıyâs itmeyub bâb-i ihtimamdan dakîka fevt etmeyesin şöyleri ihmâlin i'lâm oluna azl ile koymayub hakâret olunursun ana göre basîret üzre olub zahîrei dâima eksik eylemeyesin ve her irsaliyeden ne kadar zahire vene cins zahîre irsâl olunduğın yazup bilduresin ki ana göre talep oluan ve tereke ashâbına verilmek için nâzır Abdülcebbâr üç yüz akçe irsâl eylemek bâbında mâliye cânibinde hükmi şerîfim gönderilmişdur ol hükmi şerîf mucibince müşârun ileyhdan akçeyi talep idub gönderub dahi tereke ashâbına vesâir lâzım olan mesârifeye sarf idub terekeyi ale't- tevâlî irsâl eylemekden hâlî olmayasın

Hüküm 177

Edirne kâdîsına ve subaşısına Oran Çâvûş Dilveren ve Kırkkilisa câniblerinden hırsûz ve devâmi teftiş için ta'yîn olunub 980 Rebi'ul- ulâ evâili ile verilen hükm tecdîd olunub ileyhin yedine gönderilmiştir

Hüküm 178

Yevmu's- sâmen

Fî 4 Şa'bân sene 983

Edirnelu İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 4 Şa'bân ve dizdârlığa

Edirnelu Ali Çâvûş'a hüküm ki mektûb gönderub ol illerden zahîre killet üzre olub tahmîl olunmak üzre olan mavnaya ancak kifâyet ider azlık gemi gönderilmeye diyü bildurmuşsin imdi Hüdâvend Çâvûş ve Emrullâh Çâvûş Südde-i Sa'âdet'e geldüklerinde her biri yigirmişer bin kile buğdây ve yigirmişer kile arpaları mevcûd olub göndermeği müte'ahhid olmuşlardır husûsen nice zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve haklu rençber tâifesi olub kapûlarında ve anbârlarında ve vâfir tereke olduğu ve sen dahi ol yelu olub ve tereke ol yerlunun a'yânından olmağla almağa kâdir olmadığın mâ'lûm olmağın Hasan Çâvûş'i ol husûsda sana mu'âvenet itmek için irsâl olunmuştur buyurdum ki varıncak aslâ te'hîr ve tevkîf itmeyub zikr olunan nâzırların nezâretine müte'allik ümenâdan ikrâr ittürleri mikdârı terekeyi kabz idub gemiler ile götürüb andan mâ'adâ beyler hâsılatdan ve zu'emâ ve erbâb-i timâr ve gayri rençber tâifesinde kapûlarından ve anbarlarında ne mikdâr tereke var ise kendülere kifâyet kadar alıkonulub mâ'adâsı mezbûr Hasan Çâvûş'a ihrâc itturub iskeleye gönderub emr-i sâbıkım mücebince ale'l- acil irsâl iyleyesin ba'dezîn varıncayadan mâ'adâ dârı ve mahlud ve alef dahi bulunur ise andan dahi gönderesin sen ki diyânet ve istikâmetini i'timâd olunub husûs-i mezbûr sana sipâriş olunmuştur ihtimâmdan dakîka fevt itmeyub bu zamânı sâir zamâna kiyâs itmeyub vâfir tereke göndermek bâbında envâ'-ı ikdâm ve ihtimâmın vücuda geturesin

Hüküm 179

Hayrı Bey'in Kethüdâsına verildi

Fî 4 Şa'bân

Ziştovi Bey'i Zeyn (?) Bey' e hüküm ki Aliya (?) hâkimi Kabâl mektûb gönderub Aliya avânasından olan aşâyirden Şîrvânî ve Kürdî nâm aşîretler sancağı karîb olub zikr olunan aşîretlerden bazıları fesâd ve şenâ'etidub ve niceleri kâtil katl ve bâ's idub taht-ı hükûmetine varub zu'nûn ele götürilmek mümkün olmayub nicesinin fesâdları bu hâl ile yanlarında kalub bu mekûle fesâd idub gidenler geru müşârun ileyhe götürilmek bâbında emr-i şerîf vâcib bilâ temâm ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda evkât-i vecihle mukayyed olub göresin anun gibi müşârun ileyh avânâsından olub fesâd ve şenâ'et itmekle senin sen ki avânânı firâr idenleri ademi varub taleb eyledükde ele getirub âdemisine teslîm ve irsâl eylesin ki fesâd ittükleri mahalde ahvâlleri şer'le görölüb fasl olunub kimesneye zûlm ve ta'addî olmak ihtimâli olmaya

Bir sûreti_

Vize hâkimi Nûr Bey'e

Bir sûreti__

Trados hâkimi Hasan Bey'e

Hüküm 180

Budun (?) beylerbeyisine hüküm ki Nemçe kralının Südde-i Sa'âdet'de olan elçisi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl virub uhde-i ahde mugâyir bazı kıllâğ alduğından mâ'adâ serhad olan beyler sadimden bu canibe tâbî' olmayub kral tarafına virgü viren re'âyâya harâc tekfil olunub ve müttasıl vilâyetlerine segirdub ta'addî ve tecâvüzden hâlî olmayup husûsen Nevingrad beyi Ferhâd ve Feleki beyi Mahmûd dâme izzuhu dâima memleket ve vilâyetlerine ta'addî ve tecâvüzden hâlî olmaduğı bildurdiler imdi zikr olunan kal'aların sâhibi olan la'în ol tarafa daih tâbî' olmayub iki cânibe hasenâtı takarrur olmayub tasarrufinde olan kal'alar olmağla ruhsat-i hümâyûnum verilmişdir ammâ kral ile sulh ve salâh bir karârdur madâm ki onun tarafında nahd-i emâna mugâyir

vaz' sudûr olmaya bu cânibden ahd-i emânı menâkız vaz'câiz değildir buyurdum ki vusûl buldukda bu emrim serhad beylerine husûsen ki Nevingrad ve Feleki beylerine i'lâm idub vesâir serhad gâzîlerine ve i'lân ittuesin ki kral-i muşarun ileyhe sulh ve salâh mukarrerdur min ba'd memleket ve vilâyetlerine ahde mugâyir segirdub gâret idub emîr almayub ve kadimden bu canibe harâc vormeyub ol tarafa tâbî' olan köylerine ve yerlerine dahi vicâhen mine'l- vucûh dahl idub hilâf-i ahd harâc teklif eylesin ammâ ol tarafın ehl-i fesâdları memâlik-i mahrûseme fesâd ve şenâ'et itmeği gelduklerinde ele götürüb hakkından geleler ammâ bu bahâne ile gâret kastiyle gelmişlerdur diyü varub anlar toprağında hilaf-i sulh âdem almayalar şöyle ki emrime muhâlif iş ola eğer beyler ve eğer alây beyleri ve ağâlar ve zu'emâ ve erbâb-i timardur her kim ise aslâ mecâl virilmeyub siyâset olmak mukarredur ana göre mukayyed olub ahd-i emâna mugâyir iş itmeyeler ki tarafının re'âyâsı âsûde olub herkes ferâğ-ı bâl ile kâr ve kisbinde iştigal üzre olalar

Bir sûreti _____

Dede Ali ile yazılıb Elçi Bey'in kâtibine verildi

FîŞa'bânul- mu'azzam sene 983

Hüküm 181

Şeyh Abbas'a verildi fî 12 Şa'bân sene 983

Medine-i münevvere kâdisına ve şeyhu'l-harâma hüküm ki bundan akdem sancağ-ı hümayûnde iken sâb-i celâl-i zemânim için Medine-i münevvere'den tilâvet olunan eczâ-i şerîfe kurâsına yılda üç yüz filori gönderilur diye hâlen vazifeleri yevmî ikişer akçe olmak için altmış filori dahi ziyâde alınub ve hâlâ yevmî kırk bir enâm tilâvet olunmak için dahi dört yüz doksan iki filorivazîfeta'yîn olunub bu vecihle min ba'd sâl be sâl Şâm hazinesinden irsâl olunmak bâbında emr-i celîlu'l-kadrum sâdır olmuşdur buyurdum ki zîr olunan filori her sene vâsıl oldukda Âhar ihvânlara vazifelerinde yevmî ikişer akçe üzerine virüp ve Medine-i münevvere'de salâh ve diyânet ile ma'rûf ve mu'temed sâlaha mâlik vird-i şerîfe hâfız ta'yîn eylediği enâm-i şerîfe tilâvet ideler devâm devâ fî'l- vâkı'şer ve kazâ için

Hüküm 182

Bosna beyine hüküm ki hâlâ Sûdde-i Sa'âdetüm'de olan Nemçe kralının elçisi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunub Bosna serhaddında olan zâbitânı ve neferât Ağâları ve gayrileri memleket ve vilâyetlerine seğirdub hilâf-i ahd-i emân âdemlerin abâd ve karyeleri gâret ve mâl ve menâllerin hasâret ittürlerin bildurdiler imdi Nemçe kralı ile dosluk ve sulh ve salâh mukarrerdur madâm ki anlar tarafından ahd-i emâna mugâyir vaz'-i sudûr itmeye bu cânibden adhi ahd-i emâna muhâlif vaz'-i sâdır olmak câiz değıldur buyurdum ki vusûl buldukda bu emr-i şerîfîmn serhaddan olan voyvodalaruna ve kıllâğ hâfızlerine ve neferât ağâlarına ve bi'l- cümle serhadi mezbûr gâzîlerine i'lân ve i'lâm idub ve câmi'lerde nidâ ittürüb dahi min ba'd kral-ı müşârun ileyh ile sulh ve salâh ve dostluğum mukarrer olduğı bilub aslâ memleket ve vilâyetlerine kimesne komayub sekr dem itturmeyub ve bir nefer âdemlerin esîr itturmeyub ahde muhâlif iş ittirmeyesin ammâ mukayyed olub i fesâdın fıkı-i fadilerin ne idüğün tahsis ve mâ'lûm itturub dahi memâlik-i mahrûseye zarar kasdına gelenler ele getürmekde ve haklarından gelinmekte dakîka fevt itmeyesin emrime muhâlif ol tarafa varub esîr alub gâret-i emvâl idenler ve bi'l- cümle sulhe muhalef vaz' idenler her kimler ise ele geturub muhkem habs idüb ahvâllerin sahîh üzre arz eyleyesin ki muhkem haklarından geline

Bir sûreti____

Dahi yazilub Elçi beynin ademine verildi

Hüküm 183

Kabal beyinin mihmândârına

Fî 3 Şa'bân

Alarya hâkimi Kabal Bey'e hüküm ki ademin gönderub ahvâdın zamânlarından İliyonya (?) Hendar (?) akrâbana verilen dirliğı bazıları kanâ'at itmeyub âdet-i kadîmeye muhâlif memleket içinde gezüb re'âyâ ve berâyâyî rencide idub cebren mâl alub fesâd ve şenâ'et idüb size ve mesâkine ta'addîlerinden müztaribu'l-hâl olmağla müteveffa baban zamânındaarz olub bu mekûle ehl-i fesâdın haklarından gelesindiüyü merhûm dedem Sultân Süleymân hân tabe serâhu zamânında emr-i şerîf virdükde bildurub ana göre müceddeden Dergâh-ı Mu'allâm'dan dahi hükm-i şerîf verilmiş ricâ eyledüğün ecilden buyurdum ki vusûl buldukda sâbıkan bu bâbda verilen emr-i şerîfîmle

âmel idub berât-i sa'âdet ayağlı taht-ıyedeke olan Alariyya eyaletine müte'allik olan eğer (...) ve eğer aşîret ağâlaridur ve tökerleridur ve banzelikalar ve ağâlar tökerleridur vesâir aşâyir ahâlîsinin sagîr ve kebîr vesâir olagelen âdet ve kânûn üzre istihdâm idub memleket ve vilâyetin zabt vesâyası ve bize ve mesâkinin istirâkı husûsında envâ'ı mesâ'-i cemilin vücûde geturesin anun gibi sana itâ'at ve inkiyâd üzre olmayub fesâd ve şenâ'ete ve şer'î ve kânûna muhâlif evzâ'a mübâeret idenlerin sâbikan verilen emm-i şerîf mücebince ve şer'î ve kânûn üzre haklarından gelesin ki sâirleri müceb-i adet evvelen lâzımu'l-arz olanı yazub bilduresin

Hüküm 184

Nâzırın ademine verildi

Fî 5 Şa'bân

Mısır beylerbeyine ve defterdarlarına hüküm ki Mekke-i mükerreme'nin kisve-i şerîfesi nâzırı olan Hâcî Mustafâ Dergâh-ı Mu'allâm'a gelub mahmiye-i Mısır diyârında kisve-i şerîfeye vakf olan karyelerin mahsûli sâbikan nâzır olanlar zabt ide gelub sonra âmelelere zabt itturlmek kisve-i şerîfe ihrâcâtı hazîneden vechi nakd virilub lakin âmillerin karye ahâlîsineta'addîleri olub kisve-i şerîfeye verilen akçe dahi zûlm ve ta'addî ile alınmış akçeden olduğu bildurub üslûb-i sâbık üzre kisve-i şerîfenin karyelerinde görüksün (?) nâzırı olanlar zabt itmek her vecihle enfe'dur diyü bildurduğu ecilden buyurdum ki göresin kisve-i şerîfeye ta'yîn olunan karyenin mahsûlde kadîmden nâzır olanlar zabt ide gelmiş iken sonra âmele verilub amele tâifesi re'âyâsı rencide idub ve kisveye verilen akçe zülümle alınub bi'l- cümle kisve-i şerîfeye vakf olunan kurâyı yine kisve-i şerîfe nâzırı olan kimesneler zabt itmek mâla ve re'âyâya ve kisve-i şerîfeye enfe' ve evlâ ise mezbûreyi kisve-i şerîfe nâzırı olanlara zabt itduresin

Hüküm 185

Topçular çavûşına verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Terhâniyât kâdisına Yeni foca dizdârlarına hüküm ki sen ki kâdisın mektûb gönderub kal'a-i Yenikoca'da bir şayka ve iki aded hizterat (?) ve birde ve âmel mânde olduğın bildurmuşsin imdi zikr olunan şayka ve hizterâtları ve prangayı pareleyub dahi gemiler ile tophâne-i âmireye gönderilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bi'z-

zad kal'a-i mezbûreye varub zikr olunan brangayı emîni vukuf ile göresin fî'l- vaki sakat olub amelinden kalmış ise emrim üzre pareledub gemiler ile tophâne-i âmireye irsâl edesin ve kimin gemisiyle gönderilub kaç kantar olduğın yazup bilduresin

Hüküm 186

Edirneli İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 6 Şa'bân sene 983

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Uzunlu Ali Çâvûş'a hükûmet konâğında bundan akdem İstanbul zahîresiyçün sana nice def'a ahkâm-i şerîfe gönderilub ol husûs mühimmâtдан olub bu cânibde zahireye kemâl-i ihtiyâc olmağın buyurdum ki fermân-i şerîf-i sâbıkım mûcebince tereke husûsına mukayyed emr-i şerîfim mûcebince mu'accelen ihrâc idub irsâl eylesesin imhâl ve müsâheleden hazer eylesesin şöyle bilesin

Hüküm 187

Yevmu'r- râbi'

Fî 3 Şa'bânul- mu'azzam sene 983

Atala ve Gerdüs kâdîlarına hüküm ki Saruhân sancağı beyi Farih dâme izzuhu siyâseti olunan hasadın elli bin akçesi ve iki nev'îye memlûki olduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda mîr-i müşârun ileyh kendü tarafından vekîl nasb idub gönderdükten sonra meclis-i şer'e ihzâr idub mûmâ ileyh Ca'fer Çâvûş mübaşeretiyle ahvâllerin dikkat ve ihtimâm ile hak üzre teftîş ve tefâhhus idub göresin fî'l- vâkı' mîr-i müşârun ileyh hilâf-i şer'î ol mikdâr akçesin ve kulların almış ise ba'de's- subut ve irslerine hüküm idub alıvirub dahi ahvâle müdâhele olurse yazub bilduresin

Hüküm 188

Samsun ve Trabzon kâdîlarına hüküm ki Ova (?) sancağı beyi kıdvetu'l-emâcid ve'l- ekârim mehâsim dâme izzuhu mektûb gönderub bu seneden vilâyetunuzde tereke olmayub re'âyâ ve berayaya zahîre bâbında muzâyakaları olub şöyle ki âhar vilâyetlerden gemi ile zahîre irsâl olunmaya her birisin perâkende olub şehir hâlî kalmak fevr olmağın ahvâllerin i'lâm olundu diyü bildurmeğın taht-i kazânızda iki gemi tereke ve bahâsı emr idüp buyurdum ki vusûl buldukta taht-i kazânızda emrim mûcebince

akçeleri ile narh-i rûzi üzre iki gebi tereke viresin bu bahâne ile hilâf-i emri harâc-i tereke virilmekten hazer eylesin

Hüküm 189

Mektûb gönderen kimesneye virildi

Fî 7 Şa'bân sene 983

Göre kâdîsına hüküm ki mektûb gönderub İstanbul zahîresiyçun İstanbul İskeleyi'nde yedi bin kileden ziyâde tereke der mahzen olub bazı re'isler dahi kendü akçeleriyle bazı tereke alub der mahzen idub deryâ mevsimi geçmekle tevakkuf ittüklerin bildurmuşsin imdi geru deryâ mevsimi geçince tevakkuf itmeyub deryâ el virdukçe irsâl olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda İstanbul zahîresiyçun zikr olunan iskelelerdensen ki der mahzen itturuğın ve re'islerin kendü akçe ile aldıkları terekeyi zâyî' itturmeyub deryâ el verdukçe gemilere tahmîl itturub mahrûse-i İstanbul' a irsâl ittükden hâlî olmayasın

Hüküm 190

Aşbilu (?) Ali Çâvûş'a verildi

Fî 8 Şa'bân sene 983

Basra beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub ve kazâyâ defteri gönderub Bahreyn husûsi için vârid olan hükm-i hümâyûnum mûcebince ahvâlini tefâhhus olunub (...) çengisi olduğu ve lehşâlara kal'a döğmeği top olmayub Basra'da biri kapûdân götürdüğü iki kıt'a top ve Remle (?) kal'asında olub hâlâ Basra'da olan bir kıt'a top ve bunlardan mâ'adâ üç kıt'a demur atar top olub cümle altı kıt'a top yuvâlukları ve levâzımı ve Basra'da olan on dört pare kadirga ve Basra hazîneleri demur kürek ve balta ve kazma ve barut ve tüfenk ve kemândâr veya bârgîrde sûtûr kantâr demur ve beş nefer lağımçı ve bin beş yüz aded kumpare ve ameden on aded herbeze verilmesi bildurmuşsin ammâ zikr olunan levâzım taleb olunduğı yerde mevcûd midur ve zikr olunan altı kıt'a topun her biri kaçar vukıyye demirdur taş atarı dahi var midur ve toba göre kaçar bölük mevcûddur ve Basra'da olan kadirgaların topları mûneyyâ midur bildurmuşsin imdi bu husûsde imtihân lâzımdur acele câyiz değildir kal'a sâhibi olmadığı zamânda çengisi azl olmak acib olmaz sizun bu cânibde tedârikleri mesmû'leri oldukda ziyâde çengisi götürdüklerinden mâ'adâ hürmüz kadirgaları dahi gelub külli fesâdlar itmek

mukarrerdur Basra'da olan kadırgalardan mâ'adâ sekiz pare kadirga dahi binâ olunmak için fermân kazâ cereyânım târar olub bin çekiden kereste irsâl olunmuşdur ol dahi bin olunub cümle yigirmi iki pare olub beylerbeyi dahi bile olub biriniz deryâ cânibin hıfz idub biriniz kal'a döğmeği gerekdur taleb olunan levâzım var ise hâzır olunub hâzır değil ise ihzâr olunmak için beylerbeyleri ahkâm-i şerîfe irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda bu hususa evkât-i mukayyed olub beylerbeyi ile müşâveret idub zîr olunan topların her biri kaç vukkıye temur atar ve taş atârı dahi var midur ve her bir topa münâsib kat' yuvâluk vardur ve binâ olunacak kadırgaların toni kîzdan (?) tedârik olunur ve taleb olunan alât ve esbâb var midur ve Diyârbekir'den meraretâlâyı ile mevcûd midur ve umûr dâhilinde hâzır midur nicedur temâm mâ'lûm itturub dahi murâd olunduğı üzer bulunur ise cem'-i levâzım ve mühimmâtları tedârik ve ihzâr idub atabe-i ulyâ hem arz elyeyesin ki fermân-i hümâyûnun ne vecihle sudûr bulurse anınla âmel oluna husûs-i mezbûr mahall-i itmâmdur ve semeni düz görüb el-i yâzu bi'llâhi te'âlâ arz ve nâmûs-i sultân'a mugayır vazi sudûrinden hazer idub bed ahvâle gehi ile vâkıf olub mahall-i iktizâ ittükde ikzâ itdüğine göre tedârik eylesin

Hüküm 191

Kefilin ademine verildi

Fî 5 Şa'bân sene 983

Gaza beyi ve kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın mektûb gönderub kazâ-i Gaza halkı meclis-i şer'e gelub nefsi-i Gaza Şâm Mısır'ın yanında olub menâzil bârgîrleri ta'yîn olunmağla uzâkdan musahharu'l-ahvâl oldukları bildurub sâir memâliki olduğu üzre menâzil bârgîrleri ta'yîn olunmak recâ eyledükleri arz eyledugin ecilden buyurdum ki nefsi-i olan beş hâne bir bârgîr beslemek üzre üç re's menzil bârgîri beslemek için kırk beş haneyi esâmîleri ile defter idub gönderesin ki mu'âkıb için hükm verile ammâ mezkûrlardan hizmetine kâdir ve tevânâ üç aded bârgîr bilduresin âhar mizmete istihdâm idub bârgîrleri zâ'i virub itmekden hazer eylesin

Hüküm 192

Edirnelu İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 6 Şa'bân sene 983

Delvina (?) beyi Bâyezîd dâme izzuhuye hüküm ki bundan akdem sana peksimâd husûsında ahkâm-i şerîfe irsâl olunub hâlâ mektûb vârid olub peksimâd semeninden tedârik olunması husûsı bildurmuşsin ammâ mîrî tereke ne mikdâr idüğün ve rençberden alınacak nekadâr idüğü bildurmeyub ve mîrî buğdaya peksimâd lâzım iken fûrûht idub akçeye dahi ekl ve beli ittüğünü'lâm olunmağın peksimad husûsı Alonya nâzırı olub Dergâh-i Mü'âllâm mute'arrifelerinden olan Mustafâ'ya fermân olunub sen nezâretini tâbi' olan mîrî terekeyi aynî ile müşârun ileyhe vermek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr itmeyub mîrî ne mikdâr tereke var ise akl ittürub müşârun ileyh irsâl ile sen ki peksimad ittürub eğer tereke yoğsa akçesi irsâl idub ihmâlden hazer elyeyesin şöyleki ihmâl iden gazallı konulmayub başın alınmak mukarredur ana göre mukayyed olub sâir zamana kıyâs itmeyesin

Hüküm 193

Bu dahi

Rûm ili yalılarında vâkı' olan beylere ve kâdîlara hüküm ki bundan akdem size defa'âtle ahkâm-i şerîfe gönderilub deryaya küffâr-i hâksâre tereke vermeyesin diyü emrim olmuş idi ol emr-i şerîfim a'lâ mâkân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda sana gönderilen evâ mir-i şerîfem mücebince mukayyed olub emr-i şerîfim olmadan deryâya ve küffara aslâ bir habbe tereke vermeyub emr-i şerîfime muhâlif iş olmakdan ziyade hazer eyleyesin ve mahrûse-i İstanbul zahîresiyçün tedâriki emr olunan zahireye muayyed olub bulunan yerlerden vâfir ve müstevfî zahîre tedârik idub varan rençber gemilerine tahmîl ittürub ale't- tevâli irsâl eylemekden hâlî olmayasın ve her biriniz kimin tahmîl idup bi gemi ne mikdâr tereke konulub ve ne târîhde konulduğu yazılıb bilduresin ki ana göre taleb olunub harice gitmek ihtimâli olmaya

Hüküm 194

Bu dahi

Tirhala beyine hüküm ki bundan akdem mahrûse-i İstanbul zahîresiyçun sana defa'âtle ahkâm-i şerîfe gönderilub livâ-i mezbûrde bulunan yerlerden vâfir müstevfî zahîre tedârik idub Ulus İskeleye'ne gönderesin ki gemiler vardukda tahmîl idub İstanbul' a götüre diyü emrim olmuşdi ol emr-i şerîfim a'lâ mâkân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda sâbıkan gönderilen evâmir-i şerîfem mücebince livâ-i mezbûrde bulunan yerlerden vâfir ve müstevfî tereke tedârik idub sâhibleri veya vekîlleri ile mezbûr iskeleye gönderub zahîre üzerine mübâşir olan Ordili Ali Çavûş'a teslîm itturub sen ki gemiler vardukda tahmîl idub doğru İstanbul'a göndere zahîre husûsı mühimdur sâir ahvâle kıyâs itmeyup gereği gibi ihtimâm üzre olasın

Hüküm 195

Kâdînın ademine verildi

Fî 3 Şa'bân

İzmir kâdîsına hüküm ki Bergama kâdîsı mektûb gönderub nefis-i Bergama'da sâkin Aşhi zâde demekle ma'rûf Eyme Şâh ve İbni Havra Hamra nâm kimesneler gâyetde mâldâr olub kazâ bölük hizmetine kâ'idelerdur diyü bildurmeğın buyurdum ki mezbûrlerin ahvâllerin bi garaz mütediyyin müslimânlardan teftîş eyleyub göresin arz olunduğı üzre nefâsları ve mâlları ile kasâbluk hizmetine kâdirler midur ve ne mikdâr mâla mâliklerdur mâ'lûm mittürub ne mikdâr mâla mâlikler ise muvâcehelerinde bi garaz müslimânlar şehâdet ider ise sicil idub dahi Dergâh-i Mü'allâm'a münfasıl arz eylesin hilâf-i vâkı' arz olunmakdan hazer eylesin

Hüküm 196

Uğurlu kethüdâya verildi

Fî 7 Şa'bân sene 983

Van beylerbeyine hüküm ki Hakkari beyi olan re'is dâme izzuhu mektûb gönderub kendü gayretinde Şâh kuli Yılan oğlu Alâeddîn ve Koç ve Hasan Ali ve Gâzî Kırân ve Vardakzen oğulları Mehmed ve Cân Ali ve Şeyh Ahmed ve Bahâeddin oğulları Zahrâb ve (...) nâm kimesneler bazı eşkıyâ ile müşârun ileyhe isyân idub otuz

neferden ziyâde âdemin katl idub ve nice kimesnelerin esbâb ve emvâllerin gâret idub zûlm ve kâr üzre oldukların bildurmeğin beylerbeyliğinde olan ümerâ ve kuzât mezbûrlar ele getüre sana îsâl itmek için mezkûr emr-i şerîf gönderilub sen dahi ele gelmelerine mukayyed olmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda zıkr olunan eşkıyâyı tetbi‘ ve tecessüs itdurub ve varub firâr itmek ihtimâli olan berâya yarâr âdemler gönderdub hüsn-i tedbîr ve tedârikle mezbûrları behemehâl ele götürmeği sen ve ikdâm eylesesin sen ki ele götürdüğün ve emirler ve kazânın ele götüren sana îsâl eyledüklerin mühkem habs idub Südde-i Sa’âdet’üme arz eylesesin ki fesâdların emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olurse müceb ile âmel oluna ve bi'l- cümle mezbûrların ele gelub haklarından gelinmek ehim-i mühimmâttdandır mukayyed olub ele gelmelerien say’ eylesesin

Hüküm 197

Okçi Ca’fer Çâvûş'a verildi

Fî 9 Şa’bân sene 983

Atana ve Gerdüs kâdîlarına bundan akdem zu’emâdan olub iş iltizâm eyleyen Çakır’ın mirîye deyni olmağın üzerinde olan esbâb ve emlâki mîrî için girift olunmak elzem olmuş idi hâlâ hâlâ mezkûr astâne-i sa’âdetümde mirîye deynin edâ idub kalduğa elinde temessük olduğu bildurdi lakin bazı fesâdlar donmağın (?) zâhir olmağın hazîne-i Kıbrus’a (...) olmak emrim olduğu ecilden mîrî için sâbıkan girift olunan esbâb ve davârın vesâir emlâkın ve satılan esbâbın akçesin kendüye virilub ve zimmetinde akçesi şer’le kuyûdda olanlardan alıverilub alâkası kat’ı olunub esbâb ve davârı emîni ve a’yânı ile hazîne-i Kıbrus’a îsâl için Dergâh-ı Mu’âllâm çavuşlarından Ca’fer Çâvûş’i koşub Sülûkli’ye (?) gönderilmeği emr idub buyurdum ki zahîre edâ ittüğüne temessüki var ise mirîye olan deyn için alınan İstanbul’da satılanların akçesi vesâir a’yân alınan esbâb ve emlâk ve davârı dahi virup ve zimmetinde olan akçesinden her kimde ne mikdâr hak olduğu şer’le sûret bulduktan sonra bi kusur alıvirub alâkası kat’i idub emîn ve a’yân ve murâd itturduğu esbâb ve davârı ve mâl ve menâli mezbûr çâvûşa koyub Sülûkli İskelesi’ne götüresin ki hazîne-i Kıbrus’a ulaştırasın

Hüküm 198

Bosna ve Kilis beylerbeyine Sedâri ve Kilis kâdîlarına bundan akdem Venediklinun adâvet zamânında Kilis serhadından birkaç pare kal'aları ve köyleri alinub beru cânibde hıfz olunurken mâ'adâsı ihrâc olunub adâvet vâkı' oldukda tarafından alınan eğer kal'alar ve karyeler ve eğer yâlıdur adâvetden mukaddem sinorleri ne mahde ise geru sinorleri ile feth olundu orada zabt olunub her birisinin sinüri kadîmden mahallinden ise hak üzre sinori kat'ı oluna diyü sen ki Bosna beyisin Kilis beyi iken sana ve Kilis ve dizdârı kâdîlarına hükm-i hümayûnum gönderilub varan sinori kat'-i hüccet Südde-i Sa'âdet'üme göndermiş idik ammâ Südde-i Sa'âdet'lerumde olan Venedik elçisi atebe-i aliyyeye arz-ı hâl gönderub zikr olunan husûs vekilimiz yüzüne olmamışdur ve hak üzre görülmemiştir diyü tekrâr görilub fasl olması ricâ itmeğin bu def'a Venediklinin vekîli ile cem' olub anlar muvâcehesinde hak üzre sinor ta'yîn olunmak emr idub bu bâbda Ca'fer Çâvûş zîde kadruhu mübâşir olmağın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs mukaddemâ venediklu ile müşâveret idub anlar vekili ne zamânda gönderecek olursa siz dahi ana göre ta'yîn ittükleri zamânda mahall-i mev'ûdden cümlenuz cem' olub bundan akdem adâvet vâkı' oldukda eğer anlar ve eğer bu taraf eline düşen dostluk zamânında sinorleri ne mahalde ne mahalle müntehî olur ise üzerine varub kadimi sinorleri bulub dahi anın üzerine sinor ta'yîn itturub birer alâmetler vaz' eylesesin ki murûr ezmânla her kal'anın ve her köyün sinori nereden nereye ta'yîn olunmuş ise anların askerlerin alub ve siz dahi muvâcehesinde sâbit olduğu üzre cem' idub imzâlayub ve mühürleyub bir sûreti anlara virub bir sûreti Südde-i Sa'âdet'üme irsâl eyleyub ve bir sûreti dahi sicil-i mahfûza kayd eylesesiz ki dâimen mazmûn-i hümayûnum ile âmel oluna (ammâ venedikluden alub hâlâ emîn (...) elinde olan Zakın (?) nâm kal'a için müntehi kal'a değildir Zalat'ıye tâbî' olmağla kadimi sinorleri bu kadar diyü cevâb virirler ise her kal'anın tob iriştüğü bize değin etrâf-ı erba'ası (...) kal'adan olduğu kânun-i kadimdendur anlar tarafından)iriştüğü bize varınca sinor ta'yîn idub andan tecâvuz olunmaya husûs-i mezbûrden kemâl-i tasaddî üzre olub tığ tutanlar ile fet olunan yerlerden ne anlara verilub ve ne anların vech-i meşrûh üzre ellerine düşüp ve feth olunmayandan mâ'adâ kadimden ellerinde olan yerlerine ahd-i emâne mugâyir dahl ve ta'arruz olunmayub hakk üzre götürile bir vecihle tedârik oluna ki min ba'dnizâ' olacak bir hâl olmaya bir sûreti yazılıub Venedik elçisinin âdemine verile fî 10 Şa'bân sene 983

Hüküm 199

Fî'l- yevmu'l-semâniye fî 8 Şa'bân

Derdân zâde Osmân Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Baba eski Kâdîsına hüküm ki Uskaya'da (?) Tâtar Suhte demekle ma'rûf suhte bundan akdem Edirne'de bazı müslümanların Emrud oğlanların çekmek isteyub muhâlefet idenlerin evlerine od urub ve mahalleleri mescidlerine kâğıd bırakub mahall-i hâlî'in ta'ciz itmekle nice müslümânları mülkinden çıkarub sergerdân idub elde ceriyle yollarına gelub ve Taşlık mahallesi imâmeti kıyâs idub bu mekûle hâllerden hâlî olmayub hâlâ bir tarîkla taht-i kazânızda ele getürüb mahbûs ittüğü mesmû'-i şerîfim oldukda buyurdum ki vardukda mezkûr sûhteyi mahbûs ve mukayyed ve çâvûşa teslim idub Südde-i Sa'âdet'lerine irsâl eylesin

Mevâd ne hakkında yazub Mahmûd Çâvûş'a gönderilmişdur

Hüküm 200

Aşotlu (?) Ali Çâvûş'a verildi

Fî 9 Şa'bân sene 983

Bağdâd beylerbeyi'ne hüküm ki Lahsa beylerbeyine mektûb gönderub Bahreyn kal'asının fethi inâyetu'llâhu te'âlâ asân olub ve içindencenkçi az olubve bi'l- fî'il Basra 'da olan kadirgalar kifâyet ider diyü bildurdin imdi düşmanı hor görmek câiz olmayub tedâriki mühimmâtdan olub ve sen dahi ol diyârdan mukaddemâ beylerbeyi olub ahvâline vâkıf olmuşundur buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs bu vecihle tedârik olunmak gerekdur ne mikdâr kadirga ile varilur ve kâdirgalara ne mikdâr cenkçi lazim olub ve kal'a döğmeği kaç aded top ve ne mikdâr asker ve ne mikdâr âlât ve esbâb gerektur lâzım ve mühim olan tob ve âlât ve esbâb Basra'da mevcûd midur ve askerleri kifâyet ider midaha asker lâzım midur ve nerede tedârik olmak gerekdur ve la'înin Hürmüz'de külli gemileri olub deryâlara kadirgalara gelub mukâbile itmek ihtimâli var midur nicedur her husûsa vâkıf ve matla'ı olub mâ'lûmun olduğu üzre sihatı ile yazub bilduresin el-iyâzu bi'llâhi te'âlâ arz ve nâmûsi sultâna mugâyir vaz' sudûrinden ihtirâz eylesin Lahsa beylerbeyisi cezîre-i mezbûre feth olunurse senevî mahsûli kırk bin filori olur diyü i'lâm ider fî'l- vâkı' hirasetten mâ'adâ ol mikdâr meblağ hâsıl olur mi

yohsa daha ziyadeye tahmili var midurve Basra'da olan gemiler kifâyet ider mi yohsa binâsı fermân olunan sekiz pare kadırganın yaptırılması dahi mühim midur veya bulduğu mikdârda topları nereden tedârik olunur yazub bilduresin ve kereste dahi varduğu gibi gemiler binâ olunub mübâşeret oluna bi'l- cümle cezîre-i mezbûrenin külli ahvâline gehi ile vazi'iyeti üzre vâkıf olub mufassal ve meşrûh yazub bilduresin

Hüküm 201

Bu dahi

Diyarbakir beylerbeyine hüküm ki Lahsa beylerbeyisi mektûb ve defter gönderub Bahreyn ceziresi fethi için Diyârbekır'dan beş yüz kantâr demur ve âlât ve esbâbı ile on beş aded hiztere taleb ittükde bildurmeğin buyurdum ki vusûl buldukda zıkr olunan mikdârı demurlerinden var midur ve ol mikdâr hiztere dahi alât ve esbâbı ile mevcûd midur nicedur yazub bilduresin

Hüküm 202

Edirnelu Çâvûş'a verildi

Fî 9 Şa'bân

Karlı ili ve Malatya Ohrin (?) ve İlbasan beylerbeyine hüküm ki evvel baharda donanma-i hümâyûn için peksimâd lazim olmağın ol husûsde Malatya tarafından hükm-i hümâyûnun yazılıb nerede peksimâd ve ne mikdâr olmak mübâh olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda siz ki Kalı ili ve Yanya beylerisiz peksimâd için ta'yîn olunan terekeyi nâzırlara ve müfettişe teslim idub ve un itturub ve siz ki İlbasan ve Ohrin beylerisiz terekelerinizi un itturub ol donanmaya peksimad fermân olunan mahalle gönderub peksimad pişurub akçesin mukaddemâ idhâl olunan sicilde mastûr olduğu narhi üzre alub ziyâde olmayasın husûs-i mezbûr mühimmâtdandur imhâlden hazer idub ihtimamdan dakîka fevt eylemeye

Hüküm 203

Ali Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Haleb beylerbeyisine hüküm ki bundan akdem hükm-i şerîfim gönderilub bu Basra'da yapılması fermân olunan sekiz kıt'a kadırganın kerestesi gönderilub

Birecik'den gemiler ile gönderesin diyü emrim olmuşdi ol emrim kemakân mukarrerdur buyurdum ki vardukda eğer zikr olunan kereste emr-i sâbık mûcebince kesdirilub henûz irsâl olunmamış ise emrim mûcebince mu'accelen kesdurub Birecik'den gemiler ile Basra'ya irsâl eylesesiz ve ne vecihle tedârik idub ne zamân gönderduğın yazub bilduresin husûs-i mezbûr mühimmâtandur ihmal itmeyesin ve zikr olunan gemilerin âlât ve esbâbıve yenilerin husûsi ne nereden tedârik olunmak kâbil ise tedârik eyleyub irsâl eylesesin ve sâbıkantaleb olunduğı zamânında dahi kerese ile gemiler gönderilmişdur lâzım olan kereseti mevsimi ile ihzâr idub su taşıduğı zamânda irsâl eylesesin

Hüküm 204

Kemâl Bey'in âdemine verildi

Marmara kâdîsına hüküm ki merhûm ve mağfurun leh ceddin Sultân Süleymân Hân aleyhi'r-rahmetu'l-gufrânın mahrûse-i İstanbul'da vâkı' olan imâret-i âmireleri evkâf mütevellîsi olan Kemâl dâme mecdühû Südde-i Sa'âdet'üme âdem gönderub imâret-i mezbûreye iki bin çaki odun lâzım olub vakfın akçesiyle kazâ-i mezbûreden ol mikdâr çeki odun kesdurilub Avniye (?) iskelesine indirilmek bâbında emr-i hümayûn taleb eylemekde buyurdum ki vakfın mu'temedleri vardukda mâ takaddemden re'âyâ dağdan oduna göre zikr olunan iskeleye indurmesiyle her çekiye kaç akçe verilu gelmiş ise vakfın akçesi ana göre re'âyâyâ tevdi' idub odun gönderub mezkûr iskeleye indurub hâzır ve müheyâyâ eylesesin ki gemiler vakdukda te'hîr lâzım gelmeyub hâzır ve mühayye bulâlar amam bu bahâne ile re'âyânın akçeleri ketb olunmakdan ve iki bin çekiden ziyâde teklif olunmasından hazer idub kaydından odun kese gemilere tevzî' eylesesin kimesneye zûlm ve ta'addî olunmakdan ziyâde ihzâr eylesesin

Hüküm 205

Bu dahi

Kara hisâr sahibi beyine kâdîsına hüküm ki mütevellî-i müşârun ileyh âdem gönderub imâret-i mezbûrenin kilâri mühimmatından vakfın mu'temedleri taht-ı hükûmetunuzden vakfın akçesiyle satun alub cem' eyledukleri yağ ve buğdây kirâ develerine tahmîl itmek isteduklerinde zahîre ihrâcına me'mûr olan çâvûş kullarım tâbî' olduklarında i'lâm eylemeleri husûsına Süleymân Çâvûş mübişir ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vakfın mu'temedleri vardukda anun gibi imâret-i mezbûre için cem'

olunan yağ ve buğday akçe ile kirâ develerine tahmîl itmek istediklerinde zahîre ihrâcına mübâşir olanlar tahmîl itturub irsâl eyleyesin

Hüküm 206

Ali Çâvûş'a verildi

Fî 9 Şa'bân sene 983

Basra beylerbeğisine hüküm ki Lahsa beylerbeğisi İlyâs dâme ikbâlehu Dergâh-ı Mu'âllâm' a mektûbler ve defter gönderub Bayreyn husûsı için mukaddemâ irsâl olunan emr-i hümayûnum mücebince kale-i mezbûre ahvâlin tefâhhus eyledükde altı adet büyük tob ve sekiz adet hıztere ve mevcûd iki yüz nefer cenkçi ve içinde cezve suyi olub ve kal'a-i mezbûre fethi için biri kapûdân götürdüğü iki kıt'atop ve sâbikan Rûmeli'de olub bi'l- fi'il Basra'da olan bir kıt'a top ve demur yulak eser üç kıt'a top olub cümle altı kıt'a topların fundukaları (?) vesâir levâzımı ve on dört kıt'a kadirga ve Basra ceziresinden ve mezkûrun ve balta ve kazma ve Bağdâd'dan bin kise baruz ve Diyârbekir'den beş yüz kantâr demur ve beş nefer lağımcı ve bin beş yüz adet kumpare ve on adet hıztere ve sâir esbâb ve âlât ve levâzım ve mühimmât taleb eylemişsin ammâ zıkr olunan mühimmât bi'l- fi'il Basra'da mevcûd midur değil midur i'lâm eyledüğü acilden buyurdum ki vardukda Basra'dan taleb eyledüğü âlât ve esbâb bi'l- fi'il mevcûd midur ve bi'l- fi'il Basra' da mevcûd olan kadirgalardan mâ'adâ sekiz pare kadirga dahi yapılmak emrim olub bin çekiden kerestesi kesilub Basra'ya götürilmek için mukaddemâ Haleb beylerbeyine kereste emr-i şerîfim gönderilmişdi hâliya ol bâbda geri Haleb beylerbeyine müekked hükm-i şerîfim gönderilub henûz ol kereste emr-i sâbık mücebince kesdirilub irsâl olunmamış ise ber vechi isti'câl kesdurub bin çekiden Basra' ya götüresin diyü emrim olmuşdur ol kereste vardukda emr-i celîli'l- kadrub mücebince sekiz kıt'a kadirga dahi yapduresin ve mezkûr sekiz pare kadirgaya kifâyet idecek toplar bi'l- fi'il ol câniblerden bulunur mi yohsa şimden sonra mi tedârik olunur (Bile olmak lâzım midur nicedur)ve bi'l- cümle taharriye müte'allik cem'-i umûri Lahsa beylerbeyi ile müşâveret eyleyub lâzım olan esbâb ve âlât vesai mühimmâtdan Basra'da mevcûd olanlar ne mikdardur ve Südde-i Sa'âdet'ümde vesâir yerlerden

Hüküm 212

Mihmândârına verildi

Fî 17 Şa'bân sene 983

Şehr-i zol beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem emr-i şeif vârid olub şehr-i zol'un dört yüz nefer yeniçerilerinden iki yüz neferi babana ihrâc olunmak olmağın zikr olunan yeniçerilerin iki yüz neferi müteveffâ Osmân Paşâ Bağdâd 'dan ihrâc olunan kâdî Hân yeniçerilerden olub ağâlara ve kethüdâları olmağla ilhâk olmayub geru zikr olunan iki yüz nefer yeniçeriler babana ihrâc olunmak münâsib olmağla ihrâc olundukların bildurduklerin ecilden buyurdum ki zikr olunan yeniçerilerin vech-i meşrûh üzre iki yüz neferi babana irsâl idub emr-i şerîfm mücebince tekmîl itturub ve müteveffâ Osmân Paşâ yazduğı iki yüz nefer kaydı yeniçerileri geru üslûb-i sâbık üzre şehr-i zol'da istihdâm eyleyesin

Hüküm 213

Defterdarıyla bile Ferhâd kethüdâya verildi

Fî 10 Şa'bân sene 983

Tımışvar beylerbeyine hüküm ki Sûdde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub beylerbeyluğıne müte'allik olan sancakların cülûs terfisiyçun sancaklarında olan zu'emâ ve sipâhileri yoklayub defter eyleyub sana gönderilmekle sen dahi Sûdde-i Sa'âdet'üme irsâl eyledüğün bildurmuşsin imdi cülûs-i hümayûn terfisi sancakbeyleri yoklayub defter itmek câiz değildir kâ'ide-i mukarrer oldur ki cülûs-i hümayûnum vâkı' olduğu târîh ki 982 ramazânü'l- mübârekin yigirminci günidir merhûm babam hüdâvendigâr berâtıyla her kimin üzerinde târîh-i mezbûrde elined mevcûd kaç akçe ze'âmet ve timâr bulunmuş ise i'mâlinden âhar kaydı anın evvelen icmâ'ı mücebince bir birinin berâtı kaydından yoklayub defter idub irsâl itmekdur ki Sûdde-i Sa'âdet'de berâtda ibrâz idup terfi taleb idenlerin berâtlarına nazar olunub irsâl eyledüğün deftere muvafık bulunur ise terfi verilur halen irsâl olunan defterlerlerden târîh-i mezbûrede timârları üzerinde mi idi değil miydi mâ'lûm olmamağın geru ayni ile defterler sana irsâl olundi buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub emrim mücebince vech-i meşrûh üzre dikkate ihtimâm ile yoklayub defter idub Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderesin ki ana göre berâtları verile bu husûs mahall-i ihtimâmdur kimesne i'timâd itmeyub bi'z- zât mukayyed olub sancakları

ve nâhiyeleri ve baş karyeleri ve yazuları iledefter idub noksânlarıyla ve terfileriyle müstehak olduklarına mukayled olmayub mâh-itârîh-i mezbûrede üzerlerinde ne mikdâr re'âyâ ve timâr bulunmuş ise icmâlde olan âhar kayıddan ihrâc idub defter idub gönderesin

Hüküm 214

Yevmu's- sâmen

Fî 11 Şa'bân sene 983

Mektûb mezbûre İsâ'ya verildi

Kâdîasker Mustafâ'ya verildi

Bolu beyine ve ulak kâdîlarına hüküm ki sen ki ulak kâdîsısın mektûb gönderub Ulak kazâsına tâbi' Cenkcioglu Hakkî nâm sipâhi ehl-i fesâd olub her zamân şirret ve şekâvet ve gammazlık eylemekden hâlî olmayub ve emr ile zahîre taleb olundukda an bârında kendüye kifâyetden ziyâde buğdayı var iken inâd idub vermedüğü sicil olunduğı ve mezbûr Hakkî ve Kara Mustafâ ve Abdî ve Kızılbaşlar olub her zamân fî'il-i feth (?) eyledikleri şuhûd ve udûl ile sâbit olub sicil olduğı ve semt-i ehl-i islâma hâşâ la'net idub çehâr yâr-i güzîne rıdvâna'llâhu te'âlâ aleyhim ecma'în sebil eyledikleri cemâ'ât-i kesîre mahzarında sâbit ve sicil olubve ehl-i fesâd ve şenâ'etde oldukları ecilden defa'âtle küreğe konulub hîle ile halâs olmuşlar iken gerü fesâd ve şenâ'etden hâlî olmadukların bildurmuşsin imdi mezkûrlar eğer islâma umûm üzre hâşâ sehib idub ve bi'l- cümle zındıkları şer'-i şerîf ile sâbit ise şer'le haklarından gelinmeğı eğer çehâr yârların rıdvâna'llâhu te'âlâ aleyhim ecme'în sehib itmiş olub ba'dehu temâm tevbe idub tecdîd-i islâm ittiler ise ehl-i şirk ve (...) ve sûtâ (...) oldukları için astâne-i sa'âdetde gönderilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs evkât-i vecihle ber muktezayı şer'-i şerîf hak üzre teftîş iyleyub göresin fî'l- vâkı' eğer mezkûrlar dîn-i islâma umûm üzre sehb idub zındıkları şer'le sâbit olurse ol bâbda müktezâ-yi şer'-i şerîf mücebince ise icrâ idub yerine koyasin ammâ hîn-i teftîş temâm hak üzre olub arz ve nisbetten ve hilâf-i şer'-i şerîf iş olmakdan hazer idub hakk-ı sarîhe tâbi' olasin ammâ eğer ancak çehâr yârlarına rıdvâna'llâhu te'âlâ aleyhim ecme'în iyâzen bi'llâhi te'âlâ sehb inâd olub ba'dehu temâm tevbe idub tecdîd-i islâm ittiler ise ve arz olunduğı üzre şirret ve şenâ'et üzre oldukları sâbit olursa üzerlerine ne mekûle şirret ve şenâ'et subut bulur ise sûret-i sicillerine yarâr âdemler koşub Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderesin

Hüküm 215

İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 12 Şa'bân

Yanya (?) beyine ve livâ-i mezbûr mukâta'âtı müfettişi olan Andoyan (?) kâdîsı Abdülkerim'e ve müteveffâ Mustafâ Bey'e hüküm ki bundan akdem Olonya ve İlbasan ve Dukakin ve İskenderiye ve Delonya sancaklarında vâkı' olan havâs-i hümayûnum mukâta'âtların nâzırı olan Delonya Bey'i Bâyezîd dâme izzuhu sene 983 nev rûzi irsâliyesi için yedi yüz bin akçe cem' ve tahsîl idub kendü vakfını bânî imzâları ve mühür ile irsâl eylemek bâbında mâliye cânibinden hükm-i hümayûnum gönderilmiş iken irsâliye ve muhâsebe defterleri gönderub fermân olunan akçe henûz irsâl olunmayub ve guresinden on ay mikdârı zamân te'hîr olunduğı ecilden tekrâr mâliye tarafından ol babda mufasssal hükm-i hümayûnum yazilub İbrâhîm Çâvûş ile irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda mâliye tarafından gönderilen hükm-i şerîfim mücebince sâbıkan irsâli fermân olunan akçeyi ale'l- acele irsâl olunan mâliye şeri'atda ta'yîn olan yerlerden cem' ve tahsîl itturub kiseye koyup mühürleyub irsâl eylesin aharın dahlinden hazer eylesin

Hüküm 216

İbrâhîm Çâvûş'a verildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Ağriboz beyine Ağriboz ve Tirhala müfettişi olub Fenar ve Yenişehir kâdîsı olan Mevlânâ zîde fazluhû bundan akdem Dergâh-ı Mü'allâm çâvûşlarından olub Ağriboz mukâta'âtı nâzırı olan Mehmed Çâvûş'ı İstanbul zahîresiyçun tereke bulunan yerlerden ashâbının mu'âşlarına ve tohumlarına kifâyet mikdârı alıkonulduktan sonra ziyâdesin ihrâc eylemek emr olmuş iken evvel emr-i şerîfim mücebince âmel eylemeyub tereke bulunan kimesnelerin maâşlarına ve tohumluklarına kifâyet kadrî tereke alıkonumayub cümlesin hak ile alub zûlm ve ta'addî eyledüğü i'lâm olunub mezkûr re'âyâ müstehak olmuşdur imdi ol cevânibe donanmâ-yi hümayûnum mühimmi için tekrâr tedârîki fermân olunduğı ecilden mîrî terekeden ve arpadan mâ'adâ İstanbul zahîresiyçun ihrâc olunan terekeden zirâ'at eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda İstanbul zahîresiyçun ihrâc emr olunan terekeden mezkûr çâvûş ferâğat idub re'âyâyâ zûlm ve

ta'addî itturmeyesin ammâ kendü hakkında müte'ahhid olduğu yigirmi bin kile terekeyi ve nezârete müte'allik hâsıl olan mîrî terekeyi ve arpayı ırsâl idub imhâl itmeyesin vech-i meşrûh üzre re'âyâyâ ekmekliğe ve yemekliğe kifâyet kadrî alıkonulub zülm ve ta'addî itmiş ise vukû' üzre yazub bildirsin

Hüküm 217

Kâdî Bey âdemine verildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Erzincan (?) ve Akçaşehir kâdîlarına hüküm ki Karahisar şarkı kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed zîde fazluhû mektûb gönderub Karahisâr-i şarkı sancağı beyi Yûsûf dâme izzuhunun kat'-işer'-i şerîfe mürâca'atı olmamakla kethüdâlarına ve subaşlarına ruhsatı virup müdde'î nev'iiken fukarâyı tutub nâ hak yere habs idub mahkemeye götürüp ahvâlleri görülsün diyü muhızır gönderduklerinden alınan iltifât itmeyub bi gayr-i hak mâllarını alub zülm ve seyf itmeyub sıra şehri subaşısı olan Mûsâ nâm âdemi mahkemeye koşup nâib Müslihiddîn'e çehru çekub bu ahvâller mîrî-i müşârun ileyhe i'lâm olundukda mukayyed olmayub ehl-i şer'in temâm avdeti olmakla mukaddemâ kâdî olan Mevlânâ Müshiddîn dahi bilâ emr tutub yevm-i ramazânda zecrile kal'ada nice zamân muhkem habs eyledukde ve mîrî-i müşârun ileyh dahi mezbûrun bazı zülm ve ta'addîsi arz idub sizun diyânet ve istikâmetinize i'timâd-i hümâyûnum olmağın eksiği dahi ahvâlinde ser teftîş eylemek emr idub buyurdum ki Mehmed Çâvûş vardukda mîrî-i müşârun ileyh ve âdemlerin ve subaşlarından ve Mevlânâ-yi mezbûri ve nâiblerin meclis-i şer'e ihzâr idub müşârun ileyh mübaşeretiyle ahvâllerin a'yân vilâyetde dikkat ve ihtimâm ile hak üzre teftîş ve tefâhhus idub göresin fi'l- vâkı' arz olunduğı üzre mîrî-i müşârun ileyhin vilâyetlerinin ve subaşlarının zülm ve ta'addîleri var midur yohsa mevlânâ-yi mezbûr arsâmi arz itmiş midur ve bi'l- cümle tarafının hakkında a'yân-i vilâyet ne vecihle şehâdet iderler ve re'âyâ ve berâyâ kangısından şikâyet iderler ve kangısından şâkirlerdur kefilin hâlleri babanızdan sâbit ve zâhir olduğu üzre yazub mu'accilen Südde-i Sa'âdet'earz eylesin ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarıhetâbî' olub hiçbir canibe meyl ve müheyyâ itmeyub tezvir ve telbîsten ve şuhûd-i zûrden ve hilâf-i vâkı' kaziyearz olunmakdan hazer idesin ve cebren kimesnenin akçe ve esbâbı alınmış ise ki gelub da'vâ idub şer'le isbât ile hükm idub bi kusur alıveresin evvelen senin andan sonra kâdînın ahvâlin göresin

Hüküm 218

Mahmûd mihmândâra verildi

Fî 16 Şa'bân sene 983

Kıbrıs beylerbeyi'ne hüküm ki Magosa sancağı beyi Bâlî dâme izzuhu mektûb gnderub Hüseyin nâm kimesne için Dergâh-ı Mu'âllâm çavuşlarından olub sâlih ve mukayyeddendir diyü hacc-i şerîf icâzet-i hümayûn verilmek ricâsına arz eylemiş idi mezkûr Hüseyin' in bundan akdem siyâset olunmak icâb ider bazı fesâdları zâhir olmağla çavûşluğu alınub Kıbrıs'a sürülmüş idi bu mekûle çavûşluğu alub sürgünde olan Müfidî Sâlih ve mütedeyyin ve dergâh-i âlî çavûşlarındandır diyü arz idub hacc-i şerîf bahânesiyle cezireden ihrâc olmak bâ'is midur mâ'lûm oldu ki bunun gibiler bu vecihle himâyet olunmak sâir muharribler dahi her biri bir tarîkla hazîneden iltâk olunur imiş bu bâbda mîrî-i muşarin ileyh mesul ve mu'âteb olmuşdur buyurdum ki vardukda dâimen bu bâbda mukayyed olub beylere ve ağâlara vesâir vülât ve hükkâma muhkem tenbîh eylesin ki irsâl olunan sürgünleri ve muharribleri mühkem hıfz ve hirâset idub emr-i şerîfim olmayub cezireden taşra gelmeği ruhsat vermeyub ve bu vecihle arz idub istihlâslarına say' iitmeyeler şöyleki sürgünde olanlardan biri bilâ emr izzetden hâric-i vilâyete gelmeği icâzet verile sancakları ve ağâlıkları ol mahalle konulmayub gereği gibi mu'âteb ve mu'âkîb olunmaları mukarredur sen dahi ana göre basîret ve intibâh üzre olasun

Hüküm 219

Elçi Bey âdemine verildi

Fî 12 Şa'bân

Bursa'ya varınca yol üzerindeolan beylere ve kâdîlarına hüküm ki hâlâ Dergâh-i Mü'âllâm'a gleen Nemçe elçisine icâzet-i hümayûnum mukârrer olub birûn çavuşlarından Mehmed zîde kadruhu koşulub yine ol tarafa avdet itmişdir buyurdum ki her kangınızın hükûmetine dahl olunurler ise müşârun ileyh elçisine vilâyetlerine ve asyâblarına taraf-i şer'-i şerîf aslâ bir ferdi dahl itturmeyub menâzil ve merâhilde akçeleriyle zâd u zevâdların tedârik idub muzâyaka çekdurmeyesiz ammâ yarâr âdemler ve mu'temedun aleyholan mukâta'âtdan nesne alub gittüklerine emrim yokdur hilâf-i emr iş olmakdan hazer eyleyesin

Hüküm 220

Fî'l- yevmu's- sâni

Fî 13 Şa'bânu'l- mu'azzam sene 983

Mahmûd mihmândâra verildi

Fî't- târihi'l- mezbûr

Midillu beyi Mahmûd Bey'e hüküm ki mektûb gönderup tersâne-i âmireden sana gönderilen Mûsâ ve Kurd oğlu nâm kapûdânlar ve Seyyidi Ahmed ve Murâd ve Memî nâm re'isler mahalle beş pare kimi ile sana vâsıl olub Antalya (...) iskelelere götürdükleri zahîre gemileri âkıblerince Boğaz hisarına değin seninle bile gelub lakin samsama (...) vâkı' olub gemilerin bazı urgan ve demurleri deryâda kalub ve kadirgalarda olan peksimâd mâlların ve körükçilerin aslâ peksimâdları ele girmeyub külli muzâyaka olduğın bildurdükleri ecilden zikr olunan kapûdân ve re'isler gemileri ile içerye geçilmek emr idub buyurdum ki tersâne-i âmiremde varan kapûdân ve re'islere icâzet virub gemileri ile içery tersâne-i âmireme teslîm eyleyesun

Hüküm 221

Ferhâd Çavuş ile hâsılı sa'âdete gönderildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Mühriyle Paşâ'nın salyânesi husûs içün olacağı kayd kılınmışdur (...) yoklana

Mısır beylerbeyine hüküm ki hâlâ Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub Yemen Mısır beyisi Mustafâ fevt olub ve ümerâ-i mukırrun ve şişe nâzırı Murâd zikr olunan beylerbeyliğine lâıkdur diyü arz eyledüğün ecilden beylerbeyliğin müşârun ileyhe tevcih olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyhin âdet ve kânûn üzre levâzim ve mühimmâtın tedârik idub vakti ve mevsimi ile ol diyâr-i celîli mukarrenetle bizeirsâl eyleyesin ve müşârun ileyh hacc-ı şerîf ile mâ'lûmunuzdur diyübildurmuşsin hemân levâzim ve mühimmât tedârik itturdub buyurdum ki varınca şöyleki kadirgalarıyla bir gün mukaddem varmak ihtiyâc olub hacc-ı şerîfe ile geç varmak mukarrer ise kadirga tedârik idüben hac ikliminde ba'dehu hemân gönderesin ki yolda ileru varub ol ve târihde olunmasın ehemmi mühimmâtandur

Hüküm 222

Yemen beylerbeyine hüküm ki san'a'nın beylerbeyisi olan Behrâm Paşâ Dergâh-ı Mü'allâm'a mektûb gönderub ümerâ-i Mısır'dan olub Yemen'de nâzır-ı emvâl olan Mehmed için kûl tâifesi ihtilâl idub cerâbe ve alîk verilmek gerek diyü müşârun ileyhi kûl tâifesi muhâsana idub nice gün taşra çıkarmayub külli mâl virmekle asâkir sâkin bulub ve muhâsebe husûsında müzevvir hükmi peydâ idub ibrâz ittüğü hükmi Südde-i Sa'âdet'üme gönderub satem olundukda telbîs idüğü zâhir olub anun gibi serhadden bu vecihle fesad-ı mü'eddiolduğu ecilden siyânet olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda husûs-i mezbûr vâkı' ise müşârun ileyhi mahallinde siyânet idub sen ki sâye-i mûceb gayriden olub min ba'd herkes kendü hâlinde ol (boş) bu hükmi hakkında gelinmişdur diyü arz ve olunub cevâbını yazılmışdır

Hüküm 223

Bu dahi

Bu hüküm bozulub aşağıda tafsil kılınmıştır

Mısır beylerbeyliğine hüküm ki vilâyet-i Yemen'de ahvâli mühimmâtından olub hıfz ve hirasat olunması ehem-i mühimmâtından olmağın buyurdum ki vardukda hâlâ Yemen-i Mısır beyliği niyâbet olunan Murâd dâme ikbâlehu ile Mısır kullarından ve gayriden vilâyet-i Yemen'e gelmek isteyenlere mâni' olmayub belki Yemen'e gelmeği tergib eyleyub ve mûmâ ileyh dami ikbâlehuye viyalet-i mezbûreye gitmek için mükemmel bir kadirga vesâir levâzim ve mihâmât tedârik idub irsâl eyleyesin

Hüküm 224

Bu dahi

Şâm beylerbeyine hüküm ki sâbıkan Yemen beylerbeyisi olan Behrâm ikbâlehunun çâvûş başısı Celcele nâm mahalleden geçerken katl olunduğu i'lâm olunmağı teftîş olunub katiller ele getirulub haklarından gelinmemesi emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub bi'z- zât bu husûse mukayyed olub taraf-ı kâdî ma'rifetiyle dikkat ve ihtimâm ile hak üzre teftîş ve tefahhus idup pâye-i tarîkân kâtilleri ele getirub şer'le üzerlerine sâbit ve zâhir olunduktan sonra haklarından gelesin ki sâir eşyâya mûceb-i gayret ola bu bahâne ile kendü halinde olanlara dahl olunmakdan ictinâb eyleyesin

Hüküm 225

Mezbûr Mehmed Çâvûş'a verildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Yûnus Çâvûş'a hüküm ki bi'l- fi'il Kargu kâdîsı olub Karı bâzârında sâkin olan Mevlânâ Mehmed ile oğulları kallâbdur diyü mukaddemâ sûret-i sicilleriyle arz olundukda senun mübâşeretunle teftîşiyçun Gangırı beyine ve kâdîlarına emr-i hümayûnum gönderilmişdi hâliya mezkûr kâdînın bir oğlu ile kaynı Südde-i Sa'âdet'ümde ele girmeğin habs olunub oğlunun Mehmed Çâvûş ile size irsâl olundi buyurdum ki vardukda mezkûr kadi ve oğullarını vesâir kallâbluğla mühim olanları emr-i şerîf-i sâbık mücebince mîrî-i müşârun ileyhle ve kâdîlar ile teftîş idup ahvâllerini yine nice olurse münfasilen yazub Südde-i Sa'âdet'lerume arz eyleyesin hak üzre olub hilâf-i vâkı' kaziye arz olunmakdan ziyâde hazer idesin

Hüküm 226

Bu dahi

Kangırı'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki Dergâh-ı Mü'âllâm çâvûşlarından Mehmed Çâvûş zîde kadruhu ile Kangırı beyine îsâl için iki mahbûs gönderilmişdir buyurdum ki hükm-i şerîfimle merkûmânların taht-ı kazâsına dâhil olurse menzillerde gece ile bekledub mahûf ve muhâfaza olan mahallerinden âdem koşup emîn ve sâlim birbirine îsâl idesiz

Hüküm 227

Bu dahi

Çerkes begi ve Ankara kâdîsına ve Kangırı sancağı kâdîlarına hüküm ki bundan akdem Kargu kâdîsı Mehmed'in altı kalıb akçe ve altun ve bazı kalıb âlâtına müte'allik esbâb ve sikke bulunub suâl olundukda Satır oğlu Muhammed oymak bırakmışdır diyü kâdînın karındâşı cevâb virduğün bildurduğunuz ecilden kâdî ve karındâş ve oğlu teftîş olunmak için size Dergâh-ı Mü'âllâm çâvûşlarından Yûnus ile emr-i şerîfim irsâl olunmuş idi müşârun ileyhın karındâşı ve oğlu ele girub mezkûr Muhammed için sâbıkan mukarrer emr ile kûl ta'yîn olunub gelub bizum tâm-i heyâl mâlumuz alub ve fukarânın dahi nice mâlını alub bir dahi tekrâr emr-i şerîf alub sancâk beyi mübâşir verilub mezkûrun zülmen alduğın sancâkbeyi alıvirmidi ol ecilden arz itti diyü bildurub

müşârun ileyhın karındâşı ve oğlu Muhammed nâzır ve sana dergâh-i âlî çâvûşlarından Mehmed ile size mahallinde teftîş olmak için irsâl olunub buyurdum ki vusûl buldukda fermân-i sâbıkım mûcebince kâdînin ve karındaşının ve oğlunun ahvâllerin teftîş idub imdi mâ'adâ mezkûr Mehmed bin nâzırı dahi teftîş idub geresin mezkûrun hakkî almış ise ki gelub da'vâ ideler ve şer'le kabz olmayub ve on beş yıl murûr-i eyyâm husûslerinde tefâhhus eylesesin her kimin üzerinde hakk-ı sâbit olurse bi kusûr alıvirub dahi üzerine ne mekûle hukuk sâbit olub ve ne mikdâr kimesnenin hak alıvirduğın yazup bilduresin

Hüküm 228

Kâdîlarına verildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Edirne'de üç şerefeli medresesi müderrisîn Hüseyin zîde fazluhuye ve Edirne'de nâib olan Abonoslu (?) Mustafâ'ya hüküm ki Dergâh-ı Mu'allâm'a defter sunulub mukaddemâ Kıbrıs beylerbeyisi iken mütekâ'id olub bi'l- fi'il Edirne'de mütemekkin olan Mazhar dâme ikbâlehu sūdde-i atîka kazâsına tâbi' (boş) nâm karye kurbında Yeniçeri ve bir Yahudi-i harâmiler katl idub karye-i mezbûre dâhilinde bazıları ehl-i ırz sunûfinden mütebeyyinlerin karyelerinde hilâf-i semte bırakılmağla maktûl olan Yehûdinin vârisleri yahudi maktûl yanında haylı altun var idi diyü da'vâ itmekle müşârun ileyh karey-i mezbûre ahâlîsinden sekiz nefer kimesnei tutub şer'le üzerlerine nesle sâbit ve zâhir olmadı işkence idub beş neferi işkencede olan darbdan vefât idub ve üç neferi alîl ve şikeste kalub ve terli ise kurudurub ayakları ve dizleri yüzölüb halden kalub ve Yehûdi altuni verdik diyü emîn-i karyenin kimilerin alub ve Budak nâm kimesnenin âdemleri evi basub Zeker nâm kimesnenin hâtûnin darb idub ol darbdan fevt olduğu ve müşârun ileyhın ve âdemlerinin külli ta'addîleri olduğu i'lâm olunmağın müşârun ileyhın zikr olunan ahvâli teftîş o ve arz olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda işkencede helâk virdükleri kimesnelerin vârisleri ve ol karye halkı ile müşârun ileyh berâber idub zikr olunan ahvâlleri evkâtı vecihle hak üzre teftîş eyleyub göresin karye-i mezbûre kurbında maktûl bulunan kimesnelerin katlinde karye-i mezbûre hahkının mübâşeretî sâbit ve zâhir olmadı ve işkence olunan kimesnelerin töhmet-i sâbıkaları müseccel olmağla gark olmağa hükm verilmiş değil iken müşârun ileyh bilâ emr ol vecihle işkece idub beş nefreri bi günâh iken işkence darbindan fevt

olduğı ve âdemleri ol kimesnenin evin basup merkûm kimesnenin hâtûnin darb idub darblarından fevt olduğı vâkı' ise sicil idub sûret-i sicili Dergâh-ı Mu'âllâm'a gönderesin müşârun ileyhın bu husûslerden ahvâli yanınızda bu vecihle sâbit ve zâhir olurse münfasıl ve meşrûh yazup bilduresin

Hüküm 229

Lahsa beylerbeyinin ademine verildi

Fî 16 Şa'bân sene 983

Bağdâd beylerbeyisine hüküm ki Lahsa emiru'l-ümerâi'y-kirâm İlyâs dâme ikbâlehu mektûb gönderub Lahsâ kal'asında on sekiz kıt'a top ve hiztere eksuk olub varuben mezbûre serhad olub tedâriki her vechile lâzım idüğin bildurmeğin Bağdâd'da olan yarâkdan eğer kifâyetden ziyâde yarâkvar ise ol mikdâr top ve hezbere irsal olmak emr idüp buyurdum ki vardukda Bagdad'a eğer kifayet mikdarı ziyade yarak var ise ol mikdar top ve hizane var idhâl ile müşârun ileyhe irsâl idub ulaşturasız ve ne mikdâr ve ne cins yarâk gönderildüğin yazub müşârun ileyhe i'lâm eyleyesin

Hüküm 230

Bu dahi

Basra beylerbeyisine hüküm ki müşârun ileyh mektûb gönderub Lahsa kal'asında on sekiz kıt'a top ve hiztere eksuk olub vilâyetde mezbure serhad olub tedâriki her vecihle lâzım idüğin bildurmeğin bubabda Bağdâd beylerbeyisi Ali dâme ikbâlehu Bağdâd'da var ise olmikdar yarâk gönderesin diyü hükm-i hümâyûnum gönderilmişdur buyurdum ki vusûl buldukda zıkr olunan mikdâri yarâk Bağdâd'a hâzır bulunmayub senden taleb olunurse Basra'da olan yarâklardan kifâyetden zâyide yerlerde var ise ol mikdâr top ve hızbereyi Lahsâ'ya irsâl eyleyesin müşârun ileyhe ulaşturasın ve Lahsa'da amel mande toplar var ise Basra'ya gönderub zabt itturesin

Hüküm 231

Uğurlu kethüdâya verildi

Fî 13 Şa'bân

Van beylerbeyine hüküm ki ve Hakkâri ve Elyak kâdîlarına siz ki kâdîlarsız mektûb gönderub bundan akdem Şâhkulı oğlu Koç ve karındâşı Alâeddîn yukaru cânibe

tâbi'Samân bâzârın yağma ve tâlân idub ve tandır (?) alâyı hirsuzları alub yollar kesub Kızılbaş tarafından ve bu cânibden şikâyetçileri hâlî olmayub nice def'a kullarının mâlların virmeğe mecrâsına gönderildükde aslâ şer'-i şerîf-i itâ'at ve iltifât itmeyub serhaddin ahvâlî müşevveş olmağla iftihârul-ümerâ ve'l- ekârim Hakkâri beyi Zeynî dâme uluvvuhu külli fesâd ola diyü kalkub Somanya'ya (?)ve varub serhadın ahvâlın gördükde mezbûr Koç ve İran'dan gelüb ağâlığım bana gâh burda ve gâh sancâk tarîkıyla verilmişdur diyü söyledükde mûmâ ileyh Zeynî dâme uluvvuhu dahi ağâlığım kendüsine teslîm idub da'vâ eyleyub gelürken müşârun ileyhın sancağına Sarı kal'asında mezbûr Alâeddîn dahi ağâlığım mevrûs teslîm idub da'vâ eyleyub geldükde müşârun ileyhın Sarı kal'asında mezbûr Alâeddîn dahi ağâlığım sana tevârus tarîkıyla verilmişdur diyü yanına nice harâmzâdeleri cem' idub Zeynî Bey'in yoluna çıkub âdemleri üzerine ok ve tüfenk atub bir nice âdemlerin mecrûh ittüklerinden gayri muhkem cem' olub tarafından otuz nefer mikdârı âdem katl olunub mezbûrlerin şerrinden fukarâ ahvâlî mükerrer olmuşdur diyü bildurmuşsin mezbûr Alâeddîn bi'l- fi'il Van kal'asında mahbûs olduğu i'lâm olunmağın Koç dahi ele getirilub haklarından gelinmesi emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub mezbûr koruci dahi pâ-yi tarîk gâh ele götürüp dahi âdem katl eyledükleri üzerlerine şer'le sâbit ve zâhir olursa mahâl vermeyub ikisi dahi selb idub emr-i şerîfim yerine varduğu yazub bilduresin

Hüküm 232

Bey'in re'âyâsından olub gönderildükde mücebince Mahmûd Çelebî hâkimi yazmıştur imdi tafsîl eyle

Aydıncık kâdîsına hüküm ki Manyas kazâsına tâbi' Baş nâm karye halkı tarafından dâzende gâh Emîr ve Ali ve Mûsâ nâm kimesneler Sûdde-i Sa'âdet'üme gelub şöyle arz eylediler ki bi'l- fi'il Manyas kâdîsı olan Mevlânâ (boş) boyların karyelerine mürâsele ve âdem gönderüb mîrî için arpa lâzım olmuşdur diyü mezkûr nâib köyünde yüz on dört buçuk kile arpa alub kendü davârlarına tahmîl itturub dahi mîrî zahire adına gönderub kendü ambarına koydurub ol vilâyetde arpanın küllisi yigirmişer akçe iken üçer akçe vermek isteyub ta'addî itmiş buyurdum ki vardukda müşârun ileyh ile ol vilâyet halkından muvâkkat idub husûs-i mezbûri tefîş idub göresin şöyleki zikr olunan arpayı mîrî tarafa virmiş olmayub mîrî nâmına bunlardan alub kendü ambarlarına koduğî sâbit olurse bi kusur alduğu alıverilub ahvâlın bi'l- fi'il

yazub sen hilâf-i vâkı' kazıye arz olmakdan ve şer'-i kadime mugâyir iş olmakdan hazer eylesin

Hüküm 233

Yevmu's- aşere

Fî 16 Şa'bânu'l- mu'azzam sene 983

Tezkire vârid olmağın yazıldı

Sağ ulûfecilerden izin verile diyü Mehmed Çelebî hattıyla yedinde vârid olmağın mezkûre verildi fi't-târîhi'l- mezbûr

Aydın ve Nazıllı ve Saruhân sancakları beylerbeyine hüküm ki İzmir kazâsında Çoban Hasan nâm kimesne ve karındaşları ve yoldâşları cümle yüz mikdârı kimesne cümle yüz mikdârı kimesne ehl-i fesâd ve şenâ'et olub müslümânların evlerin basub ve esbâb ve emvâl ve davârların garet idubyola inub âdem katl idub muttasıl fesâd ve şenâ'etden hâlî olmayub mukaddemâ dahi ele gelmiş iken bir tarîkile halâs olub fesâd ve şenâ'etleri günden güne ziyâde olmak üzre olduğu i'lâm olmağın sancağın zu'emâ ve erbâb-i timâri ve bölük halkı ve yeniçeri iş eriyle ittifâk üzre mezkûrlerin ele götürsin emr idub buyurdum ki aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyub zıkr olunan ehl-i fesâdları ve karındaşları ve yoldâşlarını yataklundurub dahi emrim mücebince sancağın zu'emâ ve erbâb-i timâri ve bölük halkı ve yeniçeri taifesiyle ve iş eri ile üzerlerine varub hüsn-i tedbîr ve tedârikli ele götürüb anun gibi gaybet iderler ise yataklarına ve davarlarına bi'l- cümle şer'le buldurmesi lâzım olanlara buldurub götürdü dahi ahvâllerin toprak kâdîsı ma'rifetiyle husemâ muvâcehesinde hak üzre teftîş idub üzerlerine fesâd ve şenâ'etleri müte'allik subut ve zuhûr bulan mevadi sicil idup kendülerin muhkem kayd ve bend eyleyub yarâr âdemler koşub sürüb sancakları ile Dergâh-i Mü'âllâm'a gönderesin emrim mücebince mezkûr ehl-i fesâdın ele gelmelerin mübâşeret olundukda mu'âvenete gelmeyub imhâl ve müsâhele idenler kimler ise yazub bilduresin dirliklerin olanların dirlikleri alınub âhara verilub dirliği olmayanlar küreğe götürölüb mu'âteb olalar çünkü sancaklarınızdan vâsıl ehl-i fesâd zuhûr idub ele gelmeleri sizun uhdenuzde lâzım iken serîr her birinizle haberleşub ele gelmelerine mübâşeret itmeyub mukayyed olmaduğın sebep nedur sancağın hıfzına âdem-i kudretunuzden yâhûd ehl-i fesâddan celb ve ahz olunmağla imhâl itmenizden nâşîdur bu bâbda ikinuz dahi mu'âvenet olmuşsındur ana göre mukayyed olub mezkûr olan ehl-i fesâdı ele

getürmekde ihmâlden hazer eyleyesin bu bâbda beyân idecek özrünüz makbûl olmaz mu‘âteb ve mu‘âkib olmanız mukarrerdur ana göre mukayyed olan

Hüküm 234

Osmân Çâvûş'a çaşkîr başısına verilmek için verildi

Fî 16 Şa‘bân

Aydincık kâdîsına hüküm ki (...) Marmara’da istihdâm olunan mîrî esîrleri zahîreleri mirîden taht-ı kazânızdan verilugelub hâlâ zahireleri bâbında külli muzâyakaları olduğu i‘lâm olmağı kifâyet mikdârı tereke verilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim mücebince cize-i mezbûreden aşilayân mîrî esîrlerin zahîrelerini kadimden verilu geldiği üzre kifâyet mikdârı taht-ı kazâsından akçeleri ile narh-i narh-i rûzî üzre bulunan yerlerden tedârik idüvirüp muzâyaka çekturmeyesun şöyle bilesin

Hüküm 235

İdris Çâvûş'a virildi

Fî 16

Burdur’a varınca yol üzerinde vâkı’ olan kâdîlara hüküm ki bundan akdem astâne-i sa‘âdetüme Nemçe kralı tarafından gelenelçi ademlerinden elli beş nefer âdemi gerü ol cânibe avdet ittirilub yolda veizde kimesne hilâf-i şer‘î ve kânûn dahl eylememek bâbında hükm-i şerîfim taleb eyledükleri ecilden buyurdum ki mezbûr emîrlüklerin taht-ı kazâsına dâhil olurlar ise menâzilve merâhilde kendülere ve esbâb ve kanâ‘atlerine hilâf-i şer‘î ve kânûn kimesne dahl ve ta‘arruz itturmeyesiz ve lâzım olanzâd u zevâdların akçeleriyle tedârik ittüresin ammâ bindukleri bârgîr olub yarâr atvesâir memnû‘ olan metâ‘ olub gitmeği emrim yokdur bu bâbda mukayyed olub emr-i şerîfime muhâlif yarâr at vesâir memnû‘ olan metâ‘ ve olan metâ‘ ve yarâk alub gitmekden ziyâde hazer eyleyesin

Hüküm 236

Ferhâd Çâvûş'a verildi

Fî 17 Şa'bân

Mısır beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub merhûm ve ma'fûrun leh babam tâbe serâhu vâlidesi merhumenin Mekke-i mükerreme ve Medine-i münevvere'de olan imâretleri için bender suyundan Bender cidde ve bender nubû'a tereke alub gitmek için ta'yîn olunan iki kıt'a gemisinin biri gars olub ve biri gâyet köhne ve âmel mânde olmamağla benderlere tereke kondurmekte gemiyi muzâyaka olduğın bi'l- fi'il evkâf nâzırı olan Yahyâ Çâvûş i'lâm ittükde ve şart-ı vâkıf mücebince yeniden iki kıt'a gemi yaptırılmak lazim idüğün bildurduğın ecilden müşârun ileyhın vakfı mâlı ile iki kıt'a tereke gemiler yapdurılması emr idub buyurdum ki vusûl buldukda arz eyledüğün üzre zikr olunan vâkf terekeyi nakl itmek için şart-ı vâkıf üzre mûmâ ileyhânın vakıf mâlı ile iki gemi yapdurub mâl-ı vakf itlâf ve isrâf olunmakdan hazer eyleyesin

Hüküm 237

Kethüdâsına verildi

Fî 30 Şa'bân sene 983

Alanya beyine ve kâdisına hüküm ki hâlâ Alanya dizdârı olan Mustafâ zîde kadruhu bundan akdem mektûb gönderub kal'a-i mezbûre mîr-i nâzırı kendüye gelub kal'a-i mezbûreden bin beşyüz akçe hisâr gedüğinden dört nefer hisâr eri gedüğün vilâyet tahrîrden beru Alanya alây beğisi Mehmed kendü âdemleri nâmına zabt idub âdemleri ve zu'emâları nâ mâ'lûm olub (...) mezbûreden beru kal'aya gelmeyub ve hizmet itmeyub gedükleri hâlî oldukları sicil olunub defa'âtla arz olunub refî müyesser olmayub gedükleri dahi iki yazusına mütehammil olub hizmetleri düşdükde set itturub virdükleri arz idup ve bundan mâ'adâ bazı kimesneler Südde-i Sa'âdet'üme gelub mezbûr alây beyi bazı maslahatlara karışub bazılarının tülmen akçesin ve mâl-i menâlinde olub ve bazısı hilâf-i vâkı' nesneler iftidâ idub envâ' zülm ve ta'addî ider diyü zülm ittürleri ecilden mezbûr alây beyi umûmen teftîş olunması ve âdemleri nâmına zabt ittüğü hisâr gedüklerinin mahsûli mesfûrden alınması emr idub size hükm-i şerîfim götürülmüşken mezkûr gelub husûs-imezbûre Konyalı Mehmed Çâvûş mübâşir olmasın ricâ eyledikde müşârun ileyh mübâşir olub size dahl itmeyesin diyü hükm-i

hümâyûnum irsâl olmuşdi hâlâ mezkûr alây beyinden bazı şikâyeti gelub ve mezkûr Mehmed Çâvûş'un hizmeti kesîr olub anda varması mümkün olduğu ecilden husûs-i mezbûr size tevzî' olub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr alây beyi ihzâr idub ve da'vâ hakk idenler ile berâber idub bir def'a şer'le fasl olmayub üzerinde on beş yıl geçmeyen da'vâları hüsemâ muvâcehesinde umûmen teftîş idub göresin mezkûrun üzerinde her kimin hakkî sâbit olurse şer'le sübut bulunub ashâbına hükm idub bi kusur alıverildükten sonra müslümânlara vech-i meşrûh üzre zûlm ve ta'addî eyledüğü sâbit ve zâhir olurse mufassalan yazup arz eylesin durub bulasın hisâr gedüğüne mutasarrıf olub ol zamânda beru kal'a-i mezbûre gelmeyub livâ-i hizmet itmeyub gedükleri mahsûlunde kendü almış ise yerlu yerinde yerlu yerinde dikkat ve istihdâm ile teftîş idub ne mikdâr akça olurse bi kusur alây beyinden alub mîrî için zabt ve kabz eyleyub nâzır-i emvâle teslim eylesin ve gedüklerin sancakların ve dizdâr-ı kal'ayı mezbûre mahfazalarından oğullarından ve karındaşlarından müstehak olanlara tevcîh ve arz eylesin bu husûslerden hakk-ı sarîha tâbî' olub tezvir ve teblîsden ve şuhûd-i zûrden hazer idub kaziyede medhâli olmayanı dahl ittürmeyib eslemiyâni yazub bilduresin ve bazı kimesnei timârdan ma'zûldur berâtların zâyî' itmişdur diyü telbîs ile timâr alıvermişdur diyü bildurdiler anı dahi göresin vâkı' ise kimlere timâr alıvirmişdur vukû' üzre yazub bilduresin ahz ve celb olunub himâyet olunmakdan hazer idub sıhhatı ve hakîkatı üzre vâkıf olub arz eylesin

Hüküm 238

Diğer Ferhâd Çâvûş'a verildi

Fî 17 Şa'bân sene 983

Yemen beylerbeyisine hüküm ki mukaddemâ Yemen beyisi Behrâm dâme ikbâlehu mektûb gönderub vilâyet-i Yemen'de nâzır-ı ahvâl olan Mehmed Muzur hükm yazub ve hazîneden akçe sirkat ittüğinden gayri kûl tâifesi ihtilâl eyleyub vilâyet-i Yemen'nin ihtilâle bâ'is olmağın ümerâ ittifakıyla hakkından geldüklerin bildurmuş fi'l-vâkı' ol mekûle zâl ve muktel olan müfsidin hakkından gelmeği lâzım idi cezâ ve sezâların virmiş buyurdum ki vardukda sen dahi cezâyı tasaddî ve intibâh üzre olub memleket ve vilâyetin ihtilâline bâ'is olan eşkıyadan vesâir emîn-i fesâd ruhsat virmeyub hıfz ve hirâset-i memleketin ve hıfzı ve hiyânet asâkir ve ra'iyet bâbında dakika fevt itmeyesin

Hüküm 239

Bu dahi

Sâbikan Yemen beylerbeyisi hüküm ki mektûb gönderub Dergâh-ı Mu‘âllâm destgâhıma tevcîh itmeği icâzet-i hümayûnum taleb eylediğin ve vilâyet-i Yemen’de nâzır emvâl olan Mehmed muzûr hükm yazub ve hazineden akçe sirkat ef ittükden gayri kûl tâifesi ihtilâl eyleyub vilâyet-i Yemen’in ihtilâle bâ’is olmağı ümerâ ittifakıyla hakkından geldiğin bildurmuşsin ol mekûle müfsidin cezâsı bu idüğü yerine komuşsin buyurdum ki vusûl buldukda hâlâ Yemen beylerbeyisi olan Murâd dâme ikbâlehu vilâyet-i mezbûreye dahl oluna değin kemakân vilâyet-i mezbûrenin hıfz ve hirâsetde dakîka fevt itmeyub müşârun dâhil olmakda sen Südde-i Sa’âdet’üme gelesin ammâ tevcîh ittüğün zamânında vilâyet-i Yemen kullarından bir ferd bir yarâr atalub gelmeyub (silik)kullarınla gelesin

Hüküm 240

Yevmu's- sâni

Fî 17 Şa‘bânu'l- mu‘azzam lesen 983

Rüstem Paşâ'nın mihmândarına ve yoldaşına verildi

Fî 31 Şa‘bân sene 983

Trablus beyine ve Hamâ kâdîsına hüküm ki senki kâdîsın mektûb gönderub vezir-i a‘zâm iken vefât eyleyen Rüstem Paşâ'nın kazâ-i mezbûrede vâkı‘ olan evkâf mahsûlâtından haylı tereke hâsıl olub mahrûse-i İstanbul zahîresiyçün Trablus’a gönderilub gemilere tahmîl olunub mahrûse-i mezbûreye gönderse vâkı‘a külli nefa‘ hâsıl olur diyü bildurduğun ecilden buyurdum ki vardukda zikr olunan evkâfdan mümkün olduğu kadar tereke tedârik idub vakf zâbitâlarından bir yarâr âdem koşub Trablus İskeleyi’ne gönderilub gemilere tahmîl ittürüb mahmiye-i mezbûreye irsâl irsâl eyleyesiz ki gelub narh-i rûz-i üzre satulub akçesi vamf içün kabz oluna ammâ terekenin irsâli husûsında re‘âyâyâ ta‘addî itmeyub ihtiyârıyla taleb olanlar kirâ ve tutulub sâir zamanda Hamâ’dan Trablus’a ne mikdâr akçeye alunurler ise hâlâ ol ahvâl üzre itturesin

Hüküm 241

Küçük Sefer Çavûş'a verildi Fî 19 Şa'bân sene 983

Arz-i Rûm beylerbeyisine hüküm ki mektûb gönderub Virân hâkimi Mehmed bin Sultân elçilik tarîkıyla yukaru cânibden Südde-i Sa'âdet'üme gelmek üzre olduğın bildurub ol bâbda her nearz olunmuş ise mâ'lûm oldu imdi mezkûr başilere serhadına dâhil oldukda Südde-i Sa'âdet'üme tekrâr ulağlı âdem irsâl olunub ne mahalle geldiği i'lâm olunmak ve geldikde bi'n- netice Kars beyi Üveys dâme izzuhu ile koşulub ve yolda ve izde kimesne ile ihtilât ittürilmeyub kadimde elçiler geldiği Larendi ve Osmancık yolundan gitmek emr idub zâd u zevâdların tedârik için yol üzre olan beyliklere ve kâdîlıklara ahkâm-i şerîfe irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr itmeyub bu cânibde serhadına dâhil olundukda Südde-i Sa'âdet'üme Ulağlı haber irsâl idub veya nice müşârun iley Uveys dâme izzuhuyi bile ve sen gendü tarafından bir müstakîm ve mu'temed kâtib bile koşub tenbîh eyleyesin yolda ve izned kimesne bulundurmayub ve yukaru canibe meyl idenler ile ihtilât itturmeyub şöyleki hafiyeten ve alâneten mezkûrlere gelub hilâf olub izhâr-i muhayyelider var ise ahvâllerine vâkıf olub karyesi var mı ve şöhreti ile hafiyeten defter idub gönderub atebe-i ulyâyâya teslîm eyle ve müşârun ileyh Üveys'e dahi tenbil eyle sen ki (silik) yolda evkât-i vecihle ri'âyet ve himâyet idub zâd ve zevâd husûslerinde aslâ (silik) muzâyaka çekturmeye ammâ re'âyâ ve berâyâyâ dahi zûlm ve ta'addî itturmeyub müft ve meccânen kimesneden nesne alınub aldıklarında narh-i rûz-i üzre akçe ile alub hilâf-i şer'î zûlm ve (silik) olmakdan hazer eyle şöyleki emrime muhâlif iş olan sonra kendüden biluruz ana göre tasaddî üzre olub ihtimâm dakîka fevt itmeyesun

Hüküm 242

Karındâşı Mustafâ Çavûş'a verildi

Fî 23 Şa'bân sene 983

Samandıra beyine hüküm ki mektup gönderum Samandıra ve Belgrad kal'alarında der an bâr ne mikdâr tereke bulunur ise gemilere tahmîl idub Rusçuk ve Brayil (?) İskelelerine götüresin diyu irsâl olunan hükm-i şerîfim mücebince otuz kıt'a gemi tereke ile tahlim olunub lakin Tuna suyu kılet üzre olmağla yüklü gemiler geçmeği mümkün olmadığı bildurmuşsin imdi mahrûse-i İstanbul'da zahîre bâbında ziyâde muzâyaka olmağın Vidin ve Niğbolu ve Silistre beylerine tereke ile irsâl olunan

gemilere mu'âvenet idub sürüb her yerine ulaştırmak için hükm-i hümâyûnum yazilub irsâl olunmuşdur hemân sen gemileri vaktiyle irsâl itmek emr idup buyurdum ki vusûl buldukda tereke ile yüklü gelen gemileri sen vakti ile berâber âdemler ile irsâl eyleyub Vidin beyine ulaştırub ve ne vecihle tedârik idub ne zamân irsâl eleduğın ve her gemiye ne kadar tereke koyub gönderduğın yazup bildirsin

Hüküm 243

Bu dahi

Vidin ve Niğbolu ve Silistre beylerbeyine hüküm ki bundan akdem Samandıra beyine hükm-i hümâyûnum gönderilub Samandıra ve Belgrad kal'alarında der anbâr ne mikdâr tereke bulunur ise gemilere tahmîl idup Rusçuk ve Brayil iskelelerine götürilmek emrim olmağın müşârun ileyh otuz kıta gemi tereke ile tahlim idub lakin Tuna suyi killet üzre olmağla yüklü geçmeği mümkün olmaduğı i'lâm eylemeyin gemileri vakti ile irsâl eylemek emrim olub hükm-i hümâyûnum gönderilmişdur zîkr olunan gemileri siz dahi mu'âvenet idub surub her yerine ulaştırmak lâzım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda İstanbul zahiresiyle irsâl olunan gemiler taht-ı hükûmetinize geldüklerinde kifâyet mikdârı âdem tedârik idub gemileri mahûf ve muhâfaza olunan yerlerden geçurub surub her yerine ulaşturasın husûs-i mezbûr ziyâde mühimdur imhâl ve müsâheleden ve limânlar içinde olan tereke zâyî' olmakdan ziyâde hazer eyleyesin ve zikr olunan gemiler boşaltduktan sonra geru ol canibe avdet ittüklerinde dahi mu'âvenet idub taht-i hükûmetinizden geçuresin diyü kenara yazıldı

Hüküm 244

Ahmed Çâvûş'a yigirmi nefer diyü verildi

Erdel'e varınca yol üzerinde olan kâdîları ve nâib-i Erdel'de şâhinler götürülenlerden yigirmi nefer Erdel voyvodasının adamları yine Erdel canibine giderken yolda ve izde hilâf- işeri kimesne dahl eylememek nâib-i emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki mezbûrları menâzil ve merâhilde kendülere ve esbâblarına hilâf-i şer'-i şerîf dahl itturmeyesin bir arada dahi muhâlif memnû' olan sath olub gitmekten hazer eyleyesin

Hüküm 245

Ferhâd Çâvûş'a verildi

Fî 18 Şa'bân sene 983

Südde-i Sa'âdet'ümde Belgrad'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki müteveffâ Pîrî Paşâ atîkasından (?) Mehmed nâm kimesne tezvîr-i mühür kazub diyânetde müzevvir arz-ı hâl olunduğı i'lâm olunmağın ele getirilub Südde-i Sa'âdet'lerime gönderilmesi emr idub Mustafâ Çâvûş'i zîde kadruhu irsâl olundu buyurdum ki mezkûr her kimin taht-ı kazâsında bulunur ise yanında olan esbâların bulunub göresin onun gibi mezbûr mahalle müte'allik nesne ve arz-ı hâl bulunur ise kayd ve bent idub mezkûr çâvûşa teslîm idub Südde-i Sa'âdet'ume götüresin

Hüküm 246

Küçük Sefer Çâvûş'a verildi

Fî 18 Şa'bân sene 983

Arzı rûm'dan İstanbul'a gelince yol üzerinde olan beylere ve kâdîlara hüküm ki hâlâ yukarı cânıbdan Dergâh-i Mu'allâm'a gönderilen elçi gelmek üzre olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bir birinizin taht-ı hükümetunuzde olan menâzilde ve zikr olunan elçi için mütevfî zahîre tedârik idub gelub konduklarında açeleriyle alıvirub aslâ zahîre yanında muzâyaka çekdurmeyesun ammâ zahîre sahibi olan re'âyâ ve iş erlerinden kendülere bir ferdi buluşturmeyub ve zahîre sâhiblerine zahîre bahâsı hüsn-i tedârik ile narh-i cârî üzre alıverub kimesnenin bir akçe ve bir habbeyi zâyî' ve telef olunmakdan hazer eyleyesin ve siz ki beylerbeyisiz yoldan ba'id olanlarınız elçi geldükde bi'z- zât konağa ta'yîn birle vardı eğer zahîre tedârikde ve eğer mezkûrleri hıfz ve hirâsete dakîka fevt etmeyesun

Hüküm 247

Ademlerine ulaşturmak için Mollâ Ahmedî'ye verilde

Fî 18 Şa'bân sene 983

İskenderiye beyi Mehmed Bey'e hüküm ki mektûb gönderub mukaddemâ sâdır olan fermân-i şerîf mücebince (...) ve Bostad nâm karyeler keferesinden haraç taleb olundukda virmeyub isyân idüb defa'âtle âdem gönderilub isyânlarından mukîr olmağla

virmeýub Vehinod nâhiyesi ve Bratolnur'un keferesi cizyelerin virmeýub lakin cülûs-i hümâyûn ve hâne akçesin virmeziz diyü cevâb virdüklerin bildurmuşsin anun gibi fermân-i şerîfe muhâlefet idub isyân ve tuğyân üzre olanların emr-i sâbık mûcebince haklarından gelinmek emr idub buyurdum ki bu bâbda mukayyed olub isyân ve tuğyan üzre olub emr-i şer'-i şerîfeme ve fermân-i hümâyûnuma muhâlefet iden ahâlîsi hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirub dahi isyânları zâlim olanların şer'le haklarından gelesin ammâ evkâtde mukayyed olub bu bahâne ile kendü hâllerinde olanları mucez ve ırz ve ta'zib ile ve hâlet-i ahz içün dal ve ta'arruz olunmakdan ve ehl ve iyâllerine ve esbâb ve emvallerine tecâvuz olunmakdan hazer eylesesin zâl ve muktel olan müfsidlerin haklarından gelub sâir kendü hâllerinde olanlara dahl eylemeyesin

Hüküm 248

Yevmu's- sâni

Fî 18 Şa'bân sene 983

Diğer Ferhâd Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Mısır beylerbeyisine ve kâdisına hüküm ki Mısır vilâyetinde ve Alimâi garbinde bazı bir mahalle kâdî olub müddet-i örfiyesi temâm oldukda kâdîlık âhara verilmekle hilâf-i emr on on beş yıl mikdârı kâdîlık idub ve bazı dahi tecdîd-i müddet idub gelen re'âyâyâ külli taadi ve tecâvüzleri olduğu i'lâm olundu imdi anun gibi vilâyet-i mezbûrede kâdî olanların her üç yılda bir müddet-i örfiyeleri temâm olunmak arz olunub yerleri âhara verilmesi emr idub buyurdum ki vardukda ol bâbda mukayyed olub vilâyet-i Kayseriye'de ne mikdâr kâdîlık var ise defter olunub her biri ne mikdâr zamandan beru kâdî olduğu berâtları târîhinden mâ'lûm olub dahi her üç yılda bir müddet örfiyeleri temâm olanları hilâf-i emr kâdîlık umûrine karışdurmayub tenbil ve te'kîd eylesesin ki gelub Südde-i Sa'âdet'ümde mülâzim idup geru yolu ile müstehak olduğu kâdîlar virile ve tecdîd-i müddet idub varan kâdîlara dahi tenbîh ve te'kîd eylesesin ki re'âyâyâ hilâf-i şer'-i şerîf ta'addî ve tecâvüz itmeye şöyleki şer-i şerîfe muhâlif ta'addîleri olduğu mâ'lûmunuz ol te'hîr itmeyub arz eylesesin ki kâdîlık âhara verilub kendüler mu'âteb olalar min ba'd bu fermân-i şerîf mûcebince âmel idub hilâf-i emr-i şerîf iş olunmakdan hazer eylesesin

Hüküm 249

Bu dahi

Mısır beylerbeyine hüküm ki havâs-i hümayûn vâkıf köyleri Mısır ümerasından ve ağâlardan ve müte‘arrifelerden bazısı zabt ider olub lakin re‘âyâyâ külli ta‘addîleri olduğu i‘lâm olunur buyurdum ki vusûl buldukda vâkı‘ ise min ba’d havâs-i hümayûn ve vakıf köyleri muhâfazada görülen ümeraya ve ağâlara ve mute‘arrifelere virmeyup vech ve münâsib gördüğün üzre müstakîm kimesnelere zabt itturub re‘âyâyâ hilâf-i şer‘-i şerîf ta‘addî ittermeyesin

Hüküm 250

Bu dahi

Yemen beylerbeyisine hüküm ki vilâyet-i mezbûrede vâkı‘ olan kûl tâifesinin murassat defterleri Südde-i Sa‘âdet’üme götürmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub vilâyet-i merkûmede vâkı‘ olan kûl tâifesi minhu’l-esâmi ulûfeleri bölükleri ile defter idub dahi murassatda mevcûd ne mikdâr kûl var ise defterin defterdur ile mühürlenub ve îrâd-i musaddak takdîr olunur eğer kûl taifesine ve eğer ümeraya ve gayre ne mikdâr nesne sarf olundi cümlesin defter idub dahi Südde-i Sa‘âdet’üme gönderesin ki mevcûd ne mikdâr kûl olub ve ne kadar ulûfe tasarruf ittükleri ve mezâd masraf ne olduğu mâ’lûm-i şerîfim ola

Hüküm 251

Bu dahi

Mısır beylerbeyisine hüküm ki hâlâ Yemen beylerbeyliği tevcîh olunan Murâd dâme ikbâlehu vilâyet-i Yemen’e karadan gitmek lazim olduğın bildurmuş idüğü lakin müşârun ileyh dahi mektup gönderub karadan gidildiği takdirce geç varılmak lâzım gelur diyu bildurdi imdi karadan gittiği takdirce vilâyet-i mezbureye geç varılmak lâzım gelmeğın Bender suyında olan kadirgaların bir mîrî kadirga ile irsâl olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyhi Mısır’ da eğlendurmeyub bir kadirga-i mezbûre mükemmel donadub zahire ale’t-ta‘cil kadirga ile vilâyet-i mezbûreye irsâl idub ve Mısır kullarından ve gayriden müşârun ileyh ile Yemen muhafazasına gitmek isteyenlere mâni’ olmayub ol cânibin muhâfazasında ve hizmetin tergib idub ziyâde

kimesne ile gitmekde ihtimâmın vücuda getüresin bi'l- cümle hüsn-i tedbir ve tedârik ne ise vücuda götürüb ihtimâmda ve mesâ'i-i meşkûreden dakika fevt etmeyesin

Hüküm 252

Bu dahi

Yemen beylerbeyisine hüküm ki sâbıkan Yemen beylerbeyisi olup bi'l- fi'il Yemen muhâfazasında olan Behrâm dâme ikbâlehu mektûb gönderub makrûben bir buçuk yıldan beru vilâyet-i mezbûre muhâfazasında olmağla vilâyet-i mezbûre beylerbeyliği sana inâyet olduğu târîhe gelince beylerbeylerin sâliyânesi ne mikdâr ise kendüye verilmesin ricâ eylemiş idi vilâyet-i mezbûre beylerbeyliği sana alınursa 983 Şa'bânının üçüncü gününde verilmiştir sâbıkan Yemen beylerbeyisi olup fevt olan Mustafâ Bey'in vefatı târîhinde bir ve târîh-i mezbûre gelince beylerin mu'ayyen olan salnâmesi müşârun ileyhe verilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyh için vefâtı târîhinde sana beylerbeyiğin verildiği Barılca gelince vâkı' olan beylerbeyliğin sâliyânesinden bi kusûr müşârun ileyh Behrâm dâme ikbâlehuye muhafazadan olan hizmeti mukâbelesinde teslîm eylesin

Hüküm 253

Küçük Sefer Çavûş'a verildi

Fî 19 Şa'bân

Kastamonu beyisine hüküm ki mektûb gönderub mukaddemâ irsâl olunan fermân-i şerîfim mücebince İstanbul zahîresine mukayyed olup bazı gönderilub bazı der mahzen olup lakin ol bahâne kalurse harami havfından ve kâr ve yağmur zararından halâs olması müşkildur re'islere birer mikdâr ziyâde ile yarâr kefilleri alınub verilmesi husûsın bildurmuşsin buyurdum ki arz ittüğün üzre tedârik idub defter ile göndermek bâbında ikdâm ve ihtimâm eylesin ve ne mikdâr gönderilurse yazub bilduresin

Hüküm 254

Bu dahi

Mısır beylerbeyisine hüküm ki Mısır'a tâbi' Munufiye şeyhu'l-harâmi olan Bağdâd oğlu Süleymân'ın zimmetinde haylı bâkî olup 981 senesinin bâkîsı tahsîl olunub lakin 982 bâkîsı mahsûlinden kimin virub kimin tedârik idesin vergin bir gece gaybet

idub isyân ittüğü istimâ' olundukda mevcûd ani defter olunub mîrî için kabz olunmağa şarkıya mukâta'a hayli ve âdemler gönderilub ve yerine şey-i sâbık i'lâm nasb olunub ve atıkdan sonra elinde olan bâkî telbî' olunub 19083 altun bulunub deyni için mirîye alunub lakin mezbûr Süleymân Südde-i Sa'âdet'üme gittüğü istimâ' olunur var ise kayd ve bend ile gönderile ki üzerinde olan mâl-i mîrî ve hateb idüğü evkâf mahsûli alinub zabt oluna diyü bildurmuşsin imdi mezbûrun ahvâlin eyu tedârik itmışsin buyurdum ki vusûl buldukda min ba'd dahi ekâlim-i meşâyihî ahvâline ve mültezem oldukları mâl-i mîrînin küllisinde ve memleket ve re'âyânın nizâm ve intizâmında dakîka fevt itmeyub lakin tevkır ve teksirinde mücedded say'î olasın şöyleki şeyh-i mezbûr bu canibe gelurse kayd ve bend ile ol canibe gönderilmek mukarrerdur ammâ bu canibe gelur ise ol cânibde ne mahalle varub ihfâ olunduğı zıhhâtı ile mâ'lûm idinub ele götürub üzerinde olan mâl-i mirîyi bi't- temâm tahsîl idub üzerinde bir akçe ve bir habbe bâkî koydurmayasın

Hüküm 255

Bosnalı Hasan Çâvûş'a verildi Fî 19 Şa'bân

Rusçuk kâdîsına hüküm ki bundan akdem Eflak voyvodası iken mürd olan Mürd-i voyvoda hâl-i hayâtında Rusçuk'da olan sarâyında haylı filori defn ittüğü şâyi' olmağın ol zamanda zikr olunan filori bile defn idenlerden nâm zimim Dergâh-ı Mu'allâm çavûşlarından Hasan Çâvûş zîde kadruhu ile irsâl olunub çâvûş-i mezbûr ve zimmi-i mesfûr ve a'yân-i vilâyetden bir iki yarâr ve mutemmedun aleyh kimesneler ile üzerlerine varilub dikkat olunan bir meblağ olunub ihrâc olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsde aslâ te'hîr ve tevakkıf itmeyub mezkûr varduğın saat vilâyet ahâlîsinin yarâr ve mu'temedun aleyh zâbit ve ve imâm vesâirinden kaç nefer kimesne ile ve çâvûş-i mezbûr ile defn olduğı sarâyâ varub ne mahalden olmuş ise zimmi-i mesfûrden istigâr idub dahi ta'yîn ittüğü mahal hak itturub ne mikdâr mâl zuhûr iderse a'yân-i vilâyet mahzarında aded vezn olunub sen ve çâvûş-i mezbûr ile mühürleyub kirâ davarlarına tahmîl idub ya Nemçe hisârları ve sipahiden kifâyet kadrî âdem koşub mezbûr çâvûş ile Dergâh-ı Mu'allâm'a geturesin bu babda kemâl-i basîret üzre olub müdâhele töhmetinden hazer eylesin

Hüküm 256

Fî'l- yevmu's- sâî

Fî 19 şehir-i Şa'bânu'l- mu'azzam sene 983 temâm kıt'a Nemçe kralına yazılan mücedded ahdnâme-i hümayûn sûretidur sen ki Sultân Murâdsın Sultân Selîm Hân bin Sultân Süleymân Hân bin Sultân Selîm Hân bin Sultân Bâyezîd Hân bin Sultân Mehmed Hân bintânî idüğün mukarerdur inân-i semt-i sa'âdet mend meydân sâhib-i Kur'ân feyz-i kadr-i kudretime mukarrer vusul-i cân sâha-i göz küşâ vekili sitâyî kefi kifâyet bahşıma mutekarrir ve müyesser olub arsa-i arâzî bi't- tûl ve havz-i diyâr-i şark ve memâlik-i handan tâbâ bâ kazâ-yî rû-yî zemîn lema'ât-i bârikân şemşîr-i kazâ-i te'sîr ile tâbân ve münevver ve cümle rebî' meskûn ve hafî aklâm-i zemân iktidârıman mün'atîk ve müsahhar olub bi'l- cümle âlî baht-i taht-ı sa'âdet-i mütenevvirimin adet-i pâyem sene-i nisbet kasr-ı kayser bir kusûr ve mülk-i mevrûsî ne mu'adelet münevverinin ne kıssası mülk-i Mekke'de şah-i fağfur olub hâtem-i mülk-i Süleymânî şâyeste-iengüşti cihânbanî olub sehâif-i zemîn zîr-i nikîn mu'adelet temekkin ve sa'âdet murassam olmuşdur hamden âle'l-eyyuhe'l-hayrin ve şükren ale'l-eyyuhe'l-hamdîn(?)hâlâ sen ki reym-i hilkatın güzînisin ve hürmetlisin ve Alaman vilâyetlerinin veçhe ve İslavın ve Hirvadin emîri'l-umûri ve hâkimi ve kralı iftihâru'l- ümerâu'l-azâm ilâ ahir Maksimilyanos'sun kralısın yâr-i a'lâmısın ki melcâ-i selâtîn-i a'zâm-i deverân ve cenâb-i mü'âllâmı ki hılâfe-i havâkîn-ı asr ve avân olub makabli sıfât feyyaze-i cihân ve müzdehim-i ekâse-i zemîn-i zamândır yanında münka'id olan sulh ve halâs meşrût olan virgü ile David Unatal nâm münkaid elçiler gönderub merhûm ve mağfurun leh babam Sultân Selîm Hân aleyhi'r-rahmete ve'l- gufrân ile vâkı' olan emn ve emân ve sulh ve salâhın sekiz yıl temâm oldukda merhûm babam tâbe serâhu zemâmında yine ve virgünüz virmek şartıyla ve bazı şurût ve uhûd ile on yıladeğîn mâbeyni sulh üzre olasın ricâ ittüğünüzden sekiz yıladeğîn sulh ve salâha ruhsat verilub merhum ve mağfurun leh babam Nûru'llâhi merkat ahdnâme-i hümayûnlerin inâyet idub ol esnâda irâdet-i sübhânî ve meşîyyet tirbân mikârreneti ile serîr-i saltanat sa'âdet (silik) hâkânî ve taht-i sa'âdet-i taht-i hüsvânî cenâb-i celâl-i kâime müyesser ve mukarrer olmağla iltimâs ve istid'ânuz mahsusen şeyhve kâ'ide-i kadime-i hâkânî mücebince ben dahi merhûm babam tâbe serâhu virdüğü ahdnâme-i hümayûnde me'hûd ve mastûr olan şerâyit ile kabûl idub ol bâbda sana nâme-i hümayûnum inayet ittüğim ecilden hâlen me'hûd ve makbûl olan sekiz yıllık sulh ve salâh istihkâmı için müceddeden ahdnâme-i

hümâyûnum verilmesin ricâ itdüğün ecilden pederim dahi hândân-ı merhamet tebâh ve dûdmân mevhûbet ünvânımın sadâkat ve ihlâs ile ihtisâs gösterub samîm-i veledân dostluk taleb iden selâtin-i muhâleset emîn ve havâkıb musâarakat temkîn husûsında ebvâb-ı musâfâtumuz maktûğ olmağın ben dahi merhûm ve mağfurun leh babam rahmetu'llâhi aleyhi'l-melikü'l-a'lâm ile vâkî' olan avâkin-i sâlihîn târîh temâm oldukda sekiz yıladegün yanında munka'id ulak olan sulh vesalâh ve ahdnâme-yi re'âyâ ve berâyâyâ merhameten makbûl ve mukarrer tutub babam virdüğü ahdnâme-i hümâyûnde mastûr olan hususlar ri'âyet olunmak şartıyla ve sonra gönderilen ahdnâme-i hümâyûnde mastûr olan husûslar icrâ olunmak şartıyla müceddeden bu ahdnâme-i hümâyûn sa'âdet makrûni virdum ve ahd eyledum ki sizun tarafunuzdan ve oğullarunuzdan ve size tâbî' olan karındâşlarınızdan ve karındâşlarınız oğullarından ve gayr-i asâkirunuzden madam ki bâ'is-i ihtilâl-i ahd ve emân olur bir vaz'-i sâdır olmayub mer'î ve mukarrer tavetle ve merhûm babam zamânında ibtidâ sulh olundukda verilen mufasssal ahdnâme-i hümâyûnde mastûr ve meşrût olan hususlar icrâ oluna ve ber hemân mahdûdile sonra götürülen ahdnâmede oğullarunuz ve karındâşlarınız oğulları sulhde bile olmak ve vilâyet ve vilâyet-i Erdel'e voyvoda olacak kimesneler Eflak ve Boğdan ve Bucaları kimi vilâyet ve memleketi ile sulhe dahl olmak ve serhadın nizâ'ı üzre olan karyeleri ve düstûr-i mükerrer tedvin muhâfazasında olan vezirim Mustafâ Paşâ edemâ'llâhu te'âlâ iclâlehu ile vekîlleriniz görüb taraflara rızâsı üzre sonra fasl-ı nizâ' olmağın için iki canibe arz ideler diyü mukayyed idi bu husûslerden mâ'adâ mukaddemâ Edirne'den virilen ahdnâmede olan hususlar icrâ olunub sulh ve salâh bi't- temâm ri'âyet olunan ben dahi îmân sevâd ile te'mîn iderum ki yeri ve göği yoğiken var iden perverdegarin birlikçün ve ordû-i azîz peygamberin mu'cizâtı çıkmasıyçün bu mu'âhede olduğı müddet-i lahza madam ki ol cânıbden ahde mugâyir halet olmaya beylerbeylerimizden vekiller kullarımızdan ve kapûdânlarımızdan ve bi'l-cümle serhadlık islâmda olan asâkir-i feyz mezâhirimizden vufuk kâmet-i hidivânemizle feth olunan Erdel voyvodası ve Eflak ve Boğdan voyvodalarından vesâir harâc güzâr kefare kullarımızdan ki voyvodalıkda bilebilir aslâ size müte'allik olan memleket ve vilâyete ve re'âyâ ve berâyâ göre ve taht-i hükûmetinizde olan kal'alara ve ocaklara dahl ve ta'arruz itturmeme ve Franca kralı ve (...) beyleri ve vezirinin beyleri ki kadîmu'l- eyyâmdan atabe-i aliyye sîhr-i irtifâ-i ömr ile dostluk ve mevâlât ide gelmişlerdur gerü alât-ı dutyârlarımızdır ana göre mâ'lûmun olub şöyleki müeyyed

kavâid dosti ve muhabbetdur bu müddet içinde ri'âyet olunmayasın ol tarafa râci'dur şöyleki ol cânibden merâsim-i uhûd ve emân-i ri'âyet oluna inşâ'llâhu'r-rahman bu cânibden hilâf-i ve ahd-i hümâyûn bir vazi sâdır olmaz şöyle bilesin tahriren fî evâil-i şehri-şâ'bânul- mu'azzam sene selase ve semâniye ve mieteyn yazılan ahdnâmeden yazılmışdır

Hüküm 257

Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 19 Şa'bân sene 983

Saruhan sancağına mahrûse-i İstanbul zahîresiyçun gönderilen Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hüsrev Çâvûş'a hüküm ki mahrûse-i İstanbul'da zahîre bâbında muzâyaka olub ol cânibde sâkin olan ümerâ ve zu'emâ ve çâvûş vesâir erbâb-i timâr ve gayriden ve mahallerinde bulunan terekeden kendülere kifâyet idecek mikdârı yemeklik ve tohumluk alıkoyub dahi mâ'adâsı ale'l- âkıb mahmiye-i İstanbul'a irsâl ve îsâl olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub eğer ümerâ ve zu'emâ ve eğer Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından vesâir erbâb-i timâr ve muhtârlar ve gayride bulunan terekeden kendülere kifâyet mikdârı temessükin ve tohumluk alıverildikten sonra mâ'adâları ale't- tevâbi mahmiye-i mezbûreye irsâl ve îsâlden hâlî olmayasın husûs-i mezbûr mühimmât-i umûrdendur ihmâl ve imhâlden ihtizâr ve ihtiyât eyleyesin

Beyâz kâğıdli kazâ halkı sevk olmuşdur

Bir sûreti____

Aydın ve Saruhân beylerine şöyleki imâl oluna (...) koyulmayub ebed inân ile mukâbil olmanız mukarrerdur bu vecihle mevâd-i vârid olmağın üç kıt'a hükm yazılıb mezbûr çâvûşa verildi

Bir sûreti____

Sıla abâd (?) sancağı beyine vech-i meşrûh üzre

Bir sûreti____

Manisa sancağı beyine

Hüküm 258

Şeyh Abbâs'a verildi

Fî 30 Şa'bân sene 983

Medine-i münevverre kâdîsına ve şeyhu'l-harâma hüküm ki mahrûse-i Mısır' dan Medine-i münevvere fukarâsına ve mücâvirine irsâl olunan cerâye ve deşîşe buğdayının irsâliye defteri Medine-i münevvere'nin a'yân ve fukarâsi mahzârlarında cehd ile okutmak emr idüp buyurdum ki her sene mahrûse-i mezbûreden irsâl olunan cerâye ve deşîşe buğdâyı vardukda irsaliye defteri Medine-i münevvere'nin a'yân ve fukarâsi mahzârlarında cehd ile okudub istimâ' itdurub sen ki her biri hakkın bilub noksân üzre verilmek ihtimâli olmaya ve mücâvirinden isteyenlere cerâyesin bittuğundan kabz itturub kirâsı alıverilduğı âdet üzre kal'adan virdüresin

Hüküm 259

Sûret-i sicil sunan kimesneye verildi

Fî 23 Şa'bân sene 983

Sûret-i cisil sâhiblerinedur

Şehr-i zol beylerbeyisine ve mufassal ve Gürgün kâdîlarına hüküm ki dergâh-ı sa'âdet destgâhıma sûret-i sicil sunulub nefsi-i Musul'dan Bezdad kuli ve Yahif ve Haydar ve Mehmed ve Nizâm ve Bereç Ali ve Kâsım ve Hızır ve Yûnus nâm kimesneler bâ meşrû' kelimât iderler diyü Hâcî Kâsım nâm kimesneler emri ile fetevâ-yi şerîf mücebince sâbıkan Şehr-i zul beylerbeyisinin önünde da'vâ edildiğinde teftiş olunub mezbûrden Kâsım ve Bezdad kuli ve Haydar ele gelub sâirleri gâib eyleyub onların râfızî olub Ebûbekir ve Ömer ve Osmân rıdvâna'llâhu aleyhim ecme'in hidâyetlerine hâşâ şâkî ve la'yîn eyledikleri şer'le sâbit ve zâhir olub sipâhi oldukları ecilden haklarında gelinmeyub habs ve arz olunmağın yine itlâf olunub bi'l- fi'il direngi eyledikleri i'lâm olunduğı kâdî askerim tarafından pâye-i serîrime arz olunmağın sûret-i sicil mücebince zikr olunan dokuz neferin dahi mutasarrıf oldukları dirlikleri alınub âhara verilub kendüleri mukayyed ve mahbûs Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderilmesi emr idub buyurdum ki göresin mezbûrlerin ve meşrûh üzre adet-i habîseleri mukarrer olub ol vecihle râfızî ve türâbî idükleri sâbıkan olan sûret-i sicil mücebince şer'le sâbit ve zâhir olurse dirliklerin kat'î idub kendüleri kayd ve bend ile yarâr âdemler koşub

Dergâh-i Mü'âllâm'a götüresin ve tenbîh eyleyesin ki yolda ve izde gaflet ile gayib üttürmekde hazer eyleyeler mîrî çelebî kethüdaya mevâd itturub yazmışdır

Hüküm 260

Mısır'a ulakluklı giden Ferhâd Çâvûş'a ile gönderildi

Fî 19 Şa'bân 983

Şâm beylerbeyine ve Haleb ve Hamas kâdîlarına hüküm ki hâlâ rikâb-i hümâyûnuma refî'alar sunulub bi'l- fi'il Trablus kâdîsı olan Mevlânâ Mahmûd için Trablus İskelesi'nde kal'a gibi bir azîm ve metîn hâne manâsına şurû' idub küffâr gemileri kereste ile muttasıl gelub gidüp ve iki burç yanında vâkı' olub iyâzubî'llâhu te'âlâ küffâr tâifesi bir hiyânet kasdin iderler ise zikr olunan hâne girup ilticâ ve tahsîl idub her vecihle muhârebe eylemeği kâbil olub iskeleye ve burçlara ve bi'l- cümle şehre ve müslümânlara külli zararı olub ve ancak küffâr taifesinden gayri kimesne sâkin olmamağla memleket ve vilâyete azîm ihtilâle bâ'is olma ihtimâli olduğu ve şehre zahîre götüren deve ve davârı ve deryadan gelen gemileri sahraya tutub ve evlâd-ı sigârı olmayan mevârisden cebren resm-i kismet alub ve sicil akçeleri diyü beş ve on altun alub ve satub fasahası bozulmuş altune bey' olunurken bir fasahaya cebren yüz altun tarh idub altmış fasahadan ziyâde sabun cem'î idub ve zeyt yağının kalebesi kırk sekizer ve ellîşer pareye iken re'âyânın üzerine her kalabe otuzar pareye tarh idub iki bin kalebeden ziyâde zeyt yağı cem' eylediği ve bi'l- cümle zûlm ve ta'addisinden celâ-yi vatan olduk itmeli olduk diyü zûlm ve şikâyet eyleyub ve müşârun ileyh kâdî dahi Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub Trablus'da sâkin olan Merceboğlu Mehmed nâm kimesnenin bâr ve kapûsında vâkı' olan evinin ikrâr ve i'tirâfî kapısı olub bir kapûsi şehre ve bir kapûsi şehirden dışarı beyâbâna açulub taht-ı kîtâ'-ı tarîk ve sa'âdet üzre olan kimesneler taşradan olan kapûdan gelub gidub mezbûr Mehmed ile fisk idub nice evler içup müslümânların rızkını sırkat ittüklerinden gayri âdem mecrûh ittüklerinde mezbûr Mehmed'in müte'allikatı kendü yaturken gelub ahvâllerin ihbâr eyleyub kıbeli's-şer'-i şerîfden âdem gönderilub taleb olundukda itâ'at eylemeyub taşraya açılan kapûdân çıkub gidub sonra astâne-i sa'âdetüme geldüklerini haberin alduğın i'lâm eylemeğin tarafının ahvâli müktezâ-yiçer'-i şerîf üzre teftîş olunub ahvâlleri arz olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda sen ki beylerbeyisin mahmiye-i Şâm'a giderken müşârun ileyhâ kâdîları yanına olub dahi nefsi-i Trablus'a varub evelen mezbûr

kâdînin ahvâlinde müktezâ-yi şer'-i şeriif üzre evkâti vecihle hüsemâ muvâcehesinde teftîş eyleyub göresin fil vâkı' arz olunduğı üzre zülm ve ta'addîsi vâkı' midur ne mekûle zülm ve ta'addîsi vardır ashâb-ı hukukun ashâb-ı hukukun şer'le subut bulan hakların aliverub dahi binâ eyledüğü hân fî nefsu'l-emr-i azîm ve Metîn Hân olubburlara ve şehir ve müslümânlara zararı var midur kefereye ilticâ idecek mahal olub giderek iyâzu billâhi te'âlâ bir fesâdlara bâ'is olacak yer midur nicedur ve deve ve davârları ve deryadan gelen gemileri sahraya tutub ta'addî eyledüğü sahîh midur nicedur temâm îsâl ile mâ'lûm itturub üzerine ne mekûle zülm ve ta'addî sâbit olub kime hak aliverduğı vesâir ta'addîsi ne ise münfasıl ve meşrûh yazub ândan sonra mezbûr Mehmed'in dahi ahvâlin evkât-ı vechile hak üzre teftîş eyleyub fî'l- vâkı' evinin iki kapısı olub biri harice ve bir işehre açilub vechi- meşrûh üzre fesâdları vâkı' midur nicedur ve mezbûr Mehmed'den dahi da'vâ hak ider kimesne var ise haklarıya berâber idub müktezâ-yi şer'-i şerîf üzre şer'le subût bulan hukûk aliverub ahvâllerin yanınızdan sübut bulduğı üzre münfasıl yazub bilduresin

Hüküm 261

Hasan Çâvûş'a verildi

Fî 31 Şa'bân sene 983

Menteşe beyine hüküm ve kâdîlarına ve Dergâh-i Mu'allâm çavuşlarından Hayrî Hüseyin Çâvûş'a hüküm ki taht-i hükûmetinizde bazı muhtârların ve gayride der an bâr olmuş tereke olub ve mukayyed Ahmed ve Ca'fer nâm kimesnelerden dahi hayrî tereke olmaduğı i'lâm olunmağın İstanbul zahîresiyçün irsâl olunmasın emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub livâ-i mezbûrede tereesi olanların kendülerine yetecek ve tohumluk mikdârı alıkonulub dahi mâ'adâsı ihrâc idub emr ile virân gemilerle tahmîl idub mahrûse-i İstanbul'a ale't- tevâlî irsâl eyleyub cümle ne mikdâr zahîre vâkı' olduğundan müfredâtı ile defter idub bir sureti mühürleyub Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderesin mezbûr Ca'fer irsâl eyleyuphüküm-i şerîfe itâ'at itmeyub tahfizi müşîr bazı kelimât ittüğü i'lâm olundu ani dahi göresisin vâkı'ise Sûdde-i Sa'âdet'üme götüresin ki kürek vezahîre husûsında celb ve ahz olunmakdan ve terekesi olanlar himâında celb ve ahz olunmakdan ve terekesi olanlar himâet olunub olmayanlara teklîf ve ta'addî olunmakmdan ziyâde hazer idesin sonra hassa yoklanub bulunmak mukarredur mübâşeretden bile emr-i şerîfim bir nesne sâdır olunsa nicesi size âyid olmak

muhakkadur ana göre mukayyed olasinve mezkûr Ca'fer za'im iseze'âmeti kandadur ve karyesi ismi ile yazub bilduresin

Hasan Çâvûş mübâşir

Hüküm 262

Fî'l- yevm

Fî 24 Şa'bânu'l- mu'azzam sene 983

Anatoli beylerbeyisine hüküm ki hâlâ İstanbul zahîresiyçun fermân olan terekeyi iskeleye geturen kimesnelerin develeri kış irişup yollar balçık olmağla zebun olub kalub sâhibleri terekeyi yapan yerlerde ve kârbân sarâylerde kodukları istimâ' olunub yollar mevsimi erişince mahrûse-i mezbûreye gelecek zahîre bir mahfûz yerde hıfz olunmak emr idup buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi makuyyed olub İstanbul zahîresiyçun götürdilurken yollarda develer zebûn olmağla kalan terekeyi ve yola çıkarub bi'l- fi'il ihrâc olunmuş olub ve min ba'd ihrâc olunacak terekeleri mahallinde mahfûz yerlede yollar mevsimi erişince evkât-i hıfz ittürüb inşâ'llâh te'âlâ balçık çekilub yolların el virdüğü zamânda geru emr-i sâbıkım mücebince kirâ davârları ile me'mûr olan mahille ale't- tevâlî irsâl eyleyub min ba'd dahi bulunan yerden tereke ihrâc eylemeken hâlî olmayasın eğer zu'emâ ve erbâb-i timâr ve yeniçeri ve sulak ve gayrilerin kendülere kifâyet mikdârından ziyâde terekesi olub emr-i şerîfim mücebince İstanbul zahîresiyçun ihrâc itmeği taleb olundukda vormeyub inâd iderler ise arz eyleyisn ki dirlikleri âhara verilub gayrilere müceb-i gayret ve nasihat olunub min ba'd zahîre babında inâd idub emr-i şerîfime âdem-i itâ'atdan ihtizâr üzre olalar

Bârigâne aslı mevâdıyla şod

Hüküm 263

Kethüdâ Mustafâ'ya verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Diyârbekir beylerbeyisine hüküm ki hâlâ Dergâh-i Mu'âllâm'a mektûb gönderub Diruhibe sancağı Beyi ve muhâsebe Beyi ve kuzât-i vilâyet sana mektûb gönderub kadimden fesâd üzre olan (...) Arabları (...) ve Hâdise ve Diruhibe ve Cemasır halkından nice kimesneler yollarına gelub ve ol atrafdand rençber taifesinin ekserisi katl

ve mâlların garet idub ve cem'-i re'âyâve berâyâ ellerinde âciz ve fûrû-mânde olub fitne ve fesâdlarına tahammül idemeyub bi'l- külliye perâkende olmaları mukarrerdur diyü i'lâm idub fi'l- vâkı' zikr olunan eşkıyanın inâd ve şenâ'etleri ziyâde olub katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl eylemeden bir an hâlî değıllerdur haklarından gelinur ise nice fesâdlar anlara mübâya'at itmek mukarredur diyü bildurduğı ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda evkât-i vecihle mukayyed olub ol vecihle fesâd idenleri toprak kâdîları ma'rifetiyle meclis-i şer'e da'vet idub şöyleri şer'e itâ'at itmeyub hangi mübâşeret iderler ise ziyâdeleri sadr-ı deryâyı tarîkân ele getürüb fesâd ve şenâ'et idenlerin ve itâ'at-i şer'î itmeyub fesâd üzre olanların ba'de's- sübut şer'le haklarından gelesin ki sâir ehl-i fesâd müceb-i gayret ve basîret üzre ol

Hüküm 264

Kendüye verildi

Fî 23 Şa'bân sene 983

Vezîr Mustafâ Paşâ'ya hüküm ki Dârende Givân voyvoda Südde-i Sa'âdet'üme gelen küffâr-i hâksardan Rezin oğluna ve kethüdasına iki def'a esîr oldukda bahaya gelub karındâşı Sefer nâm kimesnei rehin virub kendü Südde-i Sa'âdet'üme gelub inâyet ricâ eyledükde mîrî esîrlerden Galor Malobornik nâm bir esîr verilub cümle bahâsı iki bin yüz guruş iken mezbûr Zerrînoğlu evvelki kuluna muhâlif bahâsın dört bin guruş itmeğın bu dahi Südde-i Sa'âdet'ümden alub gittüğü esîri dört bin guruş bahâlarıyla Zerrîn oğluna virub kabûl itmişken esîrler vardukda bin altı yüz guruşa kabûl idezen diyü ta'allil idub ve bunun esîri dahi Zerrînoğluna varmazdan mukaddem anların dört nefer esîrler bin hülâsete sebep olduğından gayri mezkûr Givan dört at ve üç kutaz ve bir otakve dört tâk serâser ve bazı esbâb dahi Zerrînoğluna göndermiş iken geru karındâşı itlâk itmeyub bin beş yüz guruş ile iki yarâr at dahi taleb idub ta'addî eylediğın i'lâm eylediğında mâ'adâ Koman sancağı beyi Hüseyin dâme izzuhu dahi mektûb gönderub merkûm Zerînoğlunun vech-i meşrûh üzre ta'lil idub ta'addî eylediğın bildurmeğın bunun ahvâli görölüb bir taraf olmaların müslümân esîrlerinden vize ile gelub geru ol cânibe tevcîh idenler alıkonulub irsâl olunmaması emr idub buyurdum ki vusûl buldukda ol cânibden çıkan uşâklar serhad olan ümeraya tenbîh eyleyesin ki ol cânibden çıkan dutaklar eğer Zerînoğlunundur ve ger kralındır her kimin olursa olsun geru ol tarafa gitmek isteyen esîrleri alıkoyub tutak husûsı bâbında olan

sulh ve salâh üzre ber taraf olmaların ol canibe gitmeği icâzet vormeyeler ve sen kendü tarafından krala virup ve Rezin oğluna vesâir herseklere mektûbler gönderub ol canide olan müslümân esîrlere işkece idub ve kimin yüzün kulağın ve parmağın kesup ve dişin çıkarub ve bunların emsâli zûlm ve ta'addî itturmeyesiz imdi esîre bu vecihle ezâ ve işkenceler olunmak münâsib değildir zâhir budur ki bu cânibde olan küffâr esîrlere dahi bu vecihle işkence olunmağa kudreti vardır ammâ dîn-i islâma muhâlif olmağın ihtiyâr ve irtikâb olunmaz cem'-i edyânda hakk te'âlânın mahlûkâtına bu mertebe cifâ olunmağa ruhsat yokdur bize lâzım olan evvelen tenbîh eylemekdur şöyleri tenbîhten sonra geru ol cânibde olan müslümân esîrlere vech-i meşrûh üzre işkence ve hakâret olduğu istimâ' oluna vebâli uhdenuze havâle olunub dahi bu cânibde olan küffâr esîrlere sizun eyledüğünüzden daha eşedd-i ikâb olunmak mukarrerdur diyu iş'âr eylesin ve kraldan sana gelen elçiler ile dahi bunun ahvâlini söyleşub suhûletle hülâsa-isay' ve ihtimâm eylesin

Bu dahi

Bir sûreti ____

Bosna beyine buyurdum ki ol cânibde vize ile gelub gerü ol canibe tevcîh itmek isteyen müslümân esirlerin

Hüküm 265

Sifat oğlu Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 4 23 Şa'bân

Bender beyine hüküm ki hâlâ vilâyet-i La'ibe keferesi isyân itmek ihtimâli olub şöyleki melâ'in isyân idub vilâyet-i Boğdan üzerine hücum iderler ise Boğdan voyvodası Asbabe'den (?) nehr-i tuna'dan beru geçürmek murâd iderse mâni'olmamak emr idub buyurdum ki vardukda şöyleki melâ'in-i Boğdan vilâyeti üzerine hucum itmekle voyvoda Abab'ın beru yakaya geçürmek murâd idiyor ise mani olmayub ol bâbda mu'âvenet idesin ve melâ'inin mahdûmi mukarrer olurse müşârun ileyh Boğdan voyvodasına mu'âvenet eylesin diyü Silistre beyine dahi hükmi hümayûnum göndermiştir sen dahi sipâhilerinle hâzır ve müheyyâ durub anun gibi melâ'inin isyân ve tuğyânı zâhir olub vilâyet-i mezbûreye hücum iderler ise sen dahi mîr-i müşârun ileyhle ma'an voyvoda yanına varub mu'âtebe-i eşedd-i mekâli envâ'-ı iktisâm ve

esmâmın vücuda getüresin ve ol taraftan vâkıf olduğun ihbâr-i sahîhânın i'lâmından hâlî olmayasın

Hüküm 266

Bu dahi

Silistre beyine hüküm ki hâlâ vilâyet-i La'ibe keferesi isyân ve tu'yân idub vilâyet-i Bodan üzerine hareket ve hücum itmek ihtimâlî olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bi tevakkıf sancağını müte'allik zu'emâ ve erbâb-i timâr vesâir asâkire mühkem tenbîh eyleye sen ki her biri sefer mühimmâtı ile ve düşman sarâğıyla hâzır ve müheyyâ durub sen ki tarafını nâzır olub şöyleki Boğdan voyvodasından mu'âvenet için sana mektûb ve âdem gelurse sancağını müte'allik zu'emâ ve sipahi ve asâkir ile ale'l- acil varub irişub a'dâ-yi bedâyın def' ve refi'lerinde gereği gibi mecd ve say' i olub bozaklığı tahsilinde ihtimâmın vücuda getüresin bu bâbda Bender beyine dahi hükmi-şerîfim gönderilub mu'âvenet için bile varmak emr olunmuşdır lâzım olur ise haberleşub ma'an varub irişesunuz

Hüküm 267

Bu dahi

Boğdan voyvodasına hüküm ki hâlâ vilâyet-i La'ibe keferesi isyân ve tuyan üzre olub vilâyet-i Boğdan üzerine gelmek ihtimâlî olduğu istimâ' olundu imdi ol taraftan gaflet üzre olmak câiz değıldur buyurdum ki vusûl buldukda ol taraftan yarâr çâvûşların eksik itmeyub mezkûrlerin fikr-i fâsidelerine vâfık olub şöyleki ol mekûle hareket bi bereketleri olmak ihtimâlî olurse Bodan askeri ile hâzır ve müheyyâ olub ve Bender ve Silistre beylerine vakt ile i'lâm idub üzerüne gelmeli olurse müşârun ileyhümâyı sanki götüresin ve Eflak voyvodasıyla haberleşub dahi Mertebur'dana'dânın dahi mümkün ise ana göre hüsn-i ittifâk ihtimâlleriyle düşmanın def' u refi'nden envâ' ihtimâmınız ve çok götüresiz ve zıkr olunan beylerin ahvâl-i delâlet mâllaribi'l- fi'il minvâl üzre olduğu yazub arz eylesin

Hüküm 268

Bir sûreti

Eflâk voyvodasına

Kâtib zâde Ahmed Çâvûş'a verildi

Filibe subaşısının arzı üzerinde Mehmed Çelebî ademine buyurulmuşdur

Filibe kâdîsına hüküm ki nefis-i Filibe'de gayet muhâtlık olmağla Filibe halkı ve ândaderûn-i külli muzâyaka çekup ve kaziye-i mezbûrede ve etrâfında olan bazı fukarâdan ribâ-hûr ve selemciler külli terekeler cem' idub bâzâra götürmeyub ziyâde bahâya içün diyü terekeleri satmadukları i'lâm olundu imdi bu husûse Filibe subaşısı olan Haydar Çâvûş zîde kadruhu mübâşir ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukta müşârun ileyh çâvûşıyla bi'z- zât varub eğer zu'emâ ve erbâb-i timâr ve eğer ribâ-hûr ve gayridur her kimlerindir der anbâr olmuş terekeleri var ise kendüma'îşetlerine ve tohumlerine kifâyet mikdârı alikonub mâ'adâsı sâhiblerine bâzâra götürdüp kasaba etmekçilerine satturub def'-i muzâyaka itduresun bu babda mîr ferd inâd ve muhâlefet itturmeyesin inâd ve muhâlefet idenleri her kimler ise isimleriyle yazup arz eylesin

Hüküm 269

Divânda Çâvûş mübaşirine verildi

Fî 23 Şa'bân sene 983

Çorli kâdîsına hüküm ki Sipâhi oğullarımdan Hüseyin gelub bir hırsuz İstanbul'da olan bazı cevâmî'den mushaflar ve gayri esbâb sirka idub Çorli'de müzâyede virdükde tutulub habs olunduğı bildurmeğın mezbûr hırsuz yanında bulunan esbâbı ile ve mushaflar ile Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderilmesi emr idub buyurdum ki mezbûr Hüseyin vardukda merkûm hırsuzi bi tevakkuf kayd ve bend idub elinde bulunan mushaflar ile ve mesrûf esbâbı ile merkûm kûla koşub ale'l- acıl Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin

Hüküm 270

Mütevellî Kemâl'e verildi

Fî 18 Şa'bân sene 983

Edirne kâdîsına hüküm ki Edirne'de ehl-i cihâtdan olan Mehmed bin Kâsım kanâdil tezyîninde mâhir olub işbu ramazân-i şerfi ahirine değin mahrûse-i İstanbul'da merhûm ceddîm Sultân Süleymân Hân câmi'-i şerîflerinde istihdâm içün lazim olmağın

buyurdum di vusûl buldukda Edirne'de mutasarrıf olduğı cihetlerinin hizmeti icrâsına kâimmekâm nasb itturub dahi mezbûri Dergâh-ı Mu'allâm' a irsâl eyleduğinin ramazân-i şerîf icrasına değın câmi'-i mezbûr kanâdiller hizmetinde istihdâm olunub yine hizmete irsâl oluna

Hüküm 271

Âdemine verildi

Fî 25 Şa'bân sene 983

Lahsa beylerbeyisin mektûb gönderub ol cânibde (...) Kastamonu'ya müteveccih olan hüccâc-i zevîl- ibtihâcdan deve başı birer filori almağı senden mukaddem olan beylerbeyi beda'et eyledüklerinde ve sen alma bu ol bedi'ı refî' eylediğın bildurmuşsin münâsib olan dahi bu idiki eylemişsin bundan akdem dahi ol tarîk mühr olmak fermân olunan ol emri kemâkân mukarrer olub buyurdum ki hükm-i şerifimin sûret-i sicil-i mahfuza kayd ittukdurdükten sonra a'yân-i Lahsa'dan birinin elinde îfâ eylediğı hâlâ ve min ba'd olan beylerbeyi ol tarîk seyridub min ba'd ol cânibden bir ferdi muhayyer saluvirmeyub Şâm tarafından tevcun ittüresin

Hüküm 272

Bu dahi

Müşârun ileyhe hüküm ki mektûb gönderub mukaddemâ Katif ve Lahsa arz olunduğı zamânda re'âyâ ve berâyâ ahvâli adâlet üzre görülmeyub bazı fakîrleri cümle mahsûlâtın hakk divânı sanatuna virup yine halâs olmayub ve bazı ganîlerinin külli hurmâlıkları ve bağları olub mahsûlâtdan divâna nesne âyid olmayub ve bazılarının hurmâlıkları yelden yıkılub harmân olmayanı on yedi yıl olub harmân olmak lâzımdur diyü re'âyâ ve berâyâ sana gelub adâlet üzre harmân olunmasıyçun emr-i hümayûnum taleb ittüklerin bildurduğın ecilden buyurdum ki vardıkdukta kuzâtdan bir müstakim dindâr kimesneyi emîn ve bir yarâr ve müstakîm kâtib ta'yîn idub sâhibleri muvâcehesinde şimdiye değın olma oluna gelen âmel ve kânûn üzre ber vech-i adâlet harmân eyleyub kimesne zûlm ve ta'addî olmakdan ziyâde ihtiyât eylesesin şöyleki vech-i meşrûh üzer hilâf-i şer'î ve kânûn iş idenler sonra haklarından gelinur ana göre tenbîh eylesesin

Hüküm 273

Yevmu's- sâni

Fî 24 Şa'bân sene 983

Mahfaza

Mektûb gönderen kimesneye verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Anatoli beylerbeyine ve Kara hısâr beyine ve Manavgat kâdîlarına sen ki Karahisâr kâdîsının mektûb gönderub Karahisâr tekeden Nâsûh nâm sipâhi Mûsâ ve İsâ nâm karındâşları meclis-i şer'e ihzâr idub mezbûrlar için köpri bâzârından kırk elli nefer levendi âlât-i cerible yanlarına alub on iki neferi tüfenkli katl kasdına üzerine geldikleri şuhûd ve udûl ile sâbit olub ve mezbûr İsâ dahi sürüb geçti nâm karyeden geçe içinde on nefer levend gönderüb Osmân nâm oğlanı cebren çekdurub yanına alub ve Gökçe pınarı nâm karyeden Semet oğlu Ali nâm oğlanı cebren çekub ve Kara Çalin oğlu Nebî nâm kimesneni iki avretlerini iki gece çadırına götürüb hakkında emr-i şerîf gelub şuhûd ve udûli saibt olub ve da'vâ hak idenler için muhzır ve mirâsıyla gönderilub meclis-i şer'e da'vâ olundukda itâ'at itmeyub isyân ve tuyan üzre oldukları bildurmeğin buyurdum ki göresin kaziye arz olunduğı gibi olub bi hasebi's-şer'-i şerîf sâbit olurse mezbûrları Kıbrus'e sürgün için Alanya sancağı beyi dâme izzuhuye teslim eylesin emrim üzre hazîne-i Kıbrus'e gönderub beylerbeyisine teslim

Hüküm 274

Mektûb geturen âdeme verildi

Fî selh-i Şa'bân sene 983

Kırk kılısa beyine hüküm ki mektûb gönderub hâlâ (...) müslim sancağına tâbi' olub bu sene koyun hademine fermân olunan müslümânlardan yedi nefer müslümanlar hizmetlerinde edâ itmeyub birbiri cem' olub galvâ'idub emr-i şerîfe itâ'at itmeyub bilâ emr düstür virmişdin sana varub ve bundan akdem emr-i şerîf vârid olub koyun hizmetine me'mûr olan Bâlî Çâvûş iki eyi mikdârı müslümâna icâzet vermeyup İstanbul'a gelecek koyun yanınca ikişer müslim koşub tadrîcli götürerler ve bu fermân olmağın ana mugâyir müslimlere icâzet verilmişken emr-i şerîfe itâ'at itmeduklerin bildurduğın

ecilden te'diye olunmasın emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrleri emrim mûcebince mûhkem te'dîb eylesesin ki sâirlerine medhali adet ola

Hüküm 275

Ahur kethüdâsına verildi

Fî 26 Şa'bân sene 983

İznikmid kâdîsına hüküm ki taht-ı kazânda hâssâ sarrâclarından Mehmed bölük Başı erine hâssâ bârgîrleri mühimmi için taht-ı kazânızda olan evâcib-i zâhire arpasından arpaya vârid ve mâllarında kendi cümle gârında iken yoldâşı diğêr Mehmed maslahatına gidüp dahl nâ bedid eylemeyub ve kaç gün te'hîr eylemiş iken zahîre almayub ahvâlîmâ'lûm olmaduğı bildürmişken buyurdum ki vardukda bu bâbda gereğı gibi ihtimâm idesin mezbûr taht-i kazânda kimin üzerinde koyun ne mekûlelerle yoldâş olmuştur töhmet-i sâbıkaları var midur bi garaz müslümânlardan tefîş idub yoklayasın me'mûr olduğı günde gitmeğı bulmuş kimde yapmışdur müslümânları şehit ider bir kat'a kimlerdir vukû'ı üzre yazub bilduresin

Hüküm 276

Basra beylerbeyisinin ademine verildi

Fî 26 Şa'bân sene 983

Bağdâd beylerbeyisine hüküm ki a'yân-i arâbiyândan Hamid oğluna her yıl aşîreti ile Lahsa'ya vesâirden konub mevsim idub vilâyeti eşkıyâ-i arab'dan hıfz ve hirâset itmek üzre Lahsa cezîresinden ikrâr ve i'tirâfî yüz bin akçe salyâne ile sancâk boşa olunmışdi hâliya Bağdâd hânlarından zahîre verilmekle varub Lahsa'da mevsim itmeyub ve Kiro oğlunu gönderub Lahsa beylerbeyliğinden sâlyâne taleb eylediğı i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi mezbûrun ademleri gelub Bağdâd câniblerindne zahîre almak isterler ise cümle ümerâ ve kuzâta tenbîh eylesesin ki mezbûre Bağdâd câniblerinden zahîre virmeyeler ki varub aşîreti ile Lehsâ'dan mevsimi ile ve ademleri gelub sana mülâki olurler ise bu vecihle mûhkem tenbîh ve te'kîd eylesesin ki şimdiye değin ne zamandan Lahsa'ya varub mevsim ide gelmiş ise her yıl yine ol zamânda varub aşîret ile mevsib idub vilâyetin imaretine emn ve emâna tiğ iyleye bu vecihle mezkûre istimâlin virub defter ile mevsib itmek şeri'at eylesesin

Hüküm 277

Bu dahi

Lahsa beylerbeyine ve mâl ve defterdarlarına hüküm ki sen ki beylerbeyisin mektûb göndürub Katık ahâlîsinden Hamas rehâl nâm kimesnenin Katık'da emlâki var iken ebed ve dâru'l-harb olan (...) nâm mevzi'de mütemekkin olub ve hidmet-i lâzım ise edâ itmeyub ve mezkûr emlâki mahsûli yüz elli bin akçe muhammil olub bundan akdem Bağdâd beylerbeyisi olan müteveffâ Ali Bey mezkûrun emlâki mahsûlin sancağıya zabt itturdub birkaç seneden sonra Hâssâ Hâfız itturub mezkûrun emlâki havâs-i hümayûne ilhâk olunması hazâne-i âmireye evlâ ve enfe' ve sancağını ta'yîn olunurse esleh ve ensebdur diyü i'lâm eyleduğın ecilden mezbûrun emlâki hâssâ-i zabita olunmasın emr idub buyurdum ki mezkûr fi'l- vâkı' dâru'l- harbe varub isyân ittüğü vâkı' ise hâssa zabt ittüresin ammâ anda ticârete veyâhûd âhar mahsûl için varub emlâkda âhara ısmarlayub ta'mîr ve zabt itturub hukûk ve rûsumun mirîye edâ iderse dahl olmak hilâf-i şer'îdur şer-i kadime mugâyir iş itturmeyesin

Hüküm 278

Şeyh Abbâs'a verildi

Mısır beylerbeyisine ve defterdarına Şeyh Abbâs gelub Cidde'de mutasarrıf olduğı beş pare evvelen harâbe olmak için berât-i hümayûnum ihsân olduğı ve zikr olunan bir kıt'a berâti mücebinc Mekke-i mükerrerme beytu'l- mâlından inâyet olunub evlâdı ve iyâli ve ehli ile dâhil olmak ricâ itmekde buyurdum ki zikr olunan vaz'ia Mekke-i mükerrerme beytu'l- mâlından ellerinde olan berâtları mücebince evlâdına ve ehl-i iyâline bile sarf ittüresin

Hüküm 279

Mukaddemâ Zîştovi kâdîsı olan Mehmed zîde fazlühuye hüküm ki bundan yazub cizyelerin cem' itmek emrim olmuşdur ol zamandan beru cizye defterleri Südde-i Sa'âdet'üme getürmeğı sebep nedur bu zamâna değin te'hîr idub ikmâma irişdurmeğın gereğı gibi mu'âteb olmuşsundur buyurdum ki vardukda münevver itmâma irişmemiş ise te'hîr itmeyub me'mûr olduğın defterler ile Südde-i Sa'âdetüm'e alub getüresin husûs-i mezbûr mühimdur imhâl-i müsâheleden ziyâde hazer idesin şöyleki husûs-i

mezbûrde ihmal olunubale'l- acele hazineyi zahireleri gönderub teslîm eyleyesin özrûn makbûl olmaz bilmiş olasın

Hüküm 280

Şâmlı Ca'fer Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Vilâyet-i Rûmili kâdîlarına hüküm ki mahmiye-i İstanbul kasâblarından Padeli nâm kassâb gaybet eyleyub vilâyet-i Rûmilinde idüğü istimâ' olunmağın merkûmânların taht-ı kazâsında ele gelurse Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ca'fer Çâvûş'a teslim olunub Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderülmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyub mezbûr kassâb-i merkûmlerin taht-ı kazâsında bulunub ele getirilur ise kayd ve bend ile mezbûre teslîm eyleyub emrim üzre Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin

Hüküm 281

Mehmed Çâvûş'a verildi

Fî'l- yevmu'l- mezbûr

Eki (...)

Sakız beyine ve kâdîsına hüküm ki Sakız mahkemesinde tercümân olan Panda'yi nâm zimmînin re'âyâya külli ta'addîsi olduğu i'lâm olunmağın teftîş olunub üzerine sâbit olan hukûk-ı nâs alıverub cemâ'âtinden ref olunması emr idub buyurdum ki mezbûri meclis-i şer'le ihzâr idub kendüden hak da'vâ idenler ile berâber idub bir def'a şer'le asl olmayub onbeş yıldan beru geçinan kaziyelerin göresin hukûk-ı nâsda üzerine sâbit olanı ashâbına alıverub fesâdları sâbit olurse sicil idub üzerine ne mikdâr hukûk-i sâbit olub sâhiblerine alıvirulduğı mufassal yazup arz eyleyesin

Hüküm 282

Mısır beylerbeyine hüküm ki Yemen'den ulâğlı Südde-i Sa'âdet'üme gelen ümerma-i kiramdan Ali zîde kadruhu ve erbâb-i timârdan Perviz ve Yemen beylerbeyisi Murâd dâme ikbâlehu ademlerinden gerü evvelâ Ali Yemen'e irsâl olunmuşdur buyurdum ki mezkûrden Mısır'a dâhil olduklarından pür kâlîte (?) tedârik ittürub ber vech-i isti'mâl Yemen'e irsâl eyleyesin

Hüküm 283

Mihmândârı Mustafâ kethüdâya verildi

Fî 26 Şa'bân sene 983

Diyârbekir beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem Musul'da sâkin olan sâdâtdan Seyyid Mehmed hakkında vârid olan emr mûcebince ahvâl-i teftîş ve tefâhhus olunub isnad olunan husûsler gayr-i vâkı' olub Musul'dan sürülmek icâb iderek günâhi olmayub cem-i gafir ehl-i sünnet ve cemâ'âtden olub sâlih ve mütedeyyin zimmetinde nakl olunan hususlar kizb-i sulh diyü şehâdet ittüklerin i'lâm ittüğün ecilden mezkûr kemakân Musul'da sâkin olmasın emr idub buyurdum ki vardukda mezkûre tenbîh eylesin ki varub Musul'da sâkin olub min ba'd revâfız ile ihtilât ve evvelinden idüklerin gibi âşûrâ bahanesiyle hilâf-i şer'î evzâ'a mürtekib olmayub kendü hâlinde olalar

Hüküm 284

Bu dahi

Diyarbakir beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderub Verehâ Kâdîsı Amed Kâdîsı nâibi ile sûret-i sicil gönderub Genci Bey (...) bundan akdem muhâlifî teftîş husûsî içün hüküm-i şerîf vârid olub hüsemâsıyla berâber olub teftîş olundukda üzerine zûlm ve ta'addîsine müte'allik haylı mevâd sâbitve zâhir olub ve bazı dahi kendü ikrâr idub sicil olunduğı bildurdukleri acilden cümle dirliğı kat' olunub cezâre-i Kıbrus'a sürülmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre mezkûrun cem dirliğı kat'i idub daih ol yerde alâkası kesüb yarâr ademlere koşub Kıbrus'a gönderesin ve vasıl olduğına beylerbeyinden temessük alub Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin

Hüküm 285

Mezbûre verildi

Fî 2 Şa'bân

Bursa beyine hüküm ki merhum ve mağfûrun leh babam hüdâvendigâr tâbe serâhunun mahrûse-i Edirne'de vâkı' olan câmi' -i şerîfinden dedem Sultân Süleymân Hân tâbe serâhunun mahmiye-i İstanbul'da vâkı' olan câmi'-i şerîfinde bir kelâm-i kadîm sirkat olunub sâbik Çorli'da ele görüb Südde-i Sa'âdet'üme götürüldükde

mushaf-ı şerîfin ikisi bulunub birisi dahi neyledin diyu suâl olundukda senun içün burusa'dan kırk dokuz filoriye ana bey' eyledum diyü cevâb virmeğin ol mushaf-i şerîf gönderilmeden emr idup buyurdum ki Dergâh-ı Mu'âllâm çavuşları oğlanlarından Mahmûd vardukda ol kelâm-i kadîmi mûmâ ileyh Çâvûş

Hüküm 286

Diyârbekir beylerbeyine hüküm ki ve Gürgeynik (?) kâdîsına Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub Gürgeyni sancağından envâ'-ı fitne ve fesâd üzre olan eşkiyâ-i ikrâdın melcâ-i melâzileri olan kal'ası bundan akdem vârid olan emr-i şerîf mûcebince ihrâk-ı bi'n- nâr ittirilubdef'-i mazarrat olunub ahâlî-i memleket asude olmuş iken eşkıyâ ve ehl-i fesâd Gürgeyni sancağlı olan Mîr Ahmed dâme izzuhuye tevbiz ve ta'sib idub cümlesi üzerine gelub karyesi ve içinde olan evini ihrâc idub ve âdemleriyle ihrâk idub ve âdemleriyle cenk eyleyub bazısın katl ve nicelerin mecruh idub ve ahal-i karye ve gayrilerin esbâb ve rızıkâların tehi ve gâret ittürlerinden mâ'adâ ile'l- ân dahi fitne ve fesâdlarından mîr-i müşârun ileyh vesâir ve berâyâ âciz kalub şöyleki haklarından geline külli fesâda bâ'is olmaları mukarrerdur diyü bildürmişsin ve cenâb-ı imâretnâme ellerine hâkimi Kabâl Bey dâmet me'âlîye mektûb gönderub dâr olunan fesâd ve şenâ'ete bâ'is mîr-i mûmâ ileyhın karındâşoğlu Mîrî Seydi Ahmed'e aşîret beyzâdelerinden Mîr Abdâl ve Mîr Mehmed ve Mîr Ömer tevâbî'âları ile olub şöyleki mezkûrlerin haklarından gelmez ise memleket serseriden pâyimâl ve perişân-i ahvâl olmaları mukarrerdur diyü bildürmeğin ahvâlin teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki te'hîr itmeyub mezkûrleri vesâir ehl-i fesâd nâmına olan eşkıyâyı meclis-i şere ihzâr idub gaybet itmeyub kefillerine vesâir şer'le buldurmesi lâzım olanlara buldurub götördüb dikkat ve ihtimâm ile ahvâllerin hak üzre teftîş ve tefâhhus idub göresin katli nüfus ve garet-i emvâl eyledüklerin emîn-i fesâd idükleri şer'le sâbit ve zâhir olurse ol bâbda müktezâ-yi şer'î kayyub her ne ise irac idub ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarih etâbî' olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-i zûrden hazer idub kendü halinde olanlar dahl ve ta'arruz olunmakdan ihtiyât idesin

Hüküm 287

Divân kapûcısına verildi

Fî selh-i Şa'bân

Yalakadab kâdîsına hüküm ki Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub mu'addelet merhum Hersek zâde Ahmed Paşâ imâreti olduğu karye halkı Bucak'da gelub didiler ki imârete gelen suyun bendi ve yolları harâb olub imâret canibinden ta'mîre kâbil olmayub hâlâ anın derûninde ve karye ve cemâ'âtı tatlu suya gayet muhtâclardur diyü tazarru'âlarıyla arz itmişsiz imdi buyurum ki varukda zikr olunan suları bendlerinin bi'z- zât ehl-i vukûf ve yarâr muhtemedler ile üzerine varub evkât-i vecihle dikkat ve ihtimâmıla yokladub göresinne mekûle yerleri harâb olmuştur temâm asl-ı vaz' iyet ile mâ'lûm itturub tahmîn-i sahîh ile tahmîn eyleyub ne mikdâr akçe ile ta'mîr olacak vukû' üzre yazub bilduresin

Hüküm 288

Yevmu'r- râbi' 27 Şa'bânul- mu'azzam sene 983

Kekhüdâya verildi

Fî 28 Şa'bân

Aydın sancağı kâdîlarına hüküm ki Aydın sancağı beyi Hasan dâme izzuhu mektûb gönderub livâ-i mezbûrde bazı emîn-i fesâd harâmi zâdeler fesâd ve şenâ'et idub serbest karyelere ilticâ ve zu'emâ ve çâvûş ve bölük halkından vesâir kapû kûllarına tahsîn idub taleb olundukda virme yub şer'le haklarından gelinmekle günden güne fesat ve şenâ'etleri ziyâde olduğın bildurub ol bâbda emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki vusûl buldukda taht-ı kazânuzda vâkı' olan serbest karye ashâblarına ve zu'emâ ve çâvûş ve kapû halkı ve gayri muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin anun gibi emîn-i fesâd vech-i meşrûh üzre fesâd ve şenâ'et idub taleb olundukda min ba'd harâmi zâdeye mu'âvenet eylemuyub mîr-i müşârun ileyhın ademlerine teslîm eyleyeler ki ahvâlleri hakk üzre şer'le tefîş ve tefâhhus olunub fî'l- vâkı' ehl-i fesâd olub şenâ'eti sâbit olanların müktezâ-yi şer'-i şerîf üzre haklarından gelinub sâir eşkiyâya dahi mûcebi aded vâkı' ola

Hüküm 289

Akkirmanlu Abdî Çâvûş'a verildi

Fî 23 Şa'bânu'l- mübârek sene 983

Antalya ve Karahisâr beyine kâdîlarına hüküm ki hâlâ Südde-i Sa'âdet'üme arz-ı hâl sunulub Teke ili sancağının Ali Bey'in ziyâde zülm ve ta'addî olub Hüseyin bin Hasan nâm sipâhi İstanbul zahîresiyçün yüz mud tereke virmuş iken sen anbâr-i mahzen bozmuşsin diyü bin akçesi alub ve kendüyi mühkem sükût ve anbar gizlemişsin diyü tekrâr tutub yigirmi müd buğday ve on mud arpasın alub ve Hüdâvirdi nâm kimesnenin dahi karındâşının navl diyü iki bin akçesin alub ve Seydî Ahmed Nâm kimesnenin oğlunun âdem öldürdi diyü elli sekiz altunini alub ve Dervîş nâm kimesnenin nâm Alihân nâm karındâşı çekub yanına alub buvârub taleb ittükde döküb sekiz yüz akçesin alub ve Kâtib Mehmed nâm kimesnenin ulâma oğlunun âdemleri karındâşı katl idub ve bunun yüzinden çalub müşârun ileyh beye varub sükût ittükde hüsemâların tutub habs itmişken ahvali görülmese deyn-i kefile virdum diyü kandurub ve Ahmed nâm kimesnenin hırsuzsin diyü bin akçesiyle terekesin alub ve Süleymân nâm kimesnenin evine girmesun diyü şer'le sâbit olmadın yigirmi sekiz altunin alub ve Hızır nâm kimesnenin avretin yamaz imiş diyü kethüdâsı beşyüz akçesin alub ve Ramazân nâm kimesnenin dahi vâliden öldürmüşsin diyü kethüdâsı beş yüz akçesin alub ve mezbûr Mîr Hasan'ın kethüdâsın üç mud arpasın alub ve müşârun ileyh sancağına varduğu gece kal'anın kapûsın parelenub katl olunub biryanın Tân oğlu sebebi ile olmuşdur diyü başını tutub şer'le üzerine nesne sâbit olmadın on beş bin akçesin alub cenk ve ta'addî ittüklerin bildurdukleri ecilden müşârun ileyhin sancağı âhara varilub ma'zûl olmuşdur zikr olunan hususlar teftîş olunub hilaf-i şer'î ve kânun alınan hukûk ashâbına alıverilmesin emr idub Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Abdî zîde kadruhu mübâşir ta'yîn olunub buyurdum ki vardukda müşârun ileyhi ve hak-ı da'vâ olunan kethüdâların meclis-i şer'e ihzâr idub hüsemâsıyla berâber idub ahvâllerin mukaddemâ bir def'a şer'le fasl olmamış ise hak üzre şer'le dikkat ve ihtimâmla teftîş idub göresin arz olunduğı üzre kendü ve kethüdâları mezkûrlerin üzerlerine bi hasebi's-şer'î nesne sâbit ve zâhir olmayub müceb-i kânun-i kadîme ilhâkı icâb ider hususları yoğiken ma'rifet-i şer'î olmasın her birinden kendüsi ve kethüdâları hilâf-i şer'î ol mikdâr nesne almış ise ba'de's- sübût ashabına alıvirub dahi sübût ve zuhûr bulduğı üzre ahvâlin sıhhatı ile

yazub bilduresin ve kefilî virdum diyü itlâk ittüğü ehl-i fesâdları dahi şer'le buldurub ahvâllerin şer'-i şerîf üzre görüb fasl eylesin kimesneye meyl ve meccanen ve arz ve ta'assüb itmeyub hakk'dan udûl ve inhirâf göstermeyub hak ne ise icrâ idub yerine koyasın ve birubirinden ve şuhûd-i zûrden hazer eylesin şöyleki ta'yîn olan hususların üç ve dört maddesi sâbit olan umûmen teftîş idub her kim da'vâ-i hak iderse bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl geçmeyen husûsleri şer'le teftîş ve tefâhhus idub şer'le sübût bulan hukukî ashâbına alıveresin ne mikdâr kimesnenin hakkı alıverilub ve ne mekûle hukûk sâbit olduğu bilduresin ammâ hak üzre olub birbiru telbisinden ve şuhûd-i rûzden hazer eylesin

Pare-i kâğıddan Kara Çelebî sevkidur

Hüküm 290

Mühri dahi kethüdâ zâde Kâtib zâde Mustafâ Çâvûş'a verildi

Sûret-i siciliyle arz-i telhis olundu

Filibi kâdîsına hüküm ki ve subaşıasına sen ki Filibe subaşıasın mektûb gönderub nefsi-i Filibe'de vâkı' olan Şehâbeddîn câmi'inde bi'l- fi'il Hatîb olan Muslihiddîn bundan akdem mahrûse-i Edirne'de merhum Sultân Murâd Hân züvârından ber vech-i tekâ'ud on akçe vazîfe içün tezvir-i berât ibrâz idub ve hâliya nakûbu'l-eşrâf nâmına mührin kazdurub garîb taifesine şecere urub bir tarîkla alınub kendüsi mahkemeye da'vet olundukda inkâr ile cevâbvirub ve ve duyûnun tekmîline me'mûr olan dergâh-i âlî çavuşlarından Mehmed Çâvûş ve diğer Mehmed Çâvûş ve nice mu'temedun aleyh müslimânlar yanında sâbit olub sicil olunub zikr olunan muzûr mühri kâdî mühri ile Dergâh-ı Mu'allâm'a irsâl olunduğı ve bu bâbda Filibe kâdîsının ki sicil olduğu bildurmuşsin buyurdum ki mezbûri elinde bulunan ve bir berâti ile kayd ve bend ile Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin ammâ gayb ittürmekden vâhid ve taleb olmağla hâlâ (silik) hazer eylesin

Hüküm 291

Şâkir Çâvûş'a verildi beylerbeyi çâvûşı Ahmed Bey'le gönder

Fî selh-i Şa'bân

Bozok beyine ve Ankara Karı bâzârı kâdîlarına hüküm ki bundan akdem Kargu Kâdîsı Mehmed'in evinde bulunan kallâb esbâbını sahih evinde mi bulunmuşdur yohsa

hâric-i yerde mi bulunmuşdur nicedur keyfiyet ahvâl-i sıhhatı üzre mâ'lûm olunub Sûdde-i Sa'âdet'üme i'lâm olunmasıyçun size gönderildi buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan kallâb âlâtı fî'l- vâkı' sahîh-ı mezkûrlerin evinde mi bulunmuşdur yohsa hâric yerde mi bırakılmışdur nicedur temâm sahîh üzre mâ'lûm itturub dahi şöyleki sahîh hâric yerde bulunmuş olmayub kallâb âlâtı ayni ile evinde bulunmuş ise sicil itdurub dahi mezkûri kayd ve bend ile mezkûr çâvûşume koşub Sûdde-i Sa'âdet'üme irsâl eylesin

Hüküm 292

Kethüdâya verildi

Fî gurre-i ramazân sene 983

Delvina ve Kurdeneş (?) ve Terdak (?) kâdîlarına

Delvina sancâğı beyi Bâyezîd Bey'e hüküm ki mektûb gönderub Delvina kazâsında Otrande nâm kal'a kapûdanı olan Perulabci nâm la'în iki kıt'a kâlîte ile kal'a-i sübut yanında İmât nâm gâzî karyelimânına gelub Kruveş (?) karyelerine haber getirub götürün kış eyyâmında birkaç pare kadigra ile sübût muhasarasına geleceğın müjde idub âdemler dahi rızâ gösterub yemin ittüklerin ve kal'a-i mezbûre sanub (...) dağlar ve denizler içinde yolunun çatal yeri deryâ içinden geçub bir pare düşman gemisi kenâre yanaşdukda direklu asker olsa bir vecihle geçmek mümkün olmayub ve derbendlerinden tob değil atlu dahi geçmek kâbil olmaduğı ve (...) ile kal'a-i mezbûrenin mâyeni haremisi masâffal olub bir nice def'a düşman gemisi geçub kenâra yanaşduğı ve kal'ada olan neferât bu vecihle düşman havfından zahîre bahânesiyle çıkup nicesi firâr eylüdeğinde ve etrâf-ı kal'adan zirâ'atgâh olmayub sa'ab yerde olub kal'anın yarusi dahi cü'z-i binâ olmağın el-iyâzu bi'llâhi te'âlâ düşmana dayanmayub ol ecilden kimesne yazılmağa ihtiyâr eylemedüğın ve Dukat nâm mahallede elçi tarîkıyla kal'a binâ eylemeğı memleketin halkı ta'ahhüd idub sahrâ içinde bir günlük yol deryadan ba'id olub mahall-i mezbûrede kal'abinâ olunub ve neferleri anda ta'yın olunub subt kal'asından ferâgat olunurse âsilerin ıslâhına enfe' olub min ba'd isyân itmeyub anda derûnda ve memleketin halkı âsûde-i hâl oldukların arz idub vesâir bir dahi her ne ki dönülmüş ise mufassal mâ'lûm-i şerifim olmağın mahall-i mezbûrden veche ve binâsı gördüğın üzre bir kal'a binâ olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda arz eyledüğın üzre vilâyet halkı götürüb uhdelere aldıkları üzre mahall-i

mezbûrde binâ olunmak kal'anın lâzım ve mühim olan kerestede vakti ve mevsimi ile cem' ve ihzâr ittürub dahi zikr olunan mahallede vech-i münâsib gördüğün üzre almaca tarîkıyla bir kal'a binasına mübâşeret eyleyesin vilâyet ve memleketin hıfz ve hirâseti mühimmât-i umûrden olmağın ana göre bu bâbda gereği gibi dikkat ve ihtimâm üzre olub kal'a-i mezbûrenin münâsib ve istihkâmına say' eyleyesin ve ne mikdâr kereste tedârik olunub ve ne vecihle mübâşeret olunduğı ve subût kal'asında olan toblar binâ olunmak kal'aya ne vecihle varmak kâbildiri'lâm eyleyesin ammâ husûs-i mezbûri ifşâ itmekle itmekle sübût kal'ası hisâr artları kal'ai bırakub yerâğına zarar olmakdan hazer idub temâm yeni kal'ayı tedârik itmeyince ifşâ itmeyesin Abdî çelebî pare-i kâğıda sevk edilmiştir

Hüküm 293

Seydi Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî gurre-i Şa'bân sene 983

Aydın kâdîlarına hüküm ki bundan akdem taht-ı kazânuzda vâkı' olan eğer havâs-i hümayûnumdur ve eğer beylerbeyi ve sancağın haslarıdır ve zu'emâve sipâhi ze'âmeti ve timârlarıdır kendülere kifâyet mikdârı alıkonulub dahi mâ'adâsi mahrûse-i İstanbul'a gönderesin diyü emrim olmuşdi hâliya sancağının âdemlerin yerlulerinin der an bâr olmuşum terekesin vermeyub emr-i şerîfime mugâyir ta'lil ve nizâ' eyledükleri istimâ' olundı buyurdum ki Ahmed Çâvûş vardukda te'hîr itmeyub emr-i sâbıkım mûcebince sancağının der an bâr olmuş tereke kendüye kifâyet mikdârı alıkonulduktan sonra mâ'adâsını kirâ davarlarına tahmîl idub iskelereler irsâl eyleyesin zahîre husûsı ehem-i umûrdendur sâir nesneye kiyâs itmeyub imhâl ve müsaheleden ziyâde hazer idesin ve bazı matrabâz zahîre cem' idub bazı vilâyete alub giderler imiş anların gibi meni idub cem' ittükleri zahîreyi alub İstanbul'a götürsin

Bu dahi

Bir sûreti

Saruhân kâdîlarına

Bu dahi

Bir sûreti

Magnisa kâdîlarına

Hüküm 294

Bu dahi

Rodos beyine hüküm ki bundan akdem emr-i şerîfimle İstanbul zahîresi için ihrâc olunub mâkrinde cem' olunan tereke İstanbul'a gelmek emr-i mühimmâtdan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda tevkîf itmeyub kendüsi gemilerinden ve gayri rençber gemilerinin ocak ve beynûnetden kifâyet mikdârı gemiler tedârik idub makri limanına varub anda terekesidur ki ber vech-i âtî zikr ve beyân olunur ihrâcına me'mûr olan Tâhir ve Hüseyin Çâvûş ma'rifetiyle hâzır olan terekeden gemileri tahmîl idub ale't- tevâlî yanında olan çekdurur gemiler ile içeru boğaza koyub emîn üzre İstanbul'a irsâl itmekden hâlî olmayasın bi'l- cümle gemileruni yüzmeyub eğer Antalya'dan ve gayriden mâlları iskelesine cem'î olan terekeyi ale't- tevâlî imirim olduğu gemilere müşârun ileyhi nâzırı mûmâ mevsimi ile tahmîl ve irsâlden hâlî olmayasın

Hüküm 295

Yevmu's- sâni

Akarmanlu Abdî Çâvûş'a verildi

Fî gurre-i Şa'bân sene 983

Antalya kâdîsına hüküm ki Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Antalya'da mütemekkin olan Mehmed Çâvûş zîde kadruhu bundan akdem iltizâm ile ol cânibte zabt ittüğü mukâta'âtdan zimmetinde haylı mâl kalub nefsi-i Antalya'dan ve hâricden müşârun ileyhin der anbâr olan terekesin deyni için mirîye kabz olunub kendünün Antalya'da kullandığı mülki ağır bâr gemileri ve gayri gemileri ile Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderilmek ehem olub bu husûsa ol tarafa tereke ihrâcına gönderilen Südde-i Sa'âdet'üm çavuşlarından Sinân Çâvûş zîde kadruhu mübaşeretiyle ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki müşârun ileyh Sinân Çâvûş ile merkûm Mehmed Çâvûş'un ale'l- fî'li anbârları üzerlerine varub dahi Antalya'nin dâhilinde ve hâricinde ve karyede olan anbârlardan ne mikdâr mevcûd terekesi bulunur ise çıkardurub kile ve defteri

ittirub defterin mezbûr Sinân Çâvûş'a teslîm idub ve bulunan terekesin kendünün mülk-i gemilerine mülk-i gemileri kifâyet itmmez ise navlon ile rençber gemilerine tahmîl idub ale'l- acel hâzır ve müheyyâ itturdub rûzgâr el virdükde doğru mahrûse-i İstanbul' a gönderesin ve mezbûr çâvûşumol tarafa gönderildikde deryâ el virdüğü zamâna değil ihzâr olunan terekeyi gemiler ile makri limanına ulaştırub ve deryâ zamânı geçtükde cem' olunan terekeyi Antalya'dan der anbâr idesiz ki rûzgâr el virdükde gemilere tahmîl oluna diyü emr-i şerîfim gönderilmişdi imdi ol emrim mukarrerdur ol vecihle amel idub ve müşârun ileyh çâvûşunun terekesi zabtında mukayyed olub mezbûre cemâ'ât ve ayanda imhâl olundukda gâyet hazer eyleyesin şöyleki ihmâli zâhir olan mu'âteb olmanız

mukarrerdur ana göre mukayyed olasin

Hüküm 296

Bu dahi

Antalya'da sâkin Mehmed Çâvûş'a hüküm ki bundan akdem mültezem olduğın mukâta'adan iltizâmın mücebince zimmetinde olan deynin için der anbâr olan terekenin kabz olunub Antalya'dan kullandüğın mülk-i gemilerin ile Dergâh-ı Mu'allâm'a irsâl olunmayup Antalya kâdisına ve tereke ihrâcına me'mûr olan Sinân Çâvûş'a hükmi-hümâyûnum gönderilmişdur buyurdum ki vardukda emrim üzre der anbâr olmuş ne mikdâr tereken var ise mirîye olan deynin için gemilerune koyub müşârun ileyh çâvûşa teslîm ve irsâl eyleyesin deyn cinsi ve ne mikdâr tereke teslîm ve irsâl eyledüğın Mevlânâ-yi müşârun ileyhâya sicil itturdum sûret-i sicil gönderesin ki teslîm ittüğın tereke ana göre kabz olunub deynine mahsûb ola bu bâbda imhâl ve tehâlifden gâyet hazer idub basîret üzre olasin

Hüküm 297

Seydî Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî gurre-i ramazân sene 983

Aydın beyine ve kâdîlarına hüküm ki bundan akdem irsâl olunan emr-i şerîfim mücebince taht-ı hükûmetunuzden ihrâc fermân olunan zehâyirden bu zamâna değin ne mikdâr zahîre ihrac ve takrîriri irsâl olunub ve bi'l- fi'il ide cem' olunmuş ne kadardur ve tevzî' olunandan dahi ihrâc olunacak bâkî ne kalmışdır ve bahâları için kaç akçe

verilmişdir ve kangı mukâta'adan alınmışdır mâ'lûm olmak lazim olmağın buyurdum ki Ahmed Çâvûş zîde kadruhu vardukda zıkr olunan husûsları müşârun ileyh çâvûşum mübâşeretiyle yerlu yerinden görüb temâm mâ'lûmunuz olduğı üzre müfredâdı ile defter idub bir sûreti Südde-i Sa'âdet'üme ırsâl eyleyesin ki cümle ırsâl eyleduğunuz zâhir ol defter ile tatbîk oluna ve min ba'd ihrâc olunacak zehâyiri mûmâ ileyh çâvûşum mübâşeretiyle ihrâc ve livâ-i mezbûreden havâs-i hümâyûnum ümenâlarından kifâyet mikdârı akçe alub tereke sâhiblerine ve küffârilere adâlet üzre virüb ve her eminden ne mikdâr akçe alinurse ele mühürlü temessük viresin ki vakt-i câhidde ibrâ eyleye ve cem' ihzâr eyleduğunuz terekeyi kirâ davarlarına tahmîl ve iskelelerde mahzenlerde koyub emr-i şerîfimle varan hâssâ ve rençber gemilerine ve ellerine emr-i şerîf verilmemiş boş rençber gemileri dahi bulunur ise tahmîl idub ince yarâr ve mu'temedun aleyh hisâr erleri koyub mahrûse-i İstanbul iskelesine gönderesin ve her gemiye ne mikdâr tereke tahmîl olunduğı ecnâsıyla defter idub bir sûreti hisâr erlerine viresin ki bunda geldüklerinde zahîre ol deftere göre taleb oluna temâm basîret üzre olub küffâr-i hâksâra ve deryâyâ tereke virmekden ziyâde hazer idersin ve sancağın âdemlerinden ve taypâlarından vesâir zahîre ihrâcına mübâşir olanlar re'âyâdan celb ve ahz itmişler ise bi kusûr ashâbına alıverildukten sonar celb ve ahz idenleri hiyânet itmeyub her kim olurse olsun ismi ve resmi ile yazub Südde-i Sa'âdet'üme arz eyleyesin ki kayd ve bend ile götürdilub görki konula ve havâs-i hümâyûn ümenâları ve mübâşirleri ta'sîr zamânında mirîye raci olan öşri alub der anbâr itmeyub re'âyâ üzerinde koyub emr-i şerîfim mücebince ümenâdan mirîye râci' olan öşri galât taleb olundukda der ambâr olmuş terekem yokdur diyü re'âyâdan taleb olundukda ümenâ-i re'âyâ ile muvâza'a idub öşür bedeli re'âyâdan akçe aldum diyü ta'alluleyledükleri i'lâm olundu ibtirâhı göresin fî'l-vâkı' ümenâ-i re'âyâdan öşür bedeli akçe almış olmayub mirîye raci olan tereke öşri bi'l- fî'il re'âyâ üzerine iken mücerred tereke virilmemek için ümenâ-i re'âyâ ile muvâza'a idub ta'lil iderler ise ol vecihle bahâne itdurmeyub mîrîye râci' olan öşri galâtı re'âyâdan bi kusûr alub Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin ve zahîre ihrâcına âdem lâzım olursa bazı kal'alardan kifâyet mikdârı hisâr erleri gönderub istihdâm eyleyesin ve sen ki Seydi Ahmed Çâvûş'sun huyûl-i ulûfecilerden yevmî on akçe ulûfe mutasarrıf olan âlî-i husus-i mezbûr hesabıyla istihdâm eyleyişin ve mukaddemâ emr-i şerîfimle zahîre husûsına mübâşir ta'yîn olunan çavuşlar mübâşeretden refi' olunmamışdur kemakân hizmetlerinde olalar ammâ müşârun ileyh Seydî Ahmed Çâvûş'un nezâret-i

âmmesi olub her husûs yerli yerinden yoklaya emr-i şerîfime mugâyir nesle alınmış ise geru ashâbına kuzât ma'rifeti ile alivire ve zahîre husûsında ihmâl veya celb ve ahz olunduğı isti'mâl olunaazille konulmayub eşedd-i itâb ile mu'âteb olmanız mukarrerdur ana göre mukayyed olasın ve zu'emâ ve erbâb-i timârdan muhâlefet idenleri yazup bilduresin

Bir sûreti__

Hisâr ve Hân beyine ve kâdîlarına

Bir sûreti__

Magnisa beyine ve kâdîlarına

Hüküm 298

Kethüdâma verildi

Fî selh-i Şa'bân

Delvina beyi Bâyezîd Bey'e hüküm ki hâlâ Kraveloş ve Mızrak ve Delvina kâdîlarına mektûbler gönderub ve Delvina sancağında Kravalos asîlerindenYonca nâm karye zikr olunan âsîlerinbaşı ve derbendleri ve men'-i fesâdları olub mukaddemâ dağbaşından düzine indirilub memleket halkı şer ve şurârından halâs olmuşdi ba'dehu Mîr Mehmed Çâvûş'un âdemisi elinden emr-i şerîf vârid olub mezbûr Yonca re'âyâsı dört yıllık harâcların ve adet-i ağnâm vesâir rûsûmlerin bi't- temâm eda idub müşârun ileyh Mîr Mehmed Çâvûş mühürlü tezkirenle götürüb hazâne-i âmireme teslîm eyleyub isyânları gayr-i vâkı'midur diyü fermân olmuş lakin karye-i mezbûre ahvâli gayr-i vâkı' i'lâm olmuş beş yıldan beru bir akçe ve bir habbe verilmemişdur ve sekiz yıllık koyun hakkın virmedüklerinden gayri Semud kal'asının yoli üzerinde olmağla derbendlerinden kimesnei geçurmeyub ve küffâr ile müttefik olub ve ağâ âdemler esîr idub (...) virüb ve gâret-i emvâl itmekden hâlî olmayub ahâlî-ivilâyet ellerinden âciz kalub dağbaşından yine düzine indirilmelerin arz eyledüklerin ecilden mezburler gerü düzine olanlar mekânlarına indirilmesin emr idub emr idub buyurdum ki vusûl buldukda senki sancâk beyisin sancağın askeriyle üzerlerine varub varub dağbaşında olan mahallerinden kaldurub yine düzinde olan mekânlarına temekkün itturub mirîye âid olan rûsûm ve

hukûk ve cizyeden üzerlerinde ne mikdâr nesne kalmış ise bi kusûr tasil idub zimmetlerine bir akçe ve bir habbe bâkî koydurmayasın

Hüküm 299

Yevmu'l- isneyn fî 3 ramazânu'l- mübârek sene 983

Derdân zâde Mîr Ali Çâvûş'a verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Hamid beyine ve Kütahya ve Kara hisâr sâhib-i (...) ve Şuhûd kâdîlarına hüküm ki bundan akdem şuhûd kazâsında Ali nâm Kütahya beyinin ilhâdına ve zûlm ve ta'addîsine müte'allik bazı sûret-i siciller hüsemâları ellerinden Sûdde-i Sa'âdet'e verildükde ahvâli görülmek için hükmi-i hümayûnum gönderilub ahvâli görülmek üzere câmi'ide ma'îyetleri mahkemei basub ademi Bâli Şuhûd kâdîsın mecrûh idub Velîyüddîn Oğlu ve Reyhân kasaba Hisâr ve Hân nâm kimesneler ve kasaba halkından müheyya ve tahayyür olub şehâdet ve da'vâye gelenleri korkudub mani olub hatta yüz elli akçe kazâdan münfasıl hassâma varub i'ânet taleb ittüklerinde ol dahi rızâ vermeyub ve mübâşir olan mirîye ve Kütahya kâdîsı naibine rüşvet virüp anlar dahi mu'âvenet idub mu'tâdları emr-i şerîf icrasına mâni' oldukları arz olundukda tekrâr görülmek için sandukla kâdîsı ile Mahmûd Çâvûş mübâşeretü ile hükmi-i hümayûnum virilmiş iken mezkûrun akrabasından vesâir mülâhikden ve avret taifesinden nice kimse meclis-i şer' de toprak kâdîsına bize kâfir ve hıncır diyü itâle-i lisân idub ve hâccu'l-harameyn mütedeyyin kimesnelerin şehâdetin Sanduklu kâdîsını istimâ' itmeyub kâdî ile çâvûş eliyle bin akçelerin alub himâyet idub ve şuhûd-i kâdî Kara Hisâr'dan firâr ittüğü istimâ' olunmağın husûs-i mezbûre mübâşir ta'yîn idub buyurdum ki vardukda aslâ te'hîr ve tefakkuf itmeyub cümlelüz şuhûd vâri nâib-i mezbûri hepsinun alub dahi eğer mezkûrden gelub da'vâ-yi hak idenlerin ve eğer hâllerine müte'allik olan husûslar bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub ve on beş yıl murûr itmiş olur ise hakk üzere dikkat ve ihtimâmla şer'le tefîş ve tefâhhus kılub göresin fî'l- vâkı' kaziye arz olunduğı üzere olub mezkûrun üzerinde kimesenin şer'le hakkî sâbit olub veyâhûd ilhâdı vesâir bir emirlik sâbit ve zâhir olurseşer'le sübût bulan hukuki ashâbına alıvirdukten sonra üzerine hukûk-ı nâsda ve ilhâd ve bed mezhebliğine müte'allik husûslardan ne mekûle nesne sâbit olduğın mufassal yazub bildirsin ve kendüyi habs eylesin sonra emrim bu vecihle sâdır olursa mucebiyle âmel eylesin ve mezkûre bu bâbda ba'dehu tahayyur

olub şer'-i şerîfini ve emr-i münîfin icrâsına mâni' olub ve kâdiya ihânet ve itâle-i lisân idub bi'l-cümle idâle-i mübâşir olanlar kimler ise sicil idub anları dahi emri- sâbık mûcebince emîn ve iyâlleri ile kodese sürdürüb sâir ahvâli yine muhayyer olur ise ale't-teftîş yazub bilduresin bir tarafa meyl ve muhâbbâdan ve hilâf-i şer'î kayyum iş olmaktan hazer idub hakk-ı sarihe tâbi' olasin ve kâdî mecrûh iden bâlî' i sûret-i sicilleriyle kayd ve bend ile Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin

Hüküm 300

Mektûb geturen kimesneye verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Saruhân beyi Farih Bey'e hüküm ki mektûb gönderub Saruhân sancağından İstanbul zahîresi için tereke sorulmak bâbında gönderilen hükm-i hümayûnum mûcebince dört kıt'a mavna ve yedi pare Kara Mürsel gemileri tahmîl olunub rüzgâra mevkûf olduğu ve dört pare körüklü gemileri dahi bu cânibde tahmîl olunub ve bundan mâ'adâ vâkı'olan gemilerin tahmili bâbında ihtimâm olunduğu i'lâm olunmuş imdi İstanbul'da zahîre bâbında ziyâde muzâyaka olmağın buyurdum ki vusûl buldukda ol bâbda mukayyed olub ol câniblerden mîrî terekeden eğer tereke var ise evâmîr-i sâbık mûcebince mîrî terekeyi varan gemilere tahmîl ittürub eğer mîrî tereke kalmadı ise ümerâ ve zu'emâ ve erbâb-i tibar ve çâvûşlar ve gayriden tereke bulunan yerlerden alub fırsat el virdükçe ale't- tevâlî irsâl itmekden hâlî olmayasın

Hüküm 301

Kethüdâsına verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Delvina beyine hüküm ki mektûb gönderub Delvina sancağında beru yakada Gürkuş(?)keferesi zabtında olan User ve Tedviz(?) âm tâlibânı zabt iden tâlibân ve bazı Körfuzlu tâlibân etrâfında murakkabinde sahrâya çift koyub zirâ'at eylediler ve man'Ali mennû' olmadılar sonra hâsıl olacak tereke bahanesiyle etrâfdan külli tereke cem' idub alub gemileri mukarredur diyü bildurmuşsin imdi husûs-i mezbûr kat'an câiz değildir buyurdum ki vusûl buldukda Nerik (?) beyleri tarafından Körfus baylosi olan kimesne ile husûs-i mezburi haberleşub dahi kefereye tâlibân-i mezbûr etrâfında zirâ'at

itturmeyub men ve def' itturesin ve husûs-i mezbûr ne vecihle tedârik olunub yine muhayyer olduğın yazub arz eylesin

Hüküm 302

Muharrem Bey'in karındâşı Mustafâ Çâvûş'a verildi Fî't- târîhi'l- mezbûr

Samandıra beyine hüküm ki yedinde muhâfazasında olan vezirim Mustafâ Paşâ mektûb gönderub Bedun ve Beşte ve Estergon gemileri eskiyub amelden kalub üslûb-i sabık üzre mücerreden elli pare şaykalar yapılmak lazim olduğın bildurmuş imdi Samandıra sancağında münâsib olan mahallede arz ittüğü mikdâri şaykalar binâ olunub emr idub harç için mâliye tarafından hükm gönderilmişdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mâliye tarafından nâzırı'l-emvâle gönderilen emr-i şerîfîm üzre mukâta'âtan kifâyet mikdârı akçe alub dahi husûs-i mezbûre yarâr ve müstakîm emîn ve kâtib ta'yîn idub dahi fermân olunan kadırgaları vakt ve mevsimi irişdikde isti'mâl üzre yapdurub itmâma irişturub ammâ emîn ve müstakim kimesneler ta'yîn idub itlâk-ı mâl-i mirîden hazer eylesin

Hüküm 303

Halîl Çâvûş ile gönderildi

Fî 16 ramazân sene 983

Sâir ahkâmı dahi bu taraftan yollana

Haleb beylerbeyine ve defterdarına hâlâ piyâsada olan kal'anın binasının zamânı olmağın mübâşeret olmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda cem'-i levâzim ve mühimmâtı tedârik idub vakz ve zamani ile binâya mübâşeret eylesin şöyle bilesin

Hüküm 304

Seydi Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 3 ramazân

Saruhan ve Aydın ve Sufla sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki hâlâ ol sancaklarında hırsuzluk ve harâmiluk iden Çobân Hasan nâm müfsidin ele getirilmesi için Seydi Ahmed Çâvûş ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki merkûmlerin taht-ı kazânızda haberin alub yakalanurlerise ve müfsid-i mezbûrun ziyâde yoldâşları alub iş erleriyle

üzerlerine varılmak lâzım olurse kifâyet mikdârı iş erlerin bile koşub ele getürilmesinde mezbûre mu'âvenet idub ihtimamdan dakika fevt etmeyesin

Hüküm 305

Bu dahi

İzmir kâdîsına hüküm ki Dergâh-ı Mu'âllâm çavuşlarından Aydın'da olan mukâta'ât hâssâ nâzırı olan seydi Ahmed zîde kadruhu hâlâ İstanbul zahîresiyçun emrim üzre haylı tereke cem' der ambâr itmiş iken Südde-i Sa'âdet'üm çavuşlarından Hüseyin zîde kadruhu ol terekeyi bir bekçiye fûrûh ittüğü i'lâm olundu imdi emr ile İstanbul zahîresiyçun der ambâr olan terekeyi mezbûr çâvûş hâricden gemilere bey' eyledüğüne sebep ne olmuşdir buyurdum ki husûs-i mezbûri evkât-i vecihle teftîş idub göresin fî'l- vâkı' mezbûr çâvûş İstanbul zahîresiyçun ittüğü terekeyi mezbûr Hüseyin Çâvûş âhara sattığı vâkı' midur ve sattığı tereke kaç muddur mufassal yazub bilduresin ve İstanbul zahîresiyçun ihrâc ve irsâli fermân olunan zehâyir husûsında mezbûr Seydî Ahmed mübâşir olmak fermân olmuşdur zehâyir ihrâcı husûsında mezbûri mübâşeret ittuesin

Hüküm 306

Kara kethüdâya verildi

Fî 3 Ramazân sen 983

Eskişehir ve Karhisâr ve İznik hüküm ki hâlâ Burusa beyi Abdülgaffur dâme izzuhu mektûb gönderub mahrûse-i Burusa'ya kadimden taht-i eyâletunuzden tereke virilur iken hâlâ ol câniblerdengelecek terekeye bazı kimesne mâni' olmağla terekeye muzâyaka olunduğın bildurmeğın buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi mahrûse-i Burusa'da taht-ı hükümetinuze varub terekegeturmek isteyenleri ihtiyârlarıyla getürenlere mâni' olmayasın ammâ bu bahâne ile İstanbul'a ta'yîn olunan zahîrei virmekten hazer eyleyesin

Hüküm 307

Bu dahi

Ahmed Çâvûş'a

Erdel voyvodasına hüküm ki kadîmden irsâl idegeldüğün harâcın üzerine cülûs-i sa'âdet-mâ'nûmum vâkı' oldukda beş bin filori ziyâde olub dâima ol vecihle

gönderilmek emrim olmuşdi hâlâ Dergâh-ı Mu‘âllâm'a irsâl eylediğin harâcın gelub vâsıl olub emr-i celfîlî'l- kadrum mûcebince beş bin filori ziyâdeyi bile irsâl eylemişsin buyurdum ki min ba'd dahi bu minvâl üzre vakti ile gönderub ve vâkı' olan ihbâr-i sahîhe-i i'lâmdan hâlî olmayasın

Hüküm 308

Yevmu'l- sâni fi 3 ramazân sene 983

Muharrem Bey'in defterdarından Mustafâ Çâvûş'a verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Rûm ili beylerbeyine ve kâdîlarına hüküm ki bazılarınızın hükûmetinde arpa muzâyaka üzre olmağla nice re'âyâ fakîru'l-hâlarpa ziyâde bahâyâ çıkmakla almağa kâdir olmayıp arpaları olanlar fukaraya tohum için dahi arpa vermedikleri ecilden ziyâde müzayakaya bâ'is olacağı i'lâm olundu imdi arpa buğdây ahkâmının mihmanından olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs sâire kıyâs itmeyub her biriniz taht-ı hükûmetinizde bu bâbda evkât-i vecihle mukayyed olub göresiz taht-ı hükûmetinizde terekeleri olan eğer zu'emâ ve erbâb-i timâr ve re'âyâ ve matrabâzlardur bu bâbda ta'allul itturmeyub tahlîf arpa ve buğdayları olmayanlar akçeleri ile onun gibilere tohumluk arpa ve buğdây virdurub ammâ akça ile almağa kudreti olmayan fukarânın mikdârlarına göre tohumluk için farz tarîkıyla arpa virub bi't- temâm ekdurub gayr-i masraflarına sarf itturmeyub bi'l- cümle evkât-i vecihle ve hüsn-i tedbir ve tedârikiyle mukayyed olub ne kadar ziyâde mümkün ise re'âyâyâ ol kadar tereke ekturub re'âyâyı imhâl ve kendü hâllerinde komayub ihtimamdan dakîka fevt itmeyesin ve taht-ı hükûmetinizde kendü ma'îşetineve taht-ı kifâyet ittüğinden ziyâde arpaları olub tohum için re'âyânın kudretlusune akçe ile ve kudreti olmayanlara farz tarîkıyla virmeyub emrime muhâlîf bu bâbda inâd idenler her kimler ise mufasssal ve meşrûh yazub arz eylesin bu babda kimesni himâyet itmekden ve imhâl ve mesâhle olunmaktan gâyet hazer eylesin ve bi'l- cümle bu husûs sâir umûre kıyâs olunmayub eğer havâs-i hümâyûnumde ve eğer vüzerâ kâdîların ve eğer ümerâ ve zu'emâ ve gayriden her kimde arpa ve buğdây bulunurse kimesne ta'allil itturmeyub arpa ve buğdayları olmayan re'âyâyâ kudretli olanlara akçeler ile kudreti olmayanlara farz tarîkıyla arba ve buğdây virduru mümkün olduğu üzre vâfir ve müstevfî tereke ekdurub re'âyâyı ve gayri kendü hâllerinde komayub ihtimamdan dakîka fevt itmeyesin tevziatıyla yazarsın

Dülger oğlu Mustafâ Çâvûş'a verildi

Fî't- târîhi'l- mezbûr

Bir sûreti _

Vech-i meşrûh üzre

Abdulkerim Çâvûş'a verildi

Fî 4 ramazân sene 983

Bir sûreti _

Rûm ili Beyi sağ kolda vâkı' olan beylere ve kâdîlara

Mirâlay-i kasaba Mehmed Çâvûş'a verildi

Fî 19 şevvâl sene 983

Bir sûreti_

Rûm ilinde olan kâdîlara

Bir sûreti _

Vilâyet-i Rûmilinde vâkı' olan kâdîlara

Hüküm 309

Ahmet Çâvûş'a verildi

Fî 19 L. Sene 983

Erdel voyvodasına hüküm ki bundan akdem hükm-i şerîfim gönderilub Palaz Yanoş oğluni ve Şarkizi Mihali vesâir esîrleri Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderesin diyü emrim olmuşdi hâlîya Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderub beyisi münhezim olduktan sonraana tâbi' olan hâinleri gayri içün kılıçdan geçurdum Palazi Yanoşoğlundan gayri yarâr esirim bu kadar ol dahi hastadur diyü bildirmişsin imdi Palaz Yanoş oğlu her ne hâlde ise Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderilmesi lazım olmağın buyurdum ki vardukta te'hîr itmeyub emrim mücebince mezkûri Sûdde-i Sa'âdet'üme gönderub bir dürlü dahl itmeyesin

Hüküm 310

Venedikli re'is ile Yakob nâm Yehûdinin husûsına Karcı Abdî Çâvûş mübâşir ola diyü kendi hattıyla ve mühriyle vârid olub yazilub sâhib-i devlete verildi

Fî 23 zi'l-ka'de sene 983

Venedik derûnine nâme-i hümayûn ki hâlâ İstanbul tâcirlerinden Salamon veledi Yasef ve diğêr Salamon veledi Yakob nâm yehûdiler Dergâh-ı Mu'âllâm'a mektûb Venedik tâcirlerinden Tan Antonyonoski (?) Tel ve Lorilçoski (?) Tel ve Loriço Kirardo (?) nâm tacirlerinden ol kendü akrabalarından Antoni veledi Kirardi nâm tâciri kendi gemisi ile ticâret için İstanbul'a gönderup geldikde mezbûr Antoni boyalardan dört bin altunluk çâb gereği gibi kantâr şâb olur Venedik'de olan âdemlerine teslîm için navlun ile gemisine alub ve kendü gemisi bunlara re'is tarîkıyla virup kendisi dahi anda âdemlerine teslîm idecek olub ve geminin Burus nâm re'isi dahi boyalardan on iki bin kûsur altunluk eşyâyı veresiye alub bahâsı anda âdemlerine virecek olduk mezbûr yehûdilerden Südde-i Sa'âdet'ümde olan Nabolo nâm Baniloyanıza varub bu bâbda mürâca'at ittüklerinde mezbûrlar için sahîh Venedikludur hassanızı ve gemiler ve esbâblarınızı anda âdemine teslîm olsun diyü kendü hattı ve mühri ile ellerine temessük verilmekle bunlar dahi ana i'timâdları esbâbların mezbûrlar ile gönderub hâlâ mezbûr tâcirunuz ve gemilerinin re'isleri anda Venedik'e varmayuyb doğru Manisa'ya varub bunların esbâb ve gemilerin ol tarafda satub âdemlerine virdüklerin bildurub bu bâbda Banilosanız kendü hatt ve mühürleriyle virdüğü temessuki ibrâz say' idub ve bundan ol Venedik tacirlerinden alub hizâne-i âmiremden virilmek fermân olunan yapığdan mezbûr Andoti veledi Karardi'nin dahi hissesi vardur kendü hâzır değiliken mezbûr Banilosanız hâzırdur diyü yapığ bahasından anun dahi hissesi alub kabz ittüğüne Galata kâdîsının hüccetin ibrâz eylediler imdi sâbit olan ahd-i emân üzre ticâret iden tâcirlerle ta'addîfe mâlların telef olmak münâsib değildir ve mezbûr Antoni Kirardi ve gemisinin re'isi sahîh Venediklu olduğına Banilosanız hattıyla ve mühriyle ellerinde olan temessük ve yapığ hüccetinde mastûr olduğu ve mezbûr Banilosanızın hissesin bi'l- vekâle kabz ittüğü şahid-i kâfidur anlar Manisa'ya varduğı takdirce ol tarafda olan Banilosanız anları gönderilmekve mâlların tahsîl olunmak ihtimâmında mevkûf ve yanında olan sulh ve salâhın iktizâsındandır gerekdir ki nâme-i hümayûn vusûl buldukda mezbûr tâcir ve re'isdeol mikdârhakları olduğu banilosanızın mühri ve hattıyla ellerinde olan

temessüklerinden mâ'lûmunuz olduktan sonra zikr olunan yehûdi bâzârgânların haklarını temessükleri mücebince ve yanında olan sülh ve salâha müktezâsınca bi kusûr edâ idüp yine ol temessük mucebinde biz dahi mezbûr bâzârgân ve re'islere ve Bankol ve akrabasından tahsîl idub yanında ticâret üzre olan kâr muhâssar ve tazyîk ittürilmemek bâbında envâ'-ı mesâ'-i cemîlenuz vücuda getüresin

Hüküm 311

Bu dahi seyyahına verildi

Fî 15 ramazân sene 983

Venedik derunine nâme-i hümayûn ki hâlâ İlbasan sancağı re'âyâsından Hüseyin nâm kimesne Dergâh-i Mu'allâm'a gelüb Yahyâ nâm oğlu sâbikan tutsâk olub bi'l- fi'il sizde esîr olmağla Südde-i Sa'âdet'üme gönderdikleri elçi Gürâş (?) iskelesine geldikde bu mezbûr oğlı için bu cânibde esîr olan (...) nâm Venedikluyi bedel-i tedârik idub mahall-imezburde elçinizle buluşdukda istibdâl olmaların câiz görüb mezbûr elçiler yanında olan emn ve emân üzre kâğıd ile mezbûri size götürüb anda vardukda bu cânibden bahâsın virüb alub getürdüğü esiri ol tarafa teslîm itmişiken kendünün oğlu itlâf olunmaduğı bildurdi imdi yanında olan ahd-i emân müktezâsınca mezbûr ayyıl kendü oğluna bedel esîr alub getirub teslîm itmiş iken Minor oğlu itlâf olunmak ve ahd üzre duranlar ta'ciz olunmak câiz değıldur gerekdir ki vusûl buldukda astâne-i sa'âdetümde olan mevâlât ve musâfâtın müktezâsınca mezbur ta'ciz itturmeyub ol cânibde esîr olan oğlu için vech-i meşrûh üzre elçiler temessükiyle bedel alınub teslîm olunmuş ise oğlun itlâf idub emrim üzre memâlik-i mahmiyemize îsâl eyleyiniz ki bu mekûle husûsda ol taram ahâlîsi bu cânibde ta'ciz ittirilmeye

Hüküm 312

Tosun oğlu Sefer Çavûş'a verildi

Fî 9 ramazân sene 983

Karaman beylerbeyisine ve Larende kâdîsına hüküm ki bundan akdem Larende kazâsında tereke ihrâcına irsâl olunan İbrâhîm Çavûş re'âyâdan filori cem' ittüğü i'lâm olunmağın mezbûr çavûşlukdan refî' olunub ve bu husûsda sen ki beyler beyisin hâneden hâneye birer akçe aldum diyü gönderdüğü mektûb ile mezkûri kayd ve bend ile gönderesin diyü hükm vârid olmağla mezkûri gönderub mektûb Sefer Çavûş ile

irsâl olmuş idi diyü bildurmuşsin Sefer Çâvûş ile mektûb gönderilmiş değildir çünkü mezkûri gönderduk re'âyâdan nesle almış midur nicedur niçun ahvâlin yazub bile arz itmeyesin mücerred emlâkinden ve belki himâyetinde idüğinden iştibâh yokdur mezkûrden husûs-i mezbûr suâl olundukda bu husûs sâbıkan Larende kâdîsı olub hâlâ Dimatok'a verilen Seyyid Mahmûd itmişdur sana isnâd idiler ve alınan akçe geru ashâbına verilmişdir diyü takrîr itmeğin müşârun ileyh kendü veya vekili dahi mahalline gönderilub husûs-i mezbûri teftîş itmişdur teftîş olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda göresin fî'l- vâkı' zahîre bahasıyla kudreti olmayan fukarâdan altun almış midur ne tarîkla almışdur ve i'lâm eylediği üzre alduğu altuni fukaraya red eylemiş midur bu bahâne ile vilâyetden ne mikdâr altun cem' eyleyub ashâbına ne kadar altunred olunmuşdur dahi zimmetinde altun kalmış midur nicedur kâdî mı almışdır yohsa çâvûş mi almışdur ashâbına verilenden mâ'adâ ne mikdâr altun kalmış ise bi kusur anları dahi ashâbına alıverildukten sonra nizâmu'l-âlem mikadar altun olub ve kime ne alıverildiği sâir ahvâli ile yazub vukû' üzre mufasssal yazub arz eyleyesin

Hüküm 313

Fî'l- yevmu's- sâni fî 5 ramazânu'l- mübarek sene 983

Âdemine verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Boğdan voyvodasına hüküm ki mektûb gönderub ileyhiye müte'allik her ne i'lâm eylemiş isenmâ'lûm olmuşdur imdi bundan akdem Bender ve Silistre beylerine ve Eflâk voyvodasına ahkâm-i şerîfe yazılub anun gibi Leh tarafından ber harâb olub Boğdan üzerine gelmeği tedârikde olmağla Boğdan voyvodası size mektûb ve âdem gönderub mu'âvenet talebi derse te'hîr itmeyub sancağınız ve Eflak askeriyle mu'accelen varub (...) mu'âvenet ve mutâheret eyleyub mazarrat-ı a'dânın def' ve refî'bâbında dakîka fevt itmeyesin diyü emrim olduğu ve zikr olunan ahkâm sana gönderilub lâzım olursa beylere ve Eflak voyvodasına mektûb ve âdeminle ulaştırub mu'âvenetinde taleb eyleyeniz diyü emrim olmuşdi ol emr-i şerîfim kemâkân mukarredur buyurdum kivasûl buldukda dâima Liye vilâyetine yarâr cülûsler gönderdub evzâh ve etrâflarını ve fikr-i fâsid ve hayâl kâinlerini tetbi' ve tahbis itturub anun gibi gibi kıllâ'ileri hâzırının hareketleri olub hasâret kasdıyla vilâyet-i Boğdan üzerine gelmekliği tedârikinde olundukları mukarrer ve muhakkak olurse mukaddemâ irsâl

olunan ahkâm mukaddemce beylere ve Eflak voyvodasına gönderüb mu'âvenet taleb eyleyesiz ki anlar dahi vakti ile varub irişub had emin-i neferât-ı i'dâdan biran gaflet câiz değıldur leyh u nehâr basîret ve a'yân üzre olub ta'dânın bulanları ve a'yânî ile müşâveret eyleyub dâima yarâr âdemlerinle hâzır ve Liye tarafınanazır olub lâzımı'l-arz olanı mu'accelen yazub (silik)arz eyleyesin

Hüküm 314

Şeyhu'l-harâma hükmi-i şerîf kiMedine-i münevvere'den hukûk-i risâlet penâh sâllâ'llâhu aleyhi vesellemin türbe-i münevverelerden firâş olanların bazı salâh ve diyânet üzre olmayub ekser evkâtta ol mevazî'-i mütebarekeye dâhil olmak ile sâir salâh ve takvâ üzre olanlar mütefacir oldukları i'lâm olunmağla anun gibi ol emâkin-i şerîfeye lâıyk olmayanlar gönderilub yerine zâhid ve müttakî kimesneler ta'yîn olmak emr idub buyurdum kibu husûsa mukayyed olub ve cenâb-ı celâl-i nâim tarafından ravza-i mutahhâra firâşluğa nâib ta'yîn olunan şeyh Abbâs zîde mu'adelet ile müsâvvat idub ol mekûle var ise def' idub her zühd ve takvâ ile ma'rûf ve salâh ile meşhur olanlara tevcîh idub ve min ba'd mahlûl olan firâşlukları ve neyâbet ile hidmet idenlere vech-i meşrûh üzre salâh üzrelerse îfâ idub vekîl ise türbe mescidlerin istihdâm eyleyesin

Hüküm 315

Sefer Çâvûş'a verildi

Fî 13 Şa'bân sene 983

Konya ve Karapınar kâdîlarına hüküm ki merhûm babam tâbe serâhu nefsi-i Konya ve Karapınar'da binâ ittüğü câmi'-i şerîf ve imâret-i âmirenin mütevellî ve sâir hademesi şart olunan üzre hizmetlerinde olmaduklarından mâ'adâ müsâfirine vesâir neferâta ta'yîn olunan ta'âm ve yem verilmeyub bazı yerleri harâb ve şart-ı vâkıfa ri'âyet olunmadığı i'lâm olundi imdi bu mekûle husûsler kuzâta mahsûsdur bu mekûle hilâf-i şer'î ve mugâyir-i şart-ı vâkıf iş olub fukarâ ve müsâfirine ta'addî olasiz men' itmeyesiz (?) men'e kâdir olmazsanuz arz itmeyesin mücerred emlâklardan veyâhûd siz dahi anlar ile şerîki olub tâm-ı hamlarından nâşî olduğundan iştibâh yokdur bu husûsı yerlu yerinden görüb kusûrve noksân hademe tudmayandur mütevellî dönemive kâdî dönemidir yohsa âhar hâli mi vardur vâkıf olub gelub vukû' üzre haber virmek için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından ta'yîn olunub irsâl olundi buyurdum ki vusûl

buldukda merhûm müşârun ileyh tâbe serâhu binâ ittüğü eğer câmi'-i şerîf ve eger imare ve sâir hayrâtudur ta'yîn olunduğı üzre şart-ı vâkıf ri'âyet olunub zevci için vaz' olunan icrâ ve gayri cihât kur'ân olunub dâreyn u ravzayata'âm ve yem verilur mi ve harâbe müşrif yeri var midur ve efkâfindan gâyet olan mahsûl mesârifi ma'iyetine sarf olunur mi yohsa ekl ve bel' olunub bâbında zâyî' ve telef mi iderler kimler ider hizmetinde kâim olanlar kimlerdir olmayan kimler olub ta'yîn olunan nedir ve hâlâ verilen midir şart-ı vâkıfdan ziyâde ve noksânı var midur nicedur mezkûr çâvûşla her husûse vâkıf olub dahi cem'-i ahvâlin vukû'ı ve sıhhatı üzre defter idup yazub bilduresin hilâf-i vâkı' nesne arz itmekden ziyâde hazer eylesin

Hüküm 316

Ademine verildi

Fî 7 ramazân

Behrâm Paşâ'ya hüküm ki hâlâ Yemen beylerbeyi vardukda size karadan gelmeyub müşârun ileyhle varan kadirga ile gelmeğı emr idub buyurdum ki vardukda emrim mûcebince karadan gelmeyub ve musaddikâlarından anda muhâfaza hizmetinde olan Mahmûd dâme izzuhu dahi Murâd Paşâ anda kalması münâsib görmeyub gelmeli olurse ol dahi seninle bu müddet varan kadirgaların güvertesiyle gele hilâf-i emr iş olmakdan ve senin müşterâ kullarından ama Yemen kullarından ve Mısırlulardan anda nevbeti olanları bile götürmekden hazer eylesin

Hüküm 317

Seydî Ahmed Çâvûş'a verildi

Fî 12 ramazân sene 983

Bu hüküm verildi âhar sûret yazıldı evâhir-i ramazân görüle

Tire kâdîsına hüküm ki merhûm babam tâbe serâhu nefsi kasabadan binâ itturduğı dâru'l- kurrânın karileri ehli olmayub ve şart-ı vâkıf ri'âyet olunmayub mu'allim-i kur'ân kirâetde kusûrları olduğı ve ta'yîn olunan dersler sürülmeyub mu'allim ve kârîlar ihmâl üzre oldukları ve mütevellisinin dahi bel'iyatı olub muhâsebe vermediğı i'lâm olunmağı eğer mu'allimin vesâirinin ve mütevellisinin ahvâli tetbi' olunub sıhhatı üzre ahvâlleri Südde-i Sa'âdet'üme i'lâm olundi ve hak üzre muhâsebeleri görölüb îrâd ve masraf ne ise defter olunub atabe-i aliyyeme irsâl olunmak

emr idub buyurdum ki vusûl buldukda ale'l- fi'ille zikr olunan dâru'l- kurâyâ varub mu'allimin ve halika ve şâkirdleringörüb şart-ı vâkıf mücebince ta'yîn olunan dersler okunur mi ve mu'allib ve halîka vesâir vazîfe ile şâkirler olanlardahi ehli midur nicedur ve mütevellî dahi eğer geçer terakkiye ve zevâyirsuzlere vazîfelerin temâm virur mi mahsûl-i vakf cümle terekeden nedur ve masraf ne mikdârdur irâdi masrafa kifâyet ider mi ziyâde ve noksânı var midur ve ne mikdâr ziyare ve noksânı vardur müfredâtı ile muhâsebesin hak üzre görüb imzâlayub ve mühürleyub Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin bi'l- cümle zikr olunan dâru'l-kurânın cem'-i ahvâli müstakilen mâ'lûm-i şerîfim olmak lâzımdur bu husûsleri hak üzre görüb aslâ bir canibe meylitmeyub sıhhatı ve vukû'ı üzre yazub bilduresin hilâf-i vakı kazıye arz itmekden hazer eyleyesin

Hüküm 318

Sefer Çâvûş'a verildi

Fî 12 ramazân

Sâbıkan Larendे kâdîsı olub hâlâ Dimatoka kâdîsı olan Mevlânâ Seyyid Mahmûd'a hüküm ki bundan akdem sen Larendे kâdîsı iken Larendе kazâsından tereke ihrâcına irsâl olunan İbrâhîm Çâvûş re'âyâdan filori cem' eylediği i'lâm olmağın mezkûr çavuşlarından def' olunub astâne-i sa'âdetüme geldükde bu husûs senun içün ol eyledi bana isnâd ittiler ve alınan akçe gerü ashâbına verilmişdir diyü takrîr eylemeğın sen dahi kendün veyâhûd vekilinta'yîn idub mahall-i hâdiseye gönderilub teftîş olunmak lazim olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub kendün veyâhûd virdüğın mahall-i hâdisе irsâl eyleyesin ki emrim mücebince mahallinde şer'le teftîş olunub alınan filori geru ashâbına aliverile

Hüküm 319

Yemen beylerbeyinin ademine verildi

Mısır beylerbeyine hüküm ki Desmat (?) sancağı beyi olan kıdvetu'l- ümerâ'i'l-kirâm Mahmûd dâme izzuhunun yanında olan forsa esîrler ne mikdâr ise Südde-i Sa'âdet'üme gönderilmek emr idub buyurdum ki müşârun ileyhın yanında olan forsa esîrleri yarâr âdemler koşub Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderub yerine harbleri yanında olub gör ki müstehak olan mücrimlerden verile pare-i kağıd Hüseyin Çelebî sevk-i teslime yazılmışdır

Hüküm 320

Yevmu's- semânin fî 8 ramazânü'l- mübârek sene 983

Divândan Yemen beylerbeyisinin ademine verildi

Fî yevmu'l- mezbûr

Mısır beylerbeyisine ve defterdarına hüküm ki evvel baharda deryâyaya donanmâ-i hümayûnum cem'ine tazmîm olunub Rûm illeri muhiz olmağın Mısır'da on beş bin kantar peksimâd tedârik olmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim mücebince on beş bin kantar peksimâd pişurdub hâzır ve müheyyâ eyleyub dahi mevsiminde gemileri gelmeli oldukda bârihalan tahmîl idub yanınca kadırgaları dahi bile koşub doğru Sakız'a (?) gönderesin senki gelub donanma-i hümayûnume mülaki ol ihtimâmdan dakîka fevt olmaya ve İskenderiye kapûdânına dahi tenbil eylesesin ki Yemen' den donanmaya hâzır olub gemilerinin levâzım ve mühimmâtı var ise tedârik ve hazır eylesesin ki mevsimi geldukde tevkîfî lâzım gelmeye

Hüküm 321

Fenerci Ahmed Çâvûş ile sâhib-i devlete buyuruldi

Fî yevmu'l- mezbûr

Medine-i münevvere kâdîsına ve şeyhu'l-harâma hüküm ki Medine-i münevvere'dencenâb-i celâlet mâilim tarafından hırd-i şerîf ve en'âm tilâvet idenler bilâ gadr ekser zamândan tilâvet itmeyub ihmâl ve müsâhele ittükleri i'lâm olundu imdi on günde sonra kendi tilâvet itmeyub yâhûd bâtınile tilâvet iden kimesnelerin ellerinde olmayub âhardan müstehak olanlara tevcîh olunması emr idub buyurdum ki vardukda dâiman bi'z- zât mukayyed olub anun gibi hırz-ı şerîf ve en'âm tilâvet itmeyenleri hizmetlerinde mukim olmayub bi'z-zât tilâvet itmeyub yâhûd bâtın ile tilâvet iderler ise emrim mücebince üç günsonra kendüler bi'z- zât itmeyub bâtın ile tilâvet idenlerin yerlerine âhardan ehl-i Kur'ân olub müstehak olanlara tevcîh idub arz eylesesin

Hüküm 322

Seydî Behrâm'a verildi

Fî 11 Şa'bân sene 983

Bağdâd beylerbeyisine ve defterdarlarına Şehr-i zul beylerbeyisi mektûb gönderub işbu sene 983 Cemâziye'l- evvelinin evâsıtıyle müverrah emr vârid olub Şehr-i zul'a tâbi' yıllık kırk elli yüz akçeye satılır mukâta'ât olub iki seneye karîbdur ki ol canibe mâ'lûm olan mukâta'ât emvâli tahsîl için her üç ayda bir havâle ve mu'âvenet için beylerbeyine mü'ekked mektûblar ve yine isti'mâl havâleleir irsâl olundukda âdem-i ikdâmlarından gönderilen havâleler tevcîh olunan akçelerin öşrin göndermeyub üç seneden beru harâbe Bağdâd'a edâsı lâzım nakd ve ecnâsdan yüz yigirmi yük mikdârı olub ol cânibin mu'âveneti olmayınca tahsîl için mümkün değildir üç aydan ber mu'tâd âdem gönderub Bağdâd'a irsâl olunacak mukâta'adan olub kûla tevzî' idesin harabede akçe taleb itmeyin diyü fermân olunub lakin buyurdum ki kulları mevâzi' senevî yigirmi dört yük mikdâr olub ve cümle Şehr-i zur'un i'lâm mukâta'ası üç yük nakd ve on bir yük ecnâs olub şimdilik kûl taifesinin mevâcibleri Bağdâd kullarına aluvirildikten sonra dört beş aydan sonra verilub ile cümle i'lâm ve mukâta'ât kûlın mevâciblerien vefa itmeyuyb üslûb-i sâbık üzre Bağdâd hazinesinden verilmek ricasına arz eylemeğin buyurdum ki üç ayda bir müşârun ileyhe temessük göndürüb vilâyet-i Şehr-i zul'de hasil olan mukâta'anın Bağdâd'da kûl taifesine verilecek mevâzi'a vâcibâsın kıllağ mashûtalarına tevzî' idub vilâyet-i mezbûre mukâta'asının mukâta'ası tevzî' olunacak mevâzi'lerine gâyet itmâmı Bağdâd hazinesinden müktezâsı müşârun ileyhe gönderub tevzî' eyleyesin

SONUÇ

Türk devlet geleneğinde önemli bir teşkilatlanma göze çarpmaktadır. Bu olgu Osmanlı Devleti'nde en üst seviyeye ulaşmıştır. Divanı Hümâyûn adı verilen bu idari yapılanma da devlet düzeni ve işleyişi hakkında teferruatlı bir bilgi mevcuttur. Divanı Hümâyûn da sosyal, siyasi, askeri ve hukuki konular başta olmak üzere birçok alanda konular görüşülmektedir. Alınan kararların suretleri Mühimme Defterleri'ne kaydedilmektedir. Bu özelliği ile Mühimme Defterleri birinci el kaynak özelliği göstermektedir. Yapılan araştırmalarda ilk olarak başvurulacak kaynaklar arasında Mühimme Defterleri ilk sırada yer almaktadır. Bu defterlerde genel olarak dönemin önemli meseleleri hakkında hükümler mevcuttur. Bazen bir sefer organizasyonu hakkında bilgiler mevcutken bazen tımar sistemi hakkında hükümler ağırlık basmaktadır.

Çalışmamıza konu olan 27 Numaralı Mühimme Defteri'nin ilk kısmıdır. Birçok konu hakkında hüküm mevcutken özellikle İstanbul'un zahiresi ihtiyacına yönelik hükümler ön plandadır. III. Murad devrine ait olan defterde devletin işleyişi kurumlar arası münasebet ve merkez ile taşra arasındaki ilişkiler de mevcuttur. Mühimme Defterleri Divanı Hümâyûn'da alınan kararların bir sureti olması sebebiyle dönemin bürokrasisi hakkında da bize bilgiler sunmaktadır.

İncelediğimiz 27 Numaralı Mühimme Defteri 1575-1576 yıllarına ait zengin bir muhteva içermektedir. Halkın sosyal yaşamından eşkıyalık faaliyetlerine, devlete ait gemi yapımından sınır güvenliğine kadar birçok konu defterde geçmektedir. Ayrıca defterde merkez ile taşra arasındaki hiyerarşi ve konuların ehemmiyetine göre tedbirler alınmasının istenmesi de dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

- 3 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivlere Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 44 Numaralı Mühimme Defteri, (Haz: M. Ali Ünal), Akademi Yayınları, İzmir 1993.
- Ahışhalı, Recep , “*Divanı Hümayun Teşkilatı*”, Osmanlı, VI, Yeni Türkiye Yayınları , Ankara 1999.
- Aksun, Ziya Nur, Osmanlı Tarihi I, Ötüken Yayınları, İstanbul 2010.
- Barkan, Ömer Lütfi, “*Timar*”, İA, XII, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1979.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, TC Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Daire Başkanlığı, Ankara 2010.
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitapevi, Ankara 2010.
- Halaçoğlu, Yusuf, “*Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı*”, Genel Türk Tarihi, VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- , “*Osmanlı Devlet Teşkilatı*”, Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, XII, Çağ Yayınları, İstanbul 1993.
- İlgürel, Mücteba, “*Zirveden Dönüş: II. Selim 'den III. Mehmed'e*”, Genel Türk Tarihi VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- İnalcık, Halil, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ, (1300-1600), (Çev: Ruşen Sezer), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004.
- , “*Reisülküttap*”, İA, IX, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1964.
- İpşirli, Mehmet, “*Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı*”, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Târihi, I, Feza Yayıncılık, İstanbul 1999.
- Jorga, Nicolae, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, I-V, Çev. Nilüfer Epçeli Çev. Kont. Kemal Beydilli, İstanbul 2005.

Kahveci, Gülay, 29 Numaralı Mühimme Defteri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.

Kazıcı, Ziya, Osmanlı Devleti Tarihi, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2011.

-----, İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

Kütükoğlu, Bekir, “*Murad III*”, DİA, XXXI, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006.

-----, “*Murad III*”, İA, VIII, MEB Yayınları, İstanbul 1979.

-----, “*Vekayinüvis*”, Türkler Ansiklopedisi, XI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

Kütükoğlu, Mübahat, Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik), Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1998.

-----, “*Mühimme Defteri*”, DİA, XXXI, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006.

Mumcu, Ahmet, “*Divân-ı Hümayun*”, DİA, IX, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II, MEB Yayınları, İstanbul 1993.

Peçevi, İbrahim Efendi, Peçevi Tarihi, II, (Haz: Bekir Sıtkı Baykal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

Temelkuran, Tevfik, “*Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemi*”, Tarih Enstitüsü Dergisi, sayı 6, İstanbul 1975, s. 129–169

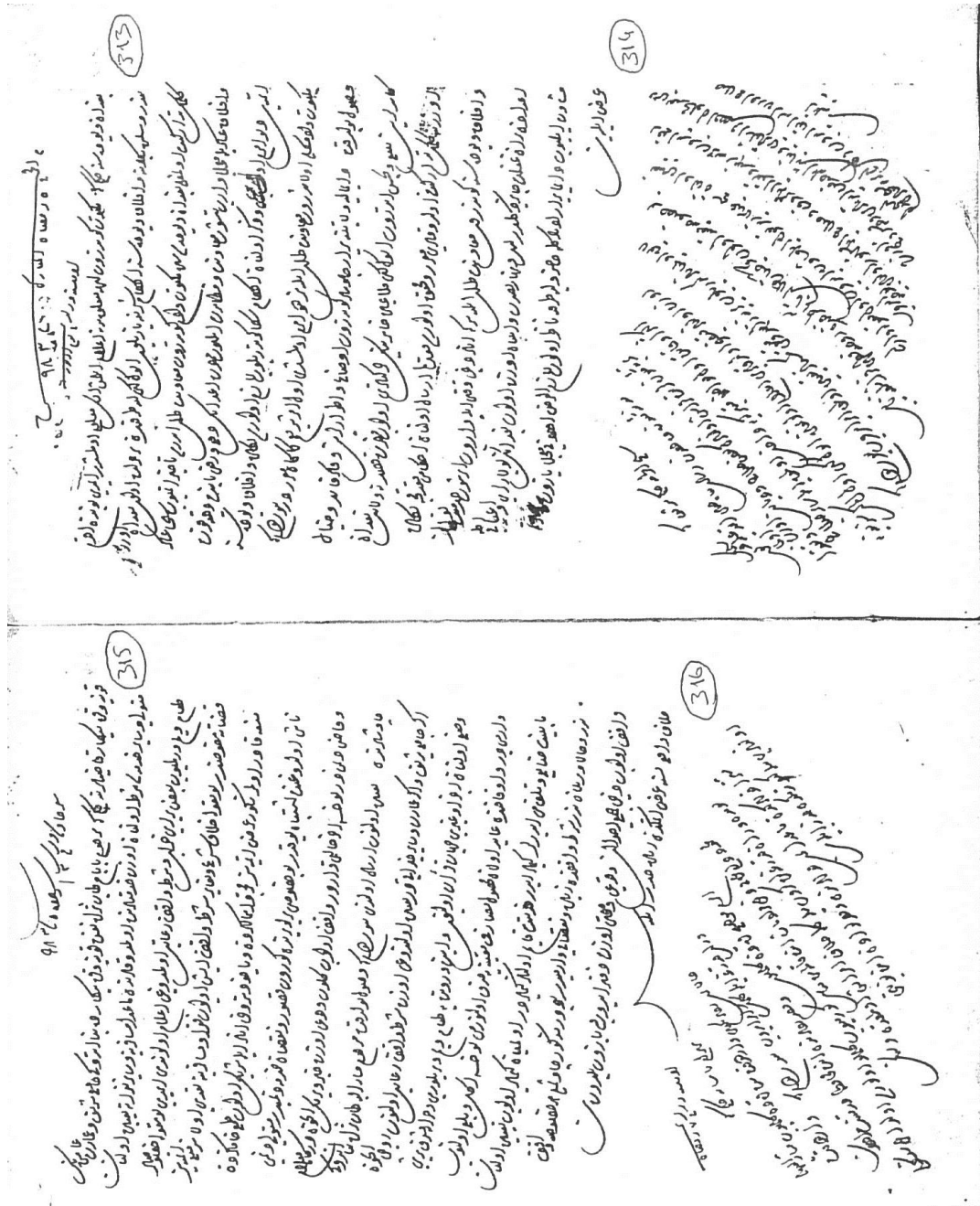
Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi III, TTK Yayınları, Ankara 1999.

-----, Osmanlı Devleti’nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı, TTK Yayınları, Ankara 1988.

Zinkeisen, Johann Wilhelm, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, I-VII, Editör, Erhan Afyoncu, Çev. Nilüfer Epçeli (Heyet), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.

EKLER

EK 1: İncelen Metinden Örnekler



ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ömer DÖŞEMETAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi	Karabük, 01.09.1986
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, (2007-2011)
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, (2011 - 2014)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Erzurum Anadolu İmam-Hatip Lisesi (2012-2013)
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	omer.dosemetas@gmail.com
Tarih	01 .07.2014

İNDEKS

A

Afrika, 14, 21, 22
 Akkerman, 40, 54, 88
 Amasya, 37, 74, 75
 Anadolu, 8, 10, 18, 27, 33, 34, 39, 45, 46,
 50, 66, 67, 75, 82, 96, 105, 108, 112,
 129, 212, 245
 Arapça, 26, 31
 Avusturya, 18, 24, 25, 26
 Aydın, 29, 42, 43, 48, 62, 69, 70, 71, 93,
 94, 95, 120, 188, 202, 218, 222, 224,
 229, 230, 242

B

Bağdâd, 87, 90, 99, 100, 104, 107, 136,
 137, 152, 172, 175, 176, 186, 198, 213,
 214, 240
 Bağdat, 40, 43, 44, 45, 60, 62, 73
 Basra, 36, 40, 58, 59, 60, 62, 83, 166,
 172, 174, 175, 186, 213
 belgeler, 17, 29
 Bender, 36, 43, 66, 96, 97, 189, 197, 208,
 209, 235
 Beylikçi, 9, 12, 13
 Birecik, 36, 40, 59, 83, 174
 Boğdan, 25, 57, 66, 67, 72, 85, 117, 201,
 208, 209, 235
 Bolu, 29, 45, 52, 60, 109, 139, 148, 156,
 177
 Bornu, 22
 Bosna, 24, 57, 59, 85, 146, 163, 171, 208
 Bursa, 48, 52, 61, 71

C

Cezayir, 21
 Cidde, 43, 45, 96, 97, 106, 214
 Coğrafi Keşifler, 23
 Cuma Divanı, 8
 Culus, 60

Ç

Çarşamba Divanı, 8, 10
 Çeşme, 41, 91

D

Defterdar, 11
 Dergâh-i Mü'âllâm, 84, 91, 92, 94, 98,
 100
 devlet görevlileri, 33
 Divan, VI, 8, 11, 12, 15, 16
 Divânı Hümâyûn, III, VI, 8, 9, 10, 11, 12,
 13, 14, 15, 16, 17, 21, 29
 Diyarbakir beylerbeyine, 31
 Don Sebastian, 21
 Donanma, 36, 59, 73

E

Edirne, 26, 40, 51, 56, 67, 69, 78, 79, 87,
 134, 143, 160, 172, 185, 201, 210, 216,
 220
 Eflak, 25, 50, 65, 131, 199, 201, 209, 235
 Erdel, 25, 41, 64, 71, 72, 194, 201, 230,
 232
 Erzurum, VI, 19, 39, 40, 64, 78, 245
 Eşkiyalık, 33, 43

F

Farsça, 26, 31
 Fas, 21
 Fatih Sultan Mehmet, 7
 Ferhat Paşa, 20, 24
 Filibe, 40, 67, 69, 83, 210, 220

G

Gazanfer Ağa, 18
 Gelibolu, 42, 54, 92, 148, 152
 Gemi, 33
 Güherçile, 53

H

Haleb, 78, 83, 86, 89, 140, 150, 151, 155,
 174, 175, 204, 229
 Halep, 39, 40, 41, 52, 54, 55, 59, 66, 71
 hırsızlık, 36, 40, 67
 Hoca Sadeddin Efendi, 23, 24

I

II. Selim, 18, 24, 26, 27, 72, 73, 242
 III. Murad, III, 18, 23, 24, 25, 26, 27, 33, 241

İ

İkinci Divanı, 8
 İran, 18, 19, 20, 187
 İstanbul, III, 7, 8, 10, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 33, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 77, 81, 82, 90, 91, 93, 94, 96, 98, 100, 101, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 120, 121, 122, 125, 126, 130, 131, 137, 138, 139, 144, 148, 149, 152, 156, 159, 165, 166, 168, 169, 170, 174, 178, 192, 193, 194, 195, 198, 202, 205, 206, 210, 212, 215, 216, 219, 222, 223, 225, 228, 230, 233, 241, 242, 243
 İznikmid, 53, 54, 68, 91, 92, 94, 106, 119, 122, 127, 145, 148, 213

K

Kanuni Sultan Süleyman, 15
 Kaptanıderya, 8
 Kastamonu, 65, 198, 211
 Kayseri, 35, 37, 64
 kereste, 33, 36, 40, 70, 83, 119, 145, 147, 167, 173, 174, 175, 204, 222
 Kıbrıs, 35, 51, 52, 54, 59, 61, 67, 69, 133, 135, 138, 147, 148, 180, 185
 Konya, 38, 49, 72, 75, 111, 126, 131, 236
 Kubbealtı Vezirleri, 10

L

Lala Mustafa Paşa, 19
 Lehistan, 18, 25, 72

M

Manastır, 47, 49, 118, 124, 125
 Manisa, 18, 27, 30, 47, 48, 66, 116, 202, 233
 Medine-i münevvere, 57, 65, 73, 89, 155, 157, 162, 189, 203, 236, 239
 Mekke, 27, 36, 38, 39, 41, 44, 56, 63, 65, 68, 76, 81, 97, 103, 105, 142, 155, 157, 164, 189, 200, 214
 Menteşe, 42, 93
 Meşale Savaşı, 20
 Mimar Sinan, 26, 27
 Mora, 27, 44, 48, 103, 119
 Mustafa Naima Efendi, 16
 Mühimme Defterleri, III, VI, 9, 13, 14, 29, 31, 36

N

Nemçe kralı, 163, 189
 Nurbanu Sultan, 18, 26

O

Orduli Ali Çavûş, 121
 Orhan Bey, VI
 Osmanlı Devleti, III, VI, 7, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 35, 40, 241, 242, 243

Ö

Ömer, i, 2, III, IV, VI, 20, 203, 217, 242, 245
 Özdemiroğlu Osman Paşa, 20

P

Pazarcık, 40, 83
 Piyale Paşa, 38
 Portekiz, 21

R

Rodos, 46, 47, 70, 74, 114, 115, 116, 127, 223
 Rusçuk, 87, 130, 193, 194, 199

S

Sadaret Kaymakamı, 10
 Sinan Paşa, 19, 24, 81
 Sokullu Mehmed Paşa, 18, 19
 Sultan Bayezıd, 52

Ş

Şam, 36, 52, 53, 56, 57, 61, 66, 67
 Şemsi Ahmed Paşa, 18
 Şerif Efendi, 96

T

Tebriz, 20
 Telli Hasan Paşa, 24
 Tezkiretü'l-Bünyan, 26
 Tirhala, 58, 113, 169, 178
 tok yağı, 36, 50, 130
 Trabzon, 44, 58, 101, 165

U

Ulus, 58, 169
 Uzun Ali Çavuş, 57

V

Van, 26, 49, 50, 59, 62, 123, 128, 169,
 186
 Vezir Mustafa Paşa, 41, 53, 66

Y

Yemen, 38, 43, 61, 63, 64, 65, 68, 73, 77,
 97, 106, 182, 183, 191, 197, 215, 237,
 238, 239
 Yeniçeriağası, 8

Z

zahire, III, 33, 36, 42, 46, 47, 51, 52, 55,
 56, 58, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 71, 77,
 82, 86, 93, 94, 95, 98, 113, 121, 139,
 146, 159, 187, 197
 Zıstovi, 57, 68, 161, 214